

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ÂŞIK MEVLÛT MERTOĞLU'NUN
ŞİİRLERİNDE
TEMA VE DEĞERLER

Yüksek Lisans Tezi

Hamiyet ATALAY

Danışman

Doç. Dr. Necdet TOZLU

Erzincan 2019

TEZ BİLDİRİMİ

“Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun Şiirlerinde Tema ve Değerler” isimli "**Yüksek Lisans**" tezim tarafımca intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 04/07/2019



Hamiyet ATALAY

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Hamiyet ATALAY'a ait Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun Şiirlerinde Tema ve Değerler adlı çalışma jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman/ Jüri:Doç. Dr. Necdet TOZLU



Jüri:Doç. Dr.M. Abdullah ARSLAN



Jüri:Dr. Öğr. Üyesi:Hamza KOLUKISA



**ÂŞIK MEVLÛT MERTOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE
TEMA VE DEĞERLER**

Hamiyet ATALAY

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve
Edebiyatı
Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi, 2019**

Danışman: Doç. Dr. Necdet TOZLU

ÖZET

Âşık edebiyatı, Türklerin sanat anlayışını en eski Türk kültüründen başlayarak günümüze kadar yaşatan bir gelenektir. Kaynağını sözden alan âşık edebiyatı, yüzyıllar boyunca farklı kültür ve coğrafyalara yayılarak toplumun hafızasını oluşturmuş ve edebiyatın önemli bir parçası hâline gelmiştir. Türklerin ilk dönemlerden itibaren birçok devlet kurarak bu devletler içerisinde âşıklık geleneğini yaşatmaları, şüphesiz bu edebiyatın günümüzde varlığını sürdürmesine katkı sağlamıştır.

Son zamanlarda her türlü bilimsel ve teknolojik gelişmeye rağmen dünyada yaşanan şiddet ve korku havası, maddi ve manevi tatminsizlikler; acımasızlıklar, adaletsizlikler, çevrede olup bitenlere karşı duyarsızlık, mutsuzluk ve hayattan memnuniyetsizlik gibi problemler, eksikliği hissedilen değerlerin öğretimi ve aktarımını daha önemli bir hâle getirmiş; devletleri, milli ve evrensel kimi değerleri yeniden canlı ve etkili hâle getirmeye ve yaşanan çağa uygun yeni bir takım değerler oluşturmaya; böylelikle kaybolmaya yüz tutmuş sosyal kontrolü yeniden sağlamaya yöneltmiştir.

Günümüz âşıklık geleneğinin temsilcilerinden olan Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun hayatı ile ilgili bilgiler yapılmış olan özel bir röportaj ile elde edilmiştir. Âşığın iki yüz kırk iki şiirinin incelenmesi sonucunda da Türk halk şiirinin yapı taşlarını oluşturacak nitelikte ürünler ortaya koyduğu anlaşılmıştır.

Çalışmamızda Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun âşıklık geleneğini Erzurum'da sürdürmesini sağladığı ve aynı zamanda değerler eğitimine göstermiş olduğu hassas yaklaşım tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erzurum, Âşıklık Geleneği, Mevlüt Mertoğlu, Değerler

THEMA AND VALUES İN ÂSIK MEVLÜT MERTOĞLU'S POEMS

Hamiyet ATALAY

Erzincan Binali Yıldırım University , Institute of Social Sciences,

Department of Turkish Language and Literature

Post Graduate Thesis, 2019

Supervisor: Doç Dr. Necdet TOZLU

ABSTRACT

Asık Literature(Minstel Literature)is a tradition that keeps Turk's understanding of art alive with starting the oldest Turkish culture until today.Asık Literature (Minstel Literature),whose source is utterance,has formed the memory of society spending to different cultures and geographies for centuries and has become an important part of literature.The fact that the Turks has formed many states right from the early periods and sustained this tradition within these states,has certainly contributed to sustain the existence of Asık Literature today.

Despite all kinds of scientific and technological developments in recent years,problems such as violence and fear in the world,material and spiritual dissatisfaction,ruthlessness,injustices,insensitivity to what is going in the environment and dissatisfaction with life ,had made the teaching and transfer of sensible values ,which their absence to be felt ,more important ;hade made states national and universal values live and effective again and had created a new set of values that are suitable fort he current age,Thus they had directed to rebuild socio-control that is sunk into oblivion.

Informations about the life of Asik Mevlut Mertoglu,who is one of today's representatives of Asik Literature (Minstel Literature),were obtained through a special interview.As a result of the analysis of Asik's two hundred and forty two poems,it was

understood that he had put forth products that will form the building blocks of Turkish folk poetry.

In our study, it has been determined that Asik Mevlut Mertoglu has provided the continuity of Asik Literature (Minstel Literature) in Erzurum and at the same time its sensitive approach to values education.

Key Words: Erzurum, Minstel Literature, Values, Mevlüt Mertoğlu



ÖN SÖZ

Türklerin başlangıçtan günümüze kadar doğa ile uyum içerisinde olması “Bozkır Medeniyeti” diyebileceğimiz bir medeniyetin temellerini atması adına yeterli olmuştur. Bozkırın ve konar-göçerliğin getirisi olarak hayvancılığın zorunlu olduğu ekonomik coğrafyalarda teşkilatlanma hızı ve bunun sonucunda da devlet kurma kabiliyeti oldukça gelişmiştir. Bu kabiliyet Türklerin geniş bir coğrafyada söz sahibi olmasını sağlamış ve sonrasında da kültürel hayatta sayısız eser ortaya koymalarının önünü açmıştır. Türklerin hüküm sürdüğü zengin kültür coğrafyası zamanla kültür merkezi hatta merkezleri hâline dönüşmüştür. Zengin kültürümüzün temel taşlarından birini de âşık geleneği oluşturmaktadır.

Yüzyıllara ve toplumun değişen unsurlarına göre kendini yenileyen âşıklık geleneği günümüzde kırsal kesimlerde etkisini sürdürmeye devam etmektedir. Bu nedenle geleneğin Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde varlığını koruması tesadüfi değildir. Bu yörelerde devam eden âşıklık geleneği, halkın yerli sesini gelecek nesillere aktarmayı kendine görev edinmiştir.

Âşıklık geleneğinin tekâmül noktasına ulaştığı şehirlerin başında Kars, Bayburt ve Erzurum gelmektedir. Âşık Sümmânî, Erbâbi, Âşık Şenlik, Zihni, Posoflu Müdâmi, Âşık Yaşar Reyhani, Murat Çobanoğlu, Bayburtlu Zihni, Emrah, Celâlî, İrşâdî, Şehvârî, Mülhemi, Hâzık Mehmet, Sirâcî, Posoflu Zülali, Kağızmanlı Hıfzi, Kağızmanlı Cemal Hoca, Şeref Taşlıova, Âşık Ferrahî, Âşık İhsan Yavuzer, Âşık Gangüder gibi âşık kültürüne öncülük etmiş âşıklar sayesinde bu coğrafya, geleneğin varlığını devam ettirmesi açısından önemli bir yer olarak görülmektedir.

Erzurumlu Âşık Mevlüt Mertoğlu, âşıklık geleneğine gönül vermiş usta kalemlerden biridir. Erzurum âşıklık geleneğinde becerisi, tarzı ve duruşuyla önemli bir yeri olan Mevlüt Mertoğlu âşık kimliğiyle yöre ve yöre insanını bütün yönleriyle gözlemleyerek şiirlerine konu etmektedir. Yaşadığı coğrafya itibarıyla Anadolu âşıklık geleneği ile büyümüştür. Halk edebiyatı ve tasavvuf alanında birçok eser okuyarak kendini ilmi yönden de geliştirmeyi bilmiştir.

Bu çalışma Türk Kültür tarihi gibi büyük bir ummanda bir damla teşkil edebileceği bilinciyle kaleme alınmıştır. Çalışmada Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun hayatı

anlatıldıktan sonra şiiirleri, âşıklık geleneği ile milli değerler eşliğinde tema ve değerler eğitimi yönünden incelenmiştir.

Çalışmada Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun gelenek içindeki yeri tespit edilerek değerler eğitimine verdiği önem ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde âşığın hayatı ele alınmıştır. İkinci bölümde âşığın şiiirleri tematik açıdan yirmi iki başlık altında incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise âşığın şiiirleri değerler eğitimi yönünden on başlıkta verilmeye çalışılmıştır.

Eğitim ve öğretim süreci boyunca maddi ve manevi hiçbir desteğini benden esirgemeyen başta aileme, yakın ilgi ve yardımını hissettiğim tez danışmanımDoç.Dr. Necdet TOZLU hocama, desteğini gördüğüm Âşık Mevlüt Mertoğlu'na, çalışma aşamasında gerek kaynak gerek psikolojik destekleriyle yanımda olan arkadaşlarım İnan UMURBEK ve Kübra ERDOĞAN'a teşekkür ediyorum.

HAMİYET ATALAY

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
ÖN SÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	5
Amaç ve Yöntem.....	5
1.1.Problem.....	5
1.2. Araştırmanın Amaç.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.5.Araştırma Modeli.....	6
1.6. Çalışma Grubu.....	7
1.8.Verilerin Analizi.....	7
2. BÖLÜM.....	9
ÂŞIK MEVLÜT MERTOĞLU'NUN HAYATI.....	9
2.1.Hayatı.....	9
2.1.1.Doğumu, Çocukluğu, Ailesi.....	9
2.1.2.Eğitimi, Askerliği.....	11
2.1.3.Evliliği, Çocukları ve İş Hayatı.....	11
2.1.4.Sosyal Faaliyetleri ve Gezdiği Yerler.....	12
2.1.5.Âşıklık ile Tanışması.....	13
2.1.6. Sazla Buluşması ve Mahlası.....	14

2.1.7. Bade Konusu ve Âşıklığı	16
2.1.8. Katıldığı Yarışmalar	17
3. BÖLÜM.....	18
ÂŞIK MEVLÜT MERTOĞLU’NUN ŞİİRLERİNDE İŞLENEN TEMALAR	18
3.1.Beşeri Aşk	19
3.1.1.Sevgiliye Duyulan Özlem	20
3.1.2.Sevgilerin Vefasızlığı	24
3.2.Gurbet.....	28
3.3.Din ve Tasavvuf.....	30
3.3.1.Allah Sevgisi	31
3.3.2. Peygamber Sevgisi	32
3.3.3.Diğer Dini Şahsiyetler	34
3.3.3.1. Hz.Hatice	34
3.3.3.2.Halid Bin Velid	35
3.3.3.3. Hz. Hasan ve Hüseyin	35
3.3.3.4.Hallac-ı Mansur.....	36
3.3.3.5.Hz. Eyyûp	37
3.3.3.6. Hz. Yusuf.....	38
3.3.3.7.Karun.....	39
3.3.3.8. Firavun.....	40
3.3.4. Dini Olaylar.....	41
3.3.4.1.Kerbala Olayı (Vakası)	41
3.3.4.2. Ruhların Yaradılışı(Eles Meclisi)	41
3.3.4.3.Miraç Hadisesi	42
3.3.4.4. Cemel Vakası.....	43
3.4. Milli Konular	44
3.4.1.Geçmişte Yaşanan Milli Konular	44
3.4.1.1. Malazgirt Zaferi.....	45
3.4.1.2. Viyana Kuşatması	46

3.4.1.3. Sarıkamış Harekâtı	46
3.4.1.4.Çanakkale Savaşı.....	47
3.4.1.5. Cumhuriyet'in İlanı.....	49
3.4.2.Yakın Zamanda Gerçekleşen Milli Konular	50
3.4.3.Geçmişte Yaşanıp Günümüzde Anlatılmayan Milli Konular	52
3.5.Tarihi Kişilikler.....	53
3.5.1.Lokman Hekim.....	53
3.5.2.Fatih Sultan Mehmet	54
3.5.3.Ulubatlı Hasan.....	55
3.5.4.Yavuz Sultan Selim	56
3.5.5.Nene Hatun	56
3.5.6.Atatürk	57
3.5.7.Seyit Onbaşı	58
3.5.8.Kazım Karabekir	58
3.5.9.Fevzi Çakmak.....	59
3.5.10.Halil Kut Paşa.....	59
3.6.Efsanevi Kişilikler	59
3.6.1.Kerem ile Aslı	59
3.6.2.Ferhat ile Şirin.....	60
3.6.3.Leylâ ile Mecnun.....	61
3.6.4.Zühre.....	62
3.6.5.Yusuf ile Züleyha	63
3.7.Öğüt.....	63
3.8.Övgü.....	66
3.9.Yergi.....	67
3.10.Zamandan Yakınma	72
3.11.Kader ve Şanssızlığmdan Yakınma	73
3.12.Sitem	77
3.13.Yalnızlık	79
3.14.Ölümü Hatırlama	81

3.15. Umutsuzluk.....	83
3.16.Kadın Algısı.....	84
3.16.1.Sevilen Varlık Olarak Kadın.....	85
3.16.2.Eleştirilen Varlık Olarak Kadın.....	86
3.17. Ailesi İçin Yazdığı Şiirler.....	87
3.18.Belli Başlı Kişilere Atıfta Bulunma	89
3.19.Belli Başlı Şehirleri Konu Aldığı Şiirler	91
3.20.Belli Başlı Ülkeleri Konu Aldığı Şiirler.....	94
3.21.Günlük Olaylar Karşısında Aldığı Tavrı	96
3.22.Mizah.....	97
4. BÖLÜM.....	100
ÂŞIK MEVLÜT MERTOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE İŞLENEN DEĞERLER....	100
4.1.Vatanseverlik	103
4.1.1. Birlik ve Beraberlik	106
4.1.2. Çalışkanlık	108
4.2.Dürüstlük	109
4.3.Öz Denetim.....	115
4.3.1.Nezaket	115
4.3.2. Nasihatleri Dikkate Alma	116
4.4.Saygı.....	118
4.4.1.Hoşgörülü Olma	119
4.5.Yardımsızlık	121
4.5.1. İyilik.....	124
4.5.2. Komşuluk.....	125
4.6.Sevgi.....	126
4.6.1. Aile Sevgisi	126
4.7.Adalet	128
4.8. Dostluk	130
4.8.1.Arkadaşlık	130

4.8.2.Mutluluk ve Acıya Ortak Olma.....	132
4.8.3. Affetmek	132
4.9.Sabır	133
4.10.Sorumluluk	133
4.10.1.Duyarlılık	133
5. BÖLÜM.....	138
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	138
SÖZLÜK	140
KAYNAKÇA.....	155
EKLER	160
EK-1: Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun Şiirleri	160
EK-2: Katıldığı Yarışmalar ve Aldığı Ödüller	283
EK-3: Fotoğrafları	288

GİRİŞ

Türk halk edebiyatı; oluşumu ve gelişimi dikkate alındığında ucu bucağı olmayan bir edebiyat kavramını meydana getirmektedir. Bu kavram içerisinde âşıklık geleneği, toplumun her çeşit değerini özünde taşıyan unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. “Arapça, seven tutkun anlamlarına gelen âşık sözcüğü 14-15. yüzyıllardan itibaren Anadolu’da Türk kültür ve edebiyatını etkisi altına almaya Arap-İslam edebiyatının etkisiyle, eski geleneklere bağlı kalarak dini-tasavvufi konularda şiirler söyleyen halk şairleri için kullanılmaya başlanmıştır”¹

“Âşık edebiyatını ve onun temsilcileri olan âşıkları, tarihsel olarak değerlendirdiğimizde bilinen ilk Türk şairinin Çuçu olduğuna dair bilgiler mevcuttur. Fakat Ord. Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat uzun yıllar boyunca yaptığı araştırmaları sonucunda yeni şairlerin varlığından bahsederek bilim dünyasına katkıda bulunmuştur. Bu kapsamda Aprınçur Tigin, Kül Tarkan, Songku Seli Tutung, Ki-Ki, Pratyaya Şiri, Asıg Tutung, Çusuya Tutung, Kalım Keyşi gibi şairler yapılan araştırmalar sonucunda Çuçu'dan sonra yaşadığı bilinen ilk şairlerdendir.”² Türk Edebiyat tarihini anlayabilmek için geleneğin başladığı döneme değinmek gerekir. Eski göçebe Türk toplum yapısının getirisi olan göçebelik devamında belli başlı gelenek unsurlarını getirmiştir. Ozan-baksı olarak adlandırılan bu gelenek asırlar sonra âşık tarzı şiir geleneği şeklinde icra edilmektedir. “Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan âşık tarzı şiir geleneğinin ilk temsilcileri ozan, baksı, kam ve şaman adı verilen şairler olmuşlardır. Bunlar, çeşitli törenlerde kopuz denilen bir tür saz eşliğinde şiirler söyleyerek insanların acılarına, sevinçlerine ortak olmuşlar, zaman zaman toplumların bilgilenmelerini sağlamış, bazen de insanları eğlendirmişlerdir.”³ Geçmişte farklı isimlerle anılan âşıklar, uzun süre sözlü gelenek ışığında yaşamaya devam etmiş, bu çerçevede milli hafıza ve milli şuuru oluşturmayı başarmışlardır.

¹Ensar Aslan, *Türk Halk Edebiyatı*, , Maya Akademi Yayın Dağıtım, Ankara, 2008, s. 176.

²Özkul Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınları, 2.bs., İstanbul 2007.

³M. Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları*, Cilt I, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1989, s. 57.

“Âşık edebiyatının ilk güçlü çıkışı ve başlangıç tarihi 16. yüzyıl kabul edilmesine rağmen bu edebiyatın en güçlü dönemleri, ortaya konulan eserler ve bilinen âşıklardan dolayı on yedi ve on dokuzuncu yüzyıllar sayılmaktadır. 18. yüzyılda ise eldeki kayıt ve bilgilere göre zirve olabilecek, öbür yüzyılların güçlü âşıklarıyla boy ölçüşebilecek bir âşık kaydedilmemiştir. 19. Yüzyıl ve içinde bulunduğumuz yüzyıl ise usta-çırak ilişkisi etrafında önemli ve farklı adlarla canlılığını koruyabilmiştir.”⁴Usta-çırak ilişkisi âşıklık geleneğinde okul olarak bilinmektedir. Daha çok ustayı izleyerek ve dinleyerek verilen çıraklık eğitimi sonraki aşamalarda doğaçlama türkü söylemeye kadar gider. Çırak zamanla kendini geliştirir ve sonrasında kendi çıraklarını yetiştirmeye başlar. Böylece âşıklık geleneğindeki kollar ortaya çıkar.

Halk arasında kutsallık vasfına layık görülen âşıklar bir takım rivayet ve efsanevi yönler eşliğinde değerlendirilmiş, zamanla bu değerlendiriliş biçimi abartılarak âşığın hayatı ile ilgili gerçek olan ile olmayan birbirine karıştırılmıştır. Bu karışıklıklar devamında iki farklı âşık tipini oluşturmuştur. “Bunların ilki ‘badeli âşık’ olarak bilinmektedir. Yaygın inanca göre vakti gelince uyku ile uyanıklık arasında âşık bir rüya görür. Bu rüyada aksakallı, yeşil sarıklı bir pir ya da Hızır elinden ‘er dolusu’ veya ‘pir dolusu’ bir sıvı içerler. ‘Er dolusu’ içenler artık yiğitliklere adaydırlar. ‘Pir dolusu’ bade içenler ise ‘badeli âşık’ mertebesine ulaşan kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci âşık tipi ise kalem şairleridir. Bunlar daha çok saz çalmadan şiir söyleyen ve belli bir eğitimden geçen şairlerdir. Bu âşıklar, hem hece ölçüsü hem aruz ölçüsünü kullanmış olup üslupları daha çok divan edebiyatı şairlerinin üsluplarına yakındır.”⁵

Âşık edebiyatı gönüllüleri, asırlardır yaşadıkları coğrafyalarda hem yetiştikleri çevreden hem de edebiyat çevresinden etkilenmişlerdir. Bundandır ki âşık edebiyatı için çevre, vazgeçilmez unsur olarak kendini göstermektedir. Ama bazı yörelerde âşık edebiyatı daha yoğun bir şekilde faaliyet göstermektedir. Bu yörelerden biri Âşık

⁴M. Fuad Köprülü, *Saz Şairleri*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2004, s. 55.

⁵Arslan Tekin, *Edebiyatımızda Terimler*, Elips Kitap, 1. bs, Ankara 2006, s. 177.

Mevlüt Mertoğlu'nun doğup büyüdüğü Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgesidir. Tarihi zaman içerisinde Âşıklık Geleneğinin bu bölgede nasıl şekil aldığına bakmak gerekir.

“Âşık tarzı şiir geleneğine bağlı edebiyatın başlangıcıyla aynı döneme rastlayan ve XVI. yüzyılda teşekkül ettiği bilinen büyük halk hikâyelerinde Erzurum, mekân olarak kendini göstermektedir. Âşık Garip, Kerem ile Aslı, Emrah ile Selvihan gibi büyük halk hikâyelerinde kahramanlar, Erzurum’da kahvehane ya da çevre ilçe ve köylerde sevgililerini aramak üzere bulunmuşlardır. Bu âşıklar bir bey odasında misafir edilir, başka bir âşıkla karşılaşır ve imtihan vererek bir bakıma âşıklıklarını ispat ederler. Her ne kadar bu hikâyelerdeki kahramanlarının yaşadıkları ya da dönemleri meçhul olsa da bu hikâyeler, Erzurum’daki geleneğin tarihî derinliğini göstermek bakımından önem taşımaktadır. Temsilcilerinin köylü olması dolayısıyla, köy kaynaklı ortaya çıkan Erzurum âşıklık geleneği, sürekli olarak şehirle bağlı bulunan âşıklar tarafından şehre taşınmış ve böylece âşıklık sanatı şehirde kendine yer bulmuş, kendini rahatlıkla ifade edebilmiş, bu sebeple de her iki kültüre ait alt kısımları bünyesinde toplamış ve yaşatmıştır.”⁶

İklim bakımından yaz mevsiminin oldukça kısa geçmesi dışarıda çalışmanın imkânsız bir hâl almasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla kısıtlı dönemi çalışarak geçiren Erzurum halkı düğünlerini genel olarak sonbahar mevsiminde yapmaktadır. Âşıklar gerek düğünlerde, gerek bahar aylarında yapılan güreşlerde ve gerekse uzun kış aylarında ve Ramazan ayı içerisinde düzenli olarak yapılan fasıllarda halkın eğlence ihtiyacını karşılamaktadırlar. Gündüz vakitleri âşık fasılları için uygun zaman dilimi değildir. Kahvehanelerde yapılan fasıllar için uygun zaman akşam vakitleridir. Günümüzde ise değişen sosyal şartlar neticesinde düğünler batıda olduğu gibi salon düğünleri şeklinde tercih edilmektedir. Bunun neticesinde âşıklar salon düğünlerine çağrılmamakta köy ve kasaba düğünlerine çağırılmaktadırlar. Bu durum da âşıklık geleneğinin belli bölgelere sıkışıp kalmasına sebep olmaktadır. Bu dar zemini

⁶Metin Özarlan, *Erzurum Âşıklık Geleneği*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001, s. 61.

kendisine layık görmeyen âşıklık geleneği kendisine yeni icra zemin ve araçları bulmakta gecikmemiştir. Bu icra zeminleri arasında özellikle büyük şehirlerde çeşitli sebeplerle yapılan kutlama, anma ve dayanışma etkinlikleri ve radyo- televizyon programları önde gelmektedir. 7Ayrıca âşıkların belli dönemlerde yaptıkları kasetler de geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan diğer araçlardır. Halkın gerek kaset dinlemesi gerekse radyo ve televizyonlardaki âşık programlarına rağbeti âşıklık geleneğine gösterilen ilgiyi canlı tutmaktadır. Bu inancı Âşık Mevlüt Mertoğlu da yaşadığı için gerek televizyon ve radyo gerekse büyük şehirlerde düzenlenen kutlama ve anma programlarına katılmaktadır.

“Âşıklar toplumun ortak değerini günlük olaylarla bağ kurarak şiirlerinde dile getirirler. Sevgi, kardeşlik, insanlık gibi evrensel değerleri konu ederek halkı insanlığın ortak noktalarında birleştirir. Onların öğütleri ayırıcı, yargılayıcı değil, bilakis birleştiricidir.”⁸Âşık edebiyatı aracılığıyla toplumun temel dinamiklerinin korunupgeleneğin kuşaklar arası aktarımını sağlamak zaruret hâlini almıştır. Âşık edebiyatının geniş kitleleri etkisi altına almayı başardığını ve eğitimin yaşı olmadığını düşündüğümüzde bu zengin malzemenin önemi daha net anlaşılacaktır.

Bölge genelinde çok önemli saz şairleri yetişmiştir. Hüseyin Sümmanioğlu, Nusret Toruni, Tortumlu Âşık Şakirî, İhsanî, Reyhanî, Dermani, Meramî, Murat Çobanoğlu, Gühanî, Erzurumlu Emrah, Şeref Taşlıova, Âşık Ruhanî gibi Âşık Mevlüt Mertoğlu da bölgenin önde gelen âşıklarındandır

⁷ Özarıslan, *Erzurum Âşıklık Geleneği*, s.97.

⁸Erman Artun, *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Karahan Kitapevi, Adana 2011, s. 72-73.

1. BÖLÜM

Amaç ve Yöntem

1.1. Problem

Araştırmanın problem durumu ortaya koyulurken Erzurum âşıklık geleneği içinde yetişen ve yaşayan Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun hayatı, sanatı ve şiirleri incelenmiştir.

Çalışmada âşığın yazmış olduğu 242 şiiri incelenmiş, şiirlerin tematik özellikleri ve değerler açısından önemi belirlenmiştir. Çalışmada“Âşık Mevlüt Mertoğlu kimdir? Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun eserleri nelerdir? Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun şiirlerinin içerik özellikleri nelerdir? Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun şiirlerinde yer alan değerler nelerdir? Bu değerlerin eğitimde yeri ve önemi nedir?” Sorularının cevabı aranmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amaç

Bu çalışmada Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun şiirlerinin tema ve değerler eğitimi bakımından incelemesi amaçlanmıştır. Mertoğlu'nun şiirlerindeki tema ve değerler tespit edilmiş, yazarın okuyucu kitlesine hangi değerleri aşlamaya çalıştığı ortaya konulmuştur.

1.3. Araştırmanın Önemi

“Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun Şiirlerinde Tema ve Değerler” başlıklı bu çalışma âşığın gelenek içerisindeki yerini ve değerler eğitimine katkısını ortaya koymak adına önem taşımaktadır.

Âşıklık geleneğinin oluşmaya başladığı çağlardan bu yana geliştirilen ve devam ettirilen edebî sürecin günümüzde şairlerin toplumsal normlara etki edip etmediği konusunu gün ışığına kavuşturmak adına da etkisi oldukça büyüktür.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun yazdığı 242 şiir etrafında sınırlandırılmıştır. Gelenek içerisinde yer alan diğer âşıklar ile ilgili çalışmaların yetersizliği, araştırma ve inceleme açısından olumsuzluklar meydana getirmiştir. Ayrıca bulgular sayısal yöntem ve tekniklerden yararlanılarak değil de incelenen şiirlerin muhtevassından hareketle oluşturulmuş, bu nedenle de ispat konusunda yetersizlikler mevcuttur.

1.5. Araştırma Modeli

“Sosyal bilimlerin alt kolu olan edebiyat alanında yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu eserler üzerine yapılmaktadır. Çalışmalara konu olan eserlerin incelenmesi ve çalışmaların sonuca ulaşması için çalışmada birtakım yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.”⁹

Bu çalışmada adı geçen âşığın günümüzde yaşıyor olması yapılan çalışmanın diğer yapılan çalışmalardan farkını oluşturmaktadır. Bu durum çalışmayı doğru ve tutarlı bir temel üzerine dayandırma açısından önemlidir. Çalışmaya konu olan âşığın, hayatı, sanatı, eserleri, âşıklığı ve âşıklık geleneği, eserlerin olduğu toplum, toplumun içinde bulunduğu değerler gibi ögeler çalışmanın genel olarak birkaç farklı aşamadan sonra ortaya konulmasını sağlamıştır. Literatür taraması yapılarak halk edebiyatı alanında oluşturulan çalışmalar ve eserler dikkate alınmış, bu eserlerden halk bilimi ile ilgili olanlar incelenmiştir. Çalışmada, Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun hayatı, sanatı incelenmiş, şiirleri tespit edilmiş ve sınıflandırılmıştır. Çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulurken âşık tarzı Türk şiirinin tarihsel gelişimi incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmaya konu olan iki yüz kırk iki şiir; aşk, gurbet, din ve tasavvuf, milli konular, tarihi kişilikler, efsanevi kişilikler, öğüt, övgü, yergi, sitem, yalnız, ölümü hatırlama, umutsuzluk, kadın algısı, belli başlı kişilere atıfta bulunma, belli şehirleri konu alma, günlük olaylar karşısında aldığı tavır, mizah başlıkları altında ele

⁹Hasan Şimşek ve Ali Yıldırım, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yay., Ankar2013, s. 139.

alınmıştır. Bazı şiirler değerler eğitimi yönünden on başlık altında tekrar kullanılmıştır.

1.6. Çalışma Grubu

Bu çalışmada, çalışmanın temelini oluşturan Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun hayatı, sanatı, eserlerinde yer alan tema ve değerler ele alınmıştır. Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun genel olarak beş yüz şiiri, internet ortamında elliye yakın kaydı ve bir adet kaseti bulunmaktadır. Çalışma grubunu ise bu şiirlerden Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun çalışmada kullanılmasını istediği iki yüz kır iki şiiri, âşığın ağzından paylaştığı hayatı, kendi el yazısı ile yazdığı şiirleri, internet ortamındaki kayıtları, teşekkür belgeleri oluşturmaktadır.

1.7.Çalışma Verilerinin Toplanması

Nitel araştırma yöntemine göre yapılan bu çalışmada, konunun muhatabı olan kişi ile ikili görüşmeler yapılmış, belgeler toplanmış ve analiz edilmiştir. Alanda gözlem ve derleme yapılmış; eserler, kişiler, anlatımlar incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çalışmada verilerin toplanması, incelenmesi ve değerlendirilmesi süresince etik kurallara uygunluk açısından eserleri konu edilen Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun izni alınmıştır. Âşığın izni dışında şiirlere yer verilmemiştir.

1.8.Verilerin Analizi

Veri analizinde betimleme yöntemi kullanılmıştır. “Betimleme yöntemi, araştırmada toplanan verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır. Örneğin, gözlenen bir ortamda nelerin olup bittiği, görüşülen bireylerin neleri söyledikleri, çalışılan dokümanların hangi bilgileri ortaya koyduğu, betimleme yaklaşımına uygun

sorulardır.”¹⁰ Metinsel analiz yöntemi kullanılarak Âşık Mevlüt Mertoğlu’nun şiirleri içerik yönünden ele alınmıştır. Şiirlerin ana ve alt başlıkları çıkarılmış, âşığın dikkat çektiği imgeler tespit edilerek çözümleme yapılmıştır. Bütünden parçaya doğru yapılan çözümlemede şiirlerin anlamsal ilişkileri ortaya konmaya çalışılmış ve inceleme tamamlanmıştır.

¹⁰ Şimşek ve Yıldırım, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. s.254.

2. BÖLÜM

ÂŞIK MEVLÜT MERTOĞLU'NUN HAYATI

2.1.Hayati

2.1.1.Doğumu, Çocukluğu, Ailesi

Âşığın asıl adı Mevlüt Culfa'dır. Âşık 1 Mayıs 1964 tarihinde Erzurum'un Aşkale ilçesine bağlı Güllüdere köyünde dünyaya gelmiştir. "Güllüdere köyü Erzurum iline 52 km, Aşkale ilçesine 7 km uzaklıktadır. Bu köyde tarihi bir kale bulunmaktadır. Kale köyün 3 km kuzeyinde yüksek kayalıklar üstünde kurulmuştur. Demir kale olarak bilinir. Kalenin batısında köyün güneyinde bulunan Alibey mezarası (gılanın komu) adıyla anılan bir yerleşim yeri vardır. Güllüdere köyünün eski adı Pırtın'dır. Pırtın kelimesi Ermenicede 'bataklık' anlamına gelir.¹¹ Âşık Mertoğlu " Dadaşım" adlı şiirinin bir hanesinde doğduğu yeri şöyle anlatmaktadır:

"Çok söze gerek yok ortada durum,
Bende geçersizdir sizdeki yorum,
İlçem Aşkale'dir, ilim Erzurum,
Türküm, Müslümanım hem de dadaşım,
Eğilmez kimseye dik durur başım." (80/8)

Cumhuriyet döneminde köyün adı Güllüdere olarak değiştirilmiştir. Bu coğrafyada dünyayagelen âşığın ailesi köyün tanınmış ailelerindedir. Babası Şerafettin, annesi Hatice Hanım'dır. Âşık Mevlüt Culfa sekiz çocuklu ailenin altıncı ve ilk erkek çocuğudur. Kardeşlerinin beşi kız üçü erkektir. Şuan kardeşlerinden dört kız ve bir de erkek kardeşi hayattadır.

¹¹ Gürsoy Solmaz, *Erzurum İlçe ve Köylerindeki Tarihi Varlıklar*, Erzurum 2003, s.37.

Çocukluğunu Güllüdere köyünde geçiren âşık çocukluk ve gençlik dönemlerini köy işleriyle ve cirit oynayarak geçirmiştir.

Âşık Mevlüt Mertoğlu bir şiirinde köyünden şöyle söz eder:

“Öyle özledim ki doğduğum köyü,

Gurbetten sılaya selamlar olsun.

İç içe yaşardı yoksulu beyi,

Teyzeye halaya selamlar olsun.” (60/1)

Muhafazakâr bir çevrede yetişen âşıktasavvufi bilgisini köylerinin âlimlerinden olan Maran Baba'nın dergâhında öğrenmiştir. Maran Baba'nın torunu ve âşığın babası tasavvufi konularda âşığın üzerinde oldukça etkili olmuştur. Ayrıca âşık fıkıh dersleri de aldığını ifade eder.

Âşık şiirinde Maran Baba'dan şu şekilde bahseder;

“Babalar ömrünü eylemiş heba,

Sen gayret edersen boş olmaz çaba,

Köyün büyük zâtı ol Maran Baba,

O gözü elâya selamlar olsun.” (60/3)

Mevlüt Culfa'nın baba tarafı Culfalar ailesi olarak yörede tanınmaktadır. Âşık Culfa soyadının verilmesini şöyle açıklamaktadır;

"Dedem Hasan Hoca şal dokuyarak geçimini sağladı. Bölge halkı tarafından bu şallara culfa ismi verilir. Bu culfa dokumacılığı bizim aileye 'Culfa' soyadının verilmesine sebep olmuştur."¹²Aile köyde "Culfaların Hasan" diye

¹²Hamiyet Atalay, *Mevlüt Mertoğlu Roportaj Özel Arşiv*, Erzurum, 23.04.2018.

anılır. Bunu yanı sıra âşığa çalışma hayatında "Pırtınlı Mevlüt" diye de lakap takılmıştır. Bunun sebebi de köylerinin eski adının Pırtın olmasındandır.

2.1.2.Eğitimi, Askerliği

Mevlüt Mertoğlu 1970 yılında öğrenimine Güllüdere köyünde başlar. Ortaokula geldiğinde köyde okul olmadığı için Aşkale ilçesindeki Aşkale Ortaokulu'nda eğitimine devam eder. Orta son sınıfa geldiğinde doktor olan amcasının eşinin yalnız kalınması istenmediğinden âşık Aşkale'deki okulundan alınıp Merkez Şair Nefi Ortaokuluna yazdırılır. Böylelikle âşığın hem eğitim hayatı devam ettirilir hem de yengesi yalnız bırakılmamış olur. Ortaokulunu burada tamamlar. Âşık, maddi sebeplerden lise eğitimine devam edemez, sonrasında açık öğretimden eğitimini tamamlar. Pozitif bilimin yanında tasavvuf bilgisini de artırmanın yollarını bulmuştur. Babasının hoca olması altı yaşında Kur'an'ı Kerim'i hatmetmesi ve bu konulara olan ilgisi gelişmesinde oldukça etkili olmuştur.

1983 yılında askerlik dönemine başlayan âşık acemi birliğini Manisa Kırkağaç' da yapar. Usta birliği İstanbul Çatalca'da yaparken astsubay üst çavuşla yapmış olduğu bir tartışma sonucunda Şırnak Cizre'ye sürgüne gönderilmiştir.18 ay askerlik yapan âşık 1985 yılının Ağustos ayında terhis olmuştur.

2.1.3.Evliliği, Çocukları ve İş Hayatı

Fatma (Akbaba) Erzurum'un Aşkale ilçesine bağlı Büyükgeçit köyünde 1958 yılında dünyaya gelmiştir. Fatma Hanım ilkokul mezunudur. Âşık 1989 yılında Fatma hanımla evlenir. Mevlüt Mertoğlu'nun bu evlilikten dört çocuğu dünyaya gelmiştir. Çocukları 1990 doğumlu Muhammed, 1994 doğumlu Mustafa ve 2000 doğumlu Sevdanur hayattadır. 1992 yılında doğan oğlu Ahmet'i 13 yaşındayken (2005 yılında) ilik kanserinden kaybetmiştir.

Âşık Mevlüt Mertoğlu da şair duyarlılığıyla evlat acısını dile getirmiştir.

“Oğul “isimli şiir buna atıftır.

Evlat acısını vermesin Rabbim,

Ne bir kula ne bir ferdine oğul.

Tıp çaresiz kaldı getirdim eve,

Çare bulamadım derdine oğul.

Mezarını kazdım güneşe karşı,

Gülüp oynamıyor bacı kardeşi,

Annenin kurumaz oldu gözyaşı,

Gözyaşı bıraktın ardına oğul.”(12/1-2)

Âşık Mevlüt Mertoğlu inşaat işçisidir. Gaziantep Sanayi binası, Kahramanmaraş Valilik binası, Erzurum Askeriye binası gibi binaların yapımında çalışmıştır. Daha sonra işçiliği bırakıp âşıklığa yönelmiştir. Kardeşinin yaşamış olduğu sıkıntı sebebiyle âşıklığa 6 yıl ara verir. İnşaat işçiliğine geri döner. 2005 yılında oğlunun kanser olduğunu öğrenen âşık tedavi sürecinde maddi zorluklar yaşar. Bu dönemde hem inşaat işçiliği hem de hamallık yaparak geçimini sağlar. Sivas Belediyesinde çeşitli görevlerde bulunan âşık şuan Erzurum Büyükşehir belediyesine bağlı Sanat Merkezinde görev yapmaktadır.

2.1.4.Sosyal Faaliyetleri ve Gezdiği Yerler

Oldukça aktif olan Mevlüt Mertoğlu 18-28 yaşlarında cirit oynamıştır. Kullandığı atın ayağı kırıldığı için cirit oynamayı bırakmış, sonrasında âşıklığa yönelmiştir. 1998 yılında kurulan Sivas Âşıklar Derneği'nin2010 yılında kurucu üyeliğini yapmıştır. 1979 yılında Âşık Reyhani adı altında kurulan Erzurum Âşıklar

derneğinin 2013 yılında üyesi olmuştur. 2012 yılında Erzurum İpek Yolu Âşıklar Derneği kurucu üyeliği yapmış ve bir dönem başkanlığını yürütmüştür.

Gezmek, gurbete çıkmak, diyar diyar dolaşmak âşıklığın önemli özelliklerinden biridir. Âşığın tazelenmesi için gezmesi gerektiğini düşünen Mevlüt Mertoğlu da gezgin âşıklardandır. Önceleri işi nedeniyle Gaziantep, Kahramanmaraş gibi şehirlerde çalışmıştır.1983 -1985 yılları arasında vatani görevi için Manisa, İstanbul ve Cizre de bulunmuş, sonraki süreçte âşıklık geleneğini devam ettirmek amacıyla Konya Âşıklar Bayramı'na düzenli olarak katılmıştır. İş gereği Gümüşhane, Gaziantep, Malatya, Diyarbakır, Batman gibi şehirlerde de bulunmuştur.

2.1.5.Âşıklık ile Tanışması

Şiirle onlu yaşlarda tanışan Mevlüt Mertoğlu'nun âşıklık iletanışıklığı da yine bu yaş dönemlerine rast gelmektedir. Okuma-yazma bilen ve tahsili olan babası aracılığı ile şiiri öğrenen ve tanıyan Mertoğlu, köylerde eğlence ve sohbetlerin düzenlendiği köy odaları ile âşıklığa fark etmeden giriş yapmıştır. Başlarda köy odalarına büyüklerinin yanında getir-götürişlerine yardım etmek üzere giden Âşık Mertoğlu, daha sonra söze ve saza duyduğu ilgiyle bu sohbet odalarında kendine yer bulabilmiştir. Mevlüt Mertoğlu, ortaokul ikinci sınıfa giderken köyelerine bir düğün için davet üzerine misafir âşık olarak gelen Âşık Yaşar Reyhani, Âşık İlhami Demir ve Âşık Murat Çobanoğlu'nu dinler, âşıkları ve âşıklık geleneğini o gün tanır. Babası Şerafettin Bey, ailesine akşam âşıkların kendilerinde misafir olacağını, hazırlık yapmalarını ve âşıklardan birinin asker arkadaşı olduğu bildirir fakat arkadaşının kim olduğunu söylemez. Köy odasında toplanan halk ile âşıklar arasında tanışma faslında Âşık Mertoğlu, babasının Âşık Yaşar Reyhanî ile arkadaş olduğu öğrenir ve bu duruma çok sevinir. Babasına âşık ile tanışmak ve âşıklığı ve âşıklık geleneğini öğrenmek istediğini bildiren Mertoğlu'na, babası Şerafettin Bey Âşık Mertoğlu'nun Reyhanî ile çalışması, Reyhanî gibi "hakikatli" bir âşık olması şartıyla izin vereceğini söyler. 1978'lerde Âşık Reyhanî ile birkaç kez görüşen Mertoğlu, Reyhanî'nin onayıyla onun çırağı olur.

Âşık Reyhanî'nin yanında âşıklık geleneğine ilişkin bilgi ve beceriler edinen Mevlüt Mertoğlu, daha sonra gelenekteki asıl başarısını Âşık İsrail Daştan'a borçlu olduğunu söylemekte ve atışmadaki ustasını İsrail Daştan olarak belirtmektedir.

Mevlüt Mertoğlu'nun tanınması Bekir Sıtkı Erdoğan'ın “Gurbetten Gelmişim Yorgunum Hancı” şiirine yazmış olduğu nazire sayesinde olmuştur.

Bekir Sıtkı Erdoğan'ın;

“Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı,
Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş.
Aman karanlığı görmesin gözüm,
Beyaz perdeleri ger yavaş yavaş.”

Dizelerine nazire olarak;

“Yirmi beş, otuz, kırk dünyanın tadı,
Nedir insanlığın bunda muradı?
Olmaz ariflerin yabancı yadı,
Eyledim cihanı tur yavaş yavaş.” (49/6) şiirini yazmıştır.

2.1.6. Sazla Buluşması ve Mahlası

Aşğın sazda ustası olmamıştır. Bir rüya âleminden uyandıktan sonra saz çalmaya başladığını söylemektedir. Mevlüt Mertoğlu rüyasını şöyle anlatmaktadır;

“Rüyamda sakallı bir ihtiyar gördüm. O ihtiyar adam sevdiğim kızı Hüsnü Belayı bana gösterdi. Rüyamda yaşlı adam sevdiğim kızın elini ve benim elimi sıktı. Bu rüyadan uyandım ve saz çalmaya başladım. Sazla buluşmam bu şekilde oldu.”¹³

“Ne Olur” şiirinden aldığımız birer hane âşığın rüyasını özetler niteliktedir.

“Resmin evvel cismin sonradan gördüm,

Başka bir âlemde çiçeğin derdim,

Şahların şahına ben bir söz verdim,

Yemini sor, isteme ne olur.”(17/4)

Görüldüğü gibi âşık Mevlüt Mertoğlu da badeli âşıklarda olduğu gibi hâl âleminden uyanarak saz çalmaya başlamıştır. Bütün bu hâllere rağmen âşık, son derece mütevazı davranarak, günümüzde “badeli âşık” olduğuna inanmadığını, kendisinin de “badeli âşık” olmadığını belirtir.

Mahlas bir yazarın veya şairin asıl adı yerine kullandığı takma isimdir. Halk edebiyatında ve Divan edebiyatında mahlas kullanmak âdettir. Mahlas, üstat birinin yeni yetişmekte olan bir şaire vereceği isim olabileceği gibi rüyada, manevi âlemde de olabilir. Âşık Mevlüt Mertoğlu ilk dönemlerinde yazdığı türkülerin mahlas bölümünü boş bırakmaktadır. Ustası âşık Reyhani zamanı gelince mahlasının olacağını söylemiştir. 1998 yılında âşık Gülhani rüyasında âşığa mahlas bulunması için kura çekildiğini ve bu kurada “Mertoğlu” mahlasının verildiğini söyler. Âşıklıkta mahlası olmayan âşıklara kültür bakanlığı kura ile mahlas belirlemektedir. Mehmet Gülhani'nin rüyasından sonra gerçekte de Kültür Bakanlığının kurasında Âşık Mevlüt'e “Mertoğlu” mahlası çıkmıştır. Böylece âşık mahlasına kavuşmuştur.

¹³Hamiyet Atalay, Röportaj

2.1.7. Bade Konusu ve Âşıklığı

Âşık Mevlüt Mertoğlu “bâde” konusunda kendine has bir değerlendirme yapar. Bâdenin bir rüya âleminde içilen sulu bir şey olmadığını bunun bir hâl olabileceğini söyler. Bade insan gayesidir diyerek bu konuya olan bakış açısını dile getirir. Âşığa göre insan gayesine ulaşırsa badesine de ulaşmış demektir. Ona göre her insanın kendine has badesi vardır. Mertoğlu’nun bâdeli âşık konusundaki düşünceleri aklımıza Âşık Kul Nuri’yi getirmektedir. Âşık Kul Nuri:“Şimdi bu bâde meselesini âşıklar çok karıştırmışlar, altından ‘çapanoğlu’ çıkmış. Bu bâde meselesi aslında yanlış anlaşılıyor günümüzde, yanlış. Evvelden içmişler. Mesela kim içmiş? Sümmânîler içmiş, Şenlikler içmiş, Emrahlar içmiş... Bunlar bâde içmiş.Fakat nasıl bade içmişler bilmiyoruz. Sadece söyleniyor. Cenab-ı Allah’ın hikmeti yok mu canım? Kudre-i İlahisi yok mu? Mutlak vardır. Fakat bizim bildiğimiz öğrendiğimiz bâde şu: Sulu bir şey değil, ‘bâde’ değil ‘bâdı’(hafif rüzgar,yel)...Bir Kudret-i İlahi. Bir hâlınan olan bir şey yani. Âşık böyle doldurmuş bardağa da, bâdeyi içmiş de, âşık olmuş da başlamış söylemeye, değil. Âşık olmak bir rüzgarnan... Yani bir hâlınan Allah’ın Hikmet-i İlahisi’ynen olan bir hâl. Buna inanıyoruz. Yoksa bâde made içmiş değiliz. Öyle sulu bir şeyi kimsenin içtiğini de zannetmiyorum. Hele hele günümüzde”¹⁴diyerek düşüncelerini dile getirmiştir

Âşık badeli âşıklık halkasının en son Mevlüt Dede ile bittiğini söyler. Günümüzde badeli âşık kalmadığını ifade etmektedir.

Âşık, şiir söyleme alanında kendini geliştirmeye çalışır bu sebeple araştırmalar yapar. Bu araştırmaların sonunda “Ferman padişahınsa dağlar bizimdir.” diyen Dadaloğlu ve Köroğlu’ndan oldukça etkilenmiştir. Dadaloğlu'nun konar-göçer bir Avşar olduğunu söyler. Araştırmalarını şöyle özetler;

“Padişah bir Avşar kızına gönül verir ve onunla evlenmek ister. Padişahla aynı duyguları taşımayan Avşar kızı bu evliliği istemez. Bunu üzerine Padişah Avşarlara

¹⁴Necdet Tozlu, *Âşık Kul Nuri'nin Hayatı- Sanatı ve Şiirleri*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van 1995, s. 9.

türlü sıkıntılar yaşatır. Dadaloğlu da bu zulümden nasibini aldığı için dağları kendine mesken tutmuştur.”¹⁵

Bu bilgileri veren âşık kendi hayatını Dadaloğlu'nun hayatına benzeter. Bu etkiyle şiirlerinde Dadaloğlu esintileri bulunur.

2.1.8. Katıldığı Yarışmalar

Elliden fazla yarışma ve şölene katılan âşık ilk olarak 1994 yılında Konya Âşıklar Bayramı'na katılarak usta malı eser ve divan söyleme dallarında birincilik ve ikincilik ödülleri almıştır. 2005 yılında düzenlenen 1. Âşık Murat Çobanoğlu Kars Âşıklar Bayramı'na katılarak Murat Çobanoğlu ödülünü almaya hak kazanmıştır. 2006 yılında Türkiye Murat Çobanoğlu 2. Âşıklar Bayramı'na katılmıştır. 2008 Bursa Yıldırım Belediyesinin düzenlediği “Uluslararası Türkiye Âşıklar ve Şairler Şöleni'nde âşıklar arası Türkü okuma dalında üçüncü olmuştur. 2010 yılında düzenlenen 5. Uluslararası Sivas Âşıklar Bayramı'na katılım göstermiştir. 2011 yılında düzenlenen 6. Uluslararası Kars Âşıklar Bayramı'nda Divan dalında Âşık Yaşar Reyhani ödülüne layık görülmüştür. 2011 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi tarafından düzenlenen III. Türk Dünyası Âşıklar Şöleni'ne ve 2012 yılında düzenlenen Uluslararası Sivas Âşıklar Bayramı'na katılmıştır.

2013 yılında düzenlenen 8. Uluslararası Kars Âşıklar Bayramında Hikâyeli Türkü dalında Âşık Veysel ödülünü almaya hak kazanmıştır. 2013 yılında 7. Uluslararası Sivas Âşıklar Bayramı'na katılmış, yine bu yarışmada Divan dalında Âşık İlhami Demir ödülü almıştır. 2014 yılında 9. Uluslararası Kars Âşıklar Bayramı'na iştirak etmiştir. 2017 Âşık Mahirî'yi anma programı, 2018 Âşık Sümmânî Anma ve Âşıklar Şöleni, 2018 İstanbul Çekmeköy Belediyesi Uluslararası Âşıklar Şöleni gibi çeşitli şölen ve programlara katılım göstermiştir.

¹⁵ Hamiyet Atalay, Röportaj

3. BÖLÜM

ÂŞIK MEVLÜT MERTOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE İŞLENEN TEMALAR

Âşıklar içinde yaşadıkları toplumun duygu ve düşünce dünyasına göre eserlerini oluşturmuşlardır. Hiçbir âşık şiirlerini içinde yaşadığı toplumdan bağımsız olarak meydana getirmemiştir. 16. yüzyıldan günümüze kadar âşıklar, insan ve doğa merkezli konuları ön planda tutmuş ve bu konular ışığında eserlerini vermişlerdir. Bu düşünceler ışığında Edebiyatımıza gönül vermiş Abdurrahim Karakoç'u anmadan geçmek olmaz. Şiir o'nun için ülkesine ve ülkesinin insanına hizmet verdiği sürece anlam kazanır. Abdurrahim Karakoç şiir hakkındaki düşüncelerini şöyle sıralar;

“Kimi zaman kabaran öfkeli sel,kimi zaman uyuyan bir denizdir. Şiir kimi zaman yarayan ilaç kimi zaman başa taç İman, edep ve has duygularla yoğrulduğu zaman Miraç, içine dalkavukluk, şehvet,menfaat ve edep dışı söz karıştığı zaman da bulamaç olur şiir.”¹⁶

Tıpkı Abdurrahim Karakoç'ta olduğu gibi âşık şiirinde konular, başkaldırı ve silahlı ayaklanma, felsefi düzlemde karşı çıkış, belirli olumsuz tiplerin eleştirisinden, doğa güçlerinden yakınmaya kadar geniş bir alanı kapsar. Âşık şiirinde başkaldırı ve direnme, âşık edebiyatına kaynaklık edecek kadar çok işlemiştir. Bir bakıma böyle olması da kaçınılmazdır; çünkü halk, her türlü duygu, düşünce, dilek, iş ve eylemlerini şiirlerle dile getirmiştir. “Âşıkların şiirlerinde her ne kadar güzele ilişkin çeşitli benzetmelik ve klişe mecazlara bol bol rastlansa da onlar; güzelleri soyut ve cansız bir nesne olmaktan kurtarmış, somut ve canlı varlık hâline getirerek onlara yeni bir ruh kazandırmıştır. Âşıkların güzelleri, şiirlerinde gerçek hayattaki somut güzelleriyle yer almışlardır.Âşıklar şiirlerinde yaşadıkları çevrenin toplumsal yaşayışına, o dönem insanlarına, çevre ve tabiatın gerçek yönlerine halk şiirlerinin estetik kuralları içinde

¹⁶Abdurrahim Karakoç, *Akıl Karaya Vurdu*, Alperen Yayınları, Ankara 2000, s.1.

canlı tablolar hâlinde yer vermişlerdir. Âşıklar aşk, tabiat, gurbet, sıkıntı, kadın, öğüt, din ve tasavvuf konularının yanı sıra toplumsal çevreden öğeler alıp işlemişlerdir.”¹⁷

Âşıklık geleneğinin günümüzde devam ettirilmesinde aracı olan Âşık Mevlüt Mertoğlu da çevresinde olup biten olaylara duyarsız kalmayıp, şiirlerini oluştururken toplumu derinlemesine gözleme fırsatı bulmuştur. Bireysel ve toplumu derinden etkileyen milli konular âşığın sazında aynı zamanda dilinde yerini almıştır.

Âşığın incelenen şiirlerine bakıldığında şiirlerinin muhteva bakımından oldukça zengin olduğu görülmektedir. Bu şiirlerden hareketle konu başlıkları tespit edilmiştir.

3.1.Beşeri Aşk

Türk edebiyatının her sahasında en çok işlenen konuların başında gelen beşeri aşk, klasik edebiyattan modern edebiyata kadar birçok yazar ve şairin ana temasını oluşturmuştur.

Âşık edebiyatında ve âşıklık geleneği içerisinde aşkın önemli bir yeri vardır. Duyarlı sanatkarların ilahi olan aşkın yanında insana, tabiata, karşı cinse olan derin sevgisi de yoğundur. Zaten ilahi aşka götüren en anlamlı yolun “yaratılanı severiz yaratandan ötürü” ifadesinde vücut bulduğunu görüyoruz. Nitekim birçok âşık şiir yazmasına hayatının bir döneminde yaşadığı beşeri aşkı sebep olarak gösterir. Âşık Mevlüt Mertoğlu’nun da(komşu kızı Hüsnü Bela’ya) âşık olması aşk şiirleri yazmasına sebep olmuştur.

Âşık bazen sevgilisine duyduğu özlemi bazen de sevdiği kızın vefasız tavrını şiirlerine konu edinmiştir.

¹⁷Erman Artun, *Âşık Edebiyatı Metin Tahlilleri*, Karahan Kitapevi, 1.bs., 2011 İstanbul, s. 23.

3.1.1. Sevgiliye Duyulan Özlem

Mertoğlu'nun ilahi sevgiliden sonra hasret duyduğu, kavuşmayı arzuladığı beşeri sevgilidir. Geçinme duygusu yüzünden gurbete çıkma, sevgiliden beklenen karşılığı bulamama ya da belli sebeplerle sevgiliden ayrı düşme gibi durumlar sevgiliye duyulan özlem duygusunu tetikleyen unsurlardır.

Mertoğlu'nun şiirlerinde sevgili asla ulaşılamayan bu sebeple murat alınamayan, ayrıca herkesten kıskanılan kişidir.

“Ayrı kaldık belki murat alamam,
Posta ile yâre haber salamam,
Parmağım uyuşur, sazı çalamam,
Perdeden mızraptan telden kıskandım.” (18/4)

Sevgili hasretle, özlemlerle beklenendir. Nereye giderse gitsin ona duyulan muhabbet âşğın içinde yaşamaya devam eder.

“Hasretinle içim dolup taşıyor,
Mevlanın sırrına aklım şaşıyor,
Sevgi muhabbetin bende yaşıyor,
Sende onu onda seni çok sevdim.” (21/ 3)

Sevgilinin yokluğu âşık üzerinde farklı etkiler oluşturmaktadır. Bu etki kimi zaman sineyi dağlayan bir köz olurken kimi zaman da kelepçe olup âşğı sıkkan bir unsur olmaktadır.

“Ah feryadım asumana çıkıyor,
Yokluğun kelepçe beni sıkıyor,
Hasretlik ateşi yürek yakıyor,
Sinem dağlatmada muradın nedir?” (30/2)

Sevgili hem yaralayandır hem de derde derman olandır. Bu sebeple sevgili hasretle beklenendir.

“Karanlık gecemin yok mu sabahı?
Ey mehtabım ay suratlı neredesin?
Vurduğun yaranın yoktur iflahı,
Derdi bende çok firkatli neredesin ?” (33/1)

Âşğın gönlü sevgiliye kavuşmanın hayaliyle yanıp tutuşmaktadır. Bu yüzden de âşık, “Sevgini aradı canda cananda” diyerek içinde bulunduğu durumu dile getirmeye çalışmıştır.

“Bu Mertoğlu sevdan ile yananda,
Sevgini aradı canda cananda.
İsmi zikredip dilde ananda,
Uzaktan uzağa ağlatır beni.” (40/ 3)

Sevgiliye duyulan özlem ancak kavuşma olursa son bulacaktır. Öyle ki dünyanın düzeni dahi sevgilinin gelişine bağlanmıştır.

“Bin bir tane şafak art arda geçmiş,
Yar sen gelmeyince atmayacakmış.
Şems, Kamer, yıldızlar nikap bürünmüş,
Güneş doğup Ay’sa batmayacakmış.” (45/1)

Âşık yaşanan ayrılığın sebebini anlamlandıramamıştır. Elinden gelen sadece özlem ve hüznle beklemektir.

“Ne sebep ki, ayrı kaldım gülümden?
İsmi düşmez oldu her an dilimden,
Ağlamaktan bir şey gelmez elimden,
Engel olamadım gözyaşlarıma.” (52/3)

Giden sevgilinin ardından gönül derde ve maraza düşer. “Yaz” isimli şiirde âşığın gönül yarası dile getirilmektedir.

“Eğlenmez gönlümde gizlenen yara,
Sardı bedenimi hicranlı yara,
Nazlı canan gitti uzak diyara,
Saldı yüreğime dert ile maraz.” (162/2)

Sevgiliye duyulan özlem, o gelene kadar yolunu gözleyebilecek büyüklüktedir.

“Bülbülün arzusu güle ne kadar?
Bakarım yoluna gelene kadar,
Dostluğumuz sürsün ölene kadar,
Ayrılığı zor isteme ne olur?” (17/ 2)

Sevgiliye giden yol hep karmaşık ve meşakkatlidir. Bu yüzden ona ulaşmak demek hep bir ikilem içinde kalmak demektir.

“Bir yanı berraktır, bir yanı Zülâl,
Bir yanı bedirdir, bir yanı Hilal,
Bir yanı namahrem, bir yanı helal,
Sana ulaşması zor kara gözlüm.” (39/ 4)

Sevgiliye duyulan özlem âşığın kişiliğinde derin izler bırakmış ve onun sürekli ağlayıp gözyaşı dökmesine sebep olmuştur.

“Hasret sevdasına düştüm, kara bağladım,
Bazen oldu coşup coşup ağladım,
On günümün dokuzuna ağladım,
Gözyaşım karıştı dereye doktor.” (213/3)

Sürekli gözü yaşlı, kalbi kederli olan âşık sevdiğinden haber alamamaktadır. Âşık sevdiğinden başka kimseyi bu kadar merak etmemiş ve bu kadar beklememiştir. Bu sebeple sevgili hem nazlı hem de vefasız olarak ifade edilmiştir.

“Haberin geliyor, sen gelmiyorsun,
Gönlümün ikrarı nazı mısın sen?
Hiç kimseyi bunca merak etmezdim,
Kapanmayan yara sızı mısın sen?” (223/1)

Âşık o kadar karmaşık bir dert sarmalının içindedir ki sevgiliye duyduğu özlemi iliklerine kadar hissetmektedir. Sevgilinin kokusunu gül kokusuna benzeten âşık gülün kokusunda dahi sevdiğini aramaktadır.

“Yokluğun hissettim her bir anında,
İliğimde, damarımda, kanımda,
Has bahçemde lale, sümbül yanında,
Gülün kokuşunda seni aradım.” (233/2)

3.1.2. Sevgilinin Vefasızlığı

“Âşık daima aşk ve ayrılık derdiyle ızdırıp çeken, âh ve feryat eden, kanlı gözyaşları döken, vücudu ve bağı yaralar içinde zayıf düşmüş, yüzü sararıp solmuş olarak görülür.” 18

Aşk ulaşılmaması güç olduğu kadar vefasızlığıyla da sevgiliye acı veren hissiyatlar bütünüdür. Vefasızlık en önemli özelliğidir sevgilinin. Bir kere aşk odu ile yaktı mı daha dönüp bakmaz bıraktığı külüne. Bazen sevgilinin vefasızlığı tahammül edilemeyecek boyuta gelir ve âşık “Ben bu vicdansızın neyini sevdim” dizelerini kaleme alabilecek kadar isyankâr olur.

“Bedenime derin sızı bıraktı,
Ben bu vicdansızın neyini sevdim?
Her saat dakika gözyaşım aktı,
Ben bu vicdansızın neyini sevdim?” (6 /1)

Sevgilinin dönüp bir kez bakışı bile aşğın gönlünü bayram yerine çevirir. Ama vefasızlık timsali olan sevgili bu bakışı bile çok görür.

¹⁸Mustafa İsen(edt.), *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, 10.bs., Ankara 2016, s.37.

“Görmeseydim keşke o güzel yüzü,
Saldın can evime eylenez sızı,
N’olur bir kez ara be peri kıızı!
Doğum günün kutlu olsun paslanmaz.”(8/ 4)

Âşğın gönlü sevgiliye kavuşmanın hayaliyle yanarken vefasız sevgili saçlara beyaz düşürüp, ciğeri dağlayan unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Ulaşılmaz sevgi, ciğer çürütür,
Siyah saçlarına aklar bürütür,
Tez öldürmez, peşi sıra sürütür,
Tek taraflı sevda çekmek ne çetin.”(27/ 4)

Vefasız sevgili âşğın başka bir şiirinde ihanet ile karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca sevgili hep başkalarının sözüyle hareket ederek âşığı can evinden yaralamaktadır.

“Yol aradın düşmanların izinden,
Yaktın beni ihanetin közünden,
Yoktan yere el âlemin sözünden,
Küseceksen bir an evvel küs de git.” (14/ 3)

Sevgili katı gönüllü ve zâlimdir. Çoğu zaman konuşmayan, cefasını bakışlarıyla ortaya koyan sevgili âşığı derinden yaralamaktadır. Konuşmayı bir kenara bırakan âşık küçük bir habere bile razıdır. Ancak özlem duymayan sevgili tepkisiz kalmaktadır.

“Varıp satıcıdan satın alsaydın,
Ak kâğıda kara kalem çalsaydın,
Ya bir haber ya bir selam salsaydın,
Beni candan özleseydin gelirdim.” (20/ 3)

Kendisinde ve duygularında bir azalma olmadığı hâlde sevgilinin aynı vefayı göstermediğini yer yer âşığın yakınmalarından anlıyoruz.

“Ey vefasız yok mu senin insafın?
Gözyaşlarım sel eyledin yetmez mi?
Yitirdim kimliğim bozdum evsafım,
Aldın aklım del eyledin yetmez mi?” (29/ 1)

Sevgiliye kavuşamayan âşık kendini kolları bağlı, yüreği dağlı bir insan olarak ifade etmektedir.

“Aşkın kemendiyle kollarım bağlı,
Sevdan ateşiyle yüreğim dağlı,
İsmimiz âlemde Âşık Mertoğlu,
Ya sendeki adım neye benziyor?” (32/ 3)

Âşık pervaneye benzer; sevgili nurlu yüzü ile onu kendisine meftun etmektedir. Âşık sağlığında sürekli sevgilinin peşinde koşmaktadır. Ölüm döşeginde sevdiğini son bir kez dünya gözüyle görmek ister, ancak sevgili bunu bile âşığa çok görür.

“Ey sevdiğim hâllerimi sormaya,
Vakit geçti ömrüm bitti geç kaldın.
Hasta yatağında gelip görmeye,
Vakit geçti ömrüm bitti geç kaldın.” (36/ 1)

Âşık sevgilinin yolunda canını, başını terk eder. Gözyaşı ile kendini mahveder. Bu sebeple edebiyatta ehl-i hasret olarak bilinmektedir. Başka bir ifadeyle sergeşte olan âşık, aşkın büyüklüğüne rağmen sevgiliye güvenmemektedir.

“Bulutsuz havadan yağmur beklerim,
Ben senin sevgine güvenmiyorum.
Derdinden çürüse tüm kemiklerim,
Ben senin sevgine güvenmiyorum.” (42/ 1)

Sevgili katı gönüllüdür, âşığa merhamet etmez bilakis âşığın canına kast eder, yaralar. Bu sebeple kanlı yaş akıtandır. Âşık sevgiliden vefa görmediği için ekmeği ona zehir olmuş, bu derde düşeli geceleri gözüne uyku girmediğinden yastığı da taş olmuştur.

“Akıttın gözümde kanlı yaşımı,
Zehir ettin ekmeğimi aşımı,
Sebep sensin taşa çaldım başımı,
Herkes bildi sen bilmedin muhannet.” (53/ 2)

Âşıklar yaşamış oldukları sıkıntılar eşiğinde kendilerini bahtsız, sevgiliyi de erişilmez ve vefasız görmekte dirler. Bu sebeple sevgili çaka satan ve naz eden kişi olarak ifade edilmektedir.

“Bir an karşımızda gül gibi bitti,
Çeşm-i naz eyleyip bin caka etti,
Biraz yürüyünce ayrılıp gitti,
Desem öldürürler demesem öldüm.” (224/2)

3.2.Gurbet

Gurbet ve gurbete özlem teması edebiyatımızda yüzlerce belki de binlerce şair tarafından işlenmiş bir temadır. Bu tema anonim halk türkülerimizde de yer bulmaktadır. İnsanoğlu doğduğu köye, büyüdüğü topraklara, yaşadığı günlere, gördüğü her şeye özlem duyabilen sırlarla dolu bir varlıktır. Gurbet, uzak diyarlara gitmek ve sevdiklerinden ayrı kalmak mecburiyetidir. “Bu memleketin çocuğu, asırlar boyunca, gurbetle sarmaş dolaş olmuştur. Hemenhepimiz gurbetin hüznünü duymuş, akşamların alacakaranlığında ufuklara dalangözlerimizde uzak bir hatıra olan günlerin hayalini yaşatarak içlenmişizdir. Zatenakşamla gurbet birbirinin tamamı gibidir. Etrafin tenhalaşmaya başladığı, herkesinyuvasına döndüğü bu saatlerde, yalnızlık ve gariplik daha çok kor insana. Gönüllerhasretle sancır. İnsanlar, öteden beri dünün hasretini çekmiş, saadeti küflenmiş hatıralardaaramışlardır. Kader ve tesadüfler, bazen de sosyal sebepler alışageldiğimiz yerler veinsanlardan ayrılmayı icap ettirdiğinden, gurbet her gönle kolayca tahtkurabilmiştir. Askerlik, geçimderdi gibi mecburiyetler yüzünden, hemen herkes birnebzecik olsun gurbetten nasibini alır. En kavi yüreklerde bile bir ürperme yaratan bu duygu elbette ki şairleri dahaiçten ve derinden sarsacaktır.”¹⁹ Âşık Mevlüt Mertoğlu 'da askerlik ile başlayan gurbet hayatını sonrasında çalışmak için mecburi gittiği gurbet ile devam ettirmiştir.

¹⁹İlhan Geçer, “Türk Şiirinde Gurbet-I” , *Hisar*, S.4 Haziran 1950, s.8.

Gaziantep, Kahramanmaraş gibi şehirlerde inşaat işçiliği yapmıştır. Âşıklık yaptığı dönemde çeşitli zorunluluklardan Sivas'ta yaşayarak gurbet kavramını iliklerine kadar hissetmiştir. Gurbette soğuşu, yalnızlığı, gıdasızlığı, her çeşit zahmeti çekmiştir. Bu yüzden âşık gurbet temasını son derece duyarlı, samimi, içten ve başarılı bir şekilde işlemiştir.

“Sebebi yok nedenini bilemem,

Gurbet beni ben gurbeti sevmedim.

Ben sılama yüreğimden silemem,

Gurbet beni ben gurbeti sevmedim.” (24/1)

Gurbet, doğup büyüdüğü topraklardan uzaklaşmanın getirdiği yalnızlık durumudur. Bu yüzden âşığın gözünde can evini dağlayan unsurdur.

“Dört bir yandan yollarımı bağlattı,

Sızı koydu can evimi dağıttı,

Yavrularım baba diyip ağlattı,

Gurbet beni ben gurbeti sevmedim.” (24/ 3)

Âşığın içinde yara olan gurbet unsuru en çok da köyü aklına gelinceartmaktadır. Geçmişte yaşanan o güzel anılar gurbette birer birer gözünde canlanır. Bu yüzden de âşık sılama selam yollamayı ihmal etmez.

“Öyle özledim ki doğduğum köyü,

Gurbetten sılama selamlar olsun.

İç içe yaşadık yoksulu beyi,

Teyzeye halaya selamlar olsun.” (60/ 1)

Âşğın kederi olan gurbet en çok akşamları hüzün verir. Akşamın ve gün doğumunun verdiği sessizlikle, âşık aslında sevgiliye duyduğu özlem neticesinde gurbet hassasiyetini artırır.

“Yine sabah oldu gurbette erken,
Âşık maşukunun yolun beklerken,
Bir nefes alırken bir de verirken,
Hu dedi de başka bir şey demedi.” (65/ 4)

Gurbet önceleri nasıl olduğu bilinmeyen bir giz, sonra içinde yaşadıkça çile çekilen yer olarak belirtilmektedir. Bu yüzden âşık da “Bilseydim sana gelir miydim?”diyerek aslında gurbetin tahminlerinden farklı olduğunu ifade etmiştir.

“Gurbet, çile hasret dolu olduğun,
Bilseyidim sana gelir miydim hiç?
Nasip olmasaydı ekmeğın suyun,
Kesip ekmeğini böler miydim hiç?” (111/ 1)

3.3.Din ve Tasavvuf

Türk halk şiirinin neredeyse tamamında tasavvuf ve din mefhumu işlenmiştir. Bu konu değişik oranlarda işlenmiş olsa dahi şiirlerin ana temasını oluşturduğunu söyleyebiliriz.

“Âşıklar, biçimsel din anlayışına karşı çıkmışlardır. Allah'a yaklaşımları diğer şairlere göre farklılık göstermiştir. Şiirlerde güçlü, büyük, kahredici, korkutucu, asık yüzlü Allah portresi yerine sevecen, gülümseyen, can veren, temel gücü diriltme olan,

yardımsever bir portre çizilir. Bu anlayış âşıkların az veya çok tarikat çemberinden geçmeleri sonucunda oluşmuştur.”²⁰

“Âşık, halkın inanç dünyasına girebildiği ölçüde, ona kendi değerlerini taşıyabildiği ölçüde, onu iyiye, doğruya, güzele yönlendirebildiği, yeis ve karamsarlıktan kurtulmasına, bir destek bulmasına yardım edebildiği ölçüde başarılıdır. O insanları sevip sayarken, hoş görürken bunu sadece onları memnun etmek için değil, asıl onları Yaratan'ın rızasını kazanmak için yapar. Yunus'un ifadesiyle bu ‘Yaratılanı hoş gördük/ Yaratan'dan ötürü’dür.”²¹

Mevlüt Mertoğlu da gençliğinde Maran Baba dergâhında ilim tahsil etmiş, sonrasında okuduğu kitaplar sayesinde dini ve tasavvufi konularda bilgi sahibi olmuştur. Bu bilgiler kuru birer yığın değil, onun ruhuna yansıyan, onu yürekte kavrayan ve yaşantısına yön veren yapıda olmuştur. Ayrıca dini ve tasavvufî terimleri oldukça yerinde kullanması bu konudaki bilgisini ve kültürünü de yansıtmaktadır.

“Kaşkulla asayı çölde bıraktık,
Külâhı hırkayı çiviye taktık,
Gönülde muhabbet kandili yaktık,
İffet likabıyla arımız vardır.” (3/2)

3.3.1.Allah Sevgisi

Türk halk şiirlerinin neredeyse tamamında Allah sevgisi işlenmiştir.Edebiyatımızda Allah, diğer isimleriyle de karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; Tanrı, İlahi, Hak, Hakim, Celil, Rezzak, Mevla, Rahman, Yaradan gibi isimleridir. Âşık Mevlüt Mertoğlu da diğer tüm âşıklar gibi Allah konusuna şiirlerinde sıkça yer vermiştir.

²⁰Erman Artun, *Türk Halk Edebiyatına Giriş, Edebiyat Tarihi/ Metinler*, Karahan Kitapevi, 6. bs., 2011, s. 144.

²¹Ali Çelik, “Âşık Sümmânî'nin Şiirlerinde Dini Unsurlar”, *1. Uluslararası Âşık Sümmânî ve Âşıklık Geleneği Sempozyumu*, Ankara 2012, s. 72.

Âşık Mevlüt Mertoğlu, “Öyle bir sultanın aşığıyım ben” adlı şiirinde Allah’ın sıfatlarını sayarak inancını ortaya koymuştur.

“Bir ismi Celildir, bir ismi Rezzak,
Bir ismi Kadirdir, bir ismi Mutlak,
Bir ismi Hakimdir, bir ismi de Hak,
Öyle bir sultanın aşığıyım ben.” (68/ 3)

Allah inancı umutsuzluğu ortadan kaldırır. Allah’a inanan kişi her şeyin Allah’tan geldiğini iyisiyle kötüsüyle her şeye razı olunması gerektiğini bilir. Âşık da bu inancı “Neler yazmış alınma Hak” ifadesiyle belirtmektedir.

“Hak yakındır benem ırak,
İçim dışım doldu firak,
Neler yazmış alınma Hak,
Neler göre başım benim.” (237/2)

3.3.2. Peygamber Sevgisi

“Türk milletinin İslamiyet’i kabul ettiği 10. Yüzyıldan bugüne kadarki on asırlık edebiyatında, başlı başına bir ‘Peygamber Edebiyatı’ oluştuğunu söylemek veya iddia etmek, hiç abartı olmaz. İster Divan Edebiyatı geleneğine, isterse Halk Edebiyatı geleneğine bağlı olsun, şairlerimiz, Hz. Peygamber’e pek çok şiirler yazmışlardır. Öyle ki bu şiirler zamanla içeriklerine göre müstakil birer tür hâlini almıştır.”²² Âşık Mevlüt Mertoğlu şiirlerinde Peygamber algısı tamamen müstakil bir tür olarak değil şiirlerinde sıkça işlenen konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Âşık şiirlerinde Allah ve Resul kavramlarına sarılarak kulluk görevinin yerine getirileceğini belirtmiştir.

²²İsmail Çeşitli, *Türk Şiirlerinde Hz. Peygamber*, Akçağ, 1. bs., Ankara 2012, s.54.

“Yoldaş ol Resullaha!
Gönülden sarıl ilaha!
Eğer insansan Allaha,
Kul ol seni hissetsinler!” (56/ 5)

Âşık peygamber sevgisini biyografik unsurlarla ortaya koymaya çalışmıştır. Âşık Peygamberin doğumuyla başlayıp şimdi mübarek kabirlerinin nerede bulunduğunu belirterek ilgi ve bilgisini belirtmektedir.

“Beş yüz yetmiş birde doğunca bir nur,
Ümmet için düştü zara bir çiçek.
Hâlen Medine’den ışık tutuyor,
O ravza-i müttehara bir çiçek.” (69/ 1)

Âşık “Bir Hikmeti Var” isimli şiirinde Allah ve Peygamberin maddi âlemdeki silüetlerine dikkat çekmiştir.

“Gördüm tabiatın nakışlarını,
Gördüm ırmakları akışlarını,
Resülü Ahmed’in kokuşlarını,
Gülde aratmanın bir hikmeti var.” (78/ 5)

Hz. Peygamber insanların selameti için her daim endişelenmiş, dua etmiş ve onların doğru yola yönelmeleri için tebliğlerde bulunmuştur. Bununla da yetinmeyip Hz. Peygamber ona inananlara mahşerde şefaet edeceğini vadedmiştir. Âşık bu duruma telmihte bulunmaktadır.

“Narında hoş, nurun da hoş hem cehennem hem de cennet,
Can gövdeye mülk olmazmış, eylemem cana minnet,
Kullarına şefaet eder, ol habibin Muhammet,
Mertoğlu da lezzet tattı senin zikrin tadından.” (235/3)

3.3.3.Diğer Dini Şahsiyetler

3.3.3.1. Hz.Hatice

“Hz. Hatice ikinci kocasının ölümünden sonra Kureyş’in ileri gelenlerinden bazıları soylu, güzel ve zengin oluşu sebebiyle kendisiyle evlenmek istedi; ancak Hatice bu tekliflerden hiçbirini kabul etmedi. Hz. Hatice bu dönemde ticaretle meşgul idi. Rivayetlere göre kendisine kalan miraslardan ötürü maddi olarak iyi bir durumda olan Hz. Hatice(r.a) kervanlarını Şam gibi illere göndererek ticaret yapıyordu. Kendisi bir hanım olduğu için kervanlarının başında güvenilir kimseleri vekil olarak gönderiyordu. Hz. Muhammet Mustafa (s.a.v) ile ilk irtibatı da bu sebeple olmuştur.”²³

Hz. Peygamberin ilk zevcesi, gönül bahçesinin gülü olan Hz. Hatice, âşığın şiirlerinde yerini almıştır.

“Emretti cihana o yaydı dini,
Aydınlattı bize bu günü dünü,
Güzel Hatice’ydi, Mekke zengini,
Eşlik etti ol hünkâra bir çiçek.” (69/ 2)

²³YaşarKandemir, “Hz. Hatice”, TDV İslam Ansiklopedisi, cilt.16, 1997, s.466.

3.3.3.2. Halid Bin Velid

“İslam kumandanlarından biri olan ve Seyfullah(Allah’ın kılıcı) unvanı ile tanınan Halid Bin Velid 592 yılında doğmuştur. Kureyş kabilesinin ileri gelenlerinden biridir. Bedir Savaşı’na katılmayan Halid Bin Velid Uhud Savaşı’nda Müslümanlara karşı savaşmıştır. Kardeşinin gönderdiği mektup üzerine Müslüman olmuş ve sahabeler arasında savaşçı özelliğiyle öne çıkmıştır. Müslüman olduktan sonra Mûte gazasında kumandanlık yapıp üstün başarılar göstermiştir. Mekke’nin fethinde de bulunan Halid Bin Velid daha sonra islam ordularının süvari kumandanı olarak tayin edilmiştir. Acemlere ve Rumlara karşı başarılı gazalar yapan Halid Bin Velid miladi 642 yılında vefat etmiştir.”²⁴Âşık da İslamiyet’e bu denli katkısı olan zâtı anmadan geçmemiştir.

“Zalimden mazlumun hakkını soran,
Halit Bin Velit’tir, bu yolda duran,
Delil istiyorsan hazreti Kur'an,
Beyan etti aşıkâra bir çiçek.” (69/ 5)

3.3.3.3. Hz. Hasan ve Hüseyin

“Hüseyin; Hz. Ali’nin oğlu ve Peygamberimizin torunudur. Oniki imamın üçüncüsü olarak bilinir. Ehl-i beyt’in beşincisidir. 628 yılında doğdu ve 683 Muharreminin onuncu günü Kerbelâ’da 72 kişi ile birlikte elîm bir şekilde susuz bırakıldı ve sonunda zâlimce şehit edildi.

Hasan; Hz. Ali’nin büyük oğlu, Peygamberimizin torunudur. Lâkabı Müctebâ’dır. İslam halifelerinin beşincisidir; oniki imamın da ikincisidir. Hicretin üçüncü yılında Medine’de doğmuştur. Muâviye kendinden sonra yerine Hasan’ı halife yapacağını halka duyurunca, oğlu Yezîd Şam’dan Medine’ye zehir gönderdi ve Hz.

²⁴Asu Ersoy, Nurullah Arvas, “Eski Anadolu Türkçesi Özellikleri Bulunan Bir Gazavatname ‘Gazâvât-ı Hâlid bin Velid’ ”, *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 15, sayı 3, Eylül 2017, s. 319-320.

Hasan'ın hanımını çeşitli vaadlerle kandırarak kocasını zehirletti. Vefatında 46 yaşındaydı. Yüzü Peygamberimize çok benzerdi. Çocuklarına ve soyuna Şerif denilir.”²⁵

Peygamberimizin “iki gözümün çiçeği” diye andığı kıymetli torunları Hasan ve Hüseyin dini şahsiyetler niteliğinde görüldüğü için bu bölümde incelenmiş ve âşığın şu ifadeleri ile anılmıştır;

“Cebrail’den haber aldı üzüldü,
Nur sultan ağladı Hüseyin için.
Ümmet kardeşini şehit edecek,
Yer mekân ağladı Hüseyin için.” (3/1)

“Peygamber düşmanında olmadı, ahde vefa,
Hasan ile Hüseyin çok çekti, cevri-cefa,
Baba oğul bir zaman sürdüler ey bir sefa,
Bakmadılar efendim mazlumların zarına,
Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine.”(136/4)

3.3.3.4.Hallac-ı Mansur

“Asıl adı Ebû Abdullah el-Hüseyin bin Mansur el Hallâc’tır. 858 tarihinde Beyza şehrinde doğmuştur. Hallâc-ı Mansur, Allah ve muhabbetle, Allah’ın suretinde yaratılmış insan arasında manevi bir yakınlığın bulunduğunu ifade etmek istemiştir. Fakat bu fikir, insanın Allah suretinde yaratılmış olması iddiası Kuran’a ters düşmektedir. Çünkü Allah hiçbir yaratılmışı benzememektedir. Onun fikirlerinde

²⁵İskender Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2004, s.195-218.

Allah, akılüstü ve sözle tanımlanamaz bir hâl alır, fakat sûfi için anlaşılır olabilir. Ayrıca Divan'daki kasidelerine göre Allah'ın insanda mevcut olduğunu söylemiştir.”²⁶

Tasavvufta kendini aşan Hallâc-ı Mansur, “Ene’l Hakk” diyerek, anlaşılması güç bir hâl alır. Bu sebepten de idam edilir. Âşık Mevlüt Mertoğlu’nun şiirlerinde Hallac-ı Mansur bu yönüyle ifade edilmiştir.

“Sensiz şu gönlüme dolar her gün yas,
Kapında kölen say amma gönlen bas!
Bin kez kalemim kır beni kendin as!
Mansur gibi dar isteme ne olur?” (17/ 3)

Âşık “Muradı Nedir” isimli şiirinde “Ene’l Hakk” diyerek Hallâc-ı Mansur’a telmih yapmaktadır.

“Mertoğlu’yum siyahımsın akımsın,
Yaratanım sensin Enel Hakkımsın,
Bana şah damardan daha yakınsın,
Kulda aratmanda muradın nedir?” (77/ 6)

3.3.3.5.Hz. Eyyûp

“Hz. Eyyûb, sabır timsali olarak tanınan bir peygamberdir. İsrailoğulları’ndan olup İshak Peygamberin torunudur. Eyyûb Peygamberin hayatından anlatılan kıssalar ki bunlar genellikle sabır üzerinedir, bu kıssalarla günlük hayatımızda sık sık karşıımıza çıkmaktadır. Çok zengin olduğu, Şam tarafında birçok emlake sahip

²⁶Hayrani Altıntaş, *Tasavvuf Tarihi*, Akçağ, 1.bs., Ankara, s. 103.

bulunduğu, Rahme adında bir hanım ve birçok evlâdı olduğu, kısacası dünya saadetine mâlik olduğu için Allah onu imtihan etmek istedi. Malı ve mülkü elinden gitti. O şükretti. Evlatları birer birer öldü. O sabretti. Hastalandı, vücudunda yaralar açıldı, hatta yaralarına kurt düştü, yine sabretti. Ancak Rahme ona hizmet ediyor ve ibadetini yapıyordu. Sonra Allah'ın emriyle ayağını yere vurdu ve fişkırın sudan içip yıkanarak bütün dertlerinden, hastalıklarından, yaralarından kurtuldu. Sabır imtihanını kazanmıştı. Allah da ona yeniden mal-mülk ve evlat verdi.”²⁷Âşık şiiirinde Eyyüb peygamberin sabrına ve yaralarına atıfta bulunmuştur. Mertoğlu bu sabrın örneğini sevgiliye duyduğu aşkla ilişkilendirmektedir.

“Sevdana duçarım, budur ayıbım,
Varlığım seninle sensin kayıbım,
Mertoğlu'yum yaran ile Eyyub'üm,
Ettin beni derdi kurtlu nerdesin?” (33/ 3)

Çektiği her sıkıntının Allah'tan geldiğine inanan Eyyüb Peygamber sabrın timsali olarak bilinmektedir. Âşığa göre nasıl ki çekilen her çilenin bir hikmeti varsa çiçeklerden deva üretilmesinin de bir hikmeti vardır.

“Emri ilahiler başımın tacı,
Eyyübün sabrıymış, çektiği acı,
Cümle çiçeklerden derde ilacı,
Balda aratmanın bir hikmeti var.”(78/ 2)

3.3.3.6. Hz. Yusuf

“Yakup peygamberin en küçük oğlu Yusuf Peygamberdir. Kendisinden büyük on bir kardeşi bulunmaktadır ve onu kıskanmaktadır. Kardeşlerinin Yûsuf'a

²⁷İskender Pala, *Akademik Divan Şiiri Araştırmaları*, Kapı Yayınları, 4.bs., İstanbul 2012, s.143-144

duydukları kıskançlığın asıl ve en büyük nedeni ise Yûsuf'un gördüğü rüyadır. Yûsuf on bir yıldız, ay ve güneşin kendisine secde ettiğini görmüş, rüyasını babasına anlatması sonucu babası ona seçilmiş biri olduğu müjdesini vermiş ve rüyasını kimseye anlatmaması yönünde ona uyarıda bulunmuştur. Kardeşleri bir vesileyle bu rüyayı öğrendiklerinde kıskançlıktan öte artık Yûsuf'a kin ve nefret beslemeye başlamışlardır. Nefislerinin telkinine kendilerini kaptıran kardeşler; Yûsuf'u öldürmeyi, bir mağarada aç ve susuzluğa terk etmeyi, bir kuyuya atmayı birbirlerine teklif ederler. Bir bahar günü Hz. Yakup'u Yûsuf aracılığıyla ikna ederek onu alıp kıra götürürler. Yolda onu diken ve taşlar üzerinde yalın ayak koştururlar, atacakları kuyuya varıncaya kadar dövüp eziyet ederler ve nihayetinde otuz yıldan fazla sürecek bir sürgün hayatını başlatmak üzere onu kuyuya atarlar.”²⁸

Hz. Yakup'un kıymetlisi olan Hz. Yusuf Peygamber edebiyatımızda kardeşleri tarafından kandırılıp kuyuya atılması ve sonrasında yaşadığı olaylar neticesinde Mısır'a sultan olması yönünden anlatılmaktadır. Âşık da “Bu Handan” isimli şiirinde dünyayı hana benzetip Yusuf peygamberin dahi bu handa tuzaga düşürüldüğünü anlatmaktadır.

“Bu handa kuruldu Yusuf'a tuzak,
Bu handa cehennem bu handa sazak,
Bu handa işkence bu handa mazak,
Kimler geldi, kimler geçti bu handan.” (41/ 2)

3.3.3.7.Karun

“Karun; Hz. Musa zamanında yaşayan, o'nun kavminden olduğu hâlde Firavun'la işbirliği yapıp kendi toplumuna ihanet eden kişidir. Firavun'un siyasi zulüm ve baskıda sembol kimse olması gibi, Karun da ekonomik baskı ve vurgunculukta

²⁸Mehmet Cihat, “Üstün, Nefsî Fenalıklara Karşı Affedicilik ve Hz. Yûsuf Örneği”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt 8, sayı 37, Nisan 2015, s. 1066.

sembol bir isim ve vurguncu bir kapitalisttir.”²⁹ Karun kıssası zenginliğinin gücüne güvenerek, kendini imtiyazlı ve büyük görüp Allah’a isyan eden kullara ibret bir hikâyedir. Kibri ve gösterişi sevmeyen, onaylamayan âşık eleştirisini Karun kıssasına atıfta bulunarak yapmaktadır.

“İrem bağı gibi bağın olsa ne?

Gökdelenler gibi dağın olsa ne?

Karun ile kan bağın da olsa ne?

Bırak kibri gel adam ol bed adam.” (61/ 3)

3.3.3.8. Firavun

“Birçok Firavun olmasına rağmen içlerinden en meşhuru Hz. Musâ zamanında yaşamış olanıdır. Kur’an-ı Kerîm’de Hz. Musâ ve kavmine zulmeden bu Mısır kralının hikâyesi, Yusuf Suresinde anlatılır. Buna göre Hz. Musa’nın îmana davetini reddeden Firavun, tanrılık iddiasında bulunur ve kavmini de buna inandırır. Hz. Musâ’nın gösterdiği mucizelere de inanmaz. Kendisine inananları onun zulmünden kurtarmak için Mısır’dan ayrılan Musâ’yı takip ederken Kızıldeniz’de boğularak ölür.”³⁰

Firavun ile Musâ kıssası edebiyatımızda zalimlik özelliğiyle rakibe benzetilmektedir. Bu sebeple şiirlerde beddua edilen unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Mevlüt Mertoğlu “Bed Adam” isimli şiirinde Firevun’u olduğu gibi insanları da yok eden kibir konusuna değinmiştir.

“Nefsinle Nemrut’a haber mi saldın?

Firavundan sonra tek sen mi kaldın?

Söyle Azrail'den mühlet mi aldın?

Bırak kibri gel adam ol bed adam.” (61/ 2)

²⁹Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, 6. Cilt, Azim Dağıtım, İstanbul 2007, s. 202.

³⁰Pala, *Ansiklopedik Divân*, s.157.

3.3.4. Dini Olaylar

3.3.4.1.Kerbala Olayı (Vakası)

“Kerbela Vakası ya da Kerbela Savaşı olarak adlandırılan olay İslam tarihinin en kanlı hadiselerinden biri olarak 10 Ekim 680(10 Muharrem 61) ‘de bugünkü Irak sınırları içinde bulunan Kerbela’da Hz. Muhammed’in torunu Hz. Hüseyin ve beraberinde bulunan yetmişten fazla kişi ile Emevi Halifesi I.Yezid’e bağlı ordu arasında vuku bulmuştur.”³¹Bu savaşın sonunda Hz. Hüseyin ve beraberindeki Müslümanlar katledilmiştir. Kerbela Olayı birçok mesnevi de işlendiği gibi âşıklık geleneğinde de yerini almıştır. Âşık bu olayı şu şekilde ifade etmektedir;

“Ali Fatımanın yiğitleriydi,
Onlar ehli beytin Şehitleriydi,
Cennetlik gençlerin seyitleriydi,
Biri Kerbela’nınçölünde kaldı.” (2/ 4)

3.3.4.2. Ruhların Yaradılışı(Eles Meclisi)

“Tasavvuf erbabına göre; her şeyden önce Allah vardı. Allah Teâla önce kendi nurundan Hz. Muhammed’in ruhunu, onun ruhundan da bütün insanların ruhunu yarattı. Böylece varlık dünyasında gökler ve yer yaratılmadan önce ‘ruhlar âlemi’ vücuda getirildi. O nedenle Allah, Âdem de dahil bütün insanların ruhuna topluca hitap ederek: ‘Ben sizin Rabbiniz değil miyim?’ dedi; ruhlar da hep bir ağızdan ‘bela’ yani ‘Evet sen bizim Rabbimizsin’ dediler.”³²

³¹Alim Yıldız (edt.), Hasan Ali Esir, *Çeşitli Yönleriyle Kerbela, Anadolu Sahası Mesnevilerinde Kerbela Vakası*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sivas 2010, s. 95

³²M. Zeki Duman, *Beyanu'l Hakk*, 1.bs., Ankara 2002, s. 289.

Âşık da ruhlar âleminden başlayarak doğumun mucize ve sırlarla dolu olduğunu ifade etmektedir.

“Elest-ü bezminde ikrara geldim,
Çözüldü esrarlı sır yavaş yavaş.
Babamın sulbünden anne rahmine,
Emretti yaradan gir yavaş yavaş.” (49/ 1)

Ruhlar âlemi ile başlayan var olma serüveni ahiretle yeni bir başlangıca dönecektir. Ancak âşığın şiirinde gelinen bu dünya kapısının dar olduğu, gidilecek olan ebedi kapının ahiret olduğu ve geniş olduğu hissettirilmektedir.

“Ruhlar âleminden var olan insan,
Bir kapıdan gelir birinden gider.
Kapının biri dar birisi geniş,
Bir kapıdan gelir birinden gider.” (226/1)

3.3.4.3.Miraç Hadisesi

“Miraç, kelâm âlimleri tarafından mucize olarak kabul edilmekle birlikte, konu ile ilgili çalışmaların önemli bir kısmında olay, Hz. Peygamber’in somut mucizeleri arasında zikredilmemiştir. Diğer taraftan somut mucizelerin meydana gelişinin amacı açısından, insanlar tarafından müşahede edilmesi gerekirken, Miraç sadece Resûlullah’ın müşahedesini olup Kur’an ve Hadisin haber vermesiyle bilinmektedir.”³³

Âşığın “Çiçek” isimli şiiri Peygamber Efendimizin Miraç geçesinde Burak atı ile birlikte Semâ’ya yükselerek Allah ile konuşmasını hatırlatmaktadır.

³³Salih Sabri Yavuz, *İsrâ ve Miraç*, Pınar Yayınevi, İstanbul 2001, s.45.

“Mertoğlu hasreti cana kar etti,
Hatem-ül Enbiya murada yetti,
Emretti Buraknan semaya gitti,
Secde etti ol didara bir çiçek.” (69/ 7)

3.3.4.4. Cemel Vakası

“Kûfe’de halka kimin namaz kıldıracağı konusunda, Talha ile Zübeyr arasında anlaşmazlık çıkınca Ayşe, yeğeni Abdullah b. Zübeyr’i imamlığa geçirerek işi yatıştırdı. Bu Abdullah, Ayşe’nin ablası Esmâ’nın Zübeyr ile evliliğinden doğma oğullarıydı. İki topluluğun yersiz ve gereksiz Müslüman kanını dökmesini engellemek için Ali b. Talib, Basra’ya gitti. Emir el-Mü’minin Ali, Talha ve Zübeyr ile görüşüp savaşın şiddetlenmesini önlemek istedi ise de bu görüşmelerden bir sonuç alamadı; ancak Ali, Zübeyr’e Peygamber’in kendisinin haksız olduğu bir konuda Ali ile karşılaşacağı hakkındaki sözünü hatırlatınca Zübeyr, savaştan çekilmiş, Medine’ye dönerken Amr b. Cermuz adındaki biri tarafından yolda öldürülmüştür.

Peygamberin eşi Ayşe’yi tutanlarla Ali’yi tutanlar arasında Hureybe adlı yerde yapılan savaş, 9 Aralık 656 Perşembe günü başladı. Savaşın sonunda Ayşe ve yandaşları yenildi. Ayşe’nin kendisi, Ali birlikleri tarafından esir alındı ama Ali’nin emriyle ona tutsak işlemi yapılmadı. Ali onu, kendi yanında çarpışmış bulunan kardeşi Muhammed b. Ebi Bekr ile Mekke ‘ye yolladı.”³⁴

Tarihte Müslümanların hüznüyle andığı olaylardan biri Cemel Vakasıdır ve âşğınüzlerinde titizlikle durduğu bir meseledir.

³⁴. Neşet Çağatay, *Başlangıçtan Abbasilere Kadar (dini, içtimai, iktisadi, siyasi açıdan) İslam Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, 1993, s.390-391.

“Camel vakası derken sonra Sıffin başladı,
Toplum Mervan’a uydu, ol Âliyi dışladı,
İslam’daki tefrika ta o zaman başladı.
Madde için o millet koştı körü körüne,
Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine.” (136/ 3)

3.4. Milli Konular

“Orta Asya geleneklerinden günümüze kadar süregelen yiğitlikleri, yiğitleri kutsamak ve yüceltmek âşık şiirinde de devam etmiştir. Âşıklar, yiğitlik, kahramanlık konularını çokça işlemişlerdir. Övgü ve cesaret verme amaçlı bu şiirlerde Türk tarihi, vatan sevgisi, vatanın kutsallığı, ülkenin birlik ve beraberliği, tarihi olay ve kişiler, toplumu derinden etkileyen savaşlar, kahramanlıklar çeşitli konu başlıklarıdır. Âşıklar, yiğitleme olarak adlandırılan bu şiirlerini güncel olaylar üzerine, milli bayramlarda, âşık toplantılarında, âşık fasıllarında, halk konserlerinde ve âşıklar bayramında söylerler.”³⁵ Vatan sevgisi her Türk için aziz, paha biçilmez bir değerdir. Âşık Mevlüt Mertoğlu bu paha biçilemez değeri sonuna kadar hissetmiş ve bu hislerini de kusursuz denecek bir şekilde ifade etmiştir.

3.4.1. Geçmişte Yaşanan Milli Konular

Geçmişte yaşansa da etkisi günümüzde hissedilmeye devam eden milli duygular vardır. Millet ve vatan duygusunu kendine ilke edinen Âşık Mevlüt Mertoğlu da bu konuları gündeme getirmedi edememiştir.

³⁵Artun, Âşıklık Geleneği, s. 195.

3.4.1.1. Malazgirt Zaferi

“Sultan Alparslan 1071 Malazgirt Zaferiyle Serhat ukuru diye adlandırılan Kars, Kağızman, Tuzluca, İğdır bölgelerinin tamamını topraklarına kattı. Türkler özellikle Doğu Anadolu’yu aldıktan sonra Malazgirt Zaferini kazandı.”³⁶ Bu zaferle birlikte Anadolu’nun kapıları ardına kadar Türklere açılmıştır. Malazgirt zaferinin önemini bilen âşık Türk milleti için vatanın ve bayrağın önemini, söz konusu evlat dahi olsa vatan sevgisinin her şeyin üstünde bir sevgi olduğunu “Bu Bayrak Bizim” ve “Yaşanmaz Ki” isimli şiirlerle anlatmaktadır.

“Sultan Alpaslan ile kalktık uyandık,

Anadolu kapısına dayandık,

Şehit olduk al kanlara boyandık,

Bu millet, bu vatan, bu bayrak bizim.” (82/ 2)

“Bin yetmiş bir yılında ana yurda can verdik,

Şehit olduk uğruna, bu toprağa kan verdik,

Cephelerde savaştık tüm cihana şan verdik,

Bir ölür bin doğarız, kışlalar boş kalmaz ki,

Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz ki.”(95/ 2)

Tarihte yaşanan her olay Türk milleti olarak ne kadar ümit var olduğumuzu gösterir. Çünkü “Her Türk asker doğar” bilinciyle yetişir ve vatani bu bilinçle koruruz. Âşık da özellikle “Gidenlerin yerini gelenler dolduracak” ifadesiyle bu bilinci ortaya koymaktadır.

³⁶Abdullah Kaya, “Başlangıçtan 1071’e Kadar Türklerin Anadolu’ya Akımları Hakkında Bir Değerlendirme”, *Ekev Akademi Dergisi*, S. 59, 2014, s. 227.

“Çaldıranda Yavuzun diktiği ulu sancak,
Ümidin kesme haktan, sönmeyecek bu ocak,
Gidenlerin yerini gelenler dolduracak,
Bir ölür bin doğarız, kışlalar boş kalmaz ki.
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz ki.” (95/ 3)

3.4.1.2. Viyana Kuşatması

Vatan, üzerinde yaşanan bir toprak parçası olmaktan öte yüzyıllar öncesi inançların, geleneklerin ve bağımsızlığın, yaşama sebebinin bu güne ulaşmasını sağlayan, uğruna seve seve can verilen varlıktır. Bu nedenle mazide üç kıtayı titreten cesaret ve başarıların, Viyana’ya uzanan zaferin dile getirilmesi vatan kavramının tarihi bir şuurla ele alındığını gösterir.

“Biz şahlanıp menziline varanız,
Biz at sürüp Viyana’ya gireniz,
Biz yedi düvelde devlet kuranızı,
Biz şehit evladı gazi oğluyuz,
Vatana bayrağa candan bağlıyız.” (107/ 5)

3.4.1.3. Sarıkamış Harekâtı

Enver Paşa’nın Erzurum’a geldikten sonra yazdığı beyanname Sarıkamış Harekâtı’nın zorlu sürecini gözler önüne sermektedir. “Askerler! Hepinizi ziyaret ettim. Ayağınızda çarığınız, sırtınızda paltonuzun olmadığını gördüm Lakin karşınızdaki düşman sizden korkuyor. Yakın zamanda taarruz ederek Kafkasya’ya

gireceğiz. Siz orada her türlü nân-ı nimet e kavuşacaksınız. Âlem-i İslam'ın bütün ümidi, sizin son bir himmetinize bakıyor.”³⁷

Âşık tarihimizde yaşanan, hüznle andığımız bu harekâtı anlatarak Sarıkamış'ta şehit düşen askerlerimizi anmaktadır.

“Kaputsuz, potinsiz yollara döştük,
Ne zorlukla karlı dağları aştık,
Hem düşmanla hem soğukla savaştık,
Atam dedem Sarıkamış şehidi.”(118/ 2)

Soğuk deyince, kış deyince akla gelen en acı olayların başında gelir Sarıkamış Harekâtı. Kederle andığımız Sarıkamış Harekâtında savaşmadan donarak ölen askerler civan ve yiğit olarak ifade edilmektedir.

“Üç yoldan dağları sarmış yürümüş,
Hepsi civan imiş, yiğit erimiş.
Kader pusu kurmuş duman bürümüş,
Cephe Sarıkamış Allahu Ekber.” (229/4)

3.4.1.4.Çanakkale Savaşı

“Churchill'in ifadesiyle Çanakkale harekâtıyla,cihan tarihi değiştirilecek, Türk imparatorluğu ikiye bölünecek, başkenti felce uğratılacak, düşmanlarına karşı Balkan devletleri birleştirilecek, Sırbistan kurtarılacak, Ruslara savaşta yardım edilecek ve savaşın müddeti kısaltılarak sonsuz insan hayatı kurtarılacaktı”³⁸Sonuçları söylendiği gibi olsaydı günümüzde üzerinde yaşadığımız bağımsız bir ülke olamayacağımızın kanıtı olan bu sözler Çanakkale Zaferinin önemini anlatması için yeterlidir. Âşık

³⁷Ziya Nur Aksun, *Enver Paşa ve Sarıkamış Harekati*, Ötüken Neşriyat Yayınevi, 2005, s. 196.

³⁸Y. Hikmet Bayur, *Türk İnkılabı Tarihi*, Türk Tarih kurumu Yayınları, Ankara 1983, s. 55.

Mevlüt Mertoğlu da bu kıymetli zaferde çeşitli kahramanlıklar gösterip adını tarihe yazmış önemli kişileri anmadan geçmemiştir.

“Mehmetçikler aslan gibi haykırdı,
Düşmanın gözünün kurdunu kırdı,
şehitler kanını bayrağa verdi,
Anlatayım sana Çanakkale’yi.” (1/2)

anakkale Savaşı ile birlikte Sakarya Meydan muharebesini hatırlatan âşık bu iki savaşın da önemine değinmektedir.

“Nişan almış Sakarya'nın taşını,
anakkale savaşının başını,
Kahramanın al bayrağa na’şını,
Sordum söylediler şehidimiz var.” (220/4)

Ayrıca âşığın gözünde Çanakkale Savaşı ülkenin kanla yıkandığı bir savaş olarak resmedilmiştir.

“Dikkat et Haçlılara kapımıza dayanmış,
Geçmişin rnek sana Sakarya Sarıkamış,
şahittir Çanakkale lken kanla yıkanmış,
Bir ölür, bin doğarız kışlalar boş kalmaz ki,
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz ki.” (95/ 5)

3.4.1.5. Cumhuriyet'in İlanı

Atatürk'ün Samsun'a çıkışı, Kuva-i Milliye'nin kuruluşu, Cumhuriyetin ilanı gibi milleti yakından ilgilendiren, günümüz Türkiye'sine ışık tutan milli konular âşığın kaleminde anlam bulmuştur.

“Öncü Kemal Paşa Samsun'a çıktı,
Ulvi meşaleyi orada yaktı,
Kuva-i Milliye adını taktı,
İşte böyle kurduk Cumhuriyeti.” (22/ 2)

Kayı boyuna uzanan soyumuz, ecdat mirası ırkımız ve Türk milleti için sonsuz önem arz eden bayrağımız “Bu Bayrak Bizim” şiirinde milli bir ruh bilinciyle ifade edilmiştir.

“Geçmişin uzanır kayı boyuna,
Osmanlının Selçuklunun soyuna,
Uyan be milletim gelme oyuna!
Bu millet, bu vatan, bu bayrak bizim.” (82/ 9)

Manda ve himaye fikri Türk milletini öteden beri rahatsız eden, bağımsızlık ruhunu zedeleyen bir düşünce olarak belirtilmiştir. Geçmişine sıkı sıkıya bağlı olan âşık merhem olsa dahi bu fikre Türk milletinin asla dahil olamayacağını kesin bir üslupla belirtmektedir.

“Haçlıların mandasına giremem,
Dertlerime merhem olsa süremem,
İnancımdan asla taviz veremem,
Türküm, Müslüman'ım, hem de dadaşım,
Eğilmez kimseye, dik durur başım.” (80/ 5)

Vatan sevgisinin temel alındığı “Vatan” adlı şiirde Oğuzlardan gelen soyumuzla birlikte tarih boyunca sönmeyen bir ışık olduğumuz ifade edilmiştir.

“Necip millet Oğuzlardan soyumuz,

Riya köprüsünden geçmez suyumuz,

Her nabıza şerbet vermez huyumuz,

Ben vatana, ben bayrağa aşığım,

Tarih boyu sönmeyen bir ışığım.” (7/3)

İstanbul’un fethiyle çağ açıp çağ kapatan, Peygamber övgüsüne layık olan, istiklalin olmadığı yerde yaşamın anlamını bulamayan bu aziz millet vatan için, bayrak için şehadet şerbeti içmeye her daim hazırdır. Bu hassasiyeti bilen âşık “Güzel Ana Vatanım” şiiriyle Türk milletinin hassasiyetini ortaya koymaktadır. Ayrıca Mehmet Akif Ersoy’un İstiklal Marşında ifade ettiği “Kükremiş sel gibiyim bendimi çiğner aşarım” mısralarına da atıfta bulunmayı unutmamaktadır.

“Ya istiklal ya ölüm diyerek ten savaştık,

Kükredik seller gibi nice bentlerden taşık,

Şehit olduk uğruna çağ kapayıp çağ aşık,

Canım feda yoluna güzel ana vatanım,

Boşa mı şehit oldu bu toprakta yatanım?” (105/ 3)

3.4.2.Yakın Zamanda Gerçekleşen Milli Konular

15 Temmuz 2016’da Türkiye’nin işgal edilerek iç savaşın çıkmasına zemin hazırlayacak olan darbe girişimi halkın büyük direnişi sayesinde üstesinden gelinmiştir. Böylelikle emeller gerçekleştirilememiş aksine birlik ve beraberlik ruhu pekiştirilmiştir. Âşık Mevlüt Mertoğlu demokrasi şehitlerini anmak, bu olayın çıkış nedenini ortaya koymak adına ‘Darbe Planı ve Girişimi’ isimli şiiri kaleme almıştır.

“Yaklaşınca iki bin yirmi üçün yılları,
Donaltılar hainler bombalarla yolları,
On beş temmuz gecesi saldırdı it dölleri,
Şehitlerin acısı içimize işledi,
Bu darbe şimdi değil van münitle başladı.” (106/ 8)

Türk halkının birlik ve beraberlik ruhunun pekiştirildiği, doğru ve yanlışın ayırt edildiği On beş Temmuz gecesini âşık “Türk halkı uyandı on beş Temmuzda”ifadesiyle anlatmaya çalışmaktadır.

“Bir çağı kapatıp, yeniçağ açtık,
Türk halkı uyandı On Beş Temmuzda.
Bu millet ak ile karayı seçtik,
Türk halkı uyandı On Beş Temmuzda.” (198/ 1)

Yaşanan darbe girişiminin baş müsebbibi sayılan Feytullah Gülen’in cezalandırılması için Türkiye’ye getirilmesi gerektiği şu ifadelerle dile getirilmektedir;

“Kardeş diyordun ya bu zulüm niye?
Hangi safta yürüyorsun vicdansız?
Mademki suçsuzsun gel Türkiye’ye,
İnden ine giriyorsun vicdansız.” (104/ 1)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Davos’taki Dünya Ekonomik Forumu toplantısında yaşanan “One Minute” krizi âşığın şiirinde yerini almış, meydana gelen On Beş Temmuz darbe girişiminin sebebi de bu olaya bağlanmıştır.

“Dünya beşten büyüktür diyince başkomutan,
Çakal ininden çıktı, uyandı uykusundan,
Allahtan korkmuyorsan bari kullardan utan,
Haçı kıldı tapınak Türklüğünü dışladı.
Bu darbe şimdi değil van münitle başladı.” (106/ 5)

Birlik ve beraberlik ruhu tüm Müslümanları koruyacak genişliktedir. Ülke dışına uzanan bu ruh Afrin’de bulunan Müslümanlara kadar uzanmıştır. Âşık, askerın terör örgütlerini yok etmeleri gerektiğini Afrin’de yaşayan Müslümanları kurtarmanın önemini vurgulamaktadır.

“Mertoğlu der kurtaralım Afrin’i,
İçirin teröre ölüm zehrini,
Kuşatalım mezrasını şehrinin,
Vurun hainlerin soyu tükensin!” (210/ 5)

3.4.3.Geçmişte Yaşanıp Günümüzde Anlatılmayan Milli Konular

“Yakın tarihimizin Çanakkale’den hemen sonra ama Çanakkale kadar önemli bir zaferi olan Kut, unutulmuş hatta unutturulmuş bir zaferdir. Aslında Kut zaferinin unutturulmasında, Orta Doğu coğrafyasından çekilişimiz, Musul’u, Kerkük’ü Erbil’i Süleymaniye’yi daha doğrusu kendi varlık sebebimiz hatta dayanağımız durumunda olan kültür coğrafyamızın unutturulması vardır.“³⁹

Âşığın tarih hassasiyetine uymayan bu gizlilik onu rahatsız etmiş ve bir şiirinde Kut’ül Amare Zaferi’ni konu edinmiştir.

³⁹<https://www.erbakan.edu.tr/storage/images/department/sosyalvebeseribilimler/KUT%C3%9CL%20AMARE%20ZAFER%C4%B0.pdf> (07.03.2019)

“Kut'ül Amare'yi yeni öğrendim,
Sebep ne gizlenmiş bizden bu zafer?
Tarihin çok zorlu şanlı savaşı,
Sebep ne gizlenmiş bizden bu zafer?” (97/ 1)

3.5.Tarihi Kişilikler

Geçmişten başlayıp günümüze gelinceye kadar her dönemde anılan, lider olarak görülen, değer verilen kişi veya kişiler yaşadıkları döneme damga vurmaya başarmışlardır. Bu kişiler gerek efsanevi kişilikleriyle, gerek milli kimlikleriyle çağımızda anılmaya devam edilen kişiliklerdir. Bu şahsiyetleri geleneği devam ettirmenin yanında toplumun temel taşına ortaya koymayı kendilerine amaç edinen âşıklarda görmek mümkündür.

3.5.1.Lokman Hekim

“Lokman, rivayete göre her derdin devasını bilen bir doktordur. Bütün otlar hangi derdin dermanı olduklarını kendisine söylemesiyle meşhurdur. Ahmet Talat Onay'ın Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü adlı eserinde; ‘hikmetle meşhur bir zat olup Kur'anı Kerim'de mezkûr olmakla nübüvvetine kâil olanlar varsa da hâkim-i rabbânî ve muvahhid bir zat olması ihtimali daha kavîdir,’ sözleriyle Lokman Hekim'in peygamberliğinin olabileceği belirtilmektedir”⁴⁰

Lokman Hekim, halk şiir geleneğinde her derdin devasını bilen, şifa dağıtan kişi olarak bilinmekte bu yönüyle de hem tasavvufi hem de ilim adamı yönüyle şiirler konu olmaktadır. Halk şairlerince çaresiz yara ve hastalıklara yakalanan âşıkları

⁴⁰Ahmet Talât Onay, *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Birleşik Dağıtım Kitapevi, 1. bs., Ankara 2007, s. 261.

Lokman Hekim dahi iyileştirememektedir. Çünkü onların derdi de dermanı da sevgilidedir. Âşık Mevlüt Mertoğlu “Lokman Hekim lazım yarasın sara”ifadesiyle Lokman Hekim’e telmihte bulunmuştur.

“Verme Mertoğlu’na yine bir yara,
Lokman Hekim lazım yarasın sara,
Zaten ta ezelden bir bahtı kara,
Ceylan bakışına kurban olduğum.” (191/ 5)

Allah’tan ümit kesilmez. Nasıl ki Yunus peygamberi balığın karnından kurtardıysa, Yusuf Peygamberi kuyudan çıkarıp Mısır’a sultan ettiyse her kuluna da bir Lokman Hekim gönderip derdinin dermanını verecek olan yine Allah’tır. Bu inanç doğrultusunda hareket eden âşık düşüncelerini Lokman Hekim’e atıfta bulunarak kanıtlamaya çalışmıştır.

“Kesme yaradan Allah’tan bir olsun gümanın!
Ağrı dağı gibi kalkmaz başındaki dumanın.
Yılar yılı dert çekersin ya buldun mu Lokmanın?
Kendi elinle yararı kendin saralı Muhsin.”(76/ 3)

3.5.2.Fatih Sultan Mehmet

“Fatih Sultan Mehmed, 30 Mart 1432 tarihinde Edirne sarayında Hüma Hatun’dan dünyaya geldi. Annesi onun gerçek saltanatını görmeden 1449 yılında vefat eyledi. Bir görüşe göre 19 ve bir diğerine göre 21 yaşında babasının vefatı üzerine üçüncü defa saltanat koltuğuna oturdu ve sınırları Tuna’dan Kızılırmak’a kadar genişleyen Devletinin başşehri olarak İstanbul’u almak ve Hz. Peygamber’in

övgüsüne mazhar olmak en büyük ideali idi.”⁴¹Nasıl ki Fatih Sultan Mehmet çağ açıp kapatması ile tarihte yerini aldıysa Mustafa Kemal Atatürk de Türk halkının makus talihini değiştirerek tarihteki yerini almıştır. Önder olarak bilinen iki önemli şahsiyet âşığın şiirlerinde vatını için her türlü sıkıntıyı üstlenen kişilikleriyle ifade edilmişlerdir.

“Sen şehit anası gel gözyaşı dök!

Vatana can kurban diye boynun bük!

Kafan kaldır Fatih ile Atatürk!

Neden bizde şehit kanı akıyor?” (10/ 7)

3.5.3.Ulubatlı Hasan

İstanbul fethedildikten sonra Bizans burçlarına ilk sancağı diken kişi olarak bilinen Ulubatlı Hasan vurulmasına rağmen sancağı elinden bırakmadığı yönünde bilgi verilen, kahraman kişilikleriyle öne çıkan şahıslardandır. Âşığa göre bayrağa bu kadar kıymet veren bir milletin Ulubatlı Hasan’ı bağrında yaşatması oldukça doğaldır.

“Biz sanmayın zulme karşı susanız,

Biz bayrağa göz dikenini asanız,

Biz Mertoğlu Ulubatlı Hasanız,

Biz şehit evladı gazi oğluyuz,

Vatana bayrağa candan bağlıyız.” (107/ 8)

⁴¹Ahmed Akgündüz, Said Öztürk , *Bilinmeyen Osmanlı*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2000, s. 75.

3.5.4.Yavuz Sultan Selim

“Yavuz Sultan Selim, II.Bayezid ile Türkmen beylerinden Dulkadiroğlu Alaüddeve'nin kızı Ayşe Hatun'un oğludur. Doğum tarihini 1468 ve 1470 gösteren kaynaklar vardır. Osmanlı Devletinin sınırlarını Hicaz ve Mısır'a kadar genişlemiştir. Topkapı Sarayındaki Kutsal Emanetler dairesinin kurucusudur. 8,5 yıl süren saltanatı boyunca uzun seferlere çıkmış, kış mevsimlerini çoğunca Edirne'de geçirmiştir.”⁴²Kahramanlıklarıyla günümüzde de adından sıklıkla bahsettiren padişah Yavuz Sultan Selim âşğın şiirinde örnek alınması gereken kişiliğiyle ifade edilmektedir.

“Biz geçmişte Yavuz Fatih Sultan Han,
Biz Atatürk bu uğurda verdik can,
Biz bu vatan için döktük nice kan,
Bu millet, bu vatan, bu bayrak bizim.” (82/ 7)

3.5.5.Nene Hatun

“Rus işgaline karşı direnen Türk kadınının bir simgesi olan Nene Hatun, Erzurum'un Pasinler ilçesinin Çeperli Köyü doğumludur. Asıl adı Nene olan bu kahraman kadının, 93 Harbi'nde köyü Ruslar tarafından işgal edilince ailesiyle Erzurum'a göçer. Aziziye Tabyası' nın düşme tehlikesine karşı eli silah tutan Erzurumlularla yardıma koşan Nene Hatun, burada kahramanca savaşarak TBMM tarafından verilen Vatani Hizmet Madalyası'nı almaya hak kazanmıştır.”⁴³Mücadele ve cesareti ile birçok şiire kahramanlık eden Nene Hatun âşğın sembol karakterinden birini oluşturmaktadır.

⁴²Necdet Sakaoğlu, *Bu Mülkün Sultanları*, Alfa Tarih Yayınları , 2015, s.113.

⁴³Cemile Şahin, Mustafa Şahin “Osmanlı Son Dönemi ile Milli Mücadele Yıllarında Türk Kadınının Sosyal, Siyasi ve Askeri Faaliyetleri” , *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt 2, S. 2, 2013, s. 53-67.

“Şehit kanı gelinlerin kınası,
Her sözünün derin olur manası,
Örnek Nene Hatun şanlı anası,
Mertoğlu da bir kardeşin Erzurum.” (51/ 6)

Nene Hatun kahramanlık mücadelesinde kadınların en büyük destekçisi ve sembol ismidir. Bu yönü ile hem dönemindeki halkı cesaretlendirmiş hem de günümüzde örnek olma özelliğini devam ettirmiştir.

“Biz vatanın silinmeyen iziyiz,
Biz ocağın küllenmeyen közüyüz,
Biz Nene Hatunun oğlu kızımız,
Biz Şehit evladı, gazi oğluyuz,
Vatana bayrağa candan bağlıyız.”(107/ 7)

3.5.6. Atatürk

Kendini dinci olarak gösteren gruplar tarafından Atatürk'ün yapmış olduğu inkılapların halka yanlış aksettirilmesi âşığı üzen konular arasındadır. Bu noktada âşık üzerine düşen görevi yerine getirerek Atatürk ile ilgili düşüncelerini ifade etmiştir.

“Din bilmez dinciler sahte sofular,
Bize Atatürk'ü yanlış anlattız.
Avam tabakası size inandı,
Bize Atatürk'ü yanlış anlattız.” (15/ 1)

3.5.7.Seyit Onbaşı

Yaklaşık 275 kg ağırlığındaki top mermisini sırtlanarak kötü giden bir savaşın seyrini değiştiren Seyit Onbaşı tarihte kahramanlığı ve cesaretiyle anılmaktadır. Âşık şiiirinde Seyit Onbaşına değinerek savaşların kalemle değil topla, mermiyle kazanıldığını anlatmaktadır.

“Seyit Onbaşının attığı mermi,
Hedefi bulmadan döndü mü geri?
Savaş kalem ile gitmez ileri,
Kalemin yerini silahlar alır.” (84/ 5)

3.5.8.Kazım Karabekir

“Kazım Karabekir, istilasıyla en önemli cephe hâline gelen doğuda Kafkas Kolordusu’na komutanlık eder. Doğu Anadolu’nun Rus ordusundan ve Ermeni çetelerinden temizlenmesinde etkin rol oynayan Paşa, doğudaki işgalin sonlandırılmasının ardından kuvvetlerini alarak Batı Cephesi’ne yardıma koşmuştur.”⁴⁴Kurtuluş Mücadelesinde adından sıklıkla bahsettiren, tarihte önemli görevlerde bulunan, vatan ve millet adına her türlü fedakârlığı yapan ayrıca ulu önder Atatürk ile adı anılan Kazım Karabekir âşığın nazarında destan yazan kahraman niteliğindedir.

“Nerde Fevzi Çakmak hem Kazım Paşa?
Yine destan yazak dağ ile taş,
Yurdun dört yanına ta baştanbaşa,
Bayrağı germenin zamanı geldi.” (122/ 2)

⁴⁴Nusret Yılmaz, *Türk Romanında Doğu Anadolu*, (Danışman: Mehmet Törenek), Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum 2017, s. 647.

3.5.9.Fevzi Çakmak

Fevzi Çakmak, tarihte Atatürk'ten sonra Mareşal unvanını alan ilk kişi olarak bilinmektedir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyetinin ilk Genel Kurmay Başkanı olarak da tarihe geçmiştir. Bayrak sevdası ile yanan yürekler, kahramanlıkları ile hafızalarda yer eden isimler âşığın şiirlerinde ifade edilmektedir.

“Nerde Fevzi Çakmak hem Kazım Paşa?

Yine destan yazak dağ ile taş,

Yurdun dört yanına ta baştanbaşa,

Bayrağı germenin zamanı geldi.” (122/ 2)

3.5.10.Halil Kut Paşa

Unutulan ya da unutturulan Kûtü'l Amâre Fatihi olarak bilinen Halil Kut Paşa Türk mücadele tarihinde önemli bir yere sahiptir. Irak Cephesini İngilizlerin her türlü baskı ve zulümüne karşı korumayı başarmış bir kahramandır. Kahramanlıkları ile destan yazan Halil Paşa âşığın şiirlerinde yerini almıştır.

“Irak cephesinde girdik savaşa,

Rüşvet teklifiyle kaldık baş başa,

Satmadı onurun ol Halil Paşa,

Sebepler ne gizlenmiş bizden bu zafer?” (97/ 2)

3.6.Efsanevi Kişilikler

3.6.1.Kerem ile Aslı

Kerem ile Aslı hikâyesi halk şiirinde oldukça fazla işlenen konular arasındadır. “Bu hikâyenin kim tarafından yazıldığı belli değildir. Fakat bazı araştırmacılar, hikâyenin Âşık Kerem isimli bir saz şairi tarafından yazıldığını tahmin etmektedir.

Nihad Sami Banarlı, Türk Edebiyatı Tarihi 2 adlı eserinde Âşık Kerem'in Azerbaycan-İran şairi olduğunu belirtmiş ve sözlerinin devamında şu cümlelere yer vermiştir: 'Bu şairin sevgilisi için söylediği yanık şiirler; halk Türkçesinin bütün incelikleriyle süslü, duygulu, koşmalar ve türküler, halk arasında yayıldıkça bu şiirlerin hikâye ettiği gönül macerası da dallanıp budaklanıp bu çok sevilmiş ve çok tanınmış hikâyeyi meydana getirmiştir.' demiştir.⁴⁵

Yanma, kül olma motifi üzerine kurulan Kerem ile Aslı hikâyesi âşığın sevgiliye beslediği duyguları ifade etmesi için oldukça önem arz etmektedir. Bu sebeple âşık 'aşk ile yanayım' ifadesini kullanmaktadır.

"Sun elinden içip aşka kanayım,
İsmi zikredip dilde anayım,
Bırak perim aşkın ile yanayım,
Aslı Kerem küle minnet eylemem." (25/ 4)

Âşık, har ve ateş unsurlarına telmih yaparak şiirini kaleme almıştır. Şiirde ateş almış, Kerem gibi yanmış gönle ferahlık verecek kişi sevgili olarak görülmektedir.

"Zemheride bir od düştü gönlüme,
Harlanmış sineme suyun var mıdır?
Rahm eyle cevrinle döndüm Kereme,
Güzel Aslı gibi soyun var mıdır?" (221/1)

3.6.2.Ferhat ile Şirin

"Âşıkların, masal ve hikâye kahramanlarına sık sık telmihte bulunduğunu ve bu kahramanların sevgiliye duydukları sevgiyi şiirlerine konu ettiklerini görebiliriz.

⁴⁵Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 2*, Milli Eğitim Basımevi, 1. bs. İstanbul 1987, s. 729.

Ferhat ile Şirin hikâyesinde, âşıkların şiirlerine yansıyan motifler genellikle dağ delme sahnesi, intihar ederek ölme, Ferhat'ın su getirme sahnesi ve aşk yolunda çekilen çile hadiseleridir.”⁴⁶ Âşıkların, sevgiliye kavuşmak için yaptıkları kahramanlıklar şairleri olduğu kadar âşıklık geleneği ile haşır neşir olan kişileri de etkilemiştir. Âşık Mevlüt Mertoğlu da şiirlerinde masal ve hikâye kahramanlarını geniş ölçüde ele almıştır.

Âşık toplumun ilgisini çekmiş her hadiseyi şiirinin konusu olarak görmektedir. Bu sebeple Mevlüt Mertoğlu da Ferhat'ın kölüng ile dağı delmesi sahnesine atıfta bulunmaktadır.

“Her bir azam aşk oduyla alışır,
Bahtsız âşık kaderiyle dalaşır,
Şirinine varmak için çalışır,
Ferhat külüngüyle dağında benim.” (31/ 2)

Divan şiirinde sevgilinin kirpikleri oktur ve aşığı kalbinden yaralamaktadır. Bu ok ifadesi âşık Mevlüt Mertoğlu şiirinde Ferhat'ın dağı delmesine benzetilmektedir. Sevgilinin bakışları Ferhat'ın dağı delmesi gibi âşığın kalbini delip geçmektedir.

“Gözlerin Ferhat mı dağları yarar?
Gözlerinde seven seveni arar,
Gözlerin içinde levhi mafız var,
Tartışılmaz bîmubalağa gözlerin.” (240/2)

3.6.3.Leylâ ile Mecnun

“Leylâ ile Mecnun hikâyesi Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında anlatılan meşhur bir aşk hikâyesidir. Türk edebiyatı çerçevesinde divan edebiyatı ve halk edebiyatındaki

⁴⁶Ömer Yılar, *Ferhad ile Şirin*, Pegem Akademi, 1. bs. , Ankara 2014, s.136

etkileri çokça görülmektedir. Farklı birçok varyantı bulunan Leylâ ile Mecnun hikâyesinin, Türk halk edebiyatında başta âşık edebiyatı olmak üzere türkü ve mâni gibi türlerde yansması daha fazladır. Saz şairleri şiirlerinde çoğu zaman, sevgiliyi Leylâ kabul ederek, kendilerini onun aşkıyla yanıp tutuşan, Mecnun gibi çöllere düşüp üzüntü çeken bir sevdalı yerine koyarlar. Ayrıca Türk halk şiirinde, bazen Leylâ adıyla Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kahramanlarına telmih yapıldığı gibi, bazen de Leylâ bütün âşıkların sevgililerinin ortak adı olur.”⁴⁷

Âşık Mevlüt Mertoğlu Mecnun’un aşk acısını çöllere düşerek yaşamasını şiirinde hatırlatmaktadır.

“Poyraz çengel olmuş seher yeline,
Leylaysa set çekmiş Mecnun çölüne,
Sebepler sen kin tutmuş bülbül gülüne,
Vuslatın zevkini tatmayacakmış.” (45/ 2)

3.6.4.Zühre

“Zühre yıldızı Feleğin sâzendesi olarak bilinir. Efsaneye göre Zühre İranlı, çok şûh ve güzel bir kadın imiş. Hârut ve Mârût adlı meleklerden göğe yükselmenin yolunu öğrenip oraya çıkmıştır “⁴⁸

Hârut ile Mârût’u kandırıp gökyüzüne çıkmayı başaran Zühre, âşık için sevgiliye benzetilen unsurdur. Sevgili de âşığı kandırarak sürekli çile çektirmektedir.

⁴⁷Nurettin Albayrak, *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, L-M Yayıncılık, 1. bs. , İstanbul 2004, s. 349.

⁴⁸Pala, *Ansiklopedik Divân* s.494.

“Beni benden alan o güzel Zühre,
Yaptığı çilede bitmedi süre,
Baktım fermanıma vurulan mühre,
Meğer mutluluğun kaşesi değil.” (50/ 3)

3.6.5.Yusuf ile Züleyha

Kaynağını Kur’an-ı Kerimden alan bir hikâyedir. Züleyha, Yusuf’u görür görmez âşık olur ancak Yusuf’un yaşı oldukça küçüktür. Yıllarca dua eder, gözyaşı döker. Duaları kabul olan Züleyha on sekiz yaşında bir genç kız olur. Sonunda Yusuf ile evlenir. Züleyha’nın Yusuf’a kavuşmak için ağlaması ve yıllarca dua etmesi âşığın şiirinde işlenmektedir.

“Bülbülün feryadı figan ettiği,
Has bahçe içinde güldü dediler.
Züleyha’nın Yusuf için döktüğü,
Gözlerinden akan seldi dediler.” (189/ 1)

3.7.Öğüt

Öğüt veren şiirler bir şeyi öğretmek, bir düşünceyi tanıtip yaymak için yazılan şiirlerdir. Âşıklar yaşamış oldukları bölgenin ve toplumun önde gelen temsilcileri olduklarından, yaşadıkları deneyimlerden hareketle, sevgi, saygı, millet, inanç, fikir ve davranış gibi kavramlarla insanlara öğüt veren şiirler ortaya koyarlar.”Öğüt kavramı ders verme, doğruyu gösterme amacının yanı sıra dolaylı ve dolaysız olarak eleştiriyi, yergiyi ve bazen öfkeyi de içerir. Öğütler genelde düzeltilmesi gereken bir davranış üzerine söylenir. Öğütler uyarma, deneyimi aktarma ve eğitim amaçlıdır, geçmişte ve günümüzde olmuş, gelecekte olabilecek olumsuzlukların önceden gösterilerek olumsuzlukların tekrar yaşanmaması çabasına ve isteğine dayanır. Öğütle,

taşıma ve eleştiri arasında ince bir çizgi vardır.”⁴⁹ Âşıklar ahlak anlayışının ilkelerini doğal olarak Türk töresinden ve İslamiyet' ten almaktadırlar. Onlar halkı bilinçlendirmeyi, aydınlatmayı, bilgilendirmeyi ilke edinmişlerdir. Âşık Mevlüt Mertoğlu da bu noktadan hareketle birçok şiirinde zaman zaman tecrübelerinden yola çıkarak insanlara öğüt vermek amacıyla şiirler söylemiştir. Hayatta çaba ile her şeyin olabileceğini anlattığı bir şiirinde, insanın canını dişine takarak çalışması gerektiğini vurgulamıştır.

“Sığın yüce hakka düşmezsin dara!

Sanma ki derdine bulunmaz çara,

Çalış insan yatma nasibin ara!

Allah var bir yerden nasibin eder.” (113/ 2)

Âşık başka bir dörtlüğünde de insanoğlunun nefesine uymaması gerektiğini savunmaktadır.

“Kendine gel gitme nefsin peşinde!

Bilen var mı dünya kaç bin yaşında?

Palandöken dağlarının başında,

Kar olduğun başkaları söylesin.” (114/ 2)

Toplum olarak bizden beklenen yapabileceklerimizin farkında olmaktır. Herkesin başarabildiği, üstesinden gelebileceği iş ve sorumluluklar bütünü vardır. Yeter ki insan bunun bilincinde olsun. Âşık bu bilinci kazandırmaya çalışmaktadır.

⁴⁹Erman Artun, *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı: Edebiyat Tarihi/ Metinler*, Karahan Kitapevi, 4. bs., s. 183.

“İnsan kendisini keşfetmelidir,
İnsan birçok şeyi fikretmelidir,
İnsan yaratana şükretmelidir,
İnsan hakkı vardır haberin olsun.” (121/ 2)

Eleştirmek, yapılan doğruyu yanlışmış gibi göstermek yapılabilecek en kolay iştir. Asıl zor; kolay olmayana başarmak, bunu yapacak kişilere destek olmaktır. Âşık destek verdiği ve usta dediği kişiyi pes etmemesi için cesaretlendirmeye çalışmaktadır.

“Yap işini emeğini hak bilsin,
Garibin mazlumun yüzleri gülsün,
Mahareti olan meydana gelsin,
Sen rahat ol usta biz arkadayız.” (128/ 4)

Âşık, bu dünyanın geçici olduğunu bu yüzden söylemlerle insanları kırmamak gerektiğini şöyle ifade eder;

“Üç günlük dünyada misafir isen,
Ey gönül gel olma kırıcı lisan,
Ya neden bu kibir ey beni insan?
Ecel bir gün gelir tutar yakanı,
Bakarsın ki bozmuş o fiyakanı.” (131/ 1)

“Satar Mı Satar” isimli şiirinde de âşık riyakâr ve hâlden anlamayan insanlara karşı nasıl bir tutum sergilenmesi gerektiğini öğütlemektedir.

“Hâl bilmez insana sakın güvenme!

Dertlerine bin dert katar mı katar.

Riyakâr insana dalını dönme!

Seni uçurumdan atar mı atar.” (142/ 1)

Âşık “İnsanca davran” söylemi ile insani değerlerimizin önemine değinmektedir.

“Böyle buyuruyor rehberin Kur’an,

Haksızdan haklının hakkını soran,

İnsansan insana insanca davran,

Biz edebi edepsizden öğrendik.” (147/4)

3.8.Övgü

Halk söylemiyle “met etme” olarak bilinen övgü âşıkların sıklıkla başvurduğu bir temadır. Âşığın, Kimi yerde siyasi unsurları övdüğü görülürken kimi yerde de o an yanında bulunan kişileri övdüğü bilinmektedir. Ancak âşık Mevlüt Mertoğlu’nun kendini övdüğü şiirleri oldukça azdır. Sayısı az olan bu örnekler aşağıda incelenmeye çalışılmıştır.

Âşıklar, kendilerini yediği gibi övdüğü zamanlar da vardır. Kişiliklerini, yeteneklerini bir olay karşısında sergiledikleri duruşlarını nadir de olsa işlemişlerdir. Âşıklar, şiirlerinde toplumun sözcüsü olduklarını belirterek, halkın beğenisini kazanmaya çalışmışlardır. Âşık Mevlüt Mertoğlu, şiirlerinde kendisini hem yermiş hem de övmüştür.

Sanatına gösterilen yersiz eleştirileri dikkate almayan âşık “sanatımla üç beş adım öndeyim” diyerek söylenenlere karşılık kendini överek cevap vermektedir.

“Şükür olsun bahtiyarım zindeyim,
Gönülleri feth ettiğim gündeyim,
Sanatımla üç beş adım öndeyim,
Varlığımdan rahatsızmış birçoğu.” (140/ 2)

Âşık, ‘Arkadaş’ isimli şiiriyle de kendini övmeye devam ederek hiçbir insanı hakir görmediğini gayet hoşgörülü olduğunu ifade etmektedir.

“Benim nefsim cümlesinden hakirdir,
Hiç kimseyi hakir görmem arkadaş.
Kendi bağımızda mor sümbül vardır,
Yad bağında gülü dermem arkadaş” (173/ 1)

3.9.Yergi

“Kelime anlamı olarak yergi; bir kimseyi, bir düşünceyi eleştirmek için yazılan yazı veya söylenmiş söz. Taşlama, hiciv, hicviye olarak bilinmektedir. Edebiyatımıza gönül vermiş âşıklar gerekli gördüklerinde padişahı bile yermekten çekinmezler. Kişisel yergiler genellikle aşığın iç dünyasını yansıtmaktadır.18. Yüzyıl itibariyle toplumda meydana gelen bozulmalara âşıklar kayıtsız kalamamaktadır. 19. yüzyılda âşıklar tüm bireysel ve toplumsal olanaklardan yararlanarak yöneticileri eleştirmişler, bozulan toplumsal değer ve kuralları bozanları yermişlerdir. Edebiyatımızda kurumlardaki yozlaşmayı, alınan rüşvetleri, adam kayırmaları en güzel anlatan şiirlerden biri hiç şüphesiz Fuzuli’nin şikâyetnamesi’ dir. Kurumlarda görülen bireysel menfaatler adına yaşanan yozlaşmayı anlatan bir başka şiir ise Servet-i Fûnun edebiyatında yazılmış olan Tefik Fikret imzalı ‘Han-ı Yağma’ şiiridir.

“Verir zavallı memleket, verir ne varsa: mâlini
Vücûdünü, hayâtını, ümîdini, hayâlini
Bütün ferâğ-ı hâlini, olanca şevk-i bâlini
Hemen yutun, düşünmeyin harâmını, helâlini
Yiyin efendiler, yiyin; bu hân-ı iştihâ sizin
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin” 50.

“Abdurrahim KARAKOÇ halk ile yönetici arasındaki torpilin kurumlarda kol gezmesini, kurum yöneticilerinin ahlaktan yoksun oluşunu ve sürdürdükleri zengin hayatı halkın cebinden ‘üt’ tükleri paralarla olduğunu şöyle dile getirir.”⁵¹

“Müdür, bakana yağ yakar
Tel parası kesemizden
Teri ile şipir kokar;
Gül parası kesemizden”

Toplumsal taşlamalar, kişisel yön taşımazlar. Genellikle sonuç üzerinde dururlar, yolsuzlukların toplum yaşantısında oluşturduğu yıkımı anlatırlar. Yergiler, Mevlüt Mertoğlu'nun şiirlerinin büyük bir bölümünü oluşturur. Toplumda gördüğü kusurlu yanları, bozuk gidişatı, insanımızdaki bozulmayı, değerlerin yozlaşmasını dert ve konu edinmiştir.

⁵⁰Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde, Türk Şiiri Antolojisi*, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1985, s. 28.

⁵¹Mehtap Filiz, *Abdurrahim Karakoç'un Şiirlerinin Tematik Açısından İncelenmesi*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kars 2010, s.90

Âşık “Olmadı” isimli şiirinde toplumun doğru söyleyen kişilere yanlış nazarla bakmasını eleştirmektedir.

“Hakir gördük doğru yolu bulanı,
Hep denk tuttuk boşla dolu olanı,
Gerçek diyip yutturuyor yalanı,
Doğruları araştırdım olmadı.” (13/2)

Halk arasında “ar etmek “utanmak olarak bilinmektedir. Âşık toplum içinde yaşayan bireylerin arlı olması gerektiğini şu şekilde dile getirir;

“Alçaklı yüksekli kurulan dağlar
Baktım ki dağlarda kar yarası var.
Hikmetinden sual olmaz Mevla’nın,
Arlının arsızdan ar yarası var.” (23/ 1)

Menfaat ve çıkar Fuzuli’nin Şikâyetname’ sinde olduğu gibi âşık Mevlüt Mertoğlu’nun “Hiciv” isimli şiirinde de yerilmekten geri durulmamıştır.

“Boram boram koku çıkmaz gülünden,
Bizar olduk hainlerin elinden,
Menfaat ve çıkar için dininden,
Çıkanı görürsün Palandökenden.”(58/ 3)

Âşık, hakarete varan nadir söylemlerinden olan “ben adam diyemem“ sözü ile çıkarı için çalışan, mazlum insanı hakir gören kişilere ağır eleştiride bulunmaktadır.

“Garibi mazlumu hakir görene,
Ben adam diyemem sen ne dersen de.
Çıkara nefsine boyun eyene,
Ben adam diyemem sen ne dersen de.” (72/ 1)

Şiiri zekâ ürünü olarak gören âşık eserini yalnız gülmece unsuru olarak ya da dönemin olaylarını anlatmak için kullanmaz. O bozuk işleyen sistemi eleştirmek, kaybedilen değer yargılarını hatırlatmak, kendini ve yozlaşma meyilli bireyleri gündeme getirerek bu gidişatı değiştirmeyi amaçlamaktadır.

Âşık ”Abuzittin” adını verdiği şiirinde bu eleştiriyi başarılı bir şekilde işlemiştir.
“Dar günde dostuna atar yayını,
Hep öğrendik destek veren dayını,
Dört hisseli pastadaki payını,
Çıkarına göre böl Abuzittin.” (108/ 5)

Dönemin getirdiklerine ayak uyduran âşık bu noktada kendini eleştirmektedir. Heves ve havayı düşüncelerin etkisi altına girdiğini ve ayrıca kendisini bu noktada hiç suçlamadığını fark ederek bu durumu değiştirmesi gerektiğini dile getirmektedir.

“Bir zamanlar bulamazken hasırı,
Havayı hevesin oldum esiri,
İnsanlarda arar iken kusuru,
Öz nefsim çatamadım ne yazık.” (90/2)

Âşık, hiç uğruna boşa caba gösterdiğini, asıl amacını unuttuğunu ifade ederek kendine yönelttiği eleştirilerine devam etmektedir.

“Hiç uğruna kendim heder ettim de,
Alevsiz ateşsiz yanıp tüttüm de,
Boş işlerin peşi sıra gittim de,
Menzilime yetemedim ne yazık.”(90/3)

Âşık için dünyaya gelmek ölümün başlangıcı sayılır. Her adım da sonucu belli olan yol için atılır. Âşık, yaşamdaki gerçek gayenin maddiyat olmadığını, şan ve şöhrete kapılmanın anlamsız olduğunu kendisine hatırlatmaktadır.

“Bürüdü gözümü gayem maddiyet,
Uyunca nefsim ister şan, şöhret,
Şöhrete kapılan ödermiş diyet,
Bilmem bu âlemden ney idi vadim,
Ölüm yaklaşıyor bak adım adım.” (109/ 3)

Âşık “Sığmadı” isimli şiirinde de anne ve babasını yeterince bakmadığı için kendine kızmakta hatta “toprak dolasıca iki gözüme” ifadesini kullanacak kadar kendisine sitem etmektedir.

“Çabucak kanarız kadın sözüne,
Bakmaz olduk baba ana yüzüne,
Toprak dolasıca iki gözüme,
Kaynanam sığdı da anam sığmadı.” (120/ 4)

3.10.Zamandan Yakınma

Yakınma âşıkların şiirlerinde oldukça yaygın kullandığı bir konudur. Özellikle zamana ve kişilere duyulan sitem beraberinde yakınma duygusunu getirmektedir. “Boşa geçen ömür, zamanı ve çevreyi kınama şiirlerde çokça işlenir. Dünyanın gidişinden, ahlakın bozulmasından ve döneçlikten yakınılır. Bu tür yergiler daha çok taşlamalarda bulunur. Âşıklar yaşadıkları çağın ahlâkî ve sosyal durumunu, değışmelere karşı halkın olumlu ve olumsuz tepkilerini şiirlerinde işler.

Âşıklar gönüllerince bir ömür süremedikleri için, zamanlarını ve çevrelerini kınamışlardır. Bunun yanı sıra dünyanın gidişinin bozulduğundan, dönemin eskisi gibi iyi olmadığından, insanların kötüleştiğinden yakınılır.”⁵²Âşık Mevlüt Mertoğlu zamandan yakınırken aslında zamane gençliğin saygısız tutumundan ve ahlaki değerlerin yeterince benimsenememiş olmasından sitem etmektedir.

Zamanın en büyük sıkıntılarından olan “benlik davası” âşığın da dikkatini çekmektedir. Âşık, nefis dediğimiz istek ve arzularımızı kamçıl原因an duyguları engelleyemediğimizden şikâyet etmektedir.

“Benlik hırkasına talip olan çok,
Ne yazık nefisini döven kalmadı.
Nefsi akla hükmettiren gayet çok,
Hakikat yolunda even kalmadı.” (44/ 1)

İnsanların riyakâr davranmaları zamanın başka bir sıkıntısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Âşık da bu durumu “birbirini tutmaz kalp ile sözler” ifadesi ile eleştirmektedir.

⁵²Artun, *Âşıklık Geleneği*, s.167.

“Nasıl sahteleşti asıllar, özler?
Birbirini tutmaz kalp ile sözler,
Her renge uyumlu maskeli yüzler,
Eyvah insanlara güven kalmadı!”(44/2)

Güven duygusu fertleri birbirine yaklaştıran en tabii duygudur. Günümüzde bu duygunun giderek yok olduğu âşık tarafından “gözyaşıyla yapılan kahvenin namertler tarafından içilmesi” şeklinde ifade edilmektedir.

“Uğradım amansız zalim dertlere,
Güvenim kalmadı artık fertlere,
Gözyaşımla kahve yaptım mertlere,
Namert geldi içti anlayamadım.” (47/ 2)

Çağımızın başka ve ciddi problemlerinden biri de empati kuramamaktır. Yani karşımızdaki insanı yeterince anlayamamaktır. Âşık bu durumdan duyduğu rahatsızlığı “Devr-i Hayat” şiiriyle ifade etmektedir.

“Kastı neydi sana geçen yılların?
Sazında eskidi dertli tellerin,
Hâlden anlamayan kahpe kulların,
Çarkına bir çivi çak yorgun yolcu.” (48/4)

3.11.Kader ve Şanssızlığından Yakınma

Halk şiirinde en çok işlenen konulardan biri de kader, şans, talihten şikâyet etmektir. “Âşık, kendini bahtsız olarak niteleyip üzülür, kaderinden yakınır. Gönüllerince bir ömür süremeyen âşıklar, zamanlarını ve çevrelerini kınar, hoş

görmezler. Dünyanın geçici oluşu, feleğin eziyet etmesi, zamanın kötülüğü, sevgililerin vefasızlığı âşık için şikâyet kaynağıdır.”⁵³

Şanssız bir hayat süren Âşık Mevlüt Mertoğlu da bu şikâyetini şiirlerinde ifade etmiştir. Yaşamı boyunca çektiği maddi ve manevi sıkıntılar onu kötü düşünmeye bu durumdan yakınmaya yöneltmiştir. Yaşadıklarından dolayı hâlimden memnun olmayan Âşık, emeklerinin karşılığını alamamış bu sebeple kaderinden yakınmıştır.

Âşık dert ve çile çekmek için dünyaya geldiğini, yüzünün gülemeyeceğini ifade ederek içinde bulunduğu keder duygusunu anlatmaya çalışmaktadır.

“Ağlamayı bana ihsan etmişler,
Yüzü güldü diye böhtan etmişler,
Dert çile esiri insan etmişler,
Bir bela peşine takmışlar beni.” (9/ 2)

Talih ve Kader insanı takip eden unsurlardır. İnsanın talihi ve kaderi bir kere kötü yazıldığında bu durum hep olumsuzluklarla devam eder. Bu olumsuzlukları âşık şu ifadelerle dile getirmektedir;

“Aynaya baktığın güzel gözlerin,
Bir gün yaşla dolduğunda anlarsın.
Kara kaderinle bahtsız talihin,
Bir gün seni bulduğunda anlarsın.” (11/ 1)

⁵³Artun, *Türk Halk Edebiyatına Giriş*, s. 80.

İnanışa göre saçlar ya cefadan ya da sefadan beyazlar. Âşık yaşamış olduğu keder sonucunda saçlarının beyazladığını ifade etmektedir. Ayrıca yaşanan sıkıntılı günleri de bin asra benzeterek mübalağa yapmaktadır.

“Bir anım emsaldır gam deryasına,
Nice kahır gizli ağımda benim.
Baharım gelmiyor, kışım bin asır,
Neden güller açmaz bağımda benim.” (31/ 1)

Talih ve kaderin Allah yazısı olduğu insanlarla bir ilgisinin olmadığı bilinmektedir. Bu yüzden de âşık “kime küsem talihimle kaderim” diyerek çaresizliğini dile getirmektedir.

“Yıllardır bitmedi derdim kederim,
Tecellim böyleymiş ele ne derim.
Kime küsem talihimle kaderim,
Mertoğlu’nu tutmuyor ki efendim.” (54/ 5)

Diğer şiirlerinde olduğu gibi âşığın “Dedim Dedi” şiirinde de yazı, kader kara olarak belirtilmiştir. Böylece âşık bahtsızlığını ortaya koymaktadır.

“Dedim kaderimde karalı yazı,
Dedi Mertoğlu’nun yok ihtirazı,
Dedim çalmalısın aşk ile sazı,
Dedi vurmalsın tele Mertoğlu.”(71/ 5)

Âşık ”Boşa Harcamışım Geçen Yılları” isimli şiirinde kaderinden ve ömrünü boşa harcamasından yakınmaktadır. Zamanın eskiten, yok eden yönünü, insan

üzerindeki hükmünü “boşa harcamışım geçen yılları” ifadesinde net bir şekilde belirtmektedir.

“Çileyle kederle kılmışım karar,
Gel neşemi sorma dert ararsan var,
Her gün şu ömrümden eyledim zarar,
Boşa harcamışım geçen yılları.”(73/ 2)

Âşğın gurbete gidişi, tatlı çanından bezişi dahi kadere yüklenmiştir.
“Kader ona gurbet eli gezdirmiş,
Bazen olmuş tatlı candan bezdirmiş,
Âşık Mertoğlu’na şiir yazdırmış,
Tek gönlü alınmış Esin Esmerin.” (74/ 5)

Talih âşğın gözünde barışmayan unsurdur. Onu hep yarı yolda bırakan, sürekli dert çektiren bir unsur olarak görülmektedir.

“Hangi dala el attıysa kırıldı,
Gam gasavet çeke çeke yoruldu,
Haksızlardan öz geçmişi soruldu,
Barışmadı Mertoğlu’yla talihi.” (102/ 1)

Yıllarca çekilen hüznün âşğın gözünde “kanlı yaşlar” şeklinde ifade edilmektedir.

“Ömür boyu acı çekmiş özölmüş,
Gözlerinden kanlı yaşlar süzölmüş,
Ak anlına kara yazı yazılmış,
Talihinden silememiş garibim.” (206/ 3)

Kader öyle etkilere sahiptir ki kişinin etrafındakileri dahi etkisi altına alabilmektedir. Âşığın kadersizliği sevdiğine de tesir etmiştir. Böylece âşığın eşi ve çocukları da talihsiz, bahtsız olarak nitelendirilir.

“Deyin ağlamasın bahtsız yarım,
Kim sahip çıkar ki yavrularım,
Doymadım eşime çocuklarım,
Muradı yarıda kaldım gel de gör.” (215/2)

Renklerin belli başlı anlamları vardır. Siyah kederi temsil ederken beyaz saflığı, duruluğı aynı zamanda da evliliğı simgelemektedir. Sevgiliye kavuşmamak da kaderin getirisidir ve âşığa göre sevdiğine kavuşamayacaksa beyaz giymenin de bir anlamı yoktur.

“Zannetme ki bu nefsimi överim,
Çektiğimi kaderime sayarım,
Tam kırk yıldır aynı rengi giyerim,
Ben hiç beyaz giyemedim ki arkadaş.” (239/2)

3.12.Sitem

Kötü gidişata, kadere ve yaşanan olaylara sitem etmek insanların içlerini ferahlatmak adına başvurdukları yol olarak bilinmektedir. En çok da kadere sitem

etmek naif kulların sıklıkla başvurduğu terapi şekillerindedir. Âşık dünyada yaşanan olaylara ve dönemin getirdiği zalimliklere ağır ithamlarda bulunarak “bu handa kahpeler arkandan vurur” ifadesini kullanmaktadır.

“Bu handa her kime bağlansan candan,
Bu handa kahpeler vurur arkandan,
Bu handa vampirler doymuyor kandan,
Kimler geldi kimler geçti bu handan.” (41/ 3)

Felek kavramı farklı şekillerde tanımlanmaktadır. “Eski Türkçe de ‘acun’ denilen dünya, felek ve zaman anlamıyla bilinir. Türkler dünyaya önem verdiği için ‘dönen felek’ ile ‘değişen gece ile gündüz’ de acun sözü içinde toplanmıştır.”⁵⁴ Kutadgu Bilig’de ise felek “zamane” ve “devran” kelimelerine karşılık gelmektedir. Halk Edebiyatında Felek; âşıklara her türlü kötülüğü yapmaktan çekinmeyen, sevdiğinden ayıran, gurbeti zorunlu kılan, iyiler ile savaşan, öç almayı bilen bir zalimdir.

Âşık Mevlüt Mertoğlu şiirlerinde de felek kötü bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Âşığın gurbete çıkışı, sıkıntılar çekişi feleğe bağlanmıştır.

“Evimi barkımı viran eyledi,
Saldı gurbet gurbet yaydı bu felek.
Bir nazar etmeden şirin cemale,
Mil çekip gözlerim oydu bu felek.” (28/ 1)

⁵⁴Bahaeddin Ögel, *Türk Mitolojisi 1-2*, 1995 Ankara, s. 237.

Felek aynı zamanda dünya, gökyüzü, zaman, devir olarak da bilinmektedir. Bu kavramlara karşılık gelen Felek âşığın kaderine yön veren ve ona sürekli çile çektiren unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Gözyaşımı damla damla akıttı,

Şu hayatın bana ettiğine bak!

Çile tezgâhında neler dokuttu?

Şu hayatın bana ettiğine bak!”(138/ 1)

3.13.Yalnızlık

“Doğa ötesi, dünya ötesi yalnızlık, insanın doğayla, dünyayla tam bir uyum yapamamasından, nereden gelip nereye gittiğini bilemediği bir varoluş ve de yok oluş süreci içinde evrende bir tutanak bulamamasından kaynaklanır. Bu gerçeğin bilincine varan insan bunalır, bunalır.”⁵⁵

Âşık kendini içinde yaşadığı toplumdan, tabiattan farklı görünce yalnızlık duygusu onu sarmaya başlar. Âşık Mevlüt Mertoğlu da belli sebeplerle gurbete gitmesi neticesinde yalnız kaldığını ifade etmektedir.

“Yine gamla keder dolanır serde,

Gönlüm sıladadır bedenim nerde?

Pulur tepesinde ıssız bir yerde,

Geceleri sabah olmaz Sivas’ta.” (67/ 4)

⁵⁵Gürhan Tümer, “Yazar ve Yalnızlık”, *Çağdaş Eleştiri Dergisi*, Mayıs 1985, s. 47.

Yalnız kalma duygusunun bir kimsenin arkadaşsız, eşsiz, dostsuz kalma ayrıca yaşanan dert ve kedere ortak bulamama durumu olduğunu bilen âşık, yalnızlık duygusunu “Bir Başına” şiirinde anlatmaya çalışmaktadır.

“Gelen gideni yok bu yalnız adam,
Dertleriyle kalmış bak bir başına.
İki gözü çeşme çağlayan adam,
Kan karışmış gözlerinin yaşına.” (190/ 1)

İnsan sosyal bir varlık olarak dünyaya gelir. Bu sebeple yalnız kalmaya, hamisiz kalmaya tahammül edemez. Dolayısıyla yalnızlık duygusu her insanda olduğu gibi âşığa da karamsarlık verir.

“Ay karanlık bir başıma yürürken,
Bir çoban yıldızı doğdu üstüme.
Yalnızlık hasretlik beni bürürken,
Bir çoban yıldızı doğdu üstüme.” (158/ 1)

Yalnızlık ayrıca zehir ifadesiyle de dile getirilerek bu konuya olan bakış açısının ne denli olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

“Senelerdir çektim kahır,
Gözyaşlarım oldu nehir,
Yapayalnız her gün zehir,
Yutar akşamdan akşama.” (236/3)

3.14.Ölümü Hatırlama

Âşıklara göre “can emanet, gerçek olansa yalnız ölüm” dür. Hâl böyle olunca da İslam’da öldükten sonra güzel bir gelecek için yeniden dirilişe (ba’sü ba’de’l-mevt) inanılır. Âşık,insanın ölüm karşısındaki çaresizliğini bazen bir ağıtla bazen de efkârlı bir sözle dile getirir.

“Sana gün doğuyor, banaysa zulüm,

Vurdumduymazlığın benim müşkülüm,

Sana mutlu yıllar banaysa ölüm,

Doğum günün kutlu olsun paslanmaz.” (8/ 3)

Âşık her an ölüme hazırlıklıdır. Çünkü o yaşadığı sevda ile her gün ölmeden ölmeyi tatmaktadır. Yine de kefeni biçmeye sevgilinin gelmesi istenmektedir. Ancak sevgili her şeyde olduğu gibi bunda da geç kalmıştır.

“Sırlı peri sır esrarın seçmeye,

Yar elinden aşk şarabın içmeye,

Mertoğlu’nun kefenini biçmeye,

Vakit geçti, ömrüm bitti geç kaldım.” (36/ 4)

Âşığın bahsettiği “bezin biçilir” ifadesi kefeni, dolayısıyla ölümü hatırlatan unsurdur.

“Doğrulmaz eğilmiş kametim dizim,

Makas hazırlanmış biçilir bezim,

Günah çok huzurda kararır yüzüm,

Ayım ziya vurmaz gün telaşı var.” (38/ 2)

Âşığın han olarak ifade ettiği dünyadır. Dünyada yaşamının zorluğundan dem vuran âşık ölmeyi arzu etmekte bu sebeple de Azrail'in en büyük doktor olduğunu belirtmektedir.

“Bu handa müşkülât meşakkat çoktur,
Bu handa ararsan dertsiz kul yoktur,
Bu handa Azrail en büyük doktor,
Kimler geldi kimler geçti bu handan.” (41/ 6)

Değişen koşullarla birlikte insan ömrünün uzadığı bilinmektedir. Ancak kim ne kadar yaşarsa yaşasın elbet bir gün ölümün tadılacağı “çağırır toprak” ifadesiyle anlatılmaktadır.

“Yaş elli beş, altmış, yetmişte sızı,
Ortalaması bu seksende bazı,
Seksen beş, doksanı yaşar çok azı,
Çağırır gel toprak der yavaş yavaş.” (49/ 7)

Değişmeyen netice olan ölüm, Mevlüt Mertoğlu'nu da adım adım mezara yaklaştırmaktadır.

“Mertoğlu'yum ömür bitmek üzere,
Adım adım yaklaşırım mezara,
Sermayesiz tezgâh açtım pazara,
Cevherimi satamadım ne yazık.” (90/ 5)

Doğumu ve ölümü ancak Allah bilmektedir. İslami inanişâ göre ölümü ne bir dakika ileri ne de bir dakika geri almak mümkündür. Ölümü değiştiremediğimiz gibi

yaşanılan geçmiş zamanı da geri almak mümkün değildir. Bu inançla âşık “ saatini ömrün geri almak zor” ifadesini kullanmaktadır.

“Ben buyum ya başka türlü olmak zor,
Saatini ömrün geri almak zor,
Vakit dolsa bir saniye kalmak zor,
Geldim, gördüm işim bitti gidirem.” (227/5)

3.15. Umutsuzluk

“Ümit, kişinin geleceğe dair kişisel ya da sosyal anlamda bazı güzel ve olumlu şeylerin gerçekleşme beklentisidir. Bir şeyi ummak ve olmasını beklemek, insanın içinde uyanan bir duygudur. Bazı şairler, bireysel anlamda sevgililerine kavuşma umudunu beklerler. Bu visal ümidi duygusu bizim edebiyatımızda çok yaygındır. Bazı şairler de ideolojik ve sosyal anlamda ileride güzel bir toplum ve devlet olması ümidini taşırlar. (...) Türk edebiyatında bazı şairler, geleceğe dair ümit duygusunu oluşturdukları düş ülkelerle somutlaştırmışlardır. Örneğin Mehmet Akif’in düş ülkesi asr-ı saadet dönemi, Ziya Gökalp’in Turan ülkesidir. Tevfik Fikret de düş ülkesini tarihten bağımsız olarak yeni ve her anlamda garplı bir gelecek toplum tasavvuruna bağlamıştır. Nazım Hikmet ve diğer Marksist şairler de şiirlerinde komünist rejimle yönetilecek bir Türkiye ümidini daha genelde de proleterya sınıfının dayanışmasına bağlı enternasyonal kardeşlik ümidini dillendirirler. Aynı şekilde İslamcı şairlerin düş ülkesi de ferdiyle, toplumuyla, devletiyle İslam’a tam olarak bağlı bir Türkiye özlemi ve daha genelde de tüm dünya Müslümanlarının İslam kardeşliği bağlarıyla oluşturdukları bir ümmet toplumu beklentisidir.” 56

⁵⁶Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2010, s. 58-59.

Edebiyatımızdaki şairlerde olduğu gibi âşık Mevlüt Mertoğlu'nda da ümit duygusu şiirlerinde işlenen temadır. Fakat diğer şairlerden farklı olarak âşığın yaşam içinde ümidinin kırıldığını görmekteyiz.

“Gelen bu dünyaya ümitle gelir,
Sanki bu dünyada bir şey var gibi.
Istrap çileyi yaşayan bilir,
Ömrümüz geçiyor rüzigar gibi,” (35/ 1)

Âşık başka bir şiirinde de yine geçmiş ve geleceğe umutla baktığını ancak zamanla bu ümidin yersiz olduğunu çünkü hayatta sürekli hüznün ve keder bulunduğunu ifade etmektedir.

“Bugüne yarına ümit bağladım,
Ne yararım oldu neyi sağladım,
On günümün dokuzuna ağladım,
Hayat şimdi bana bir mezar gibi.” (35/2)

3.16.Kadın Algısı

Eski Türk toplumlarında kadına verilen değer aile kavramına verilen değer ile aynı orantıdadır. Çünkü toplum yapısında kadın aileyi kuran ve aynı zamanda bu kutsal mercii bir arada tutan varlık olarak bilinmektedir. Bu kutsiyet Atasözlerimizde “Yuvayı yapan dişi kuştur.” şeklinde ifade edilir. “Türk düşünce tarihinde kadın, insan değil, karanlıkları aydınlatan bir ışık manzumesi, erişilmesi, dokunulması, koklanması, kısacası beş duyu ile kavranması mümkün olmayan ilahi bir nur huzmesi,

iyiliği ve yiğitliği telkin eden bir melektir.”⁵⁷Tarihten gelen bu geleneğin etkisiyle Âşık Mevlüt Mertoğlu da şiirlerinde kadın figürünü işlemiştir.

3.16.1. Sevilen Varlık Olarak Kadın

Âşık dünya genelinde kadınların aynı huy ve mizaca sahip olduğunu dile getirir. Bununla birlikte kadının tek başına ayakta kalabilecek güçte olduğunu, kimseye minnet etmeyeceğini de anlatmaktadır.

Âşık, Peygamber efendimizin “Cennet annelerin ayakları altındadır” sözüne de atıfta bulunarak kadın ve anne olmanın kutsiyetini ifade etmeye çalışmıştır.

“Kadın var eylemez kimseye minnet,
Kadınlar genelde severler ziynet,
Kadın var yoluna serilir cennet,
Dünya genelinde kadınlar böyle.” (94/ 7)

Mukaddes bir varlık olmanın yanında kadın erkeğinin yanında yardımcı veya huzuru bulan güç unsuru olarak da ifade edilmektedir.

“Kadın yuvasında huzuru bulur,
Kadın ikrarında hep sabit kalır,
Kadın kocasına kul köle olur,
Hiç bir kadın kocasını incitmez.” (116/ 2)

⁵⁷Mitat Durmuş, *Mitopoetik Şair Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu*, Manas Yayınları, Elazığ 2010, s. 107.

Kadın sevilme için vardır düşüncesinden yola çıkan âşık kadını sunaya benzetmektedir.

“Kadın ki erinin sinesi demek,
Kadın ki yuvanın sunası demek,
Kadın ki balanın anası demek,
Hiç bir kadın kocasını incitmez.” (116/ 3)

3.16.2.Eleştirilen Varlık Olarak Kadın

Kadın âşığın nezdinde yerini ve konumunu iyi bilmelidir. Dede Korkut Hikâyelerinde olduğu gibi Âşık Mevlüt Mertoğlu şiirlerinde de çeşitli kadın tipleri karşımıza çıkmaktadır. Bazı kadınlar çalışıp ömrünü heba ederken bazısının da yan gelip yattığını, umursamaz davrandığını ifade etmektedir.

“Birileri ömre bin ömür katar,
Bazısı dert etmez yan gelir yatar,
Bazen kaynata ya çok kötü çatar,
Dünya genelinde kadınlar böyle.” (94/ 5)

Geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olan âşık giyim kuşam konusunda da kadınları ağır bir dille uyarmaktadır. Çünkü âşığa göre kadın ancak namus kavramıyla değer kazanmaktadır.

“İnancınız varsa Allahtan korkun!
Erkekleri tahrik eden kadınlar.
Kadınsan mahremin haramdan sakın!
Erkekleri tahrik eden kadınlar.” (168/ 1)

3.17. Ailesi İçin Yazdığı Şiirler

Âşık Mevlüt Mertoğlu ailesine ve çevresine karşı ilgisiz kalmamış, şiirlerinde ailesine ve yakın çevresine yer vermiştir. Aile kavramı, anne ve baba sevgisi, anne ve babasını kaybetmekten duyduğu üzüntü ailesi hakkında yazdığı şiirlerinde kendisi tarafından çokça işlenmiştir. Kaybettiği oğlu, çocuklarının askerliği, anne ve babasının kaybetmesi, bu kayıpların verdiği hüznün Mertoğlu'nun şiir içeriğinin kaynaklarıdır. Çevresi ile de yakın ilişki içinde olan Âşık Mevlüt Mertoğlu arkadaşları içinde şiirler yazmıştır.

“Cennet anaların ayakları altında” diyerek Peygamber sözüne atıfta bulunmuş ve annesine olan sevgi, hürmet duygularını dile getirmiştir.

“Neler yazılmıştı kara bahtına,
Sese uyandın mı seher vahtında?
Cennet anaların ayakaltında,
Ötmeyin bülbüller anam uyanır.” (4/4)

Âşık annesini kaybettikten sonra derin bir kedere bürünmüş bu durumunu da “boynu bükük yetim kaldım” ifadesiyle dile getirmiştir.

“Güller gibi sararıp da solmazdım,
Boynu bükük tek başına kalmazdım,
Anam sağ olsaydı böyle olmazdım,
Benim için saçın yolunum gelsin,
Çağırın yanıma anamı gelsin.” (75/ 2)

Anne kavramı âşığın nazarında kardeş, eş, bacı olarak görülmektedir. Bu yüzden gözden yaşlı dindirecek tek kişi anne olarak görülmektedir.

“Gelirse dindirir gözümde yaşım,
O benim hem ayım hem de güneşim,
Hem eşim hem bacım hem de kardeşim,
Ezik ciğerini delenim gelsin,
Çağırın yanıma anamı gelsin.” (75/ 4)

Âşık babasının ölümünden sonra babasına duyduğu özlemine ve dostların artık eskisi gibi gelip gitmediğini ifade etmektedir.

“Şimdi başköşede boş kaldı yerin,
Gönlümüz yaslıdır yaramız derin,
Boynu bükük kaldı Zahide yârin,
Eller kapımızı çalmıyor baba.” (96/ 2)

Hiç şüphesiz evlat acısı dünyada yaşanabilecek en büyük acıların başında gelmektedir. Henüz on iki yaşındayken kaybettiği oğlunu âşık şu sözlerle anmaktadır;

“Evlat acısını vermesin rabbim,
Ne bir ferdine ne bir kuluna oğul.
Tıp çaresiz kaldı getirdik eve,
Çare olamadım derdine oğul.” (12/ 1)

Evlat acısı tarifi imkânsız bir hâl alır. Bu acıyı âşık, eşi ve çocuklarının dilinden de ifade etmektedir.

“Mezarını kazdım güneşe karşı,
Gülüp oynamıyor bacı kardeşi,
Ananın kurumaz oldu gözyaşı,
Gözyaşı bıraktın ardına oğul.” (12/ 2)

Âşık yakın çevresini de anmadan geçmemiştir. Dayı ve teyzesinin durumundan bahsettiği “El Umuduna” isimli şiiri de şu şekildedir;

“Dayım garibandı nüfusu çoktu,
Evine bakacak imkânı yoktu,
Teyzemler zengindi çocuğu toktu,
Biz küçükten kaldık el umuduna.” (183/ 3)

3.18.Belli Başlı Kişilere Atıfta Bulunma

Şiirlerde karşılaştığımız belli başlı kişiler âşığın dünyasında yer edinmiş kişilerdir. Bu kişiler bazen naif bir bayan, bazen övgü dolu sözlerle bahsettiği bir âşık, bazen saygı duyduğu bir öğretmen bazen de âşığın sitem ettiği şahıs olarak karşımıza çıkmaktadır.

Âşık adını sonradan öğrendiği Büşra isimli kıza kendi üslubunca hesap sormaktadır.

“Vicdansız dedi ya neydi muradı?
Bende anlamadım ney idi vadi?
Öğrendim o kızın Büşra’yımış adı,
Şu kız bana birden vicdansız dedi.” (16/ 2)

Maraş Elbistanlı olduğunu öğrendiğimiz Hatice isimli genç kızın âşık övgü dolu sözlerle anmaktadır.

“Ne kadar meth etsem o kadar azdır,

Boyu bir fidanın dalı Hatice.

Yüzü aya benzer göğsü cennete,

Maraş Elbistan’ın gülü Hatice.”(34/ 1)

Âşık özel bir isimle belirtmeyip tüm öğretmenlere atıfta bulunmuştur. Öğretmenin insan hayatındaki yerini onu anne ve baba figürüne benzeterek ifade etmektedir.

“Sabah okuluna diyor merhaba,

Başta alfabeye gösterir çab,

Bazen anne gibi bazen de baba,

Halkın tercümanı olur öğretmen.” (93/ 2)

Erzurum’un kıymetli âşıklarından olan Sümmânîbu yörede geleneğin en büyük temsilcisidir. “Âşıkların zümresinde kandır Sümmânîoğlu” diyerek âşıklık geleneğindeki yerini belirtmeye çalışmaktadır.

“Asil asaletten gelir şandır Sümmânîoğlu,

Âşıkların zümresinde kandır Sümmânîoğlu,

Takvadır muvazidir ahlakı tartışılmaz,

Her mecliste yeri vardır,candır Sümmânîoğlu.” (195/ 1)

3.19.Belli Başlı Şehirleri Konu Aldığı Şiirler

Âşıklık geleneği, genellikle belli bir bölgenin geleneklerini içerisinde barındırır. Geleneğin icra edildiği yöre, âşıklar tarafından şiirlerine konu edilir. Âşık Mevlüt Mertoğlu için, doğup büyüdüğü ve hayatını geçirdiği Erzurum yöresi onun şiirlerinin vazgeçilmezidir. Ayrıca âşığın şiirlerinde gurbet diye adlandırdığı Sivas sıklıkla işlenmektedir. Bunun yanında Kahramanmaraş, Adana, Ardahan, Elazığ, Aydın, Ağrı gibi şehirleri de şiirlerinde konu edinmiştir.

Doğduğu, büyüdüğü Erzurum coğrafyasına ayrı bir hayranlık besleyen âşık bu hayranlığını şiirlerinde açık bir şekilde hissettirmektedir.

“Bu şehir saklıyor yabancı yadı,
Bitmez ki bu şehrin lezzeti tadı,
Dadaşlar diyarı Erzurum adı,
Her gece bir hüznün çöker bu şehre.” (5/5)

Erzurum’un Selçuklulardan bu güne uzanan tarihini ifade eden âşık, sonrasında Atatürk’ün yaptığı Erzurum Kongresi ile bu güzel şehrin onurlandırıldığını dile getirmektedir.

“Selçuklu diyarı, Osmanlı yurdu,
Tarih kokar toprak taşın Erzurum.
Atatürk de sende kongre kurdu,
Eyilmedi asla başın Erzurum.” (51/ 1)

Âşık Mevlüt Mertoğlu Erzurum’un Aşkale ilçesine bağlı bir köyde dünyaya gelmiştir. Bu coğrafyada yaşayanlara da dadaş denildiğini şu ifadelerle belirtmektedir;

“Çok söze gerek yok ortada durum,
Bende geçersizdir sizdeki yorum,
İlçem Aşkale’dir ilim Erzurum,
Türküm, Müslüman’ım hem de dadaşım,
Eğilmez kimseye dik durur başım.” (80/ 8)

Âşık, aynı zamanda Erzurum şehrinin ulvi tarafının olduğunu “Evliyalar yurdu” ifadesiyle anlatmaktadır.

“Kartallar yurduna süslü hevesle,
Bakanı görürsün Palandökenden.
Evliyalar yurdu tarumar yaşlı,
Yıkanı görürsün Palandökenden.”(58/ 1)

Âşık için değeri ve maneviyatı farklı bir şehir de Sivas’tır. Sivas başta onun için sürgün yeriiken sonrasında sevdiği ve özlem duyduğu şehir hâline gelmiştir.

“Yine gamla keder dolanır serde,
Gönlüm sıladadır bedenim nerde?
Pulur tepesinde ıssız bir yerde,
Geceleri sabah olmaz Sivas’ta.” (67/ 4)

Sivas âşığın tekrar gitmek istediği şehir olarak ifade edilmektedir.

“Ceza verip diyar diyar sürseler,
Yolum döner sana gelir Sivas’ım.
Bedenimden çarmıhlara gerseler,
Kolum döner sana gelir Sivas’ım.” (230/1)

Âşık, Sivas'ta tanıdığı şahsiyetleri de şiirinde konu etmeyi unutmamıştır.

“Terk etmiş Sivas'ı Yıldızeli'ni,

Kınada özlemiş nazik elini,

Anlayan olmamış onun hâlini,

Yüreği delinmiş Esin Esmerin.” (74/ 3)

Âşık, daha önce çalışmak için gittiği Kahramanmaraş halkını kendi üslubunca Erzurum'a davet etmektedir.

“Kazanız Elbistan iliniz Maraş,

Bir gel Dadaş diyarını gez dolaş.

Âşık Mertoğlu'na diyorlar dadaş,

Köyün endamına kurban olurum.” (37/ 3)

Ardahan ve Adana âşığın bahsettiği başka şehirlerdendir.

“Güzellerin gerdanına,

Hâl ol seni hissetsinler.

Adana'dan Ardahan'a,

Yol ol seni hissetsinler.” (56/ 1)

“Gizemli Güzel” isimli şiirinde âşık, Elazığ halkına gaggoş dendiğini ifade etmektedir.

“Görenin gönlüne düşürür sızı,

Yüce Mevla'm yazsın ona ak yazı,

İli Elazığ'dır has Gakkoş kızı,

Sağlam bir temelden özü Gözde'nin.” (63/ 2)

Âşık, memleketimizin her karış toprağının kıymetli olduğunu dile getirmektedir.

“Mertoğlu der, kulak kesme sana gelen çağrıdan,
Hiç kimseye zarar gelmez kabul gören doğrudan,
Hicret, sünnet sende yaptın il Aydın’a Ağrıdan,
Soranlar çok ayıp eder sana nereli Muhsin.” (76/ 5)

3.20.Belli Başlı Ülkeleri Konu Aldığı Şiirler

Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun şiirlerinde ülke adlarına yer vermesi, âşığın bahse konu olan ülkeleri sosyal, siyasi ve tarihi ilişkilerini bilmesinden kaynaklanmaktadır. Âşıkların, toplumsal konulara karşı duyarlılığı, Mevlüt Mertoğlu'nun şiirlerinde kendini net cümlelerle göstermektedir. Ülkemizin tarihi ve sosyal konum açısından önemli bir bölgede bulunması sürekli tahrik unsurlarıyla yüz göz olmasına sebebiyet vermektedir. Bu hassas dengenin farkında olan âşık uluslararası mevzuları şiirlerinde konu edinmiştir.

Müslümanların yoğun olarak bulunduğu, dış güçlerin rahat vermediği Halep, âşığın şiirlerinde yerini almıştır.

“Sömürgeci güçler şer odakları,
Halebî de kan gölüne çevir diz.
Harabe ettiniz tüm sokakları,
Halebi de kan gölüne çevir diz.” (124/ 1)

“Biz tek millet iki devletiz “ dediğimiz ülke Azerbaycan, âşığın kaleminde sevgiliye benzetilmektedir.

“Kırpıkların oktur bakışın müjgân,
Sen iste uğruna kurban olsun can,
Bana Türkiye yurt sen Azerbaycan,
Sevda kervanını yola getirir.” (141/ 2)

Mısır'ın en önemli nehri olan Nil yılın belli dönemlerinde taşmaktadır. Bu önemli coğrafya üzerinde bilgi sahibi olan âşık gözyaşlarını Nil nehrinin taşmasına benzetmektedir.

“Köprü kurdum gönlün ile gönlüme,
Ben mektubu yele vermem Bayhani.
Gözyaşlarım benzer Mısırın Nil'ine,
Ben mektubu sele vermem Bayhani.” (149/ 1)

Tasavvuf bilgisi ile şiirlerinin birçoğunu kaleme alan âşık Hazreti Ali'nin “İlim Çin'de de olsa gidip alınız” sözüne atıfta bulunmaktadır.

“Okuyup ilmiyle ihlâsı bulsun!
İlim Çin'de ise varıp da alsın!
Okusun ya hâkim savcı olsun!
Bırakalım kızlarımız okusun.” (152/ 3)

Arakan Güneydoğu Asya eyaletlerinden binlerce Müslümanın yaşadığı bölgedir. Arakan uzak doğuya enerji transferinde doğal bir liman konumundadır. Bu bölgeden Çin'e doğalgaz taşınmaktadır. Bu yüzden ki bölgedeki Müslümanlar katledilerek bölge tamamen arındırılmaya çalışılmaktadır. Arakan Müslüman'larına yapılan bu zulüm âşığın gönlünde büyük yaralar açmıştır.

“Sefer âlemine göçmemiz gibi,
Kuş olup misali uçmamız gibi,
Suriye'ye kucak açmamız gibi,
Razı mıyız Arakanda zulüme?
Dindaşları terk etmişiz ölüme.” (180/5)

İsrail, Filistin topraklarında yaşayan Müslümanlara yapmış olduğu eziyetleri artırmaktadır. Bunun için de belli kişileri maşa olarak kullanmaktadır. Bu durumdan rahatsızlık duyan âşık konuyu derinlemesine işlemektedir.

“Aptal güvendiğin o Siyonistler,
Senin gebermeni gülerek izler,
Yahudi İsrail kendini gizler,
Dalı kimden alacaksın Barzani?” (188/ 2)

3.21.Günlük Olaylar Karşısında Aldığı Tavır

Son dönemlerde insanoğlunu her sahada tesiri altına alacak hadiseler meydana gelmiştir. Bu hadiselerin her biri insanları fazlasıyla meşgul etmiştir. Çoban oyunu kendi oyu ile bir görmeyen densiz sanatçının söylemi, Noel bayramının kutlanması, Eren isimli çocuğun teröristlerce şehit edilmesi gibi hadiseleri bu arada sayabiliriz. İşte Âşık Mevlüt Mertoğlu da yaşanan bu hadiselere kayıtsız kalamamıştır. Toplumun sözcüsü olarak bu tatsız hadiselerle söylenmesi gerekenleri söylemiştir.

“Çobanın seçimde kullanacağı oy ile kendi kullandığı oyu denk bulmayan Aysun Kayacı isimli bir densizin “Dağdaki çoban ile benim oyum bir mi?” söylemine karşılık âşık da şu şiiri kaleme almıştır;

“Sosyete kesimi farklı oy verir,
Çoban ile senin oyun bir midir?
Çobanı hor gören sayın Kayacı,
Çoban ile senin oyun bir midir?”(218/1)

Uzun yıllar memleketimizi derinden sarsan terör hadiseleri Mevlüt Mertoğlu'nun şiirlerinde aksini bulmuştur. Trabzon'un Maçka ilçesinde meydana

gelen olayda 15 yaşındaki Eren Bülbül isimli çocuk teröristlerce şehit edilmiştir. Bu olaya kayıtsız kalamayan âşık şu dizeyi kaleme almıştır;

“Can verip korudun yurdun arını,
Düşünmeden dünü, bu günü, yarını.
Necip soylu ecdadımın torunu,
Vatan için şehit düşen Erenim.” (175/3)

Âşık, kurban bayramını eleştirip Noel kutlamalarında hindi kesimine ses çıkarmayan kesimi ağır bir dille eleştirmektedir.

“Kurbanlara hayvan katli diyenler,
Hindi kesenlere bir şey deme diz.
Noel tortusuyla haram yiyenler,
Hindi kesenlere bir şey deme diz.” (86/ 1)

3.22.Mizah

Toplumsal ya da bireysel kusurları, yetersizlikleri, adaletsizlikleri vb. Doğrudan ve dolaylı yoldan eleştiren sanat biçimlerine mizah adı verilir. Mizaha hayatın her ögesi dahil edilebilir. Ancak edebiyata dâhil olması yeni bir forma girmesiyle mümkün olmaktadır. Mizahın geniş bir anlatım ve içerik alanı bulunmaktadır. Mizah kavramı güldürmenin yanı sıra doğrudan yergi ve öfkeyi de içinde barındırır. Mizahın sınırları ironiden başlayıp hakaret içerikli söylemlere kadar uzanır.

Âşıklar yaşadıkları çağın en önemli tanığıdır. Âşıkların mizahi şiirlerinde yaşadıkları toplumun yapısına ait izler vardır. Bundandır ki âşıkların zaman zaman devirlerini, çevrelerindeki bazı kişileri, günlük hadiseleri gibi unsurları dillerine dolaylı bir mizah ile anlatmalarını tabii karşılıyoruz.

Âşıkların hicivlerinin arka planında toplumun değer ve kurallarına uymayan tipler görülür. Toplumda aksayan yönler âşığın dilinde “Tescilli Öküz” benzetmesinde olduğu gibi dolaysız anlatılır.

“Dinleyin dostlarım arzu hâlim vardır,

Eşine yan bakar tescilli öküz.

Üstüme tapulu inat malım vardır,

İşine yan bakar tescilli öküz.” (100/1)

Âşıkların taşlamaları daha çok yakınma niteliklidir. Kişisel taşlamalar daha çok âşığın iç dünyasını yansıtır. Toplumda kültürel değişim veya toplumsal yapı bozulunca âşıkların şiirlerinde hiciv ön plana çıkmıştır. Âşıklar takılma türünden mizahi şiirler de söylerler. Aşığın yazdığı “Ben Herifem” şiiri takılma türünden bir şiirdir.

“Ağrıyınca sırtım başım ovmuştu,

Met ederek yiğitliğim övmüştü,

Üç gün önce merdaneyle dövmüştü,

Ben herifem hiç avrattan korkmam ki”(228/6)

Âşığın kaleme aldığı “Züğürt Ağa” isimli bir başka şiiri de takılma ve karşısındakini kızdırma yoluna giden şiiridir.

“Buyur da gel züğürt ağa,

Kırmayasın eşikleri.

Senin için hazırlattım,

Oturursan döşekleri.” (46/ 1)

Tespit edilen iki yüz kırk iki şiirde âşığın geniş hayal dünyası ve ince duyguları kelimelerle işleme göze çarpmaktadır. Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun şiirleri; aşk, gurbet, din ve tasavvuf,yalnızlık,ölüm,sitem,milli konular, aile ve çevre, mizah gibi

düşünce ve duygu dünyasının birçok alanına hitap etmektedir. Âşıklar bu konuları ele alırken sorunları dillendirmenin yanında halka yol gösterir, nasihat verir, usta malı sözler söyler ve gençleri eğitmeyi amaçlar. “Bir toplumun felsefi ve edebi yönünü, sosyal temalarını, sanatsal özelliklerini, kültürel öğretilerini, düşünme biçimlerini birebir yansıtan ve taşıyan sınıf içerisinde edebi sanatçıların yeri bir hayli önemlidir. Edebiyat bir toplumun estetik yönünü ifade ederken edebiyat-eğitim ilişkisi bu yönde eğitilen, geliştirilen ve bilinçlendirilen bireyler oluşturmaya yardım etmektedir.”⁵⁸

Toplumun temelini sağlamlaştıran ve eğitim ile ahlakın birlikte yürütmesine imkân sağlayan değer algısı Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun şiirlerinde de kendini hissettirir.

⁵⁸Hatice Gözütok Şahin, *Âşık Fuat Çerkezoğlu'nun Şiirlerinde Yer Alan Eğitsel Unsurlar*, Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2012, s.46.

4. BÖLÜM

ÂŞIK MEVLÜT MERTOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE İŞLENEN DEĞERLER

Eğitim kavramı farklı tanımlarla Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde gündeme gelmiştir.

“Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye”⁵⁹olarak tanımlanmıştır. Başka bir tanıma göre de eğitim “İnsanlığın var oluşu kadar eski, insanlık var oldukça da sürecek kadar hayati bir ihtiyaç olan eğitimi, geniş anlamıyla hem bilgi verip eğitime hem de verilen bilgileri davranışa dönüştürme”⁶⁰şeklinde ifade edilmiştir.

Birçok farklı tanımla ifade edilebilen eğitim kavramının temelini davranışlar oluşturmaktadır. Çünkü eğitim kişilik oluşumuna yardımcı, bireyin beceri ve yetenekleri ölçüsünde şekillendirilmesi gereken bir süreçtir. Araştırmamızda özellikle üzerinde durduğumuz Değerler kavramı ise eğitimin vazgeçilmez parçasıdır. Değerlerin öğrenilip gelecek kuşaklara aktarılmasında sosyal öğrenme ve eğitim gibi iki önemli unsur dikkatler önüne serilmelidir.

Sosyal öğrenme dediğimiz öğrenme şekli bireyin aile içinde veya dışında model alma, taklit etme yoluyla gerçekleşen öğrenme biçimidir. Eğitim ise bireyin evde veya zamanı geldiğinde okulda olumlu davranışların pekiştirilmesi için yol gösterme sürecini kapsar. Değerler eğitimi de sosyal öğrenme ve eğitim sürecini destekleyen, toplumun ahlaki ve düzen arayışına çözüm üretebilen en anlamlı süreçtir. Günümüzde şiddet olaylarının artmasına paralel olarak suç oranlarının artması, aile kurumunun

⁵⁹Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, TDK Yayınları. 9.bs., 1998 Ankara ,s.677

⁶⁰Ertuğrul Yaman, *Değerler Eğitimi*, Ankara, Akçay Yayınları, 2.bs. Ankara 2012. s.33.

zayıflaması, komşuluk ve mahalle kavramlarının özellikle büyük şehirlerde önemini yitirmesi hatta yok olması, internetin hayatın merkezinde yer alması, tüketim odaklı bireylerin yetişmesi, gençlerin toplumsal değerlere yabancılaşması, ahlaki yapının giderek bozulması gibi sebepler değerler eğitimine olan ihtiyacı artırmaktadır. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 18 Temmuz 2017 yılında yayınlamış olduğu Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmaları kapsamında okulda işlenen müfredatın değerler eğitimini geliştirmesi amaçlanmıştır.⁶¹ Değerlerin anlamlı ve kalıcı olması, uygun yaklaşımlar ile gelecek nesillere aktarımının sağlanabilmesi amacıyla milli, manevi ve evrensel değerler 10 ana başlıkta toplanmış, bu değerlere ilişkin tutum ve davranışlar belirlenmiştir. Değer aktarımının sadece okul-aile gibi sınırlı alanlara bağlı kalmaması, toplumun geneline aktarılması için yaşadığı dönemin sözcüsü konumunda olan âşık da üzerine düşen görevi yerine getirmeyi kendisine ilke edinmiştir.

“Osmanlı’nın 17, 18 ve 19. Yüzyıl olmak üzere son üç büyük yüzyılını incelediğimizde âşıkların söylediği şiirlerde çeşitli değerleri dile getirdikleri ve bunların geleceğe aktarım kaygısını taşıdıkları görülmüştür. Çeşitli ahlâkî kaideler başta olmak üzere aile büyüklerine saygı ve onların duasını alma, büyüklere saygı, büyüklere danışma ve nasihat dinleme, minnet etmeme, cömertlik, dedikodu yapmama, doğruluk, yalan söylememe, kötülük yapmama, fitne çıkarmama, kötü söz söylememe, iftira atmama, kibirli olmama, kul hakkına riayet etme vb. bu değerlere örnek olarak gösterilebilir. Şiir vasıtasıyla ifade edilen bu değerlerin toplumsal nizamı tesis etme ve sağlıklı bir nesil inşasına katkı sağlama görevlerinin olduğu görülmektedir.”⁶²

Âşık Mevlüt Mertoğlu, değerlerin aktarımını, ahlaklı ve değerlerine sahip bireylerin yetiştirilmesini kendine görev edindiği için bu konuda zengin malzemeye sahip şiirler ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda Âşık Mevlüt

⁶¹ Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, *Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine*, Ankara, 2017.

⁶²Cafer Özdemir, “Değerlerin Aktarımı Bağlamında Âşık Edebiyatı ve Gençlik”, *Karadeniz*, 2016, s. 223.

Mertoğlu'nun şiirleri Milli Eğitim Şurası Talim Terbiye Kurulu tarafından belirlenen 10 değer yargısı kapsamında ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu değerler TABLO-1'de belirtilmiştir.

Değerler	Değerlerle İlişkili Bazı Tutum ve Davranışlar
adalet	adil olma, eşit davranma, paylaşma...
dostluk	diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...
dürüstlük	açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
öz denetim	davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
sabır	azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...
saygı	alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...
sevgi	aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
sorumluluk	kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...
vatanseverlik	çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...

yardımseverlik cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma...

Tablo 1 Yenilenen Müfredatlarda Değerler Ve Değerlerle İlişkili Tutum Ve Davranışlar

4.1.Vatanseverlik

“Vatanseverlik toplumları, kültürleri ve kültür çevrelerini bir araya getiren; birleştirici bir kuvvet ve etkiye sahip; toplumsal yanı olan sosyolojik veya bilişsel ve duyuşsal yanı olan sosyal sevgi olarak nitelendirilebilir.”⁶³ Türklüğü ve Müslümanlığı ile gurur duyan, vatani ve milletine can-ı gönülden bağlı olan âşık Mevlüt Mertoğlu bu değer yargısını her an ifade etmektedir. Şiirlerinde %23 oranında bu değere yer vermiştir.

Yakın tarihimizde Çanakkale’de yaşanan bağımsızlık mücadelesi, yeni neslin milli değerleri anlamasına yönelik somut bir örnektir. Âşık bu bilinci genç nesle aşılamaya çalışmaktadır.

“ Mehmetçikler aslan gibi haykırdı,
Düşmanın gözünün kurdunu kırdı,
Şehitler kanını bayrağa verdi,
Anlatayım sana Çanakkale’yi.” (1/2)

Vatan Türk milleti için toprak parçası olma özelliğinden çok daha fazla şeyi ifade eder. Vatan, hiçbir şekilde esareti kabul etmemiş Türk milleti için bağımsızlık

⁶³Gürkan Ergen,“Eleştirel- Bilinçli Sevgi Eğitimi”, *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt 8, sayı 12, 2006, s. 150.

demektir. Bağımsızlığın yegâne simgesi de bayraktır. Bu sebeple vatan ve bayrak âşığm gönlünde ve dilinde sevda olarak belirtilmektedir.

“Sen benim sevdamı biliyor musun?

Ben vatana ben bayrağa aşığım.

Bu kutsal davadır biliyor musun?

Ben vatana ben bayrağa aşığım,

Tarih boyu sönmeyen bir ışığım.” (7/ 1)

Bu ülkede yaşayan her bir ferdin vatanına bağlı olması ve onu ilelebet koruması beklenir. Çünkü bu ecdat mirası vatan kolay elde edilmedi, kolay da kaybedilemez. Âşık bu duygusunu vatani sönmeyecek ışığa benzeterek dile getirmektedir. “Bu ezanlar ki şahadetleri dinin temeli” diyen Mehmet Akif Ersoy gibi Mevlüt Mertoğlu da ezanın önemine vurgu yapmaktadır.

“İlelebet yanan ocak sönmez ki,

Vatan aşkı gönlümüzden dinmez ki,

Ezan susmaz bayrak gökten inmez ki,

Ben vatana ben bayrağa aşığım,

Tarih boyu sönmeyen bir ışığım.” (7/2)

Âşık, vatanın düşman işgalinden kurtuluşunun oldukça zor olduğunu, Cumhuriyetin kuruluşunda sıkıntılı süreçlerin yaşandığını belirterek milli değerleri önemsediğini hissettirmektedir.

“Kimi kazma kürek, kimisi nacak,

Ölen şehit kalan gazi olacak.

Sönmedi sönmez de yanan bu ocak,

İşte böyle kurduk cumhuriyeti.” (22/ 3)

Vatan sevgisinin tek ve en büyük kanıtı onun uğruna gerekirse gözünü kırpmadan ölmektir. Vatan sevgisi ölmeyi de öldürmeyi de göze almaktır. Âşık bunun bilinciyle “Bu uğurda çekinmeden ölürüm” ifadesini kullanmaktadır.

“Vatan kutsal bunu böyle bilirim,
Göz dikenin ben hakkından gelirim,
Bu uğurda çekinmeden ölürüm,
Türküm Müslüman’ım hem de dadaşım,
Eğilmez kimseye dik durur başım.” (80/ 6)

Vatan mukaddes ve vazgeçilmez bir ülküdür. Birlik, beraberlik ruhuyla elde edilen bu toprak alçaklara bırakılmayacak kadar mukaddestir. Âşık bayrağa el uzatacak olan kişinin hakkından gelebileceğini söylemektedir.

“Dönüp baktım geçmişteki çağıma,
Alçaklar uğratmam ben otağıma,
Bir de el kalkarsa al bayrağıma,
Kalemin yerini silahlar alır.” (84/ 2)

“Ya şehit olurum, ya gazi” diyerek çıkılan kutsal yolda vatanın verilmesi söz konusu dahi olamaz. Âşık Mevlüt Mertoğlu da yurtsuz kalmanın ölümden beter olduğunu dile getirerek vatan millet bilincini hissettirmeye çalışmaktadır.

“Kudreti ilahiye bağlı kalmak kederdir,
Hak yolundan sapması mümin için kederdir,
Türkün yurtsuz kalması ölümden de beterdir,
Canım feda yoluna güzel ana vatanım,
Boşa mı şehit oldu bu toprakta yatanım.” (105/ 1)

4.1.1. Birlik ve Beraberlik

Öncelikle her birey karşısındaki öteki olmaktan çıkarmalı, herkesi olduğu gibi kabul etmelidir. Ancak bu sayede birlik, beraberlik ruhu oluşmaktadır. Birlik olma kavramı akabinde güç kavramını ortaya çıkarmaktadır. Güç birliği ile birçok şeyin üstesinden gelinebilmektedir. Atalarımız bunu “Bir elin nesi var iki elin sesi var” şeklinde ifade etmişlerdir. İnsanların inanç ve düşüncelerine hoş görüyle yaklaşmalı din, dil, ırk ayrımı yapmaktan kaçınılıdır. Dayanışma ruhu ile hareket ederek birlik ve beraberliklerini sağlayabilen toplumlar eğitim, ekonomi, milli meseleler gibi birçok konuda başarıya ulaşmışlardır. Bunun en büyük örneğini Çanakkale Zaferi ortaya koymaktadır.

Âşıkın kaleminde laz, alevi, kürt kısaca ırkı ne olursa olsun herkesin bir bütün olduğunu, dalgalanan bayrağın ortak değeri simgelediğini görmekteyiz.

“Biz Türküz, biz Kürtüz, biz Alevi, Laz,

Biz Avşar, biz Çerkez etmem itiraz,

Yöröğü, efeyi, gakköşü da yaz,

Bu millet bu vatan bu bayrak bizim.” (82/ 5)

Bir milleti yıkmak isteyenler öncelikle o toplumun fertleri arasında ayrılık tohumları ekerek amaçlarına ulaşmaya çalışır. Ancak birlik ve beraberlik ruhu taşıyan fertler arasındaki bağ et ve tırnak gibidir. Ayrılması, kopması mümkün olmayan bağlarla birbirine bağlanmıştır. Âşık birlik ve beraberlik ruhunu şu dizelerle ortaya koymaktadır;

“Ayrılmaz birbirinden kemik ile etimiz,

Allahdır sahibimiz sanmayın ki yetimiz,

Kaos çıkarmak değil dostluk tu niyetimiz,

Söz ikrara dönüştü hainleri fişledi,

Bu darbe şimdi değil van münitle başladı.” (106/ 4)

Kardeş kardeşe küsmez anlayışıyla hareket eden toplumlarda birlik beraberlik ruhu gelişir. Böylece arada hangi sıkıntı çıkarsa çixsın birliktelik bozulmaz. Bu inançla dolu olan âşık “Kardeş küsüsü olmaz var ise de barıştık” ifadesini kullanarak birlik beraberlik bilincini artırmaya çalışmaktadır.

“Türk, Kürt, Çerkez, Alevi harman olduk karıştık,
Kardeş küsüsü olmaz var ise de barıştık,
Mertoğlu vatan bayrak ezan için yarıştık,
Dost görülen ülkeler dönüp bizi taşıladı,
Bu darbe şimdi değil van münitle başladı.” (106/ 9)

Devlet gücünü ulusun birlik ve beraberliğinden almaktadır. Atatürk “Ya istiklal ya ölüm“diyerek tek vücut olmayı, istiklal olmadan geri dönülmeyeceğini, bu konudaki kararlılığını ortaya koymuştur. Bu sözden aldığı cesaretle âşık vatanın asla bölünemeyeceğini ifade etmektedir.

“Mertoğlu’yum nice çile çekerek,
Bir vücut bir beden olduk tek yürek,
Ya istiklal ya ölüm diyerek,
Bölünmez bu vatan bölünmeyecek.” (160/ 6)

Birlikteliğin temeli Allahü Teâla’nın Hazreti Âdem’i yaratırken Hazreti Havva’yı da onunla birlikte yaratmasıyla başlar. Bu durum insanın tek olamayacağını birlik ve beraberlik içinde dünyaya hükmedebileceğinin kanıtıdır. Âşık dinimizin emri olan birliktelik ruhuna dikkat çekmekte böylece yapılan haksızlıklara topluca sessiz kalınmaması gerektiğini ifade etmektedir.

“Zalimden mazlumun hakkını almak,
Dinimizin emri hep birlik olmak,
Olur mu bu zulme sessizce kalmak,
Razı mıyız Arakanda zulüme?
Dindaşları terk etmişiz ölüme.” (180/ 3)

Sıkıntı ve hüznün dağın üstündeki dumana benzetilken bu kederin ortadan kaldırılması birlik ve beraberlik inancıyla mümkün olabileceği anlatılmaktadır.

“Mertoğlu’yum söylerim şimdi birlik zamanı,
Kaldırılım bir olup dağımızdan dumanı,
Yaratandan alıyor inananlar gümanı,
Senden önce ecdadım salmıştı dünyaya nam,
Baş eğmedin düşmana dik durdun uzun adam.” (207/ 7)

4.1.2. Çalışkanlık

Çalışkanlık, çaba göstermek, işini kimseye bırakmadan kendi yapmak ve emek vererek geçimini sağlamak şeklinde tanımlanabilir. Çalışkan olmak üretilenle yetinmeyip yeni şeyler ortaya koymakla anlam bulur. Çaba göstermenin, gayret etmenin önemini vurgulayan âşık “Sen gayret edersen boş olmaz çaba” ifadesini kullanmaktadır.

“Babalar ömrünü eylemiş heba,
Sen gayret edersen boş olmaz çaba,
Köyün büyük zatı ol Maran baba,
Ol gözü elaya selamlar olsun.” (60/ 3)

Geçmişte her iş el emeğine bağlı olarak gerçekleştirilir. Uzun ve sıkıntılı kış aylarına hazırlık yapmak her kadının vazifesi olarak görülmektedir. Bu bilinçle geçmişte yaşamış olan gelinler erişte keserek hazırlıklarını tamamlamaya çalışmaktadır. Geçmiş dönemin çalışkan tutumuna değinen âşık günümüz gençlerine örnek olmaya çalışmaktadır.

“Gurbette yaşayan sılayı özler,
Maziyi andıkça yaş dolar gözler,
Erişte keserdi gelinler kızlar,
O hüsnü belaya selamlar olsun.” (60/ 5)

Traktör, biçerdöver gibi teknolojik aletlerin olmadığı dönemlerde halk bilek gücüyle çalışmaya devam etmiştir. O dönemde tarla ekip biçmek, değirmende buğday öğütmek ve ağaçlık alanları artırmak geçimini tarım ile sağlayan bireylerin yaptığı yoğun işlerin yalnızca bir kaçını oluşturmaktadır. Yine âşık çalışkanlık değerini günümüz insanına anlatmak ve bu değeri bizlere kazandırmak için çaba göstermektedir.

“Bahçeyi, tarlayı sürer ekerdik,
Göze ayağına fidan dikerdik,
Öküz koşar değirmene giderdik,
Biz her yazın üç çift öküz koşardık.” (186/ 2)

4.2.Dürüstlük

“Dürüstlük; düşüncelerinde, söz ve davranışlarında doğruluktan ayrılmama hâlidir. Söz ve davranışlarında yalan ve sahtekârlığa yer vermeyen insan dürüst biri

olarak nitelendirilir. Bu tür insanlar güvenilirdir ve çevrelerince saygı görürler. Yasal olmayan işlere bulaşmaz, kimsenin hakkını yemez, yalan söylemezler.”⁶⁴

Mevlüt Mertoğlu da şiirlerinde doğruluk-dürüstlük kavramını %22 oranında kullanmıştır. Doğruluk ve dürüstlük niteliklerine sahip olan insanların elbet bir gün vuslatına erişeceğini ifade etmektedir. Ayrıca riyakâr yani ikiyüzlü insanların sözüne güvenilmemesi gerektiğini de öğütlemektedir.

“Riyakâr saatte bir renk deyişir,
Utanmaz yüz utanır mı Gevheri?
Dürüst olan vuslatına erişir,
Utanmaz yüz utanır mı Gevheri?” (154/ 1)

Söz vermek ve sözünde durmak doğruluk-dürüstlük kavramının temelini oluşturmaktadır. Âşık söz verdiğini ifade ederek sadece davranışlarda değil “söz” de dürüst olunması gerektiğini vurgulamaktadır.

“Resmin evvel cismin sonradan gördüm,
Başka bir âlemde gülünü derdim,
Şahların şahına ben bir söz verdim,
Yeminimi sor isteme ne olur!”(17/ 4)

Dürüst olmak verdiği söze riya katmamak doğru insan olmanın gereklerindedir. Bunun bilincinde olan âşık Allah’ı bu duruma şahit tutacak kadar kendine ve sözlerine güvenmektedir

⁶⁴Nuriye Bastem, *A. Vahap Akbaş’ın Çocuk Eserlerinin Eğitsel Değerler Bakımından İncelenmesi*, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, Erzurum 2018, s.72-73.

“Hak şahidim bunda hiçbir riyam yok,
Sende onu onda seni çok sevdim.
Işığımın inan başka ziyam yok,
Sende onu onda seni çok sevdim.” (21/ 1)

Doğru ve dürüst insan dilini yalandan korur. Ne olursa olsun asla yalana başvurmaz. Bu âşığın gözünde o kadar büyük bir değerdir ki insan olma ile dürüst olmayı aynı kefeye koymaktadır. Âşık, çıkarıcılığı ve sahte ilişkileri de dürüst olmamakla suçlayarak yine doğruluğun- dürüstlüğün önemini vurgulamaktadır.

“Dürüslüktür insanlıkta kast olan,
Ayık gezmez bade ile mest olan,
Çıkarı uğruna sahte dost olan,
Miskin Mertoğlu’nu seven kalmadı.” (44/5)

Hayatta doğruluk vazgeçilmemesi gereken ilkelerin başında gelmektedir. Âşık, bu değerle yaşayan insanların her zaman rahat edeceğini onlara kimsenin zarar veremeyeceğini ifade etmektedir.

“İllerin içinde dengin bulunmaz,
Senden bir an bile ayrı kalınmaz,
Dürüst yaşayana kimse dokunmaz,
Düşmanına çatık kaşın Erzurum.” (51/ 4)

Masumluk ve güvenilirlik birlikte anlam bulan ayrı iki kavramdır. Âşık, bu iki unsurun bir insanda bulunduğunu bunun da yüzünden dahi anlaşıldığını ifade etmektedir.

“Dosta güven verir aşığa ilham,
Meleklerden masum yüzü gözdenin,
Kıskansın melekler çünkü o insan,
Gayet güvenilir sözü Gözdenin.” (63/ 1)

İnsanın diğer insanlarla olan ilişkisine belirleyen ölçütlerden biri de doğruluktur. Bu sebeple âşık “dürüst çalışana leke atana ben adam diyemem” ifadesiyle dürüst olmamanın hoş karşılanmadığını anlatmaktadır.

“Dürüst çalışana leke atana,
Acımadan yetim hakkı yutana,
Vatanını düşmanına satana,
Ben adam diyemem sen ne dersen de.” (72/ 2)

Nitelikli ve kültürel değerlere sahip insan olmak doğrulukla başlar. Toplum ancak bu bilinç sayesinde ayakta durabilir. Âşık da bu bilinçle hareket eder ve Allah’tan kullarını doğruluktan ayırmamasını diler.

“Hayırlara vesile kıl yolları!
Doğruluktan ayırma biz kulları!
Bağımızda açsın barış gülleri!
Sol durana fırsat verme ya Rabbim.” (83/ 2)

İnsanlara faydalı olma, onları yanıltmamak için dürüst davranma ve hileli işlerden sakınma “iyi insan” profilinin belirleyicilerindedir. Bu sebeple âşığın nezdinde insan olma doğru söyleme eşdeğer tutulmaktadır.

“İnsansa Mertoğlu doğruyu söyler,
İnsansa yanlışı eğriyi neyler,
İnsansan insanı öldüren beyler,
İnsan hakkı vardır haberin olsun.” (121/ 7)

Ayrıca iyi insan olmak yapılan iyiliğin dillendirilmemesiyle de ifade edilir. Halk arasındaki ”Sağ elin verdiğini sol el duymasın” ifadesiyle bu değer yargısının önemi belirtilmektedir. Âşık da bu hassasiyete ve insanların dürüstçe yaşaması gerektiğine değinmektedir.

“Mertoğlu isyanım olmadı hâşâ,
Yapılan eylikler kalkılmaz başa,
Elinden geldikçe dürüstçe yaşa!
Drstk en büyük ta bana göre.” (137/ 5)

Peygamberler insanlara doğruyu, iyiyi öğretmek için gönderilmiş günahsız varlıklardır. Dünya doğruluk ve drstk üzerine inşa edilmiştir. Âşık, Allah’ın kullarına en büyük emrinin doğruluk olduğunu bu sebeple peygamberlerin gönderildiğini ifade etmektedir.

“Doğrulukla kurmuş arkı emberi,
Bu böyle söylenir Âdem’den beri,
Drstk Allah’ın kullara emri,
Biz edebi edepsizden ğrendik.” (147/ 2)

Âşık, sözde ve davranışlarda doğru olmak gerektiğini ”Doğru olan asla sözünden dönmez“ ifadesiyle yinelemektedir. Bu tekrarlar âşığın doğruluk ve dürüstlüğe verdiği önemi kanıtlar niteliktedir.

“Kim dürüst, kim yamuk Allah biliyor,

Dürüst olan asla sözünden dönmez.

Adam olan hâlinize gülüyor,

Dürüst olan asla sözünden dönmez.

Vatanı sevene şerefsiz denmez.” (199/ 1)

Sözünden caymamak doğru ve dürüst insanın yüklendiği en büyük sorumluluktur. Âşık da bu sorumluluk bilinciyle hareket etmektedir.

“İnşallah gönlüne bulur bir ayar,

Seveceği insan canda can sayar,

Sanma ki Mertoğlu sözünden cayar,

Mertoğlu da öz kardaşı Nilgün’ün.” (26/ 5)

“Söz ağızdan bir ker çıkar” sözü doğruluk ve dürüstlüğün ifade edildiği kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Âşık mertliğin ve asıl dadaşlığın bu davranışla anlam bulacağını ifade etmektedir.

“Yürüyoruz evliyalar izinden,

Biz tanırız mert olanı gözünden,

İkrar verir geri dönmez sözünden,

Bize Erzurum’un dadaşı derler.” (115/ 3)

Doğruluk ve dürüstlük kavramı halkın her kesiminde kendini göstermelidir. Âşık şiirinde mesleği ve statüsü ne olursa olsun herkesin işini hakkıyla ve dürüstçe yapması gerektiğini vurgulamaktadır.

“Çoban doğruları yanlış dememiş,
Çoban insanlığa insandır demiş,
Çobanın çocuğu haram yememiş,
Çoban ile senin oyun bir midir?” (218/4)

4.3.Öz Denetim

“Öz denetim, daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısaltması, otokontrol olarak tanımlanmıştır.”⁶⁵ Âşık bu değeri şiirlerinde %11 oranında kullanmıştır.

4.3.1.Nezaket

Nezaket başkalarına karşı ince davranış anlamına gelmektedir. Sosyal varlık olan insanın toplum içinde uyması gereken belli kurallar bulunmaktadır. Konuşurken kelimelerini özenle seçmek, gerektiğinde özür dileyebilmek ve teşekkür etmek, tanıdıklar ile karşılaştığında selam vermek nezaket kurallarından yalnızca bir kaçını oluşturmaktadır.

Toplumumuzda “merhaba, selamın aleyküm, iyi günler, iyi akşamlar, günaydın” gibi ifadeler selamlaşma şekillerini oluştururken el kol hareketleri de yine selamlaşma işaretlerindedir. Bu işaretler bütünü insanları birbirine yaklaştıran simgelerdir. Mertoğlu da selamlaşmanın yaygınlaşmasına katkıda bulunmaya çalışmaktadır.

⁶⁵ Türk Dil Kurumu, *Büyük Türkçe Sözlük*.

“Mertoğlu her kulda kusuru görmez,
Selamsız destursuz dergâha girmez,
Can verir, vatandan bir ödün vermez
Görevi uğruna ölür öğretmen.” (93/ 6)

4.3.2. Nasihatleri Dikkate Alma

Büyüklerin belli başlı tecrübeleri vardır. Bilge ve sözü dinlenir kişilere danışma, onların geçmiş tecrübelerinden yararlanma belli bir plan dahilinde hayata yön verebilmek adına önem arz etmektedir. Bu bağlamda özellikle Dede Korkut hikâyelerinde yer alan bilge “Dede Korkut” edebiyatımızda nasihat etmenin en büyük temsilcisidir. Bu bilge kişilerin “Danışan dağları aştı, danışmayan yolundan şaştı” anlayışıyla hareket ederek halka ve yöneticilere yol gösterdiği görülmektedir.

Mertoğlu, insanların yanlış yola sapmamaları için nasihatleri dikkate almaları gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak âşık “başımın püsküllü belası” olarak adlandırdığı kişinin nasihatleri dinlemediğinden şikâyet etmektedir.

“Güvenmeyen yüce dağa yaslanmaz,
Yürek sevmez ise gönül hislenmez,
Nasihat kar etmez asla uslanmaz,
Başımın püsküllü tatlı belası.”(66/ 2)

İnsan illa ki hata yapmalı böylece kendi hatalarından ders çıkarabilmelidir. Atasözünde vurgulandığı gibi ”Bir musibet bin nasihatten iyidir.” Ancak söz konusu vatan ise bu tecrübe edilebilecek bir durum değildir. Bu sebeple âşık “Kem gözlerle bakanın hadlerini bildirin” ifadesini kullanmaktadır.

“Yurdumun sancağını tutup şaha kaldırın!
Kem gözlerle bakanın hadlerini bildirin!
İki cihanda sizler Mertoğlu’nu güldürün!
Bir ölür bin doğarız kışlalar boş kalmaz ki,
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz ki.” (95/ 8)

Askerlik erkek için vatani görev babalar için ise kutsal bekleyişi ifade etmektedir. Geçmişte tecrübe etmiş olan baba askerliğin peygamber ocağı olduğunu ve oğlunun görevini hakkıyla yerine getirmesi gerektiğini nasihat etmektedir.

“Peygamber ocağı kutsal bir görev,
Yeter ki halis tut niyeti oğul.
Görevini su istimal edersen,
Zor olur bedeli diyeti oğul.” (101/ 1)

Yine asker oğluna nasihatte bulunan âşık nöbette dikkat etmesi gerektiğini, nöbetinde uyumamasını, bir iş verildiğinde zamanında yapılmasını ikaz eder.

“Vatanın her yanı birdir unutma!
Nöbeten dikkat et uyuma yatma!
İş başa düşünce yabana atma!
Şehit mesken tutar cenneti oğul.” (101/ 4)

Vatan söz konusu olduğunda âşığın nasihatleri yinelemesi oldukça normal karşılanmaktadır. “Türkün Türk’ten başka dostu yoktur” diyerek gelecek neslin bilinçli olması gerektiği anlatılmaktadır.

“Babanın evlattan haberi yoktur.
Gözün aç Memedim düşmanın çoktur,
Türkün Türk’ten başka hiç dostu yoktur,
Neden bizde şehit kanı akıyor?
Senlik benlik değil birlik olalım,
Artık yeter ağlamayıp gülelim.” (231/3)

Sosyal hayatın işleyişine yönelik olduğu gibi dini terbiyeye yönelik yapılan nasihatler de vardır. İslam’ın öğütlediği şükretme duygusu ve her türlü sıkıntıya dayanma algısı âşığın dilinde nasihat şeklinde ifade edilmektedir.

“Gaflet uykusundan tez elden uyan!
Şükreyle hâline çileye dayan!
Mevla kullarını eder imtihan,
Âşıklara böyle cefa az gelir,
Elbet bir gün bu kış gider yaz gelir.” (232/2)

4.4.Saygı

Saygı, Meydan Larousse ‘da “üstünlüğü, yaşlılığı veya yaraşırılık ve yararlılığı dolayısıyla bir kimseye karşı çok dikkatli ve ölçülü davranmayı aşıl原因an duygu”⁶⁶olarak tanımlanmaktadır.

Çevremizdeki insanlara saygı göstererek kendi saygınlığımızı da elde etmiş olmaktadır. Saygı, bir insana değer vermenin ve ona nezaket kuralları dahilinde davranmanın başka bir adıdır. Saygı göstermenin mevki, makamla alakası yoktur.

⁶⁶Larousse, 11. Cilt, s. 58.

Saygı beraberinde eşit davranmayı da getirmektedir. Saygılı davranmanın önemine vurgu yapmak için âşık şiirlerinde bu değeri % 11 oranında kullanmıştır.

Çevremizde öyle meslekler vardır ki peygamber mesleği olarak adlandırılıp ekstra saygı gösterilmesi gerekmektedir. Bunun bilincinde olan âşık “Böyle muallime saygı duyarım” ifadesini kullanmaktadır.

“Böyle muallime saygı duyarım,

İstersen öğrencin olurum senin.

Hürmet eder töresine uyarım,

İstersen öğrencin olurum senin.” (193/ 1)

Nezaket kuralları olarak nitelendirdiğimiz izinsiz bir şey yapmama anlayışı saygı kavramının ortaya koyduğu bir değerdir. Âşık izinsiz kimsenin vatanına girilmemesi gerektiğini bu durumun saygılı bir topluma yakışmadığını anlatmaktadır.

“Ölürüz dedim ama öldürmeden ölmeyiz,

Ser veririz yolunda, asla toprak vermeyiz,

Biz kimsenin yurduna destursuzda girmeyiz,

Siper alır mevzide ayık yatar geliriz,

Şayet konu vatansa seve seve ölürüz.” (212/ 3)

4.4.1.Hoşgörülü Olma

Hoşgörü, Meydan Larousse’de “savundukları görüşleri ve açığa vurdukları duyguları bizimkilerle çelişen kimseleri sabırla karşılama, hoş görme”⁶⁷şeklinde ifade edilmiştir. İnsanın inanç ve düşünceleri ne olursa olsun anlayışla karşılayıp onu

⁶⁷ Meydan Larousse, *Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, 6. Cilt, İstanbul Meydan Yayınevi, İstanbul, 1972, s. 28.

yargılamamak gerektiği vurgulanmaktadır. Hoşgörü içinde sevgi, saygı ve güven gibi değer yargılarını da barındırmaktadır. Âşık Mevlüt Mertoğlu hoşgörü kavramını kalp kırmamakla özdeşleştirmektedir. Çünkü hoşgörülü davranmamak karşıdaki insanı üzer bu da örnek bir davranış değildir.

“Bent oldum nehrin önüne boşuna akmayacak,
İnsanlık örneği budur kalp kırıp yıkmayacak,
Sağ gözümü kapatmışım harama bakmayacak,
Bakarım önüm görünmez, sol gözüm kayıp benim.” (57/ 2)

Kibir duygusu insan davranışlarına yansıdığında toplumsal birliktelik sağlanamaz. Bu durum hoşgörü ortamı için de büyük tehlike arz etmektedir. Kibri asla hoş görmeyen âşık kibir kavramını buz dağına benzetmektedir.

“Kibrin buz dağını güneş eritmez,
Nefsin ile kibrin seni korutmaz,
Kibrin seni insan gibi yürütmez,
Bırak kibri gel adam ol bed adam!” (61/ 4)

Tasavvuf anlayışına göre insan gönlü Hakk’ın mekânı olarak belirtilir. Hoşgörü anlayışının şekillenmesinde tasavvuftaki bu düşünce etkili olmaktadır. Bu sebeple âşık “gönülden gönüle ışık yakma” yı istemekte böylece hoşgörü ortamına katkıda bulunmaktadır.

“Mertoğlu’yum neden gönül yıkayım?
Gönülden gönüle ışık yakayım,
Dedim bir kez daha yüzen bakayım,
Söz verdi divana vadeli güzel.” (70/ 5)

Gönül kırmamak, hoşgörülü olmak güzel ahlakın getirdiği davranış hâlidir. İnsanların bu tür vasıflarla donatılmaya çalışılması toplumu olumlu etkileyen davranış biçimidir. Toplumun temsilcisi olan âşık, garibin gönlünü yıkmayan kişilere mert diyerek bu değer yargısına değinmiştir.

“Namertlerin ırmağıyla suyuyla,

Akacakken akmayana mert denir.

Hırsa gelip bir garibin gönlünü,

Yıkacakken yıkmayana mert denir.” (170/ 1)

İslam’ın Türk kültürüyle harmanlanmış olması hoşgörü kavramını belirgin hâline getirerek insana verilen değeri artırmaktadır. Oluşturulmaya çalışılan bu değerle birlikte yetim hakkı yemenin ve devamında hoşgörüsüz olmanın insan dışı bir hareket olduğu âşığın şiirinde ifade edilmektedir.

“Yetim hakkı yemek yok dinimizde,

Yemeden doyarsak kârımız vardır.

İnsanız insanlık esastır bizde,

Hoşgörülük gibi varımız vardır.” (214/1)

4.5.Yardımseverlik

Yardımlaşma, yardımseverlik; zor durumda veya ihtiyaç sahibi olan birine sıkıntısını gidermeye çalışmak veya o kişiye maddi ve manevi destekte bulunmak anlamına gelmektedir. Toplumsal sevgi ve saygının oluşması insanların birbirlerine yardım etmesiyle oluşabilecek bir değerdir. Bu sebeple yardımseverlik toplumu ayakta tutan temel değerlerin başında gelmektedir. Âşık Mevlüt Mertoğlu yardımseverliğin önemini vurgulayabilmek adına değişen toplumla birlikte bu yargının değişime

uğradığını söyleyerek eleştiride bulunmaktadır. Şiirlerinin %10'u bu değeri kapsamaktadır.

Âşık günümüzde dost denilen insanlardan değil de düşman olarak bilinen insanlardan yardım geldiğini, bu duruma şaşkınlıkla baktığını ifade etmektedir.

“Dost sandığım insan yılanı döndü,

İnsanlar değişti anlayamadım.

Yardıma ihtiyaç duyduğum anda,

Düşmanlarım koştı anlayamadım.” (47/ 1)

Yardımseverlik kalbi bir duygudur. Başkaları görsün takdir etsin diye yapıldığında riyaya girer ve amacına ulaşmamış olur. Âşık insanların kınaya el olacak şekilde yardım etmesi gerektiğini dile getirmektedir. Bu söylem bize yardımların “el olacak” nitelikte yani kelimelerle değil fiillerle gerçekleştirilmesi noktasında olması gerektiği belirtilmektedir.

“Huriler seni sınaya,

Cahiller nasıl kınaya,

Düğünde kızıl kınaya,

El ol seni hissetsinler.” (56/ 3)

Âşık “Garibe mazluma biz oluruz kürk“ ifadesiyle yardımlaşmanın önemini vurgulamaktadır. Âşığa göre kürk nasıl ki koruyan kollayan görevinde bulunuyorsa biz insanlar da garip ve mazluma bu şekilde sahip çıkmalı ve onlara yardımda bulunmalıyız.

“Dinimiz İslam’dır adımızda Türk,
Garibe mazluma biz oluruz kürk,
Cumhuriyet kurdu Kemal Atatürk,
Biz evladı Osmanlıyız bilesin.” (204/ 4)

İhtiyaç sahibinin ihtiyaçlarına cevap verme şeklinde ortaya çıkan yardımlaşma toplum tarafından farklı şekillerde yorumlanmaktadır. “Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir” hadisinden yola çıkarak âşık “Fark ettik aç ile toku” ifadesiyle yardımlaşmanın önemine vurgu yapmaktadır.

“Fark ettik nihayet aç ile toku,
Anladık sonunda var ile yoku,
Gayet acı olur cahilin oku,
Her dem hedef olduk zarımız vardır.”(214/3)

Yardımlaşmanın başka bir şekli de yoldaş olma kavramıyla açıklanmaktadır. Âşık, garip ve mazlumlara yoldaş olduk diyerek yardımlaşma kavramının sadece maddi olmadığını manevi desteğin de yardımlaşma olarak anlaşılması gerektiğini belirtmiştir.

“Mazlumların gözlerinde yaş oldum.
Öksüze garibe hep yoldaş oldum,
Yiğit sofrasında merde aş oldum,
Gel gör ki namerde sunarlar beni.” (217/2)

Belli başlı kişilerin yardımseverlik kavramı ile özdeşleştiğini görmekteyiz. Âşığın gönül adamı diye hitap ettiği kişi yardımsever kimliğiyle öne çıkmaktadır.

“El attığı işi yapıp başaran,
Garibin mazlumun gönül adamı.
Darda olanları dardan kurtaran,
Garibin mazlumun gönül adam.
Siler gönüllerden kederi gamı.” (222/1)

İnsanlar kültür ve dini olgularının getirdikleri eşliğinde belli başlı değer yargıları oluşturmaktadır. Ancak yardımseverlik insani bir değerdir ve gönül istediği sürece gerçekleştirilir. Âşık bu duyguyu şöyle ifade etmektedir;

“Yardımcı ol garip yolda kalana!
İlaç yok mu omuzundan solana?
Devlet denir suçluları bulana,
Haksızları buldursana hakim bey.” (234/4)

4.5.1. İyilik

İyilik, herhangi birine karşılık beklemeden yapılan yardım olarak tanımlanmaktadır. Birlikte yaşayan insanların birbirlerine karşılık beklemeden iyilik yapmaları toplumda huzuru sağlayan yaşam anahtarı olarak görülmektedir. Bu değer topluma örnek teşkil etmesi hasebiyle birçok eserde yerini bulmuştur. Âşıklar da bu konu ile ilgili görev üstlenip insanların iyilik yapmasını tavsiye ederek kötülüğe meyletmelerini engellemeye çalışmaktadır.

“Kötülüğün iyilik ile barıştır!
İnsanlığın meydanında yarıştır!
Nefretini zehirle karıştır!
Kusacaksan bir an evvel kus da git.” (14/ 4)

Başkalarının acılarından etkilenecek derdine ortak olmak insan doğasında olan bir durumdur. Bu doğal süreci iyilik kavramı ile de taçlandırmak isteyen âşık “İnsan kardeşinin derdini böler “ ifadesiyle iyilik ve merhamet duygusunu vurgulamaktadır.

“İnsan bazen ağlar bazen de güler,
İnsan insanlığa iyilik diler,
İnsan kardeşinin derdini böler,
İnsan hakkı vardır haberin olsun.” (121/ 3)

4.5.2. Komşuluk

Komşuluk, samimi duygunun, paylaşmanın ve birlik olmanın birer göstergesidir. Geçmişte sağlam temeller üzerine kurulmuş olan bu kavram günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte eski önemini koruyamamaktadır. “Komşusu açken tok yatan bizden değildir” hadis-i şerifi biz insanlara komşuluğun önemini vurgulayan sözlerdendir. Mertoğlu komşuluk kavramının manevi bir anlam taşıdığını, “Komşusu açmış ondan beyene” ifadesiyle de kişilerin komşuluk ilişkilerini sorgulaması gerektiğini vurgular.

“İhanete zulüme boyun eyene,
Komşusu aç imiş ondan beyene,
Âşık Mertoğlu’na haksız diyene,
Ben adam diyemem sen ne dersen de!” (72/ 5)

Türk halkının en büyük özelliklerinden biri de misafirperver oluşudur. Bu kavramın önemi “Tanrı Misafiri” ifadesiyle belirtilmekte böylece kapıya gelen kişi mutlaka ağırlanmaktadır. Misafire güler yüz göstermek, en özel yiyecek ve içecekleri ikram etmek misafirperverliğin başlıca özelliklerindedir. Âşık geleneğin eskide kaldığını, komşuları sofraya misafir etmeden yemeğe başlanmadığını anlatmaktadır.

“Babam dağdın sırtımızı yaslardık,
Anam bağdın türlü çiçek beslerdik,
Komşuları soframıza seslerdik,
Keşke sen yanımda olaydın baba.”(133/3)

4.6.Sevgi

“Sevgi, insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu olarak tanımlanmıştır.”⁶⁸ Âşık şiirlerinde sevgi değerini % 8 nispetinde kullanmıştır.

4.6.1. Aile Sevgisi

Aile kültürel normların nesiller boyunca devam etmesini sağlayan en küçük yapı taşıdır. Aile içinde diğer fertlerle yaşanan ilişkiler hem kültürel değerler hem de dini kaideler etrafında şekillenmektedir. Anne ve baba arkasına yaslanılan dağ olarak simgelenir. Anne ve babasızlığı boynu bükük, öksüz veya yetim gibi ifadeler ile anmak bu birlikteliğin olmama durumunun ortaya koyduğu bunalım hâlini ifade etmektedir. Aile sadece anne ve babadan ibaret olmayıp kardeş, hala, dayı zamanı gelince de eş ve çocukların yer aldığı bir kurum olarak belirtilmektedir. “Cennet annelerin ayakları altındadır” hadisinden de yola çıkarak özellikle anneye hürmet edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca Mertoğlu şiirlerinde genellikle anne ve babasına özlemine dile getirmektedir. Onların ölümü âşığı derinden etkileyen olayların başında gelmektedir.

“Neler yazılmıştı kara bahtına?
Sese uyandın mı seher vahtında?
Cennet anaların ayakaltında,
Ötmeyin bülbüller anam uyanır.” (4/4)

⁶⁸Türk Dil Kurumu, *Büyük Türkçe Sözlük*.

Baba kavramı âşığın dilinde dağa benzetilerek aile büyüğünün manevi gücü hissettirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca anne evin çiçeği olarak ifade edilmektedir.

“Babam dağdın sırtımızı yaslardık,
Anam bağdın türlü çiçek beslerdik,
Komşuları soframıza seslerdik,
Keşke sen yanımda olaydın baba.” (133/ 3)

Anne ailede şefkati ve merhameti temsil eder. Çocuğunu her türlü tehlikelerden korumak, büyütmek anne ile başlar. Toplumda iyi bir annenin yetiştirdiği çocuk her hâliyle kendini göstermektedir. Bu sebeple anne kavramı toplumda vefa kavramı ile karşılanmaktadır. Âşığın şiirinde “vefalı anam” ifadesinde olduğu gibi;

“Dünyaya geleli ilk seni sevdim,
Çileli, kederli, vefalı anam.
Göğsünde büyüdüm sütünü emdim,
Çileli kederli vefalı anam.”(225/1)

Aile büyüklerine gösterilen sevgi ve saygı toplumun birlikteliğini sağlayacak olan en önemli değerlerin başında gelmektedir. Günümüz gençlerinde bu değerlerin azaldığı eleştirel bir ifadeyle anlatılmaktadır.

“Her gün kanlı yaş doldurdun gözüme,
Bir şefkatle bakmadın ki yüzüme,
Gel güvenme fazla elin kızına,
Ben bu güne bu gün babanım senin.” (219/3)

4.7.Adalet

Adaletli olmak, hakkı hukuku çiğnemenen, doğruluktan ayrılmadanyaşamaktır. Bu değer yargısının toplumda yok edilmemesi, sürekli dinamik tutulması gerekmektedir. Victor Hugo'nun dediği gibi "İyi olmak kolaydır, zor olan adil olmaktır." İyi, kişiden kişiye değişen ancak adalet temelleri değişmeyen, güçlü bir yapı üzerine inşa edilmiştir. Adalet kavramı doğru olmayı beraberinde getirir. Hatta adaletli olmak adına kötü olmayı göze almak gerekir. Bu değer yargısı âşık şairlerinde % 6 oranında işlenmiştir.

Âşık adalete verdiği önemi belirtirken geçmişte kalem kırmanın suçlu kabul edilen kişinin idam edilmesi anlamına geldiğini de ifade etmektedir.

"Yargısız infazla karar verdin ya,
Seni masum, beni suçlu gördün ya,
Mertoğlu'nun kalemini kırdın ya,
Asacaksan bir an evvel as da git." (14/ 5)

Eşitlik ve özgürlüğün uyumlu birlikteliğinden adalet ortaya çıkmaktadır. Bu hassas denge Atatürk ile anlam bulmuştur. Eşitliği ve özgürlüğü sonuna kadar savunan Atatürk tarihte yanlış tanıtılmış böylece bazı kesimler tarafından eleştirilere maruz bırakılmıştır. Hak ve adalet savunucusu olan âşık, Atatürk'ün iade-i itibarını sağlamaya çalışmaktadır.

"Nice ocakları yakıp yıktınız,
Hakkı adaleti silip attınız,
Tarihe de yanlış riya kattınız,
Bize Atatürk'ü yanlış anlattınız." (15/ 4)

Tarihimizde bazı kişi ve kişilikler adaletin temsilcisi olmuştur. Hazreti Ömer, Halit Bin Velit gibi isimler bu kavramla anılan isimlerdir. Bu kişilerde olduğu gibi âşık her daim mazlumun yanında olup zalimi eleştirmektedir. Bu sayede adaletin sağlanacağına inanmaktadır.

“Zalimden mazlumun hakkını soran,
Halit Bin Velit’ dir bu yolda duran,
Delil istiyorsan hazreti Kur'an,
Beyan etti aşıkâra bir çiçek.” (69/ 5)

İnsan hakları evrensel bildirgesi Peygamber döneminde dahi bulunan hak ve kanunları içinde barındırmaktadır. Bu hassas mesele insanı konu aldığı için dünya var olduğundan bu yana geçerliliğini sürdürmektedir. Bunun bilincinde olan âşık insan hakkının Âdem peygamberden günümüze kadar geldiğini belirtmektedir.

“Âdemden bu yana devredip gelen,
İnsan hakkı vardır haberin olsun.
İnsandır söz verip sözünde kalan,
İnsan hakkı vardır haberin olsun.” (121/ 1)

Bütün insanlar Ahlaki değer bakımından eşit kabul edilmektedir. Adalette insanların neyi hak ettikleriyle ilgilendiği için önce insanlara sırf insan oldukları için eşit müdahale edilmesi adaletin vazgeçilmez şartını oluşturmaktadır. Eşit müdahale devamında eşit paylaşımı da getirmektedir. Geçmişte yaşanan haksızlıklar ve adaletsizlikler âşığın dilinde “Haksız, zalimi kollarsa kadı” ifadesiyle eleştirilmektedir.

“Özde hakikatin budur muradı,
Eşit paylaşmanın hukuktur adı,
Haksız zalimi kollarsa kadı,
Böyle adalete kızmayayım mı?” (99/ 4)

“Yaratılanı severiz yaratandan ötürü” anlayışıyla hareket etmek adalet ve eşitliğin yegâne dayanağıdır. Bu sebeple dini, dili, ırkı ne olursa olsun herkes insandır ve insan gibi yaşamaya hakkı vardır anlayışıyla âşık “İnsan Hakları” isimli şiirini kaleme almıştır.

“İnsan din, dil, ırkı ayrımı yapmaz,
İnsan hak yolundan ayrılıp sapmaz,
İnsansa ırkına hiç yanlı yapmaz,
İnsan hakkı vardır haberin olsun.” (121/ 4)

4.8. Dostluk

“Dostluk, iyi geçinen, aralarında iyi ilişki bulunan olarak tanımlanmıştır.”⁶⁹Âşık bu kavramı şiirlerinde %6 nispetinde işlemiştir.

4.8.1.Arkadaşlık

“Arkadaşlık, dünyada pek az rastlanan yüksek ve müstesna bir ruh hâlidir. Erkekle erkek, kadınla kadın arasında yalnız ruh âleminde barınan aşkın sakinleşmiş ve süreklilik kazanmış şeklidir. Yalnız samimi ruhlarda barınır. İnsan şahsiyetinin en yüksek basamaklarında rastlanır. Her olay karşısında iki insanın aynı duygulara sahip

⁶⁹ Türk Dil Kurumu, *Büyük Türkçe Sözlük*, 2009.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts

olmasıyla yaşatılır. Arkadaşlık, akrabalık ve kardeşlik gibi uzvi veya tesadüfi yakınlıkların dostlukla alakası yoktur.”⁷⁰

Sosyal bir varlık olan insan sürekli dışa dönük yaşar. Ancak bazı insanlar vardır ki onlarla konuşmak, vakit geçirmek farklı bir mutluluk verir. Arkadaş olarak isimlendirilen bu kişilerle gönül bağı kurmak önemli bir değerdir. İyi bir arkadaş saygılı, fedakâr, karşısındakini olduğu gibi kabullenen, güvenilir ve sır saklamayı bilen kişilerdir.

İnsanın hayatı boyunca birçok arkadaşı olur ancak dost dediği kişi sayısı nadir kullanılan bir ifadedir. Arkadaş mutluluğu paylaşan kişi iken dost kötü günde yalnız bırakmayandır.

Mevlüt Mertoğlu dost seçimine dikkat edilmesi gerektiğini vurguladığı şiirinde “Bu âlemde seni dostum seçmişim” ifadesiyle dost dediği kişiye nasıl değer verdiğini, onu başka insanlardan üstün tuttuğunu anlatmaktadır.

“Farklıydın sana değer biçmişim,
Bu âlemde seni dostum seçmişim,
Gardaş bilip sırlarımı açmışım,
Cimri olsa idim gam yemez idim.” (112/ 4)

Dostluk insanların ortak değerlerde buluşması, aynı dili konuşmasıdır. Dostluk iki kişiyi koşulsuz sevgi bağıyla bağlayan unsurdur. Dostun bir selamı dahi aradaki muhabbetin nişanesidir. Bu sebeple âşık dostların arasındaki muhabbet gibi bu âlemin de muhabbet üzerine kurulmasını arzu etmektedir.

“Dost olan dostuna gönderir selam,
Sevgi muhabbetle kurulan âlem,
Âşık maşukuyla yaptığı kelam,
Yar ile sohbeti baldı dediler.” (189/ 2)

⁷⁰Nurettin Topçu, *Var Olmak*, Dergah Yayınları, İstanbul 1999, s. 72.

4.8.2.Mutluluk ve Acıya Ortak Olma

“Paylaşılan mutluluk çoğalır, paylaşılan acı azalır” atasözünden yola çıkarak sadece mutluluğu değil aynı zamanda acıyı da paylaşabilmek büyük bir erdemdir. İnsan eşinin, dostunun kısacası tanıdığı insanların iyi ve kötü gününe ortak olabilmelidir. Günümüzde yaşanan sıkıntılarda olduğu gibi geçmişte yaşanmış olan hüznün ve kedere de ortak olmayı bilmek gerekir. Âşık bu bilinçle geçmişte yaşanmış ancak etkisini hâlâ içinde hissettiği Kerbela olayını hatırlatmaktadır.

“Tüm ümmetler onun için duamız,
O günden bu güne yasta yuvamız,
Kerbela davası bizim davamız,
Canda can ağladı Hüseyin için.” (3/ 4)

4.8.3. Affetmek

Affetmek büyük ve zor erdemlerin başında gelir. Zor olması hasebiyle her insanın kolaylıkla başaramadığı bir değerdir. İnsanoğlunun hayata karşı mücadelesinde gerektiğinde hoşgörülü olmayı öğrenmeli, kin tutmak yerine affetme duygusunu kazanmalıdır. Bu sebeple Âşık Mevlüt Mertoğlu “Dargınlık yakışmaz insan olana” ifadesini kullanarak affetme değeri üzerine vurgu yapmaktadır.

“Dargınlık yakışmaz insan olana,
Söz verip de ikrarında kalana,
Arzular sevgidir vuslat bulana,
Akmaz sevgi seli nedense durgun.” (143/ 2)

4.9.Sabır

Bir kişinin yaşamış olduğu sıkıntılar karşısında gösterdiği dayanma gücüne sabır denmektedir. Sabreden kişi inancı gereği sabrının mükâfatını alacağına inanır ve bu doğrultuda yaşamını devam ettirir. Âşık Mevlüt Mertoğlu şiirinde sabretmenin zahmetli bir süreç olduğunu yıllarca sürebileceğini ancak sonuçta insanın hedefine ulaşabildiğini anlatmaktadır. Bu değer yargısını şiirlerinde %2 oranında işlemiştir.

“Sabırla menzile ermek istersen

Mihnet âlemine girmek istersen

Neler çektiğimi görmek istersen

Hele şu bağrımı yar yavaş yavaş” (49/8)

4.10.Sorumluluk

“Sorumluluk kavramı, kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyet olarak tanımlanmıştır.”⁷¹ Âşık Mevlüt Mertoğlu şiirlerinde sorumluluk değeri %1 oranında işlenmiştir.

4.10.1.Duyarlılık

Duyarlı olma, bireyin karşısındakinin duygularını önemseme, o anki durumu karşısında anlayış göstermesidir. Bunun için hassas olmak, çevreye karşı duyarlı olmak ve karşısındakine değer vermek gerekir. Kişi, yaşadığı sosyal çevrede oluşan olumlu ve olumsuz durumlara karşı kendini sorumlu hissetmeli ve gerekli adımları atmalıdır. Ayrıca kişi gerektiğinde sorumluluk yüklenmeli böylece toplumsal duyarlılığa da zemin hazırlamalıdır.

⁷¹ Türk Dil Kurumu, *Büyük Türkçe Sözlük*.

Âşık Mevlüt Mertoğlu ülkesi dışında yaşanan olaylara dahi duyarlı yaklaşmaktadır. İnsanlar masum olan varlıklara kıyılmasına asla sessiz kalmamalıdır. Bunu avazı çıktığı kadar bağırmalı, algı oluşturmalıdır. Âşık da bu duyarlılıkla hareket etmektedir.

“İslam ülkelere bomba koyarak,
Nice masum olan cana kıyarak,
İnsan haklarını hiçe sayarak,
Halebi de kan gölüne çevirdiz.” (124/ 8)

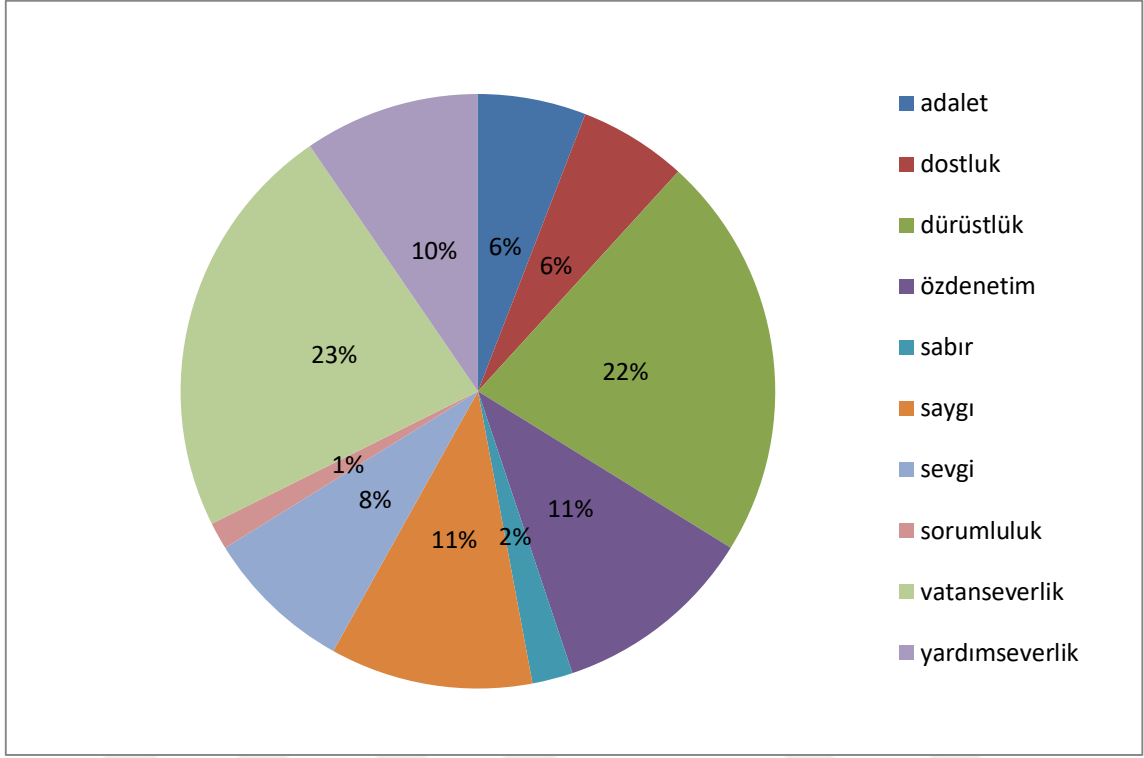
Eski dönemde yaşanan haksızlıklar âşığın aklından çıkmamakta günümüze bu durum yansıtılarak hataların tekrar yaşanmaması amaçlanmaktadır.

“Coşkun akan seller gözyaşlarımdı,
İçimde sönmeyen ateşlerimdi,
Hasanla Hüseyin gardaşlarımdı,
Biri Kerbelanın çölünde kaldı.” (2/4)

DEĞERLER	FREKANS	ŞİİRLERDEKİ DEĞERLER
ADALET	8	14/ 15/ 69/ 99/ 121/ 169/ 170/ 134
DOSTLUK	8	3/ 112/ 143/ 149/ 150/ 155 / 185/ 189
DÜRÜSTLÜK	30	17/ 21/ 44/ 26/ 51/ 63/ 154/ 237/ 72/ 837 121/ 137/ 147/ 199/ 115/ 218/ 15/ 84/ 104/ 108/ 116/ 128/ 133/ 142/ 149/154/ 163/ 167/ 199/ 208
ÖZDENETİM	15	66/ 93/ 95/ 101/ 114/ 133/ 142/ 147/ 154/ 168/ 170/ 172/ 194/ 231/ 232
SABIR	3	49/ 217/ 232
SAYGI	15	57/ 61/ 70/ 73/ 82/ 106/ 121/ 131/ 148/ 170/ 173/ 193/ 206/ 212/ 214
SEVGİ	11	4/ 12/ 75/ 91/ 96/ 132/ 133/ 139/ 166/ 219/ 225

SORUMLULUK	2	2/ 124
VATANSEVERLİK	31	1/ 7/18/ 22/ 60/ 80/ 82/ 83/ 84/ 86/ 95/ 97/ 104/ 105/ 106/ 107/ 118/ 122/ 124/ 126/ 156/ 160/ 175/ 180/ 188/207/ 209/ 210/ 216/ 229/231
YARDIMSEVERLİK	13	14/ 47/ 56/ 72/ 107/ 121/ 133/ 156/ 204/ 214/ 217/ 222/ 234

Tablo 2 Âşık Mevlüt Mertoğlu Şiirlerinde Tespit Edilen Değerlerin Dağılımı



Tablo 3 Değer Yüzdeleri

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Âşıklık geleneği, kökü eskilere dayanan söze dayalı halk edebiyatı geleneğidir. Âşıklık geleneğinin temsilcisi olan âşıklar, bağlı bulunduğu toplumun duygu ve düşüncelerini yüzyıllar boyunca çeşitli söz ve söyleyiş özellikleri ile ifade etmiş, geçmişle günümüz arasında köprü olmuşlardır. Geçmişe dayalı, geleceğe bağlı bu köprü arasında kültür elçiliği gören âşıklar, toplumun soru ve sorunlarına duyarsız kalmamış, insana ait ne varsa şiirlerinde dile getirmişlerdir.

Âşıklık geleneğinin canlı olduğu bölgelerden biri olan Doğu Anadolu Bölgesinde birçok usta âşık yetişmiştir. Erzurum, Kars ve Ardahan illerinde geleneği icra eden usta âşıklar, yörede geleneğin devam etmesi açısından, toplumun gözü kulağı olmuşlardır. Toplumsal kimliğin oluşumunda ve toplumun devamlılığında; insan hayatına yön veren, karar aşamasında ona yol gösteren ve sosyal hayatı düzene sokan değerler oldukça etkilidir. Gelişen teknoloji ve değişen zamanla birlikte toplumlarda ciddi sıkıntılar baş göstermiştir. Toplumun huzur ve güvenini bozan ve bireyleri tedirgin eden bu durumlar değerler eğitiminin önemini bir kez daha ortaya koymuş ve bu alanda elle tutulur çalışmaların yapılmasını gerekli kılmıştır.

Bu çalışmada Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun hayatı incelenmiş devamında şiirlerin konusu ve bu şiirlerin değerler eğitimine olan katkısı dile getirilmeye çalışılmıştır. Âşık Mevlüt Mertoğlu toplumun kültür ve değerlerini çok iyi bilmekte ve bu değerleri şiirlerinde bilinçli olarak yansıtmaktadır. Topluma, toplumun sorunlarına duyarsız kalmayan Âşık, toplum hayatına ilişkin her konuyu şiirlerinde gündeme getirmiştir. Aşk, özlem, gurbet, ölüm, din ve tasavvuf gibi âşık edebiyatının temel konularının yanında Mertoğlu; aile, arkadaş, kadın, eğitim, öğretmen, öğrenci, kültür, tarih, insan hakları, aile ilişkileri, cehalet, terör, sosyal eşitsizlikler, adalet, gibi birçok konuda şiirler kaleme almıştır. Bu konularla birlikte adalet, hoşgörü, vatanseverlik, duyarlılık, aile sevgisi, yardımseverlik, komşuluk, nasihatleri dikkate alma gibi değerlerin yeri âşığın 242 şiirlerinde tespit edilmeye çalışılmıştır. Temel insani değerler eğitimi

üzerinde yoğunlaşan, toplumsal eğitimi ön planda tutan, hedef kitesini hem bireysel hem de sosyal yönden geliştirmeye ve eğitmeye çalışan günümüz âşıklık geleneği temsilcisi Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun şiirleri okulda çocuklara değerler eğitiminin kazandırılması ve sevdirmesi açısından incelenebilir ve yine bu şiirler Türkçe'nin öğretiminde kullanılabilir.

Çalışmanın, kültür mirasımızın taşıyıcılarından olan Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun tanıtılmasına ve yörenin bu kültüre olan ilgisinin hâlâ canlı kalmasına katkı sağlayacağını temenni ediyoruz.



SÖZLÜK

A

Adap : yol, yordam, yöntem, töre

Ağ: beyaz

Ahbab : kendisiyle yakın ilişki kurulup, sevilen kimse

Ahenk: uyum, uygunluk, düzen

Ahır sekisi: hayvan ahırında bulunan yükselti

Aht: söz vermek

Ahte vefa: verdiği sözde durma

Ahu feryad : aşırı derecede inlemek, feryad etmek

Ahu zâr: ah etmek,ağlamak, inlemek

Ahval: hâller, durumlar, davranışlar

Akil: akıllı, yiyen

Aklamak: temize çıkarmak, suçsuz olmak

Akraz: dilsiz

Aksi zaman: ters zaman, uygun olmayan zaman

Alabora: devrilecek derecede yan yatma ya da yan yatarak devrilme.

Amade: yapmaya hazır

Ana: anne

Andırmak: benzetmek

Ar : utanma, utanç duyma, ayıp duygusu

Ardiye: eşya saklanan yer

Argın: gücü tükenmiş

Arif: irfan sahibi, çok anlayışlı, bilen

Arş –ı kürsi: yüce Allah'ın alemin idaresine olan hakimiyeti

Arzu hâl : arzetmek, dilekçe

Aşikâr: açık, meydanda olan, belli

Aşına : tanıdık,bildik

Aşk odu: aşk ateşi

Avrat : eş, kadın

Ayan beyan: apaçık, bes belli

Aza: organ

B

Bacı : kız kardeş

Baç: Osmanlı döneminde alınan bir vergi. Zorla alınan para, haraç

Bad : rüzgar

Bade: içki,şarap

Bağban : bahçıvan

Bağdaş kurma: yerde oturma şekli

Bağrı: sine

Baht: talih

Bahtiyar: talihli, mutlu

Bar vermek: meyve vermek

Barkot: bir ürünün ambalajı, üzerine basılmış çizgilerden oluşan ve ürünün nitelik bilgileri bulunan simge

Batıl : hakikate aykırı aslı olmayan

Bedi: güzel, beğenilen, gözü gönlü okşayan

Benlik hırkası : bir kimsenin öz varlığı, öz hâli

Bent: suyu biriktirmek için önüne yapılan set

Beşer: insan, insanoğlu

Beyan etmek: bildirme, açıklama

Beyhude: boşuna

Beytül mâl: devlet hazinesi, maliye hazinesi

Beytül mal: devlet hazinesi, maliye hazinesi

Biat etmek : kabul ve tastik etmek

Biçare: çaresiz

Billur : bazı cisimlerin doğal olarak aldıkları geometrik biçim

Bimubalağa: mübalağasız

Bitirmek: büyümek

Böyütmek : büyütmek

Budamak: kesmek

Buluğ çağı: ergin olma dönemi

Buluğ: ergin olma hâli, ergenlik

Burcu burcu kokulu : çok güzel kokulu

Buse : öpücük

Bürünmek: giymek, kuşanmak

C

Caka etmek: gösteriş yapmak

Caymak : vazgeçmek

Cefa : eziyet, üzüntü

Cemal: güzellik, yüz güzelliği

Cenk: savaş

Centilmen : terbiyeli, görgülü erkek

Çeşm-i naz: nazlı bakış

Cevr: haksızlık, ezâ, cefa, eziyet

Cihan: dünya

Civan : dinamik, genç, yakışıklı

Ç

Çark-ı çember : dünya

Çarmıh: eskiden suçluları asmak için kullanılan put şeklindeki direk, darağacı

Çatmak: sinirlenmek, kızmak

Çeşm: göz

Çıban: vücudun herhangi bir yerinde meydana gelen ucu irinli şişkinlik

Çıra: reçineli ağaçların kolayca tutuşan yağlı kısımları

Çırığ: taşlı yol, patika

Çul: kıldan yapılmış kaba dokuma bez, kıldan yapılmış hayvan örtüsü

Çul: kıldan yapılmış kaba dokuma bez. Kıldan yapılmış hayvan örtüsü

Çurat: kadın

D

Dağlamak : tedavi amacıyla vücudun kanayan veya hasta olan kısmını kızdırılmış bir metalle yakmak

Dal : sırt

Dalaşmak: kavga etmek

Dar ağacı: asılacak suçluları asmak için kurulan sehpa

Demiyelim : demeyelim

Deng: eşyaların sıkıca sarılmalarıyla meydana gelen balya

Dermek: toplamak

Devran sürmek: hükmü geçmek , rahat hayat geçirmek

Dide : göz, göz nuru

Din kisveti : din kıyafeti, kılığı

Dirhem: miktar

Dolu : buz tanecikleri hâlinde yağın yağış

Döğer: dövmek

Dökemirem: dökemiyorum

Düşvar: güç, zor

Düşvar: güç, zor, güç iş

Düzlemek: düzeltmek, çeki düzen vermek

E

Ecdad: dedeler, atalar

Efkâr : üzüntü ile karışık tasa

Efsun: büyü, sihir

Ehl-i hâl: tasavvufi hâlleri yaşayarak tadan, tanıyan kişi

Ehli hüner : ustalık ve beceri sahibi

Elçi: bir uzlaşma sağlamak için gönderilen kimse

Elem: üzüntü, keder, dert, gam

Elvan nakış : türlü renklerde olan süsleme, nakış

Emmi: amca

Emsal: benzer, eş, örnek

Emsal: benzer, eş, örnek

Endazeynen: eskiden kullanılan altmış beş santimetre boyunda bir uzunluk ölçüsü

Evleğim üfleğe çıkar : aşırı derecede sinirlenmek

Evmek : acele etmek

Eyleşecek: iyileşecek

Eylik: iyilik

F

Fani: geçici, ölümlü

Fendi: efendi

Ferd: birey, bireysel

Feryâd figân : haykırmak, çığlık

Fesat: ara bozucu, karıştırmak

Fetva: bir konuda müftünün verdiği şer'i hüküm

Fırkat: ayrılık acısı, ayrılık üzüntüsü

Fidan aşlamak : yeni yetişecek olan ağacı aşılama

Firak: ayrılık

Firak: ayrılık, ayrılık üzüntüsü

Firak: ayrılık, ayrılış

Firdevs-i âla: cennetin altı bahçesi

Firkat: ayrılık acısı, üzüntüsü, ayrılış

Fistan : entari

Fukara : fakir, yoksul, muhtaç

Fuzuli : boş, gereksiz

G

Gaflet: boş bulunma, dikkatsizlik, habersizlik

Gaggoş : Elazığ yöresinde kardeş anlamına gelir

Gaggoş: Elazığ ağzında kardeş ve ağabey demektir.

Gahi yürür: kah yürür

Gam: keder, kaygı, tasa

Gardaş : kardeş

Garez : maksat, niyet, kötü niyet

Garp: batı

Gazel : sararıp dökülmüş ağaç yaprağı

Gebermek : ölmek

Gem : atı yönetmek için, dizgine bağlı olarak atın ağzına takılan demir araç

Gergef işlemek : nakış işlemek

Geven: dikenli bir çalı

Geydirir: giydirir

Gıpta etmek: imrenmek

Gidirem: gidiyorum

Girdap : suyun topraktaki delikten girerken meydana getirdiği dönme hareketi

Gözleri yol çekmek : sebepsizce anlık dalıp gitme hâli

Gurbet: doğup büyüdüğü yerden uzak olmak

Gülle bezetmek: gülle donatmak

Gülperi: gizli gül

Güzar: yapan, halleden, geçirmek

H

Habib: sevilen, sevgili

Haciz: borcun ödenmemesi durumunda borçlunun parasına, malına mahkemece el konulması

Hakir görmek: değer vermemek, küçük görmek

Hakir: değersiz, âdi, bayağı

Hakla batıl davası: adalet ve gerçek olmayan davası

Hamut : arabaya koşulan atlarınboyunlarına geçirilen ağaç veya meşinden yapılmış halka

Han: kervan yolları üzerinde inşa edilen büyük bina

Hancı: han işleten kimse

Har: sıcaklık, ateş, diken

Harala: at yetiştirilen çiftlik

Harami: haydut, eşkıya

Haray: yüksek sesle herkesin duyacağı şekilde bağırarak
Harlanmış: kuvvetlendirmek, harlı bir biçimde yanmak
Hasbihâl : dertleşme, hâlleşme
Hasır: sazla örülmüş yaygı
Haşhaşi : gözü dönmüş gizli örgüt
Havayi heves: boş heves
Heba: boş, boş yere
Heder etmek: boşa harcamak, boşa gitmek
Herif: erkek, eş
Hile eylemek : düzen, sahtekârlık
Hor görmek : küçümsemek, layık olmadığını düşünmek
Hoyrat : hırpalayıcı, kaba
Hörgüç: devenin sırtındaki tümsek
Huri: cennette yaşayan, son derece güzel kızlara verilen isim

I

Irak: uzak
Irgat: kaba işlerde çalışan işçi, rençber
İ
İcab eylemek : gerekli olan, lüzumlu
İcraat: yapılan işler, uygulamalar, çalışmalar
İffet: namus olarak
İkrar: Kararlaştırma, karar verme, tastik, kabul
İltimas: kayırma, yasa dışı olarak arka çıkma
İn : yabani hayvan barınağı
İnilerse: inlemek, vahlanmak
İntizâr: bekleme, gözleme, beddua
İrtica: geri dönme, eskiyi isteme
İrticalen: düşünmeden, birdenbire
İstemirem: istemiyorum

İşfe : naz, gönül çalan eda

İşin demi : iş zamanı

İşmar eylemek : el, göz, kaş ya da baş işaretiyle bir şey demek

İtham: suçlama, suçlu görme, suç yükleme

İzdiham : aşırı kalabalık, yığılma

İzhar: açığa vurma, belirtme, gösterme

K

Kadem: ayak, uğur

Kadrin (Kadir kıymet) : gereken değeri vermek

Kahır: kahredici, ezici, derin üzüntü

Kaile: razı olmuş, boyun eğmiş

Kâin : gaipten ve gelecekte haber verme iddiasında bulunan kimse

Kamet: farz namazından önce okunan ezan

Kamil insan : eksiksiz, yetkin ,tam insan

Karılmak: karıştırmak

Kaş yıkmak : kaş çatmak

Katip: bir resmi daire veya özel kuruluştaki görevli kimse

Kavil : söz

Kayırmak : arka çıkmak, korumak

Kaynata: kayın baba

Kelâm : söz

Kem göz: kötü göz

Kem söz: kötü söz

Kemalen serde: her şeyi bilen kişi

Kement : ucu ilmikli uzun ip

Kement: ucu ilmekli uzun ip

Keşf : bulma, meydana çıkarma

Kılıbık: karısının baskısı altında bulunan , karısından çekinen

Kisbet: yağlı güreşte giyilen dar paçalı pantolon

Kizir: köy muhtarı yardımcısı ya da köy bekçisi

Kölung: taşları parçalamakta kullanılan iki ucu da sivri kazma, taşçı kazması

Kudret : güç, kuvvet, iktidar, Allah'ın ezeli gücü

Kumpas : tuzak kurarak birini aldatmayı düşünmek

L

Leb : dudak

Levh-i mafiz: ilahi ilmin aynası, kaderin defteri, kainatın programı

Likâb: çalılık

Livas: elbise, yolu

Lügat: sözlük, söz, kelime

Lütfu Keremin: iyilik, ihsan, bağışlama, Allah'ın emirleri

M

Mah yüz: ay yüzlü

Mahmur bakış: dalgın bakış, süzgün bakış

Maraz : hastalık

Massa: kitle, yığın, küme, maraz, hastalık

Maşuk: (erkek) sevgili

Meftun: gönül vermiş

Melhem: sürmek üzere hazırlanan koyu kıvamlı ilaç

Melül: boynu bükük, üzgün

Menemşe : menekşe

Menzil: konaklama yeri, mermi, füze, ok gibi şeylerin katettiği mesafe

Mesken eylemek : yaşanılacak yer olarak görmek

Mest: sarhoş, kendinden geçmiş

Mestane : kendinden geçmişcesine

Meşk: Sevgiliyle geçirilen vakit

Meth etmek : övmek

Mevzi : yer, savaşta birlik tarafından tutulan yer

Mey : içki, şarap

Mızrab : bazı telli çalgıları çalmak için kullanılan fildişi

Mızrak kirpikler: edebiyatımızda kirpik, ok veya mızrağa benzetilir.

Mihman: misafir, konuk

Mihnet: sıkıntı

Mihrab: camilerde kabe yönünü gösteren duvara doğru girintili yer

Minfer : miğfer, çelikten ya da sağlam maddeden yapılmış başlık

Minnet eylemek: bir iyilik karşısında duyulan şükran hissi

Misal : örnek olarak alınabilen, örnek

Misk-i amber: bir cins ceylanın derisi altından elde edilen güzel koku

Mizaç : huy, tabiat

Muallim : öğretmen

Muhannet: alçak, korkak, namert

Mundar: mındar, gereksiz

Muzaffer: zafer kazanmış, galip gelmiş

Mübala : abartı

Müjgân: kirpik

Mürvet: mertlik, yiğitlik, cömertlik

Müsür: mısır

Müşkül: çetin, güç, zor

Mütavazı: tevazu sahibi, alçak gönüllü

Müzeyyen: süslenmiş, bezenmiş

N

Naaş: ölen kimsenin vücudu

Naciz: değersiz, önemsiz

Naçar : çaresiz, çaresi olmayan , zavallı, biçare

Naile: muradına ermek, kazanmak

Nakış: bir şeyi süslemek gayesiyle yapılan resim, çizgi

Nakşetmek: iyice yerleştirmek

Name: mektup, aşk mektubu

Namert: mert olmayan

Nazar : bakış

Necip soylu : soyu soppu temiz

Nefis: öz, varlık, kişilik

Neme lazım: beni ilgilendirmez

Nevbahar : ilkbahar

Nizam terazisi : düzen terazisi

Nöker: hizmetkâr

O

Od: ateş

Otağ: büyük ve süslü çadır

Ö

Öç almak: kötü bir davranışı veya sözü cezalandırmak için kötülükle karşılık vermek

Öz yâr: gerçek sevgili, sevilen kişi

P

Poyraz: kuzey doğu yönünden esen rüzgar

Pul: posta ve resmi işlerde kullanılan baskılı kağıt

R

Rah: yol

Rahim: döl yatağı

Rahm: acıma, koruma, şefkat

Ram olmak : boyun eğmek

Reçber : eski zamanlarda geçimini topraktan sağlayan kimse

Reyhan kokuş: Akdeniz ülkelerinde yetişen yaprakları kokulu, otsu bir süs bitkisi gibi kokmak

Riya : özü sözü bir olmayan

Riyakâr: ikiyüzlü, özü sözü bir olmayaneleme , esirgeme

Ruhlar alemi: insanın dünyaya gelmeden önce ve öldükten sonra ruhunun bulunduğu yer

Ruhsat : musade, izin , izin belgesi

Rumuz: işaret, simge, sembol

S

Sakladız: sakladınız

Samyeli: güneyden esen yakıcı rüzgâr

Seba : yedi

Sefine: eski dilde gemi

Sefir: elçi

Seher uykusu : tan yerinin ağarmaya başladığı vakit uyunan uyku

Semavat : gökler, göğün katlarına verilen isim

Semi: eti ve yağı bol olan

Ser: baş

Serap: çölde uzaktan su gibi görünen ışık yansıtmacası

Seslemek: haber vermek

Sevdazâde: sevda çocuğu

Sıla : insanın doğduğu yer, memleketi

Sınamak: denemek, bilgisini yoklamak için imtihan etmek

Sine: göğüs

Siper : arkasına saklanılacak şey, askerlerin korunmak amacıyla kazdığı çukur

Siyonizm: bütün dünyada Yahudi hakimiyetini sağlama düşünmesi

Suret: görüntü, yüz

Sülbünden: döl, zürriyet

Süngü : tüfeklerin ucuna takılan kılıç biçiminde ucu sivri demir

Sürgün: birini ceza olarak bulunduğu yerden bir başka yere sürme

Ş

Şadan: sevinçli, şen, sevinçli kimse

Şakımak: ezgili ses çıkarmak, terennüm etmek

Şan: ün, şöhret, gösteriş

Şark : doğu

Şarlatan: gevezelik ederek insan aldatan, bilmediği hâlde bilgiç gözükten

Şefaet etmek: birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için araya girip yalvarma

Şehâdet şerbeti: vatan savunmasında ölen kişi

Şem: mum, bal mumu

Şerh: açma, yarma, bir metni açıklama, izah etme

Şeyda: şaşkın, divane, aşktan kendini kaybetmiş

Şiar: işaret, nişan

Şir: anne sütü, süt

Şîr: aslan, süt

T

Tahrik : hareketlendirme, kışkırtma

Takva: Allah korkusuyla yasaklardan kaçınma

Tan yeri : Güneş'in doğması esnasında ufukta beliren hafif aydınlık yer

Tan: sabahın alaca karanlık zamanı, şafak

Tecelli: ortaya çıkma, görünme, kader, talih

Tedbir: bir şeyin olması veya olmaması için önceden ölçülü ve hesaplı davranma

Tefekkür: düşünme

Tefrika : ayrılma, bölüm

Tehsir: etki

Tekbir: Allahüekber diyerek Allah'ı anma

Tesir: dokunma etki

Teşhir etmek: göstermek, sergilemek

Teşrif: şereflendirme, buyurma

Tevazu: alçak gönüllülük, kibirsizlik

Tevsir : açıklama

Tınlamak : ciddiye almak

Tiyo vermek : herhangi bir konuda gizli bilgi vermek

Toy: düğün

Tövbekâr: günah sayılacak bir işten vazgeçmiş olan

Tuğ : sorguç

Tura: Tuğra, halat gibi örülmüş iplik ailesi

Turab: toz, toprak

U

Ufuk: gök ile yerin birleşmiş gibi göründükleri yer, anlayış, kapasite

Umman : okyanus, ucu bucağı görünmeyen

Urgan: keten, kenevir gibi maddelerden yapılan ince halat

Ü

Ün: ses, iyi bir özellikte bilinip tanınmış olma durumu

Ürkmek: korkmak

V

Vaad: bir kimseye , bir işi yapmak için verilen söz

Vade: belirli süre, ecel

Vahim: tehlikeli, korkulu

Varidi: vardı

Vasıf: nitelik, özellik

Veba: genellikle farelerden geçen, ateşli, bulaşıcı ve öldürücü bir hastalık

Vebal : günah

Vesile: sebep,elverişli durum, fırsat

Virane: yıkılmış, harap olmuş yapı, enkaz

Vird okumak: belirli zamanlarda okunması âdet olan ayet dua

Vuslat: kavuşma, ulaşma, yetişme

Y

Yaban: ıssız yer, kır

Yâd: hatırlama, anma, hatır gönül

Yâd: yabancı

Yakı : tedavi maksadıyla vücudun ağırlı bölgelerine yapıştırılan madde

Yal : hayvan yemi

Yalın ayak: çıplak ayak

Yan bakmak : ters ters bakmak

Yarma: buğday, gelişigüzel kırılmış buğday

Yay kaş: edebiyatımızda duruşu itibariyle kaş yaya benzetilir

Yedi düvel: yedi devlet, Avrupa devletleri, bütün devletler

Yerinmek : hislenmek, üzülmek

Yermek : eleştirmek

Yetim : babası ölmüş olan çocuk

Yiğido: Sivaslıların yiğitlere söylediği söz

Yobaz : kaba, dar kafalı

Yuğ: eski Türklerde ölüler için yapılan tören

Z

Zâr: ağlayan, inleyen

Zemheri: kışın en şiddetli zamanı, kara kış

Zerbap: sırma ile dokunmuş kumaş

Zikreyle : sözünü anmak, adını anmak

Zillet : alçalma, hor görülme

Ziyâ: ışık

Ziynet: süs, bezek, altın

Zülf: saç

KAYNAKÇA

- AKGÜNDÜZ, Ahmed; Said Öztürk , Bilinmeyen Osmanlı, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2000, s. 75.
- AKSUN, Ziya Nur; Enver Paşa ve Sarıkamış Harekatı, Ötüken Neşriyat Yayınevi, 2005, s. 196.
- AKYÜZ, Kenan; Batı Tesirinde, Türk Şiiri Antolojisi, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1985, s. 28.
- ALBAYRAK, Nurettin Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, L-M Yayıncılık, 1. bs. , İstanbul 2004, s. 349.
- Alim Yıldız (edt.), Hasan Ali Esir, Çeşitli Yönleriyle Kerbela, Anadolu Sahası Mesnevilerinde Kerbela Vakası, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sivas 2010, s. 95
- ALTINTAŞ, Hayrani; Tasavvuf Tarihi, Akçağ, 1.bs., Ankara, s. 103.
- ARTUN, Erman; Âşık Edebiyatı Metin Tahlilleri, Karahan Kitapevi, 1.bs., 2011 İstanbul, s. 23.
- ARTUN, Erman; Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı, Karahan Kitapevi, Adana 2011, s. 72-73.
- ARTUN, Erman; Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı: Edebiyat Tarihi/ Metinler, Karahan Kitapevi, 4. bs., s. 183.
- ARTUN, Erman; Türk Halk Edebiyatına Giriş, Edebiyat Tarihi/ Metinler, Karahan Kitapevi, 6. bs., 2011, s. 144.
- BANARLI, Nihad Sami; Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 2, Milli Eğitim Basımevi, 1. bs. İstanbul 1987, s. 729.
- BASTEM, Nuriye; A. Vahap Akbaş'ın Çocuk Eserlerinin Eğitsel Değerler Bakımından İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, Erzurum 2018, s.72-73.

- BAYUR, Y. Hikmet; Türk İnkılabı Tarihi, Türk Tarih kurumu Yayınları, Ankara 1983, s. 55.
- CİHAT, Mehmet; “Üstün, Nefsî Fenalıklara Karşı Affedicilik ve Hz. Yûsuf Örneği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, cilt 8, sayı 37, Nisan 2015, s. 1066.
- ÇAĞATAY, Neşet; Başlangıçtan Abbasilere Kadar (dini, içtimai,iktisadi,siyasi açıdan) İslam Tarihi , Türk Tarih Kurumu Yayınevi, 1993, s.390-391
- ÇELİK, Ali; “Âşık Sümmânî'nin Şiirlerinde Dini Unsurlar”, 1. Uluslararası Âşık Sümmânî ve Âşıklık Geleneği Sempozyumu, Ankara 2012, s. 72.
- ÇEŞİTLİ, İsmail; Türk Şiirlerinde Hz. Peygamber, Akçağ, 1. bs., Ankara 2012, s.54.
- ÇETİN, Nurullah; Şiir Çözümleme Yöntemi, Öncü Kitap, Ankara 2010, s. 58-59.
- ÇOBANOĞLU, Özkul; Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul, 3F Yayınları, 2.bs., İstanbul 2007.
- DUMAN, M. Zeki; Beyanu'ı Hakk, 1.bs., Ankara 2002, s. 289.
- DURMUŞ, Mitat; Mitopoetik Şair Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Manas Yayınları, Elazığ 2010, s. 107.
- ELÇİN, Şükrü; “Cumhuriyet Devri Türk Halk Şiirine Umumi Bir Bakış” IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Ankara 1992,s.79.
- ERGEN, Gürkan; Eleştirel- Bilinçli Sevgi Eğitimi, Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt 8, S.12, 2006, s. 150.
- ERSOY, Asu ve ARVAS, Nurullah; “Eski Anadolu Türkçesi Özellikleri Bulunan Bir Gazavatname ‘Gazâvât-ı Hâlid bin Velid’ ” , MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, cilt 15, S.3, Eylül 2017, s. 319-320.
- FİLİZ, Mehtap; Abdurrahim Karakoç'un Şiirlerinin Tematik Açısından İncelenmesi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kars 2010, s.90
- GEÇER, İlhan; “Türk Şiirinde Gurbet-I” , Hisar, S.4 Haziran 1950, s.8.

GÖZÜTOK ŞAHİN, Hatice; Âşık Fuat Çerkezoğlu'nun Şiirlerinde Yer Alan Eğitsel Unsurlar,(Danışman: Nesrin Feyzioğlu), Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2012, s.46.

<https://www.erbakan.edu.tr/storage/images/department/sosyalvebeseribilimler/KUT%20AMARE%20ZAFER%20C4%B0.pdf> (07.03.2019)

İSEN, Mustafa; (edt.), Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yayınları, 10.bs., Ankara 2016, s. 37.

İSMAYILOV, Hüseyin; “Ortak Türk Kültürel Değerlerin Taşıyıcısı Olarak Türk Folkloru”,Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, S.1, Azerbaycan Özel Sayısı-I, 2011, s. 12-16.

KANDEMİR, Yaşar; “Hz. Hatice”, TDV İslam Ansiklopedisi, cilt.16, 1997, s.466.

KARAKOÇ, Abdurrahim; Akıl Karaya Vurdu, Alperen Yayınları, Ankara 2000, s.1.

KAYA, Abdullah; “Başlangıçtan 1071’e Kadar Türklerin Anadolu’ya Akınları Hakkında Bir Değerlendirme”, Ekev Akademi Dergisi, S. 59, 2014, s. 227.

LAROUSSE, Meydan; Büyük Lügat ve Ansiklopedi, 6.cilt, İstanbul Meydan Yayınevi, İstanbul, 1972, s. 28.

ONAY, Ahmet Talât; Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü, Birleşik Dağıtım Kitapevi, 1. bs., Ankara 2007, s. 261.

ÖGEL, Bahaeddin;Türk Mitolojisi 1-2, 1995 Ankara, s. 237.

ÖZDEMİR, Cafer; “Değerlerin Aktarımı Bağlamında Âşık Edebiyatı ve Gençlik”, Karadeniz, 2016, s. 223.

PALA, İskender; Akademik Divan Şiiri Araştırmaları, Kapı Yayınları, 4.bs., İstanbul 2012, s.143-144

PALA, İskender; Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2004, s.195-218.

SAKAOĞLU, Necdet; Bu Mülkün Sultanları, Alfa Tarih Yayınları , 2015, s.113.

- SAKAOĞLU, Saim; Âşık Edebiyatı Araştırmaları, Kömen Yayınları, 1.bs.,Konya 2014, s.25.
- SOLMAZ,Gürsoy; Erzurum İlçe ve Köylerindeki Tarihi Varlıklar, Erzurum 2003, s.37.
- ŞAHİN, Cemile ve ŞAHİN, Mustafa; “Osmanlı Son Dönemi ile Milli Mücadele Yıllarında Türk Kadınının Sosyal, Siyasi ve Askeri Faaliyetleri” , NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt 2, S. 2, 2013, s. 53-67.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine, Ankara, 2017.
- TEKİN, Aslan; Edebiyatımızda Terimler, Elips Kitap, 1.bs, Ankara 2006, s. 177.
- TOPÇU, Nurettin; Var Olmak, Dergah Yayınları, İstanbul 1999, s. 72.
- TOZLU, Necdet; Âşık Kul Nuri'nin Hayatı- Sanatı ve Şiirleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van 1995, s. 9.
- TÜMER, Gürhan;“Yazar ve Yalnızlık”, Çağdaş Eleştiri Dergisi, Mayıs 1985, s. 47.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, TDK Yayınları. 9.bs., 1998 Ankara ,s.677.
- Türk Dil Kurumu,Büyük Türkçe Sözlük, 2019. Web: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts sayfasından erişilmiştir.
- YAMAN, Ertuğrul; Değerler Eğitimi, Ankara, Akçay Yayınları, 2.bs. Ankara 2012. s.33.
- YAVUZ, Salih Sabri; İsrâ ve Miraç, Pınar Yayınevi, İstanbul 2001, s.45.
- YAZIR, Muhammed Hamdi; Hak Dini Kur'an Dili, 6. Cilt, Azim Dağıtım, İstanbul 2007, s. 202.
- YILAR, Ömer; Ferhad ile Şirin, Pegem Akademi, 1. bs. , Ankara 2014, s.136.

YILMAZ, Nusret; Türk Romanında Doğu Anadolu, (Danışman: Mehmet Törenek), Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum 2017, s. 647.

ŞİMŞEK, Hasan ve YILDIRIM, Ali; Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayınları, Ankara 2013, s. 139.



EKLER

EK-1: Âşık Mevlüt Mertoğlu'nun Şiirleri

(1)

ÇANAKKALE

On sekiz mart bin dokuz yüz on beşten

Anlatayım sana Çanakkale'yi

İki yüz elli bin yatan şehitten

Anlatayım sana Çanakkale'yi

Mehmetçikler aslan gibi haykırdı

Düşmanın gözünün kurdunu kırdı

Şehitler kanını bayrağa verdi

Anlatayım sana Çanakkale'yi

Bir başkomutanın haykırmasında

Şöhret vardı Conkbayır'ın sesinde

Mustafa Kemal'in komutasında

Anlatayım sana Çanakkale'yi

O sestem bin kuvvet aldı ordumuz

Türkiye'yi kurtarmaktı derdimiz

O savaşla temizlendi yurdumuz

Anlatayım sana Çanakkale'yi

Bir Seyid Onbaşı bir top mermisi

O mermiyle battı düşman gemisi

Dedik bine bedel Türk'ün birisi

Anlatayım sana Çanakkale'yi

Mevlüt Mertoğlu'yum yazdım bir eser

Türk isen ortaya maharetin ser

Topçu Yahya Çavuş kahraman asker

Anlatayım sana Çanakkale'yi

(2)

ÇÖLÜNDE KALDI

Kervanını yoldan geri çevirdiz

Suya hasret koyup yakıp kavurduz

Can parçamı can evimden ayırdız

Biri Kербela'nın çölünde kaldı

Ali Fatıma'nın yiğitleriydi

Onlar ehli beytin şehitleriydi

Cennetlik gençlerin seyitleriydi

Biri Kербela'nın çölünde kaldı

Kimse anlamadı feryatlarından

Çekip kopardılar muratlarından

Hazreti Alinin evlatlarından

Biri Kербela'nın çölünde kaldı

Coşkun akan seller gözyaşlarımdı

İçimde sönmeyen ateşlerimdi

Hasanla Hüseyin gardaşlarımdı

Biri Kербela'nın çölünde kaldı

Mertoğlu der böyleymiş yazısı
Dinmez oldu sevenlerin sızısı
Peygamber kızının iki kuzusu
Biri Kerbelanın çölünde kaldı

(3)

KERBELAYA AĞIT

Cebrail'den haber aldı üzüldü
Nur sultan ağladı Hüseyin için
Ümmet kardeşini şehit edecek
Yer mekân ağladı Hüseyin için

Sayısız binlerce name yazdılar
Kendileri anlaşmayı bozdular
Irmağın boyunca asker dizdiler
Şad, Umman ağladı Hüseyin için

Mekke, Kerbela'dan kaldı uzakta
Ehl-i Beytin kuzuları tuzakta
Toprağı sakladı sırça çanakta
Kızıl kan ağladı Hüseyin için

Tüm ümmetler onun için duamız
O günden bu güne yasta yuvamız
Kerbela davası bizim davamız
Canda can ağladı Hüseyin için

Yezit emri verdi İbn-i Ziyat'a
İşlediler affı olmayan hata
Suyu bile çok gördüler ol zata

Her sübyan ağladı Hüseyin için
Münafıklar haksızlığa sustular
Yıllarca biriken kini kustular
Peygamberin torununu kestiler
Din, iman ağladı Hüseyin için

Mertoğlu'yum dört bin atlı gittiler
Kerbela çölünde şehit ettiler
Arşın melekleri matem tuttular
Asuman ağladı Hüseyin için

(4)

ANA ŞİİRİ

Ebedi uykuya dalmıştır anam
Ötmeyin bülbüller anam uyanır
Bilmem bu acıya nasıl dayanam
Ötmeyin bülbüller anam uyanır

Anasız gezerim ben diyar diyar
Gözyaşlarım oldu çağlayan pınar
Bulunmaz evlada ana gibi yar
Ötmeyin bülbüller anam uyanır

Ümit bağlamıştı yıllara, aya
Çok uzun yolları yürümüş yaya
Bir daha bakmasın fani dünyaya
Ötmeyin bülbüller anam uyanır

Neler yazılmıştı kara bahtına
Sese uyandın mı seher vaktında

Cennet anaların ayakaltında
Ötmeyin bülbüller anam uyanır

Güle mi âşıksın ötüşün neden?
Sarılmış toprağa çürümüş beden
Usanmış dünyadan dertten çileden
Ötmeyin bülbüller anam uyanır

Size bunu demek suçum olsa da
Elvan elvan bin bir biçim olsa da
Güllerin hatırı için olsa da
Ötmeyin bülbüller anam uyanır

Yarıda kalmıştır muradım deyu
Dağları çınlatır feryadım deyu
Mertoğlu'nu sorar evladım deyu
Ötmeyin bülbüller anam uyanır

(5)

HER GECE BİR HÜZÜN ÇÖKER BU ŞEHRE

Sanmayın bu şehir her zaman böyle
Her gece bir hüznün çöker bu şehre
Efendim bu şehrin kaderi böyle
Her gece bir hüznün çöker bu şehre

Seversen bu şehir yüzüne güler
Bu şehir nicesin derdini böler
Bu şehirde neler gördüm ben neler
Her gece bir hüznün çöker bu şehre

Nedense bu şehrin dertleri artar
Bu şehir tarihe çok ışık tutar
Bu şehirde bin bir evliya yatar
Her gece bir hüznün çöker bu şehre

Bu şehrin dağından duman kalkmıyor
Bu şehrin yüzüne kimse bakmıyor
Bu şehre kimse sahip çıkmıyor
Her gece bir hüznün çöker bu şehre

Bu şehir saklıyor yabancı yadı
Bitmez ki bu şehrin lezzeti tadı
Dadaşlar diyarı Erzurum adı
Her gece bir hüznün çöker bu şehre

Kiblesinde yatar ol şanlı gazi
Bu şehrin geç gelir baharı yazı
Bu şehirde çaldı Mertoğlu sazı
Her gece bir hüznün çöker bu şehre

(6)

NEYİNİ SEVDİM

Bedenime derin sızı bıraktı
Ben bu vicdansızın neyini sevdim
Her saat dakika gözyaşım aktı
Ben bu vicdansızın neyini sevdim

Sevdim zehir içtim kızılılık suyu
Sevdim yaptı Âli Cengiz oyunu
Sevdim beli oldu kalleşin soyu

Ben bu vicdansızın neyini sevdim

Ben göğsümü dövdüm dostlarım beni

Hâlden hâle koydu yaslarım beni

Sevdim de yanlttı hislerim beni

Ben bu vicdansızın neyini sevdim

Sevdim duygularım istismar oldu

Bana zulüm ona iftihar oldu

Sevdim aklım fikrim tarumar oldu

Ben bu vicdansızın neyini sevdim

Sevdim gönlümdeydi meskeni yurdu

Plan hazırladı tuzaklar kurdu

Bedenimden değil kalbimden vurdu

Ben bu vicdansızın neyini sevdim

Sevdim hasretiyle bağrımı oydum

Sevdim can evimden acılar duydu

Sevdim de adını muhannet koydu

Ben bu vicdansızın neyini sevdim

Sevdim ya Mertoğlu derin iz kaldı

Sevdim yüreğimde sönmez köz kaldı

Sevdim tek bir dostum elde saz kaldı

Ben bu vicdansızın neyini sevdim

(7)

VATAN AŞKI

Sen benim sevdami biliyor musun?

Ben vatana ben bayrağa aşığım

Bu kutsal devadır biliyor musun?

Ben vatana ben bayrağa aşığım

Tarih boyu sönmeyen bir ışığım

İlelebet yanan ocak sönmez ki

Vatan aşkı gönlümüzden dinmez ki

Ezan susmaz bayrak gökten inmez ki

Ben vatana ben bayrağa aşığım

Tarih boyu sönmeyen bir ışığım

Necip millet Oğuzlardan soyumuz

Riya köprüsünden geçmez suyumuz

Her nabıza şerbet vermez huyumuz

Ben vatana ben bayrağa aşığım

Tarih boyu sönmeyen bir ışığım

Bizler Türk'üz vatan için can verdik

Şehit verdik al bayrağa kan verdik

Yedi düvel tüm dünyaya şan verdik

Ben vatana ben bayrağa aşığım

Tarih boyu sönmeyen bir ışığım

Bayrağa kan verdik alevi bizim

Vatan aşkı yakar alevi bizim

Türkü Kürdü Çerkez Alevi bizim

Ben vatana ben bayrağa aşığım

Tarih boyu sönmeyen bir ışığım

Mertoğlu der vatan bayrak şiarım

Bayrağıma kalkan eli kırarım
Tek kalsam da tüm dünyaya ben varım
Ben vatana ben bayrağa aşığım
Tarih boyu sönmeyen bir ışığım

(8)

DOĞUM GÜNÜN KUTLU OLSUN

Unutuldum amma unutamadım
Doğum günün kutlu olsun paslanmaz
Açtığın yarayı kapatamadım
Doğum günün kutlu olsun paslanmaz

Doğru bir karara varamıyorsun
Verdiğin yarayı saramıyorsun
İstiyorsun fakat aramıyorsun
Doğum günün kutlu olsun paslanmaz

Sana gün doğuyor banaysa zulüm
Vurdumduymazlığın benim müşkülüm
Sana mutlu yıllar banaysa ölüm
Doğum günün kutlu olsun paslanmaz

Görmeseydim keşke o güzel yüzü
Saldın can evime eylenez sızı
N'olur bir kez ara be peri kızı
Doğum günün kutlu olsun paslanmaz

Ben idim bağında goncayla gülün
Kedere bıraktın şeyda bülbülün
Nice kırk üç kez on yedi eylülün

Doğum günün kutlu olsun paslanmaz
Her gün ayrı ayrı yaralar azar
Gönül belasından olmuşam bizar
Bunu Mertoğlu'ndan başka kim yazar
Doğum günün kutlu olsun paslanmaz

(9)

BENİ

Çürük tohum sanıp aşk toprağına
Bitmeyecek diye atmışlar beni
Doğup da gelince bebek çağına
Topluma mal edip katmışlar beni

Ağlamayı bana ihsan etmişler
Yüzü güldü diye böhtan etmişler
Dert çile esiri insan etmişler
Bir bela peşine takmışlar beni

Neyse olan olmuş dönülmez geri
Kaderimiz olmuş meçhulün yeri
Kara talihime o günden beri
Tutup köle diye satmışlar beni

Akl-ı ızanımın idraki körmüş
Fırsat feth etmeden kaderde görmüş
Mihnet âlemine almış götürmüş
Meğer bir divane yapmışlar beni

Mertoğlu olmuşum aşka avare

Başa geleceğe olmazmış çare
Bir sevda uğruna yanmışım nare
Aşkın ocağına çatmışlar beni

(10)

ŞEHİT KANI AKIYOR

Herkes ülkesinde gülüp oynarken
Neden bizde şehit kanı akıyor
Bunun sebebinin sorumlusu kim
Neden bizde şehit kanı akıyor

Bu ülkede Fırat, Aras akarken
Bak onlar kuruyor kana bakarken
Türkiye'den büyük lider çıkarken
Neden bizde şehit kanı akıyor

Bu nasıl aymazlık nasıl gaflettir
Şu vatan sevgisi sanki külfettir
Sözüm ona bir de büyük devlettir
Neden bizde şehit kanı akıyor

Beylik nutukları beylik narası
Otuz yıldır sarılmıyor yarası
Gün be gün sönüyor mazlum çırası
Neden bizde şehit kanı akıyor

Analar gelinler yol gözleyecek
Başka söz kaldı mı daha diyecek
Bunun vebalini kim ödeyecek
Neden bizde şehit kanı akıyor

Gelin düşünün ana yüreğini

Yıkmayın birliğin din direğini
Dinle vicdanını yap gereğini
Neden bizde şehit kanı akıyor

Sen şehit anası gel gözyaşı dök
Vatana can kurban diye boynun bük
Kafan kaldır Fatih ile Atatürk
Neden bizde şehit kanı akıyor

Yarası olmayan gözyaşın eyler
Şehit anaları bu hâle neyler
Soruyorum size baştaki beyler
Neden bizde şehit kanı akıyor

Galiba hatasın herkes biliyor
Ne hikmetse her gün on can ölüyor
Dinleyin Mertoğlu bir şey söylüyor
Neden bizde şehit kanı akıyor

(11)

ANLARSIN

Aynaya baktığım güzel gözlerin
Bir gün yaşla dolduğunda anlarsın
Kara kaderinle bahtsız talihin
Bir gün seni bulduğunda anlarsın

Bulduğunda yitirmişsin sen beni
Sen olmuşsun ayrılığın nedeni

Melül mahzun kırgınlıkla gideni
Anlamayıp güldüğünde anlarsın

Güldüğün şey seni salınca zara
Seslenip de kaldığında biçara
İmrenir durursun çok bahtiyara
Saçlarını yolduğunda anlarsın

Yolduğunda tutam tutam saçını
O zaman anlarsın kendi suçunu
Yükletirsin sevdiğinin göçünü
Mertoğlusuz kaldığında anlarsın

(12)

OĞUL

Evlat acısını vermesin rabbim
Ne bir ferdine ne bir kuluna oğul
Tıp çaresiz kaldı getirdik eve
Çare olamadım derdine oğul

Mezarını kazdım güneşe karşı
Gülüp oynamıyor bacı kardeşi
Ananın kurumaz oldu gözyaşı
Gözyaşı bıraktın ardına oğul

Yavrum resmin sandığımda sakladım
Birer birer siyah saçım akladım
Bir zamanlar dört gonca gül kokladım
Hasret kaldım için dördüne oğul

Acım tesir etti bedene cana
Şiddeti işledi damarda kana
Baban annen diyor doymadım sana
Gönderdim ebedi yurduna oğul

Gizli gizli gözyaşlarım süzdürdüm
Hastahane hastahane gezdirdim
Âşıklara diyip ağıt yazdırdım
Söylettim Mertoğlu merdine oğul

(13)

OLMADI

Söze nasıl neresinden başlasam
Sayfa sayfa karıştırdım olmadı
Ringe çıkmış bir aslanla bir çakal
Birbiriyle yarıştırdım olmadı

Hakir gördük doğru yolu bulanı
Hep denk tuttuk boşla dolu olanı
Gerçek diyip yutturuyor yalanı
Doğruları araştırdım olmadı

Yüzün görür olduk hayal düşlerde
Sıka sıka sızı kaldı dişlerde
Makineyle yapılacak işlerde
İnsanları çalıştırdım olmadı

Zalimin zulmüne boyun eyenler
Garibi mazlumu her an dövenler
Atasözü balı kokmaz diyenler

Sütten suyu ayırıştırdım olmadı

Mertoğlu bozuldu halkın lisanı

Çok ucuza sattık şerefi şanı

Vicdanı ile barışmayan insanı

Kardeşiyle barıştırdım olmadı

(14)

ASACAKSAN ASTA GİT

Yar bekleme ayrılığın mührünü

Basacaksan bir an evvel basta git

Selamı sabahı bir merhabayı

Keseceksen bir an evvel kes de git

Hâl bilmeyen çok çekermiş dili ile

Kendi ipin yağlarmış eli ile

Dallar kıran muhannetin yeli ile

Eseceksen bir an evvel es de git

Yol aradın düşmanların izinden

Yaktın beni ihanetin közünden

Yoktan yere el âlemin sözünden

Küseceksen bir an evvel küs de git

Kötülüğün iyilik ile barıştır

İnsanlığın meydanında yarıştır

Nefretini zehirle karıştır

Kusacaksan bir an evvel kus da git

Yargısız infazla karar verdin ya

Seni masum beni suçlu gördün ya

Mertoğlu'nun kalemını kırdın ya

Asacaksan bir an evvel as da git

(15)

YANLIŞ ANLATTIZ

Din bilmez dinciler sahte sofular

Bize Atatürk'ü yanlış anlattız

Avam tabakası size inandı

Bize Atatürk'ü yanlış anlattız

Cumhuriyet kurdu karşı çıktınız

Okumaya yanlış gözle baktınız

Çıkarız uğruna dini yıktınız

Bize Atatürk'ü yanlış anlattız

Cahil âlimlerle köy ağaları

Sardı etrafızı körlük ağları

Karanlığa ittiz ışık çağları

Bize Atatürk'ü yanlış anlattız

Nice ocakları yakıp yıktınız

Hakkı adaleti silip attınız

Tarihe de yanlış riya kattınız

Bize Atatürk'ü yanlış anlattız

Der Mertoğlu garibanlar bocalar

Çıplak kadınlarla doldu localar

Sizi sihirbazlar cinci hocalar

Bize Atatürk'ü yanlış anlattız

(16)

VİCDANSIZ DEDİ

Sebebini anlamadan bilmeden
Şu kız bana birden vıcansız dedi
Bilmiyorum öyle miyim değil mi?
Şu kız bana birden vıcansız dedi

Vıcansız dedi ya neydi muradı
Bende anlamadım ney idi vadı
Öğrendim o kızın Büşraymış adı
Şu kız bana birden vıcansız dedi

Endamıyla boyu gayet firkatlı
Yeşil gözleriyle bakışı tatlı
İlini sorunca dedi Yozgatlı
Şu kız bana birden vıcansız dedi

Neydi ideali neydi ülküsü
Dediyinin yoktu bir an ölçüsü
Galiba ki alışkanlık türküsü
Şu kız bana birden vıcansız dedi

Bir an boş mu oldu ve ansız mıdır?
Zamanı mekânını ansız mıdır?
Ecaba Mertoğlu vıcansız mıdır?
Şu kız bana birden vıcansız dedi

(17)

NE OLUR

Dört mevsimin ayrı ayrı tadı var

Yaz ayında kar isteme ne olur
Çiçeksiz bahçede bülbüller ötmez
Gül yanında har isteme ne olur

Bülbülün arzusu güle ne kadar
Bakarım yoluna gelene kadar
Dostluğumuz sürsün ölene kadar
Ayrılığı zor isteme ne olur

Sensiz şu gönlüme dolar her gün yas
Kapıda kölen say amma gönlen bas
Bin kez kalemim kır beni kendin as
Mansur gibi dar isteme ne olur

Resmin evvel cismin sonradan gördüm
Başka bir âlemde gülünü derdim
Şahların şahına ben bir söz verdim
Yeminimi sor isteme ne olur

Bil ki Mertoğlu'nda aşk eseri var
Gönlünün köşkünde gizli peri var
Saldın yüreğinde yangın yeri var
Koru yakar nar isteme ne olur

(18)

KISKANDIM

Seher yeli ılgıt ılgıt eserken
Rüzgârdan poyrazdan yelden
kiskandım
İNME HAS BAHÇEYE YÂD ELLER GÖRÜR

Bülbülden goncadan gülden kıskandım

Aşkına düşeli bağrım oyulur
Her azama dirhem dirhem yayılır
Sorsalar diyemem adın duyulur
Kulaktan dudaktan dilden kıskandım

Yoluna koymuşum ben bu serimi
Kıskanır söylemem sevda sırrımı
Gönlümün köşkünün nazlı yârini
Kardeşten yoldaştan elden kıskandım

Ayrı kaldık belki murat alamam
Posta ile yâre haber salamam
Parmağım uyuşur sazı çalamam
Perdeden mızraptan telden kıskandım

Mertoğlu yolcudur sevdan hancıdır
Hasretliğin bende dinmez sancıdır
Sarmaya kıyamam belki incinir
Parmaktan bilekten koldan kıskandım

(19)

GEL YÂRİM

Aşkım beni esir aldı satıyor
Kul al beni pazarıma gel yârim
Bu viranda kazazede yatıyor
Gözüm yaşlı hazarına gel yârim

Bal arısı arar gül memesini

Âşık ister gülün gül memesini
Yas tutsun umarım gül memesini
Yüzün görem nazarıma gel yârim

Aşk benim sineme gör yara salar
Güneşten hoşlanmaz kör yara salar
Zülfün urgan edip yar yara salar
Ağlayarak bu zarıma gel yârim

Su oymuş götürmüş yara bak hele
Kalbinden vurulmuş yara bak hele
Beni beğenmeyen yara bak hele
Feryadıma bizarıma gel yârim

Mertoğlu olur mu yardan dil irak
Olsam yitik adresimi bul irak
Sağlığında gelemesen yol irak
Ölmüş isem mezarıma gel yârim

(20)

GELİRDİM

Ömrün yazla baharından vazgeçtik
Kış mevsimim güzleseydin gelirdim
Zannetme ki o yollardan az geçtik
Yokuşları düzleseydin gelirdim

Ah u zar olsaydı anın ben gibi
Çürüseydi iki yanın ben gibi
Çekinmeden tatlı canın ben gibi
Aşk oduna közleseydin gelirdim

Varıp satıcıdan satın alsaydın
Ak kâğıda kara kalem çalsaydın
Ya bir haber ya bir selam salsaydın
Beni candan özleseydin gelirdim

Be huri ben gibi yaşlar dökerek
Kader yazısına boyun bükerek
Benim gibi gizli sevda çekerek
Sızım sızım sızlasaydın gelirdim

Candan Mertoğlu'nu etseydin merak
Sarsaydı yüreğin gam ile firak
Kanatsız kuş olup yâre uçarak
Eğer yolum gözleseydin gelirdim

(21)

ÇOK SEVDİM

Hak şahidim bunda hiçbir riyam yok
Sende onu onda seni çok sevdim
Işığımın inan başka ziyam yok
Sende onu onda seni çok sevdim

Gözü siyah kaşu yayın aynısı
Sevdiğim sen doğan ayın aynısı
Meleklerden zarif huyun aynısı
Sende onu onda seni çok sevdim

Hasretinle içim dolup taşıyor
Mevla'nın sırrına aklım şaşıyor
Sevgi muhabbetin bende yaşıyor

Sende onu onda seni çok sevdim

Cemalini gördüm yeniden yeni
Unutmak ne mümkün sevdiğim seni
Kapıda kul eyle cananım beni
Sende onu onda seni çok sevdim

Derdim doksan dokuz yüzlenir gezer
Yakın olsa bile özlenir gezer
Gönlümün köşkünde gizlenir gezer
Sende onu onda seni çok sevdim

Diyorlar Mertoğlu sen bu derdi çek
Bu aşk ile yalnız onu severek
Allah'ı Resülü ölünceye dek
Sende onu onda seni çok sevdim

(22)

CUMHURİYETİ

Ya istiklal ya da ölüm diyerek
İşte böyle kurduk cumhuriyeti
Düşman askerini yurttan silerek
İşte böyle kurduk cumhuriyeti

Öncü Kemal Paşa Samsun'a çıktı
Ulvi meşaleyi orada yaktı
Kuva-i Milliye adını taktı
İşte böyle kurduk cumhuriyeti

Kimi kazma kürek kimisi nacak

Ölen şehit kalan gazi olacak
Sönmedi sönmez de yanan bu ocak
İşte böyle kurduk cumhuriyeti

Yüreklerde dinmez iken bu SIZI
Cepheye koştu gelini kızı
Türkü Kürdü Çerkez Alevi Lazı
İşte böyle kurduk cumhuriyeti

Cumhuriyet kurduk bitti her çile
Canlar verdik amma olmadık köle
Yediden yetmişe verdik el ele
İşte böyle kurduk cumhuriyeti

Doğudan Ermeni Egeden Yunan
Bize zafer oldu onlara hüsrân
Mertoğlu ölmedik giremez düşman
İşte böyle kurduk cumhuriyeti

(23)

YAR YARASI VAR

Alçaklı yüksekli kurulan dağlar
Baktım ki dağlarda kar yarası var
Hikmetinden sual olmaz Mevla'nın
Arlının arsızdan ar yarası var

Bir iyi bir kötü devroldu çağlar
Simsiyah saçımı bürüdü ağlar
Erken hazan vurdu kurudu bağlar
Bülbülün gül ile zar yarası var

Ateş salıp ciğerimi dağlarsın
Engel olup yollarımı bağlarsın
Diyorlar ki âşık neden ağlarsın
Dostlar Mertoğlu'nda yar yarası var

(24)

SEVMEDİM

Sebebi yok nedenini bilemem
Gurbet beni ben gurbeti sevmedim
Ben sılâmı yüreğimden silemem
Gurbet beni ben gurbeti sevmedim

Her gece bir yastık değişir başım
Yastığın üstüne damlar gözyaşım
Yabancılar oldu eşim yoldaşım
Gurbet beni ben gurbeti sevmedim

Dört bir yandan yollarımı bağlattı
SIZI koydu can evimi dağıttı
Yavrularım baba diyip ağlattı
Gurbet beni ben gurbeti sevmedim

Gurbet bende arzusunu yitirdi
Siyah saçta ak benekler bitirdi
Sevdiğimi benden aldı götürdü
Gurbet beni ben gurbeti sevmedim

Gurbette olanın artar kederi
Bu bir meşhur sözdür öteden beri
Böyleymiş Mertoğlu'nun kaderi

Gurbet beni ben gurbeti sevmedim

(25)

MİNNET EYLEMEM

Bulmuşken kaybetmem dert ortağımı

Bundan sonra ele minnet eylemem

Varlığın donatır gönül bağımı

Bülbül ile güle minnet eylemem

Feyzin konuşturur akrazı lalı

Dudağın penbesi yanağın alı

Dilin andırıyor kaymağı balı

Ne çiçek ne bala minnet eylemem

Seninle bir ömür zay olsa bile

Derdimiz cihana pay olsa bile

Gözyaşım Fırat'a tay olsa bile

Mısır elinde Nil'e minnet eylemem

Sun elinden içip aşka kanayım

İsmi zikredip dilde anayım

Bırak perim aşkın ile yanayım

Aslı Kerem küle minnet eylemem

Mertoğlu gözümde yaş döküyorum

Yaralı gönlüme dert ekiyorum

Bu aşkın yükünü ben çekiyorum

Gergedana file minnet eylemem

(26)

NİLGÜN'ÜN

Kara gözler hiç gaflete dalmasın

Akmasın gözünden yaşı Nilgün'ün

Her kipriği sanki bir ok misali

Yakışmış yüzüne kaşı Nilgün'ün

Gurbette yaşıyor haftayla ayla

Ailesi anne baba dayıyla

Gözel yüzü asaletli soyuyla

Bulunmaz dünyada eşi Nilgün'ün

Asla kar yağmasın gönül dağına

Bir gül gibi girmiş gülşen bağına

Şimdi gelmiş sevilmenin çağına

Daha yirmi birmiş yaşı Nilgün'ün

Nerelisin sordum dedi dadaşım

Sebebi iffetim dik durur başım

Hem annem hem babam bir de

kardeşim

Erzurum'dur temel taşı Nilgün'ün

İnşallah gönlüne bulur bir ayar

Seveceği insan canda can sayar

Sanma ki Mertoğlu sözünden cayar

Mertoğlu da öz kardaşı Nilgün'ün

(27)

**TEK TARAFLI SEVDA ÇEKMEK
NE ÇETİN**

Sevenin aklını başından alır
Tek taraflı sevda çekmek ne çetin
Karşılık ararken çileyi bulur
Tek taraflı sevda çekmek ne çetin

İsmi söylemez düşer dillere
Gönül selamını vermiş yellere
Sitem sözlerini dökmüş tellere
Tek taraflı sevda çekmek ne çetin

Kimine dert olur kimine neşe
Birine gül olur birine meşe
Uzaktan sevenler düşer ateşe
Tek taraflı sevda çekmek ne çetin

Ulaşılmaz sevgi ciğer çürütür
Siyah saçlarına aklar bürütür
Tez öldürmez peşi sıra sürütür
Tek taraflı sevda çekmek ne çetin

Bir kol açıp Mertoğlu'nu çağlattı
İçten içe gizli gizli ağlattı
Ömür boyu hep karalar bağlattı
Tek taraflı sevda çekmek ne çetin

(28)

SOYDU BU FELEK

Evimi barkımı viran eyledi
Saldı gurbet gurbet yaydı bu felek
Bir nazar etmeden şirin cemale
Mil çekip gözlerim oydu bu felek

Reva gördü bana meşakkat eza
Kalemle vicdansız bilmem ne yaza
Yaman işlerime bin türlü ceza
Yahşi ikrarından caydı bu felek

Dedi kulak vermem senin çağrına
Zebun etti beni mihnet bağrına
Bir Mecnun eyledi Leyla uğruna
Nazlı yâre hasret koydu bu felek

Ağu zehir kattı tatlı aşıma
Aklıma gelmeyen geldi başıma
Hayal etmez iken çıktı karşıma
Bilmem ki nereden duydu bu felek

Mertoğlu'nu Mansur darına astı
Tuz ile biberi yarama bastı
Her nereye gittiysem yolumu kesti
Harami misali soydu bu felek

(29)

YETMEZ Mİ?

Ey vefasız yok mu senin insafın

Gözyaşlarım sel eyledin yetmez mi?
Yitirdim kimliğim bozdum evsafım
Aldın aklım del eyledin yetmez mi?

Çok yakınken uzaklarda arattın
Yasa boğdun al yeşilim karattın
İlkbaharda su vermeyip sararttın
Hazan vurmuş gül eyledin yetmez mi?

Felek imiş âşıkların hasımı
Yaşatmadın bayramımı yasımı
Taşa vurup kırdın can elmasımı
Cevherimi pul eyledin yetmez mi?

Mertoğlu'nu hasret koydun yüzüne
Ah çekip elini vurdu dizine
Zülfün akort edip gönül sazına
Mızrap vurup tel eyledin yetmez mi?

(30)

NEDİR

Bilmem ki dünyanın suyumu yokmuş
Beni ağlatmada muradın nedir?
Hangi deyirmenin bendi kurumuş
Böyle çağlatmada muradın nedir?

Ah feryadım asumana çıkıyor
Yokluğun kelepçe beni sıkıyor
Hasretlik ateşi yürek yakıyor
Sinem dağlatmada muradın nedir?

Suçum nedir diye söyle bileyim
Ölmem istiyorsan öl de öleyim
Kapında hem esir hem de köleyim
Kolum bağlatmada muradın nedir?

Mertoğlu adını ifşa ederken
Selamın derdime şifa ederken
El âlem yararla sefa ederken
Yaram sağlatmada muradın nedir?

(31)

BENİM

Bir anım emsaldir gam deryasına
Nice kahır gizli ağımda benim
Baharım gelmiyor kışım bin asır
Neden güller açmaz bağımda benim

Her bir azam aşk oduyla alışır
Bahtsız âşık kaderiyle dalaşır
Şirinine varmak için çalışır
Ferhat külüngüyle dağımda benim

Beni benden aldı aşktaki efsun
Bir kaşı kemana eyledi meftun
Geçmiş zamanlarda arama Mecnun
Çok Kerem gizlendi çağımda benim

Mertoğlu'yum bülbül oldum şakıdım
Aşkın kitabında bir vird okudum
Çile tezgâhında sitem dokudum

Dertler imlek imlek çağırda benim

(32)

NEYE BENZİYOR

Ey muhannet gül yerine taş gelir
İsteğin muradın neye benziyor
Ah figanım sana çok mu hoş gelir
Acep bu feryadım neye benziyor

Sensiz gülmek bana bil ki yasaktır
Gözüm ama bu ayağım aksaktır
Senin sözün bana ahdi misaktır
Ya sendeki vadim neye benziyor

Aşkın kemendiyle kollarım bağlı
Sevdan ateşiyle yüreğim dağlı
İsmimiz âlemde Âşık Mertoğlu
Ya sendeki adım neye benziyor

(33)

NERDESİN

Karanlık gecemin yok mu sabahı
Ey mehtabım ay suratlı nerdesin?
Vurduğun yaranın yoktur iflahı
Derdi bende çok fırkatlı nerdesin?

Sen uydumsun bende senin eksenin
Sensin benim terennümüm aksanım
Senelerdir namert yurdu meskenin
Yıllardır ki kahpe yurtlu nerdesin?

Sevdana duçarım budur ayıbım
Varlığım seninle sensin kayıbım
Mertoğlu'yum yaran ile Eyyub'üm
Ettin beni derdi kurtlu nerdesin?

(34)

HATİCE

Ne kadar meth etsem o kadar azdır.
Boyu bir fidanın dalı Hatice,
Yüzü aya benzer göğsü cennete,
Maraş Elbistan'ın gülü Hatice.

Kipriklerin oktur kaşların yay mı?
Yüzün güzelliğin bir doğan ay mı?
Söyle bana yerin şehir mi köy mü?
Gerdanında zülfün teki Hatice

Seni seven insan taç etsin başa
Gören hayran olur o kalem kaşa
Bahtınla mutlu ol mesutça yaşa
Akmasın gözlerin seli Hatice

Gözelliğin destan olur dillere
Al yanağın benzer gonca göllere
Seven Mecnun olur döşer çöllere
Mertoğlu'nu ettin deli Hatice

(35)

VAR GİBİ

Gelen bu dünyaya ümitle gelir
Sanki bu dünyada bir şey var gibi
Istırap çileyi yaşayan bilir
Ömrümüz geçiyor rüzigar gibi

Bugüne yarına ümit bağladım
Ne yararım oldu neyi sağladım
On günümün dokuzuna ağladım
Hayat şimdi bana bir mezar gibi

Benim bir benzerim dumanlı dağlar
Coştı gözyaşlarım durmadan çağlar
Yüreğin sızılar içim kan ağlar
Bilmeyen sanıyor bahtı yar gibi

Yıllarca düşündüm inceden ince
İnsanı çürütür derin düşünce
Çıkılmaz sokaktayım karanlık gece
İki yanım duvar önüm yar gibi

Omuzuma bir ağırlık çöküyor
Ciğer parem hasret ömür söküyor
Mertoğlu gözlerin uyku döküyor
Yorulmuş dizlerin ihtiyar gibi

(36)

GEÇ KALDIN

Ey sevdiğim hâllerimi sormaya

Vakit geçti ömrüm bitti geç kaldın
Hasta yatağında gelip görmeye
Vakit geçti ömrüm bitti geç kaldın

Söz vermiştik bir kararda durmaya
Çok bekledim gelip yaram sarmaya
Elin ile son kez bir su vermeye
Vakit geçti ömrüm bitti geç kaldın

Gonca güle şeyda bülbül ötmez mi?
Be vefasız yaptıkların yetmez mi?
Seven sevdiğine sitem etmez mi?
Vakit geçti ömrüm bitti geç kaldın

Sırlı peri sır esrarın seçmeye
Yar elinden aşk şarabın içmeye
Mertoğlu'nun kefenini biçmeye
Vakit geçti ömrüm bitti geç kaldın

(37)

KURBAN OLURUM

Kipriğin ok kaşın keman yay gibi,
Boyun endamına kurban olurum.
Gül yüzün aklımı etti zay gibi,
Soyun endamına kurban olurum.

Tel tel olmuş zülfün inceden ince
Sence kaçmak olur mu ki netice
Melek gibi huyun güzel Hatice
Huyun endamına kurban olurum.

Kazanız Elbistan iliniz Maraş
Bir gel Dadaş diyarını gez dolaş
Âşık Mertoğlu'na diyorlar dadaş
Köyün endamına kurban olurum

(38)

DİN TELAŞI VAR

Hazan vurdu solmuş bahçeler bağlar
Ağlamak beraber gözyaşım çağlar
Bir gizli ateş var sinemi dağlar
Bugün böyle dursun dün telaşı var

Doğrulmaz eğilmiş kametim dizim
Makas hazırlanmış biçilir bezim
Günah çok huzurda kararır yüzüm
Ayım ziya vurmaz gün telaşı var

Mertoğlu bozulur bezeyin süsün
O an çıkmaz olur davudi sesin
Can bedenden çıkar kalır kafesin
Son nefes önemli din telaşı var

(39)

KARA GÖZLÜM

Zülfünü dağıtmış mah cemaline
Salınarak gelir yar kara gözlüm
İki cümle kelim geldi dilime
Lütfedip de dinle dur kara gözlüm
Nedir şu sendeki cilveyle eda

Yüzün gören âşık düşer feryada
Görmedim sen gibi güzel dünyada
Al yanağın sanki nar kara gözlüm

İzzetinden belli güzel hayâsı
Kudretten verilmiş ruhun mayası
Sönük kalır sende ayın ziyası
Gün olmuş yüzünde nur kara gözlüm

Bir yanı berraktır bir yanı Zülâl
Bir yanı bedirdir bir yanı Hilal
Bir yanı namahrem bir yanı helal
Sana ulaşması zor kara gözlüm

Altındır kalbine vurulmaz kalay
Bunu söylemesi sanırlar kolay
Herkes Mertoğlu'yla etse de alay
Bir kez hatırımı sor kara gözlüm

(40)

BENİ

Senin sevgin öyle derin sevgi ki
Uzaktan uzağa bağlatır beni
Rüzgârım dondurur ateşin yakar
Uzaktan uzağa dağıtır beni

Hilal kaşlarınla ok kipriklerin
Kimse dolduramaz bendeki yerin
Şu yazdığım şiir senin eserin
Uzaktan uzağa çağlatır beni

Bu Mertoğlu sevdan ile yananda
Sevgini aradı canda cananda
İsmi zikredip dilde ananda
Uzaktan uzağa ağlatır beni

(41)

BU HANDAN

Mahkeme kadıya mülk olmaz derler
Kimler geldi kimler geçti bu handan
Çakalın postundan kürk olmaz derler
Kimler geldi kimler geçti bu handan

Bu handa kuruldu Yusuf'a tuzak
Bu handa cehennem bu handa sazak
Bu handa işkence bu handa mazak
Kimler geldi kimler geçti bu handan

Bu handa her kime bağlansan candan
Bu handa kahpeler vurur arkandan
Bu handa vampirler doymuyor kandan
Kimler geldi kimler geçti bu handan

Bu handadır zaman içinde zaman
Bu handa yaşıyor yahşiyle yaman
Bu handa kim kimden eder el-aman
Kimler geldi kimler geçti bu handan

Bu handa raks eder aşığın sözü
Bu handa dokunur kefenin bezi
Bu handa Hüseyin, Yezidin izi

Kimler geldi kimler geçti bu handan

Bu handa müşkülat meşakkat çoktur
Bu handa ararsan dertsiz kul yoktur
Bu handa Azrail en büyük doktor
Kimler geldi kimler geçti bu handan

Bu handa bülbüller hasrettir güle
Bu handa emreder sultana köle
Bu handa Mertoğlu doldurur çile
Kimler geldi kimler geçti bu handan

(42)

GÜVENMİYORUM

Bulutsuz havadan yağmur beklerim
Ben senin sevgine güvenmiyorum
Derdinden çürüse tüm kemiklerim
Ben senin sevgine güvenmiyorum

Kara kış ayında beni yandırdın
Ağustosta her bir azam dondurdun
Bir kez değil beni bin kez kandırdın
Ben senin sevgine güvenmiyorum

Bilmem sebep neydi yolundan saptın
Sevgimize değil paraya taptın
İhanet üstüne ihanet yaptın
Ben senin sevgine güvenmiyorum

Gülle yaprak birbirinden kopar mı?

Âşık sevdasından hile kapar mı?
Seven sevdiğine zulüm yapar mı?
Ben senin sevgine güvenmiyorum

Tek bir katre idi denizden arzum
Vermedin olmadı baharım yazım
Zindana dönüştü ayım yıldızım
Ben senin sevgine güvenmiyorum

Mertoğlu'ndan görüp aldın bu zarı
Bulutlar taşıyor yağmuru karı
Bir tek tebessümdü dünyanın varı
Ben senin sevgine güvenmiyorum

(43)

SEVGİLİLER GÜNÜNÜ

Sevgiliden sevgiliye naz olur
Kutluyorum sevgililer gününü
Sever isen dört mevsimim yaz olur
Kutluyorum sevgililer gününü

Sevdiğini söyle yemem yüzüne
Yıllar yılı hasret kaldım yüzüne
Benim sevgim sığmaz dünya yüzüne
Kutluyorum sevgililer gününü

Sürmelenmiş kaşın gözün ne güzel
Methe layık özün sözün ne güzel
Beni yakan alev közün ne güzel
Kutluyorum sevgililer gününü

Şeyda bülbül feryadını güle çek
Âşık isen mızrabını tele çek
Seviyorsan ömür boyu çile çek
Kutluyorum sevgililer gününü

Aşkın ile alevlenip alışak
Mecnun olup sevdan ile dolaşak
Mertoğlu der al canımı buluşak
Kutluyorum sevgililer gününü

(44)

KALMADI

Benlik hırkasına talip olan çok
Ne yazık nefsinin döven kalmadı
Nefsi akla hükmettiren gayet çok
Hakikat yolunda even kalmadı

Nasıl sahteleşti asıllar özler
Birbirini tutmaz kalp ile sözler
Her renge uyumlu maskeli yüzler
Eyvah insanlara güven kalmadı

Damlası olmayan umar göl olmak
Marifet sayılır kula kul olmak
Herkesin arzusu bağda gül olmak
Bozkırım bekçisi keven kalmadı

Her şeye kadirdir Rahmanı Rahim
Affetmezsen Mevla'm hâlimiz vahim
Herkes görünüşte Halil İbrahim

Nemrut'un putuna söven kalmadı

Dürüslüktür insanlıkta kast olan

Ayık gezmez bade ile mest olan

Çıkarı uğruna sahte dost olan

Miskin Mertoğlu'nu seven kalmadı

(45)

TUTMAYACAKMIŞ

Bin bir tane şafak art arda geçmiş

Yar sen gelmeyince atmayacakmış

Şems, Kamer, yıldızlar nikap

bürünmüş

Güneş doğup Aysa batmayacakmış

Poyraz çengel olmuş seher yeline

Leylaysia set çekmiş Mecnun çölüne

Sebeğ sen kin tutmuş bülbül gülüne

Vuslatın zevkini tatmayacakmış

Konuşmuyor birbiriyle taraflar

Kilit vurmuş dükkânlara sahaflar

Söz birliğı etmiş bütün sarraflar

Sensiz mücevherin satmayacakmış

İrem bağlarında solmuş laleler

Viran olmuş gönüllerde kaleler

Şaha başkaldırmış bütün köleler

Ast üstün emrini tutmayacakmış

Mertoğlu'yum duydukların hep benem

Aşkın zebunuyum bilir bilmenem

Bil vallahi hicap duyar cehennem

Sevenleri yakıp tütmececekmış

(46)

ZÜĞÜRT AĞA

Buyur da gel züğürt ağa

Kırmayasın eşikleri

Senin için hazırlattım

Oturursan döşekleri

Zaten yemiş bitirmişsen

Arzun nereye yetirmişsen

Nerden bulmuş getirmişsen

Böyle dili gevşekleri

Kökü yoktur dallıyorsun

Allıyorsun pulluyorsun

Gece gündüz sallıyorsun

Bebeksiz boş beşikleri

Gözün tuttuğunu götür

Uzatmadan sözü bitir

Hedefini iyi tuttur

Zaya atma fişekleri

Dur Mertoğlu ayılıyor

Yeşil görse bayılıyor

Şimdi nerde yayılıyor

Sizin köyün eşekleri

(47)

ANLAYAMADIM

Dost sandığım insan yılanı döndü

İnsanlar değişti anlayamadım

Yardıma ihtiyaç duyduğum anda

Düşmanlarım koştu anlayamadım

Uğradım amansız zalim dertlere

Güvenim kalmadı artık fertlere

Gözyaşımla kahve yaptım mertlere

Namert geldi içti anlayamadım

Ben usandım yıldım tatlı canımdan

Neşe bulamadım mutlu anımdan

Bir dar zamanımda baktım yanımdan

Öz kardeşim kaçtı anlayamadım

Mertoğlu boş lafa doymuşum çoktan

Hiç murat almadım var ile yoktan

Zemheri ayında acı soğuktan

Sinem yandı pişti anlayamadım

(48)

DEVİR-HAYAT

Hasreti dindirmez bitmeyen yollar

Geldiğin yollara bak yorgun yolcu

Haftalar aylarla devrolan yıllar

Siyah saçın olmuş ak yorgun yolcu

Senelerce eylemişsin hep zarar

Geçmişini bu gün ediyor izhar

Nedir bu telaşın acelen mi var

Otur bir sigara yak yorgun yolcu

Otur hele şöyle biraz nefeslen

Ağyarı bırakıp öz yâre seslen

Ah u zar et vuslatına heveslen

Canını dişine tak yorgun yolcu

Kastı neydi sana geçen yılların

Sazında eskidi dertli tellerin

Hâlden anlamayan kahpe kulların

Çarkına bir çivi çak yorgun yolcu

Yorgun yolcu gâhî yürür gâh tekler

Ağırlaşmış kervan yükü emekler

Mertoğlu geç kalma dost seni bekler

Çok oturdun artık kalk yorgun yolcu

(49)

İKİ NEFES ARASI BİN YALAN

Elest-ü bezminde ikrara geldim

Çözüldü esrarlı sır yavaş yavaş

Babamın sulbünden anne rahmine

Emretti yaradan gir yavaş yavaş

Üç fasıl var idi gözümde perde

Vücut inşa oldu kemalen serde

Tam dokuz ay on gün kaldım o yerde

Yol aldı kervanım sür yavaş yavaş

Annemden babamdan bir kan taşıdım
Emanet verilen bir can taşıdım
Bu hana geleli bir şan taşıdım
İsmin nedir diye sor yavaş yavaş

Sürülünce kervan ne gördü başım
Bu handa başladı gamım telaşım
Kısmet imiş bana ekmeğim aşım
İlk nasip anamdan şir yavaş yavaş

Buluğa girince dünya bambaşka
Gönül verdim beşer denen bir aşka
Nefsimin aklıma hükmü bir başka
Ölümsüz hayaller kur yavaş yavaş

Yirmi beş otuz kırk dünyanın tadı
İnsanlığın nedir anda muradı?
Olmaz Müslüman'ın yabancı yadı
Eyledik cihanı tur yavaş yavaş

Yaş elli beş altmış yetmişte sızı
Ortalaması bu seksende bazı
Seksen beş doksanı yaşar çok azı
Çağırır gel toprak der yavaş yavaş

Sabırla menzile ermek istersen
Mihnet âlemine girmek istersen
Neler çektiğimi görmek istersen
Hele şu bağrımı yar yavaş yavaş

İman ettik Resullerin tümüne
Dünya imtihanı geldi önüme
Bir Mertoğlu eklediler ünüme
Neler geldi başa gör yavaş yavaş

(50)

KAŞESİ DEĞİL

Kalbime ektiğin mihnet fidanı
Bozkırın yaylanın meşesi değil
Yüreğimle tuttun aşkın odunu
Bilinen ocağın maşası değil

Bülbülün yaptığı feryat zar imiş
Güldeki şanssızlık komşu har imiş
Kırılan Mevla'ya nazargâh imiş
Sandığın bir şarap şişesi değil

Beni benden alan o güzel Zühre
Yaptığı çilede bitmedi süre
Baktım fermanıma vurulan mührü
Meğer mutluluğun kaşesi değil

Yüz bin umuduma etti katliam
Celse celse aldı öçle intikam
Devran-ı dehirde nefsim haram
Dediğim Leyla'nın kaşesi değil

Gece gündüz gözlerimden yaş döken
Aşkın çilesine boynunu bükten
Mertoğlu edna kul derdini çeken

Bu zamanın ağa paşası değil

(51)

ERZURUM

Seleşuklu diyarı Osmanlı yurdu

Tarih kokar toprak taşın Erzurum

Atatürk de sende kongre kurdu

Eyilmedi asla başın Erzurum

Düşmanı yurdundan çıkarıp süren

Kendi öz eliyle yarasın saran

Bin bir hatim okur dilinde Kur'an

Mevla için gözde yaşın Erzurum

Bin bir evliyası şanlı gazin var

Vatan millet aşkı dinmez közün var

Beş bin yıllık süregelen mazin var

Türkün dilde Hüma kuşun Erzurum

İllerin içinde dengin bulunmaz

Senden bir an bile ayrı kalınmaz

Dürüst yaşayana kimse dokunmaz

Düşmanına çatık kaşın Erzurum

Asırlardır silinmemiş vakarın

Mertliktir dadaşım şanın şiarın

Köroğlu oyunu dadaş barların

Baş bar oynar her dadaşın Erzurum

Şehit kanı gelinlerin kınası

Her sözünün derin olur manası

Örnek Nene Hatun şanlı anası

Mertoğlu da bir kardeşin Erzurum

(52)

ENGEL OLAMADIM

Bir anlık dalmıştım geçen maziye

Engel olamadım gözyaşlarıma

Baktım kaderimde olan yazıya

Engel olamadım gözyaşlarıma

Gizemli perinin aşkıyla yandım

Bir an kendisini karşımda sandım

Daldığın hayalden erken uyandım

Engel olamadım gözyaşlarıma

Ne sebep ki ayrı kaldım gülümden

İsmi düşmez oldu her an dilimden

Ağlamaktan bir şey gelmez elimden

Engel olamadım gözyaşlarıma

Mertoğlu'na yara vuran sensin yar

Aşkınla gezdirdin hep diyar diyar

Elde iktidar yok oldum ihtiyar

Engel olamadım gözyaşlarıma

(53)

MUHANNET

Hep derdin ki mutlu bir günün olsun

Herkes geldi sen gelmedin muhannet

Nice kusurumu nice hatamı
Herkes sildi sen silmedin muhannet

Akıttın gözümde kanlı yaşımı
Zehir ettin ekmeğimi aşımı
Sebeup sensin taşa çaldım başımı
Herkes bildi sen bilmedin muhannet

Talihimle hoşnut tatlılığıma
Muradın peşinde atlılığıma
Kaderden bir katre mutluluğuma
Herkes güldü sen gülmedin muhannet

Mertoğlu'na verdin silinmez namım
Kırdın gönlümdeki billurdan camım
Gücün yettiğince kederim gamım
Herkes böldü sen bölmedin muhannet

(54)

EFENDİM

Çalıştım gönlümü memnun etmeye
Arzuları bitmiyor ki efendim
Revan oldum aşk yolunda gitmeye
Küheylanım gitmiyor ki efendim

Yıllarca gezdirdi ili bucağı
Eritmedi buzu gönlüm sıcağı
Yüz bin mihnet ilen yaktım ocağı
Körük saldım tütüyor ki efendim
Aklaştı serimin siyah telleri

Coşturdu gözümde akan selleri
Katresi suladı bağda gülleri
Bülbül gelip ötmüyor ki efendim

Çile verdi bana huzur çatmıyor
İhtiyarım artık lezzet tatmıyor
Dünya işlerine aklım yetmiyor
Aşk özlemim bitmiyor ki efendim

Yıllardır bitmedi derdim kederim
Tecellim böyleymiş ele ne derim
Kime küsem talihimle kaderim
Mertoğlu'nu tutmuyor ki efendim

(55)

BELLİSİZ

Bir yayla var yamacında budağın
Sahipleri nere gitmiş bellisiz
Yeni sönmüş isi çıkmaz ocağın
Kimlerin dumanı tütüyor bellisiz

Uçan kelekler baharı bekler
Bekledikçe ah çekiyor yürekler
Yamacına açan renkli çiçekler
Ne gün solmuş ne gün bitmiş bellisiz

Beli yaylacılar gitmiş savaşa
Bu yayla alışmış dökülen yaşa
İki harf yazmışlar bir kara taşa
Kim kimin ekini tutmuş bellisiz

Âşık Mertoğlu da bir bahtı kara
Kimin var ki gelip yaranı sara
Baykuş yuva kurmuş yıkık duvara
Hangi günler susmuş ötmüş bellisiz

(56)

DUDAKDEĞMEZ

Güzellerin gerdanına
Hâl ol seni hissetsinler
Adana'dan Ardahan'a
Yol ol seni hissetsinler

Can gözüyle nazar eyle
Arzuların izhar eyle
Çağla yaşın hazar eyle
Sel ol seni hissetsinler

Huriler seni sınaya
Cahiller nasıl kınaya
Düğünde kızıl kınaya
El ol seni hissetsinler

Hak dostuysan niyazına
Razı ol kader yazına
Âşıkсан aşkın sazına
Tel ol seni hissetsinler

Yoldaş ol Resullaha
Gönülden sarıl ilaha
Eğer insansan Allaha

Kul ol seni hissetsinler

(57)

KAYIP

Bedenim hareket etmez bir dizim
kayıp benim
Ketenime iğne batmaz has bezim
kayıp benim
Herkesе aşikâr oldum bulamadım ben
benim
Kendime hayret ederim iç yüzüm
kayıp benim

Bent oldum nehrin önüne boşuna
akmayacak
İnsanlık örneği budur kalp kırıp
yıkmayacak
Sağ gözümü kapatmışım harama
bakmayacak
Bakarım önüm görünmez sol gözüm
kayıp benim

Ey Mertoğlu karın yoktur her geçen
gün zararım
Ağyar ile kavgalıyım ariflerdir
kararım
Dört iklimim kışa zebun baharımı
ararım
Yolun başı sonu belli tüm yazım kayıp
benim

(58)

HİCİV

Kartallar yurduna süslü hevesle

Bakanı görürsün Palandökenden

Evliyalar yurdu tarumar yaşlı

Yıkanı görürsün Palandökenden

Ecdat vatan için vermemiş canı

Sanki dökülmemiş şehitler kanı

Kara suyla keder gamı hicranı

Akanı görürsün Palandökenden

Buram buram koku çıkmaz gülünden

Bizar olduk hainlerin elinden

Menfaat ve çıkar için dininden

Çıkanı görürsün Palandökenden

Rast gelmiyor garip mazlumun işi

Muhannetin aşu kırıyor dişu

Caddede sokakta fuhuş ateşu

Yakanı görürsün Palandökenden

İntifaya maruz kültür damarı

Küheylandan üstün tuttuk himarı

Mertoğlu'ndan asra izzet şamarı

Çakanı görürsün Palandökenden

(59)

BENİM

Bir anım emsaldir gam deryasına

Nice kahır gizli ağımda benim

Baharım gelmiyor kışım bin asır

Neden güller açmaz bağımda benim

Her bir azam aşk oduyla alışır

Bahtsız âşık kaderiyle dalaşır

Şirinine varmak için çalışır

Ferhat külüngüyle dağımda benim

Beni benden aldı aşktaki efsun

Bir kaşu kemana eyledi meftun

Geçmiş zamanlardan arama mecnun

Çok Kerem gizledi çağımda benim

Mertoğlu'yum bülbül oldum şakıdım

Aşkın kitabından bir virt okudum

Çile tezgâhında sitem dokudum

Dertler ilmek ilmek çağımda benim

(60)

SILAYA HASRET

Öyle özledim ki doğduğum köyü

Gurbetten silaya selamlar olsun

İç içe yaşardık yoksulu beyi

Teyzeye halaya selamlar olsun

Köyün ortasından bir çay akardı

Sel gelince köprüleri yıkardı

İlkbaharda burcu burcu kokardı

Çiğdeme laleye selamlar olsun

Babalar ömrünü eylemiş heba
Sen gayret edersen boş olmaz çaba
Köyün büyük zatı ol Maran baba
Ol gözü elaya selamlar olsun

Çırığın suyunda içerdik çayı
İp ile çekerdik haftayı ayı
Atlar nara atar otlardı tayı
Bak demir kalaya selamlar olsun

Gurbette yaşayan sılayı özler
Maziyi andıkça yaş dolar gözler
Erişte keserdi gelinler kızlar
O hüsnü belaya selamlar olsun

Bu tecelli nokta koyar süreye
Ruh bedenden çeker gider nereye
Cesedim götürün gülü dereye
Okunan salaya selamlar olsun

Mertoğlu gurbetten bir selam saldı
Sebep neydi âşık oldu saz çaldı
Konu komşu yaşlılardan kim kaldı
Yedi sülaleye selamlar olsun

(61)

BED ADAM

Şu alçak dağları sen mi yarattın
Bırak kibri gel adam ol bed adam
Yoksa bu cihanı sen mi donattın

Bırak kibri gel adam ol bed adam

Nefsinle Nemrut'a haber mi saldın
Firavundan sonra tek sen mi kaldın
Söyle Azrail'den mühlet mi aldın
Bırak kibri gel adam ol bed adam

İrem bağı gibi bağın olsa ne
Gökdelenler gibi dağın olsa ne
Karun ile kan bağın da olsa ne
Bırak kibri gel adam ol bed adam

Kibrin buz dağını güneş eritmez
Nefsin ile kibrin seni korutmaz
Kibrin seni insan gibi yürütmez
Bırak kibri gel adam ol bed adam

Ufak yeme sekiz takla atarsın
Çıkar görseñ hemen alta yatarsın
Menfaate sen kibrinde satarsın
Bırak kibri gel adam ol bed adam

Bu hâlin bitirir seni maazallah
Tövbe bu hâlden estağfurullah
Der Mertoğlu kibrin hasmıdır Allah
Bırak kibri gel adam ol bed adam

(62)

GELİŞİNLE GİDİŞİNİN ESERİ

Coştu gözyaşlarım eğlenmez artık

Gelişinle gidişinin eseri
Açtığı yaralar eylemez artık
Gelişinle gidişinin eseri

Bedenimi lime lime çürüttün
İliğimi kemiğimi erittin
Gözlerimin pınarını kuruttun
Gelişinle gidişinin eseri

Sen gittin gideli oldum serseri
Şafak söküp ağarmıyor tan yeri
Gönlüm sızı çeker ey sırlı peri
Gelişinle gidişinin eseri

Mertoğlu Mevla'nın dediği olur
Takdir-i tecelli yerini bulur
Bana yazdırdığın ebedi kalır
Gelişinle gidişinin eseri

(63)

GİZEMLİ GÜZEL

Dosta güven verir aşığa ilham
Meleklerden masum yüzü gözdenin
Kıskansın melekler çünkü o insan
Gayet güvenilir sözü Gözdenin

Görenin gönlüne düşürür sızı
Yüce Mevla'm yazsın ona ak yazı
İli Elazığ'dır has Gakkoş kızı
Sağlam bir temelden özü Gözdenin

Bir huri suratlı maral bakışlı
Elvan elvan burcu burcu kokuşlu
Yürüdükçe yavru ceylan sekişli
Hayli ömre değer nazı Gözdenin

Kudretin kalemi hilal kaşında
Bilmem neler gelip geçmiş başında
Layık methiyeye otuz yaşında
Bahara benziyor yazı Gözdenin

Taramış saçını dala bırakmış
Benleri yerini hala bırakmış
Pembe yanağını ala bırakmış
Yakmış yüz bin canı közü Gözdenin

Bulmuş mu Mertoğlu bilmem dengini
Dünyada veriyor yaşam cengini
Gördüm gözlerinin ala rengini
Tebessümle bakar gözü Gözdenin

(63)

GİZEMLİ GÜZEL

Dosta güven verir aşığa ilham
Meleklerden masum yüzü gözdenin
Kıskansın melekler çünkü o insan
Gayet güvenilir sözü Gözdenin

Görenin gönlüne düşürür sızı
Yüce Mevla'm yazsın ona ak yazı
İli Elazığ'dır has Gakkoş kızı

Sağlam bir temelden özü Gözdenin

Bir huri suratlı maral bakışlı
Elvan elvan burcu burcu kokuşlu
Yürüdükçe yavru ceylan sekişli
Hayli ömre değer nazı Gözdenin

Kudretin kalemi hilal kaşında
Bilmem neler gelip geçmiş başında
Layık methiyeye otuz yaşında
Bahara benziyor yazı Gözdenin

Taramış saçını dala bırakmış
Benleri yerini hala bırakmış
Pembe yanağını ala bırakmış
Yakmış yüz bin canı közü Gözdenin

Bulmuş mu Mertoğlu bilmem dengini
Dünyada veriyor yaşam cengini
Gördüm gözlerinin ala rengini
Tebessümle bakar gözü Gözdenin

(64)

ÂŞIK M. MERTOĞLU

Bayrağı milleti hiçe sayıyor
Hele duruşuna bakın şu itin
Bu cüreti acep kimden alıyor
Hele duruşuna bakın şu itin

Bunlar mı ülkede koyacak yasa

Bunlar bu milleti boğdular yasa

Atatürk lazım ki bunları asa
Hele duruşuna bakın şu itin

Bu vatana millet nice can vermiş
Kanından bayrağa şehit kan vermiş
Nice kalleşlerin defterin dürmüş
Hele duruşuna bakın şu itin

Akiller çıkarıp gezip gördünüz
Hangi yaralara ilaç sürdürdünüz
Açılım diyerek taviz verdiniz
Hele duruşuna bakın şu itin

Silkin de gafletten uyan başbakan
Hâlleri apaçık ayan başbakan
Söz verip sözünden cayan başbakan
Hele duruşuna bakın şu itin

Bunun gibilere pirim vermeyin
Korkuyorsanız siyasete girmeyin
Âşık Mertoğlu'nu hakir görmeyin
Hele duruşuna bakın şu itin

(65)

BAŞKA BİR ŞEY DEMEDİ

Sorunca babası sevdiklerini
O dedi de başka bir şey demedi
Önüne serince resimlerini
Şu dedi de başka bir şey demedi

Dertlerini bir kenara itince
Her zaman gittiği yere gidince
Garson gelip isteğin ne diyince
Su dedi de başka bir şey demedi

Oturtmuş tahtına gönül şahını
Yıllarca izlemiş aşkın rahını
Gözyaşınla muhabbetin ruhunu
Yu dedi de başka bir şey demedi

Yine sabah oldu gurbette erken
Âşık maşukunun yolun beklerken
Bir nefes alırken bir de verirken
Hu dedi de başka bir şey demedi

Gözleri takılıp kaldı resmine
Ateş saldı sevdiğinin cismine
Parmak bastı Mertoğlu'nun üstüne
Bu dedi de başka bir şey demedi

(66)
BAŞIMIN PÜSKÜLLÜ TATLI
BELASI

Atılmaz atayım satsam satamam
Başımın püsküllü tatlı belası
Derdini dermana emsal tutamam
Başımın püsküllü tatlı belası

Güvenmeyen yüce dağa yaslanmaz
Yürek sevmez ise gönül hislenmez

Nasihat kar etmez asla uslanmaz
Başımın püsküllü tatlı belası

Menzil yaklaştıkça ara veriyor
İyileşmeden yeni yara veriyor
Söndürmez ateşim çıra veriyor
Başımın püsküllü tatlı belası

Ele derya sana akmam diyor ya
Cihan yansa seni yakmam diyor ya
Çık gönül dünyamdan çıkmam diyor
ya

Başımın püsküllü tatlı belası

Farkında ya yüzü seher yıldızı
Ne melek ne huri ne peri kızı
Verdi Mertoğlu'na ince bir sızı
Başımın püsküllü tatlı belası

(67)

GECELERİ SABAH OLMAZ
SİVASTA

Beden yorgun gönül hasta ben
Mecnun

Geceleri sabah olmaz Sivas'ta

Uyku tutmaz dertler bitmez ben
sürgün

Geceleri sabah olmaz Sivas'ta

Herkes âleminde aynı ahenkte

Kokmuyor gülleri ayrı bir renkte
Hâl anlamaz bir Osman var dernekte
Geceleri sabah olmaz Sivas'ta

Hasretle yastığa yaslanıyorum
Anılar canlanır hisleniyorum
Akşam olmasını istemiyorum
Geceleri sabah olmaz Sivas'ta

Yine gamla keder dolanır serde
Gönlüm sıldadır bedenim nerde
Pulur tepesinde ıssız bir yerde
Geceleri sabah olmaz Sivas'ta

Mertoğlu'yum tek başıma kalınca
Ah çekip gözleri yaşla dolunca
Hele birde konu gurbet olunca
Geceleri sabah olmaz Sivas'ta

(68)

ÖYLE BİR SULTANIN AŞIĞIYIM BEN

Şu cihanda eşi benzeri yoktur
Öyle bir sultanın aşığıyım ben
Rızası gönlümde büyükçe haktır
Öyle bir sultanın aşığıyım ben

Rızasına uyup emrinde giden
Cümle mahlûkatı yoktan var eden
Onun hüneridir bir cümle beden

Öyle bir sultanın aşığıyım ben

Bir ismi Celildir bir ismi Rezzak
Bir ismi Kadirdir bir ismi Mutlak
Bir ismi Hakimdir bir ismi de Hak
Öyle bir sultanın aşığıyım ben

Dilerse var eder dilerse alır
Zannetme dünyada bir canlı kalır
Mertoğlu yolunda her zaman ölür
Öyle bir sultanın aşığıyım ben

(69)

ÇİÇEK

Beş yüz yetmiş birde doğunca bir nur
Ümmet için düştü zara bir çiçek
Hâlen Medine'den ışık tutuyor
O ravza-i müttehara bir çiçek

Emretti cihana o yaydı dini
Aydınlattı bize bu günü dünü
Güzel Haticeydi Mekke zengini
Eşlik etti ol hünkâra bir çiçek

Bedir inen Uhut cenglerin yeri
Hamza hiç dönmedi cihattan geri
Ebubekir Osman ile Ömer'i
Nakış dizdi ara ara bir çiçek

Varıp tek başına yıktı Hayber'i

Aslanlar aslanı erlerin eri
Eline alınca o zülfükârı
Hizmet etti ol muhtara bir çiçek

Zalimden mazlumun hakkını soran
Halit Bin Velittir bu yolda duran
Delil istiyorsan hazreti Kur'an
Beyan etti aşikâra bir çiçek

Mağripten maşruka Âdemden beri
Sardı etrafını düşman çemberi
Kerbelaya gitti dönmedi geri
Yetmiş yerden aldı yara bir çiçek

Mertoğlu hasreti cana kar etti
Hatem-ül Enbiya murada yetti
Emretti Buraknan semaya gitti
Secde etti ol didara bir çiçek

(70)

GÜZEL

Bir görenler bin kez aklın şaşırır
Ey namesi bir hoş nidalı güzel
Firdevs-i Alada köşkün ayrılmış
Nebiler safında edalı güzel

Dergâhına toplar tüm gidenleri
Miski amber kokar nazik tenleri
Al yanakta sıralanmış benleri
Omuzunun üstü noktalı güzel

Sevdan çenberine takılıp kaldım
Aşkın deryasına sefinem saldım
Bin dört yüzyıl evvel selamın aldım
O gün oldum sana sevdalı güzel

Ne mutludur güllerini derene
Bir ömür seninle devran sürene
Tahammül gerekir yüzün görene
Ya divane olur ya deli güzel

Mertoğlu'yum neden gönül yıkayım
Gönülden gönüle ışık yakayım
Dedim bir kez daha yüzen bakayım
Söz verdi divana vadeli güzel

(71)

DEDİM DEDİ

Dedim yârim etme cevri ü cefayı
Dedi çekeceksin çile Mertoğlu
Dedim bu çileyle sürdür savatı
Dedi sakın deme ele Mertoğlu

Dedim sen tattın mı zevk ile neşe
Dedi sevdan saldı beni ateşe
Dedim al yanağın sümbül menekşe
Dedi benziyor mu güle Mertoğlu

Dedim ağladım mı gözlerinde nem
Dedi karaları bağlıyan benem
Dedim hasretinle delindi sinem

Dedi bekle yârin gele Mertoğlu

Dedim hazan vurdu erken bağlarım

Dedi hüsran ile geçti çağlarım

Dedim o sebepten her gün ağlarım

Dedi kim gözyaşın sile Mertoğlu

Dedim kaderimde karalı yazı

Dedi Mertoğlu'nun yok ihtirazi

Dedim çalmalısın aşk ile sazı

Dedi vurmalsın tele Mertoğlu

(72)

SEN NE DERSEN DE

Garibi mazlumu hakir görene

Ben adam diyemem sen ne dersen de

Çıkara nefesine boyun eyene

Ben adam diyemem sen ne dersen de

Dürüst çalışana leke atana

Acımadan yetim hakkı yutana

Vatanını düşmanına satana

Ben adam diyemem sen ne dersen de

Verdiği sözünde sabit kalmazsa

Dost ile ağlayıp dostla gülmezse

Yapılan eyliğin kadrin bilmezse

Ben adam diyemem sen ne dersen de

Ocaklar söndürüp yuva yıkana

Elin namusuna yanlış bakana

Bir eyliği bin kez başa kakana

Ben adam diyemem sen ne dersen de

İhanete zulüme boyun eyene

Komşusu aç imiş ondan beyene

Âşık Mertoğlu'na haksız diyene

Ben adam diyemem sen ne dersen de

(73)

**BOŞA HARCAMIŞIM GEÇEN
YILLARI**

Gidenin peşinden baktım ağladım

Boşa harcamışım geçen yılları

Üzüldüm hislendim kara bağladım

Boşa harcamışım geçen yılları

Çileyle kederle kılmışım karar

Gel neşemi sorma dert ararsan var

Her gün şu ömrümden eyledim zarar

Boşa harcamışım geçen yılları

Canımda huzur yok cananım mutsuz

Sözü tamam demem saklıdır rumuz

Meğer ciğersizmiş yüreğiye buz

Boşa harcamışım geçen yılları

Kırmadın kimseyi kırılan benim

Gurbetten gurbete sürülen benim

Keder hamuruyla karılan benim

Boşa harcamışım geçen yılları

Mertoğlu zararlı sermaye tümünden
Lezzetin kalmadı bugünden dünden
Yarım asır geçti doğduğum günden
Boşa harcamışım geçen yılları

(74)

ESİN ESMER'E ŞİİR

Ak anlına kara yazı yazılmış
Muradı bölünmüş Esin Esmerin
Tek bir kuzusuyla hayat sürüyor
Vaatleri silinmiş Esin Esmerin
Belli ki neşesi bozulmuş tümünden
Bir murat almamış bu günden dünden
Çeyrek asır geçmiş doğduğu günden
Yılları çalınmış Esin Esmerin

Terk etmiş Sivas'ı Yıldızeli'ni
Kınada özlemiş nazik elini
Anlayan olmamış onun hâlini
Yüreği delinmiş Esin Esmerin

Duman kalkmaz olmuş gönül dağında
Gül yüzü gülmemiş gençlik çağında
Ötmemiş bülbülü sevda bağında
Gülleri yolunmuş Esin Esmerin

Kader ona gurbet eli gezdirmiş

Bazen olmuş tatlı candan bezdirmiş
Âşık Mertoğlu'na şiir yazdırmış
Tek gönlü alınmış Esin Esmerin

(75)

ANNE ŞİİRİ 2

Dinmedi bir türlü gözümde yaşam
Zehir oldu bana ekmeğim aşım
Teselli eylemez bacım kardeşim
Derdime dermanım bulanım gelsin
Çağırın yanıma anamı gelsin

Güller gibi sararıp da solmazdım
Boynu bükük tek başına kalmazdım
Anam sağ olsaydı böyle olmazdım
Benim için saçın yolunım gelsin
Çağırın yanıma anamı gelsin

Hazan olur öksüzlerin her çağı
Gazel döker erken bahçesi bağı
Üşütmez yavruyu anne kucağı
Seher uykusunu bölenim gelsin
Çağırın yanıma anamı gelsin

Gelirse dindirir gözümde yaşam
O benim hem ayım hem de güneşim
Hem eşim hem bacım hem de
kardeşim
Ezik ciğerini delenim gelsin
Çağırın yanıma anamı gelsin

Özletmiş kınaya nazik elini
Akraza çevirmiş bülbül dilini
Görsün Mertoğlu'nun müşkül hâlini
Ferhat gibi dağlar delenim gelsin
Çağırın yanıma anamı gelsin

(76)

DİVAN

Birazda ben anlatayım seni yaralı
Muhsin
Ta ezelden böyle imiş bahtın karalı
Muhsin
Dert üstüne dert ekledin anne baba
kardeşle
Benim gibi sende var dertler sıralı
Muhsin

Girmişsin aşk bahçesine olmuşsun
güle âşık
Bülbül güle âşık olmuş gülde bülbüle
maşuk
Bilmem ki acep doğdu mu sana da
nurlu ışık
Eylemişsin diyar diyar yurdu turalı
Muhsin

Kesme yaradan Allaktan bir olsun
gümanın
Ağrı dağı gibi kalkmaz başındaki
dumanın

Yılar yılı dert çekersin ya buldun mu
Lokmanın
Kendi elinle yaranı kendin saralı
Muhsin

Mesken eyledin Aydını gurbet denen
sızın var
Senin soyun sürdürecektir oğlun kızın
kuzun var
Soyunla sülâlen temiz hem şehit hem
gazin var
Annenin cennet mekânı Ağrı meralı
Muhsin

Mertoğlu der kulak kesme sana gelen
çağrıdan
Hiç kimseye zarar gelmez kabul gören
doğrudan
Hicret sünnet sende yaptın il Aydın'a
Ağrıdan
Soranlar çok ayıp eder sana nereli
Muhsin

(77)

MURADIN NEDİR

İsmiyle cismimi var eden güzel
Alda aratmanda muradın nedir?
Elif ile mimi yar eden güzel
Dalda aratmanda muradın nedir?

Baktım tabiatın nakışındasın
Baktım ırmakların akışındasın
Baktım çiçeklerin kokuşundasın
Gülde aratmanda muradın nedir?

İndim denizlerin derinindesin
Dünde bu günümde yarınımdasın
Esen rüzgârların serinindesin
Yelde aratmanda muradın nedir?

Aşkına düşenler kalır vadinde
Sevgini zikreder bin bir adında
Verdin gözyaşları tuzun tadında
Balda aratmanda muradın nedir?

Sen yarattın beni bende böyleyim
Al bendeki beni gel de geleyim
Baş eğdim kapına esir köleyim
Elde aratmanda muradın nedir?

Mertoğlu'yum siyahımsın akımsın
Yaratanım sensin Enel Hakkımsın
Bana şah damardan daha yakınsın
Kulda aratmanda muradın nedir

(78)

BİR HİKMETİ VAR

Yüce Mevla senin bin bir ismini
Dilde aratmanın bir hikmeti var
Lütfü kereminle elif ile mimi

Dalda aratmanın bir hikmeti var

Emri ilahiler başımın tacı
Eyyübün sabrıymış çektiği acı
Cümle çiçeklerden derde ilacı
Balda aratmanın bir hikmeti var

Toplayıp çıkardık hep aynı sayı
Kaderde herkesin farklıdır payı
Dört mevsim içinde on iki ayı
Yılda aratmanın bir hikmeti var

Nakşettin kalbine sözde meşkini
Sevgiyle süsledin gönül köşkünü
Ol seven Mecnuna Leyla aşkını
Çölde aratmanın bir hikmeti var

Gördüm tabiatın nakışlarını
Gördüm ırmakları akışlarını
Resulü Ahmed'in kokuşlarını
Gülde aratmanın bir hikmeti var

Rehberimiz Kur'an örnek almayı
İslam'ı yaşayıp huzur bulmayı
Mertoğlu Habibe ümmet olmayı
Kulda aratmanın bir hikmeti var

(79)

VAKİT SAAT TAMAMDIR

Nazlı canan haber salmış gel diye

Anladım ki vakit saat tamamdır
Dargınlığı yüreğinden sil diye
Anladım ki vakit saat tamamdır

Her zaman var idi gönlümde yeri
Ben onu sevmekte kalmadım geri
Dedi unutmadım hicrandan beri
Anladım ki vakit saat tamamdır

Cihan şahit ikimizin aşkına
Meftun idim sohbetine meşkinde
Tam bir aşkla aldı gönlündeki köşküne
Anladım ki vakit saat tamamdır

Âlem bilir sana olan ahtımı
Sun sevgini süsle kara bahtımı
Sevdan ile şereflendir tahtımı
Anladım ki vakit saat tamamdır

Amadeyim arif sözün tutmaya
Sultanımla mutluluğu tatmaya
Ömür boyu bir yastıkta yatmaya
Anladım ki vakit saat tamamdır

Çile çektin ezim ezim ezildin
Hasretliğin süzgecinden süzıldün
Gam çekerek yeterince üzıldün
Anladım ki vakit saat tamamdır

Sevdiceğim ahvalimi sorunca

Mertoğlu da cevabını verince
Kutsal aşka evet mührü vurunca
Anladım ki vakit saat tamamdır

(80)

DADAŞIM

Dünya bilsin ta ezelden böyleyim
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım
Bilme yine tekrar yine söyleyim
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım
Eğilmez kimseye dik durur başım

Kimliğim bellidir boyum bellidir
Düğünüm bellidir toyum bellidir
Ecdadım bellidir soyum bellidir
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım

Eğilmez kimseye dik durur başım

Seksen bir vilayet şehir il benim
Altay diyarından esen yel benim
Bütün lehçesiyle Türkçe dil benim
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım

Eğilmez kimseye dik durur başım

İmanın içinde altı şartım var
İslam'a dayalı sağlam sırtım var

Şehidime ay yıldızlı örtüm var
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım
Eğilmez kimseye dik durur başım

Haçlıların mandasına giremem
Dertlerime merhem olsa süremem
İnancımдан asla taviz veremem
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım
Eğilmez kimseye dik durur başım

Vatan kutsal bunu böyle bilirim
Göz dikenin ben hakkından gelirim
Bu uğurda çekinmeden ölürüm
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım
Eğilmez kimseye dik durur başım

Bu cennet vatanım her şeye değer
Bize dost görünen düşmanmış meğer
Türk olmak ülkemde suç ise eyer
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım
Eğilmez kimseye dik durur başım

Çok söze gerek yok ortada durum
Bende geçersizdir sizdeki yorum
İlçem Aşkale'dir ilim Erzurum

Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım
Eğilmez kimseye dik durur başım

Mertoğlu ne mutlu Türkoğlu Türksün
Masumu mazlumu koruyan kürksün
Vatan hainleri adından ürksün
Türküm Müslüman'ım hem de
dadaşım
Eğilmez kimseye dik durur başım

(81)

KÖZ BIRAKTI

Geçerken sevdiğim demin buradan
İz bıraktı yüreğimden içeri
Yandığımıza şahit oldu yaradan
Köz bıraktı yüreğimden içeri

Gel sultanım küsüp gitme dön geri
Gir geceme ağarmasın tan yeri
Edasıyla gülümseyen gül peri
Naz bıraktı yüreğimden içeri

Hep ağlattı silmez gözüm yaşımı
Mutluluğa salmaz gönül kuşunu
Yaz ayında gördüm kara kışımı
Buz bıraktı yüreğimden içeri

Sevdalıydım böyle güzel birine
Dokunmadan sırma zülüflerine

Ayrılığı mutluluğun yerine
Tez bıraktı yüreğimden içeri

Bir zamanlar şu başımın baş tacı
Demiş olmam Mertoğlu'nun ilacı
Kurşundan tesirli zehirden acı
Söz bıraktı yüreğimden içeri

(82)

BU BAYRAK BİZİM

Binlerce şehidin kanından rengi
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim
Arasan dünyayı bulunmaz dengi
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Sultan Alpaslan ile kalktık uyandık
Anadolu kapısına dayandık
Şehit olduk al kanlara boyandık
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Çaldıran şahittir yazdık bir destan
Doksan bin gencimiz dondu soğuktan
Biz Çanakkale'de şan vermişiz şan
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Biz Türk milletiyiz farkımız çoktur
Fakat bizde hiç ırk ayrımı yoktur
Bizim imanımız bir olan haktır
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Biz Türküz biz Kürtüz biz Alevi Laz
Biz Avşar biz Çerkez etmem itiraz
Yöröğü efeyi gakköşü da yaz
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Biz şanlı Türkleriz asil milletiz
Dünya denen handa köklü devletiz
Tarihte yazılı bizden kalan iz
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Biz geçmişte Yavuz Fatih Sultan Han
Biz Atatürk bu uğurda verdik can
Biz bu vatan için döktük nice kan
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Okuyup tarihin hatırla baştan
Bu millet geçer mi bir çakıl taştan
Yığıdolar ayrılır mı dadaştan
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Geçmişin uzanır kayı boyuna
Osmanlının Selçuklunun soyuna
Uyan be milletim gelme oyuna
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

Bizim inancımız ezanımız bir
Bizim okuyup ta yazanımız bir
Mertoğlu der şair ozanımız bir
Bu millet bu vatan bu bayrak bizim

(83)

FIRSAT VERME

Doğudan batıya cennet vatanı
Böldürene fırsat verme ya rabbim
Bey tül maldan garip yetim hakkını
Çaldırana fırsat verme ya Rabbim

Hayırlara vesile kıl yolları
Doğruluktan ayırma biz kulları
Bağımızda açsın barış gülleri
Sol durana fırsat verme ya Rabbim

Muzaffer kıl bize göster doğrunu
Bizden esirgeme iman çağrını
Kalleş kurşunuyla kardeş bağrını
Deldirene fırsat verme ya Rabbim

Allah'ım ağlatma hiç bir anayı
Dövdürme acıyla dertli sineyi
Al kınalı kuzulardan kınayı
Sildirene fırsat verme ya Rabbim

Hiç kimse düşmesin kardeş kastına
Kem gözler bakmasın millet dostuna
Hainlikle vatan bayrak üstüne
Saldırana fırsat verme ya Rabbim

Mertoğlu tekbirle yükseltek sesi
Bayraktır gönderin en güzel süsü
Nöbetin başında asker polisi

Öldürene fırsat verme ya Rabbim

(84)

SİLAHLAR ALIR

Zalim düşman göz dikerse vatana
Kalemin yerini silahlar alır
Söz söylerse ecdadına atana
Kalemin yerini silahlar alır

Dönüp baktım geçmişteki çağıma
Alçaklar uğratmam ben otağıma
Bir de el kalkarsa al bayrağıma
Kalemin yerini silahlar alır

Vatan için can vermesi gurursa
Namus şeref millet için onursa
Askerimi polisimi vurursa
Kalemin yerini silahlar alır

Dönerse hainler verdiği sözden
Kurulan kumpaslar kaçır mı gözden
Tarihi bilenler korkmalı bizden
Kalemin yerini silahlar alır

Seyit Onbaşımın attığı mermi
Hedefi bulmadan döndü mü geri
Savaş kalem ile gitmez ileri
Kalemin yerini silahlar alır

Durduk yerde acıtırsa canını

Akıtırsa asker polis kanını
İşkâl ederlerse bu vatanını
Kalemin yerini silahlar alır

Dört yanını düşman ağı sararsa
Onda toprağımı almak kararsa
Cephede düşmanla savaşmak varsa
Kalemin yerini silahlar alır

Düşman Mertoğlu'na kaş kaldırır
Devlete millete başkaldırır
Hainler ülkemden taş kaldırır
Kalemin yerini silahlar alır

(85)

VEFASIZ

Gezdim şu âlemi seni ararım
İzin belli değil senin vefasız
Nerde insan görsem ona sorarım
Yüzün belli değil senin vefasız

Bir gün gelir güller gibi solarsın
Bazen boşalır da bazen dolarsın
Belli değil hangi telden çalarsın
Sazın belli değil senin vefasız

Maşuk aşığımlı neden kandırır
Her geçen gün hayalini andırır
Sevdan beni içten içe yandırır
Közün belli değil senin vefasız

Daldırdın garibi duygu seline
Diyardan diyara gurbet eline
Mecnun Leylasının keder çölüne
Özün belli değil senin vefasız

Kırk yerden budadın tuttuğum dalı
Gör ki her yanıma battı bir çalı
Örtün üzerime ayrılık çulu
Bezin belli değil senin vefasız

Mertoğlu'nda sevgin cismin adın yok
Bu dünyadan sanki bir muradın yok
Acımı tatlımı inan tadın yok
Tuzun belli değil senin vefasız

(86)

BİR ŞEY DEMEDİZ

Kurbanlara hayvan katli diyenler
Hindi kesenlere bir şey demediz.
Noel tortusuyla haram yiyenler
Hindi kesenlere bir şey demediz.

El atmadık dinde bir şey kaldı mı?
Arzularız vuslatını buldu mu?
Beklediyiz Noel babaz geldi mi?
Hindi kesenlere bir şey deme diz.

Sözüm size Avrupa'ya uyanlar,
Ezan seslerinden kaygı duyanlar,
Ey medeni baylar ve de bayanlar,

Hindi kesenlere bir şey deme diz.

Hep çevir diz dinsizliğin çarkını,
Defe koyup çaldız gezi pakını,
Umarım anlarsız dinin farkını,
Hindi kesenlere bir şey deme diz.

İrticacı dediz bize tamızla
Neşe dolar yarma gülüz damızla
Dilek ağacınız Noel çamızla
Hindi kesenlere bir şey deme diz

O tuz bir aralık Mekke'nin fethi
Ümmet bilir bu gecede hikmeti
Mertoğlu isterim Haktan cenneti
Hindi kesenlere bir şey deme diz

(87)

GİZEMLİ DİLBER

Güle küsmüş bülbül gibi hâlin var
Niçin susuyorsun gizemli dilber
Konusan bin derde Lokman olursun
Niçin susuyorsun gizemli dilber

Zülfün arasına gizlenmiş yüzler
Kanlı yaş dökmesin o ela göler
Neyin ifadesi saklanan sözler
Niçin susuyorsun gizemli dilber

Söyle ki yanmasın ciğerin başı

Gelmesin ömrüne hayatın kışı
Bitir içindeki sonsuz savaşı
Niçin susuyorsun gizemli dilber

Sevgi dolu gölün kimlere esir
Böyle güzellikte kim arar kusur
Haftan yıla dünmüş ayların asır
Niçin susuyorsun gizemli dilber

Dertlinin kaderi ezelden böyle
Aşkın tarihine yazılmış öğle
Çekinme müşkülün var ise söyle
Niçin susuyorsun gizemli dilber

Susup Mertoğlu'na verirsen sızı
Figan olur gecesiyle gündüzü
Gel de insaf eyle zalimin kızı
Niçin susuyorsun gizemli dilber

(88)

BU BAŞKA BİR ŞEY

Yar yüzüme baktı tebessüm etti
Mürvet dersem değil bu başka bir şey
O bakışla aklım başımdan gitti
Firkat dersem değil bu başka bir şey

Sevgi denen bir noktada buluştum
Kutsal aşkın çilesine alıştım
Kapısında köle gibi çalıştım
Irgat dersem değil bu başka bir şey

Gam yükünü kervanıma yükledim
Günü aya ayı yıla ekledim
Ömür boyu gelir diye bekledim
Nöbet dersem değil bu başka bir şey

Sevdasını yüreğime gizledim
Gönül ekranından her gün izledim
Yan yanayken bile candan özledim
Hasret dersem değil bu başka bir şey

Yanık yüreğime bin yara açtı
Mutluluk yerine hep elem saçtı
Umutla beklerken zamansız göçtü
Hicret dersem değil bu başka bir şey

(89)

SİTEM

Ey vefasız gerçekleri saklama
Senden çektiğimi elden çekmedim
Üste çıkıp boşa kendin aklama
Senden çektiğimi elden çekmedim

Gittin namertlere sırrım söyledin
Başka gönüllerde gönül eyledin
Mutluluk beklerken zulüm eyledin
Senden çektiğimi elden çekmedim

Taç ettim başıma gamı kederi
Sızı koydun can evimden içeri

Gıybetim etmekten kalmadın geri
Senden çektiğimi elden çekmedim

Doğruları inkâr eden maralım
İstemedi mutlu yuva kuralım
Olanları şahitlere soralım
Senden çektiğimi elden çekmedim

İhanet okuyla sırtımdan vurdun
Senli umutları sürgüne sürdün
Mertoğlu'na mutluluğu çok gördün
Senden çektiğimi elden çekmedim

(90)

NE YAZIK

Benlik hırkasını giydim sırtıma
Çıkarıp da atamadım ne yazık
Bülbüller misali dostun bağında
Şeyda olup ötemedim ne yazık

Bir zamanlar bulamazken hasırını
Havayı hevesin oldum esiri
İnsanlarda arar iken kusuru
Öz nefsime çatamadım ne yazık

Hiç uğruna kedim heder ettim de
Alevsiz ateşsiz yanıp tüttüm de
Boş işlerin peşi sıra gittim de
Menzilime yetemedim ne yazık

Gönül sarayına varıp girmişken
Yar zülfünü tarayıp da örmüşken
Cananıma gizli bir söz vermişken
Ben sözümü tutamadım ne yazık

Mertoğlu'yum ömür bitmek üzere
Adım adım yaklaşırım mezara
Sermayesiz tezgâh açtım pazara
Cevherimi satamadım ne yazık

(91)

BENEM

İşte diyeceğim size tek bir söz
Görün yetimlerin yetimi benem
Babadan yetimim anadan öksüz
Görün yetimlerin yetimi benem

Hüzünden üstüme bir gömlek biçtim
Hayat köprüsünden mecburen geçtim
Kendi kaderimi kendimi seçtim
Görün yetimlerin yetimi benem

Başım koyup dizlerinde yatmadım
Sımsıcacık ellerinden tutmadım
Anne baba sevgisini tatmadım
Görün yetimlerin yetimi benem

Mertoğlu kadere boynunu eğer
Bazen de çaresiz kalırmış meğer
Sahipsiz olanı kim olsa döğer

Görün yetimlerin yetimi benem

(92)

SENİN HATRINA

Sebebine diyar diyar sürüldüm
Tek senin hatrına senin hatrına
Hayli zaman gurbet gezdim yoruldu
Tek senin hatrına senin hatrına

Gonca gülsün dallarına konarım
Her saniye güzel ismin anarım
Alevlenir Kerem gibi yanarım
Tek senin hatrına senin hatrına

Sevgimize ışık tutsa kaderim
Canımı canana feda ederim
Gönderseler zindanlara giderim
Tek senin hatrına senin hatrına

Bürünmedim yeşillere allara
Ayak yalın düştüm tozlu yollara
Nice boyun eydim zalim kullara
Tek senin hatrına senin hatrına

Akan coşkun seller ile yarıştım
Her cefayı kabul ettim alıştım
Mertoğlu yum muhannete el açtım
Tek senin hatrına senin hatrına

(93)

ÖĞRETMEN

Tarihler şahittir binlerce yıldır
İlimi irfanı bilir öğretmen
Cehalete ışık ilime yoldur
Her şeyin hakkından gelir öğretmen

Sabah okuluna diyor merhaba
Başta alfabeye gösterir çaba
Bazen anne gibi bazen de baba
Halkın tercümanı olur öğretmen

Filizi yeşertme yolunu arar
Ne gülü incitir ne dalı kırar
Gönülden gönüle köprüler kurar
Yürekten silinmez kalır öğretmen

Dinin diyanetin kulağı gözü
İmana İslam'a bağlıdır özü
Mevla'nın yoluna çağırır bizi
Hakiki mürşidi bulur öğretmen

Sınıftan sınıfa koşar yorulmaz
Dik durur her zaman coşar yorulmaz
İlim saygısıyla yaşar yorulmaz
Emri ilahiden alır öğretmen

Mertoğlu her kulda kusuru görmez
Selamsız destursuz dergâha girmez
Can verir vatandan bir ödün vermez

Görevi uğruna ölür öğretmen

(94)

KADINLAR

Kuranda müzeyyen olan varlıklar
Dünya genelinde kadınlar böyle
Kimi bolluk görür kimi darlıklar
Dünya genelinde kadınlar böyle

Bazıları vardır güzel soyludur
Bazıları vardır hırçın huyludur
Kimi kısa kimi uzun boyludur
Dünya genelinde kadınlar böyle

Kimi yuvasına olur kul çöker
Kimi kaderinde olanı çeker
Kimi de beyinin ömrünü söker
Dünya genelinde kadınlar böyle

Kimi der anlımda yazılan yazım
İffetim namusum gizlenen sızım
Bazen annem bacım bazen de kızım
Dünya genelinde kadınlar böyle

Birileri ömre bin ömür katar
Bazısı dert etmez yan gelir yatar
Bazen kaynata ya çok kötü çatar
Dünya genelinde kadınlar böyle

Bazı kadın vardır yoktan var eder
Dıştan artmaz diyip içten kar eder

Bazısı sırları aşikâr eder
Dünya genelinde kadınlar böyle

Kadın var eylemez kimseye minnet
Kadınlar genelde severler ziynet
Kadın var yoluna serilir cennet
Dünya genelinde kadınlar böyle

Biri Mertoğlu'nun gönül sultanı
Onunla yükselir şerefi şanı
Kimisi insanın canı cananı
Dünya genelinde kadınlar böyle

(95)

YAŞANMAZ Kİ

Güle güle git yavrum aklın bizde
kalması
Koç yiğitler ağlamaz gözün yaşla
dolması
Kutsal görevdir çünkü asla ihmal
olması
Bir ölür bin doğarız kışlalar boş
kalmaz ki
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz
ki

Bin yetmiş bir yılında ana yurda can
verdik
Şehit olduk uğrunda bu toprağa kan
verdik

Cephelerde savaştık tüm cihana şan
verdik

Bir ölür bin doğarız kışlalar boş
kalmaz ki
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz
ki

Çaldıranda Yavuzun diktiği ulu sancak
Ümidin kesme haktan sönmeyecek bu
ocak
Gidenlerin yerini gelenler dolduracak
Bir ölür bin doğarız kışlalar boş
kalmaz ki
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz
ki

Necip soylu milletin toprağı olmalıdır
Kökü dalı budağı yaprağı olmalıdır
Şehidinin kanından bayrağı olmalıdır
Bir ölür bin doğarız kışlalar boş
kalmaz ki
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz
ki

Dikkat et Haçlılara kapımıza dayanmış
Geçmişin örnek sana Sakarya
Sarıkamış
Şahittir Çanakkale ülken kanla
yıkanmış

Bir ölür bin doğarız kışlalar boş
kalmaz ki
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz
ki

Gir hainler inine bozulsun tüm yuvası
Her zaman sizinledir annen baban
duası

Bu dava sen ben değil hakla batıl
davası
Bir ölür bin doğarız kışlalar boş
kalmaz ki
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz
ki

İman ettik Allaha Resulün ümmetiyiz
Peygamber ocağıdır sizin nöbet
yeriniz
Hamza gibi komutan cennettedir
piriniz
Bir ölür bin doğarız kışlalar boş
kalmaz ki
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz
ki

Yurdumun sancağını tutup şaha
kaldırım
Kem gözlerle bakanın hadlerini
bildirin

İki cihanda sizler Mertoğlu'nu
güldürün
Bir ölür bin doğarız kışlalar boş
kalmaz ki
Oğulsuz yaşanır da vatansız yaşanmaz
ki

(96)

BABA

Doksan iki yılı hüznün senemiz
Nereye baksam sensiz olmuyor baba
O günden bu güne ağlar anamız
Kimse gözyaşını silmiyor baba

Şimdi başköşede boş kaldı yerin
Gönlümüz yasıdır yaramız derin
Boynu bükük kaldı Zahide yârin
Eller kapımızı çalmıyor baba

Bağlarında türlü çiçek bitirsek
Bağdaş kurup sofrasına otursak
Annemizi bala yağa yatırsak
Sen olmadan yüzü gülmüyor baba

Sel oldu gözünden döktüğü yaşlar
Bir keder bitmeden diğeri başlar
Ne etsem menzile attığım taşlar
Bir türlü yerini bulmuyor baba

Mertoğlu'yum yıllar geçti aradan

Bol Fatiha oğlun Yücel Karadan
Bu düzeni böyle kurmuş yaradan
Gidenler yerine gelmiyor baba

(97)

SEBEP NE?

Kut'ül Amare'yi yeni öğrendim
Sebep ne gizlenmiş bizden bu zafer
Tarihin çok zorlu şanlı savaşı
Sebep ne gizlenmiş bizden bu zafer

Irak cephesinde girdik savaşa
Rüşvet teklifiyle kaldık baş başa
Satmadı onurun ol Halil Paşa
Sebep ne gizlenmiş bizden bu zafer

Okuyup anlayan gözler yaşarmış
Mehmetçik cepheden cephe aşarmış
Şanlı ecdadımız zafer başarmış
Sebep ne gizlenmiş bizden bu zafer

Devletin başında Mehmet Reşit Han
Vatanın uğruna can vermişiz can
Boşa mı akıttık oluk oluk kan
Sebep ne gizlenmiş bizden bu zafer

Aç susuz savaşmak gayretten zordur
Türk'e vatan bayrak namustur ardır
Bunu sakladız ya ne karız vardır
Sebep ne gizlemiş bizden bu zafer

Tarihler her zaman doğruyu söyler
Saklanmaz tarihte yaşanan şeyler
Geçmişte devleti yöneten beyler
Sebep ne gizlenmiş bizden bu zafer

Bu nesil öğrenip sezmesin diye
Mertoğlu destanın yazmasın diye
İngilizler bize kızmasın diye
O sebep gizlenmiş bizden bu zafer

(98)

OĞUL

Kutsal görevini bitiren kuzum
Sancağı başbuğa götürən kuzum
Hanemize sevinç getiren kuzum
Baba ocağına hoş geldin oğul

Hasret kaldı annen senin yüzüne
Gön oldu ki yaşlar doldu gözüne
Bacın müjde verdi komşu kızına
Baba ocağına hoş geldin oğul

Hep gizli tutmuştum görev yerini
Her geçen gün döktüm ecel terini
Çok korktum üzersin sevdiklerini
Baba ocağın hoş geldin oğul

Askere giderken baktık peşine
Ağlayan ananın girdin düşüne
Nöbeti devret tin öz kardeşine

Baba ocağına hoş geldin oğul
Varlık can sağlığı gerisi boştur
İnsanoğlu derler kanatsız kuştur
Şimdi Mertoğlu'nun bu gönlü hoştur
Baba ocağına hoş geldin oğul

(99)

YAZMIYAYIM MI?

Kültüre sanata bağlıdır özüm
Gönülden dizeler dizmiyeyim mi?
Elimde sazım var dilimde sözüm
Türkün türküsünü yazmıyayım mı?

Dinleyin sözümü ağalar beyler
Âşıklar âşıkça doğruyu söyler
Layık mı yurduma yapılan şeyler
Yapılan işleri sezmiyeyim mi?

Hayatta kimseye eğmeyiz boyun
Ne sesiz kuzuyuz ne uysal koyun
Ülkemin üstüne oynanan oyun
Ne dersiniz yani bozmuyayım mı?

Özde hakikatin budur muradı
Eşit paylaşmanın hukuktur adı
Haksız zalimi kollarsa kadı
Böyle adalete kızmıyayım mı?

Eyleşecek gönlümüzün yarası

Söylüyeyim gelmiş iken sırası
Yaşadığım bu yurt ecdat mirası
Üzerinde gezip tozmuyayım mı?
Öz yurdumda bize tuzak kuranın
Hesabı yok açtıkları yaranın
Askerimi polisimi vuranın
Mundar derisini yüzmeyeyim mi?

Dost dediğim kem göz ile bakarsa
Mertoğlu'nun ciğerini yakarsa
Gövendiğim yılan gibi sokarsa
Ben onun başını ezmiyeyim mi?

(100)

TESCİLLİ ÖKÜZ

Dinleyin dostlarım arzuhâlim var
Eşine yan bakar tescilli öküz
Üstüme tapulu inat malım var
İşine yan bakar tescilli öküz

Bakın bu dünyanın ahdi zamanı
Rengini sorarsız hafif dumanı
Önüne dökünce kuru saman
Aşına yan bakar tescilli öküz

Ağına bakarsan dişleri bedi
Açtım bağlarını mısırı yedi
Yaşını sorarsan elli beş dedi
Koşuna yan bakar tescilli öküz

Canımı çok yaktı verdiği zarar
Kendinden gayrıya sağlamaz yarar
Biraz sıkışınca samiye kırar
Başın yan bakar tescilli öküz

Hâkimi tosundur yeşil doğanın
Yayılp boynuna hörgüç yığanın
Kendisinden yiğit kızıl boğanın
Peşine yan bakar tescilli öküz

Mert oğluyum geldim işin demine
Bu saatten sonra bakmam zemine
İneğin müsürde yağlı yemine
Boşuna yan bakar tescilli öküz

(101)

ASKER OLAN OĞLUNA BİR BABA ÖĞÜDÜ

Peygamber ocağı kutsal bir görev
Yeter ki halis tut niyeti oğul
Görevini su istimal edersen
Zor olur bedeli diyeti oğul

Ana yurttur ecdadının otağı
Kan verdik sulandı vatan toprağı
Bedel verip korumuşuz bayrağı
Şerefli dir bu Türk milleti oğul

Cevherdir vatanın toprağı taşı
Analar akıtmış gözünden yaşı

Atan bu uğurda yaptı savaşı
Tedbir al unutma cihadı oğul

Vatanın her yanı birdir unutma
Nöbeten dikkat et uyuma yatma
İş başa düşünce yabana atma
Şehit mesken tutar cenneti oğul

Vatansızlar düşer çok müşkül hâle
Vatandır millete sığınak kale
Duam budur iyi haberin gele
Ana baba çeker hasreti oğul

Bitmez Müslüman'ın hakka saygısı
Asla doğruluktan olmaz kaygısı
Her şeyden öncedir vatan sevgisi
Ancak seven bilir kıymeti oğul

Taviz verme yurttan geçsen canından
İzzetin bellidir asil kanından
Deden babasından bende babamdan
Mertoğlu'ndan devral nöbeti oğul

(102)

TALİHİ

Hangi dala el attıysa kırıldı
Gam gasavet çeke çeke yoruldu
Haksızlardan öz geçmişi soruldu
Barışmadı Mertoğlu'yla talihi

Gülem dedi ağlamayı önerdi
Boz bulanık çağlamayı önerdi
Her gün kara bağlamayı önerdi
Barışmadı Mertoğlu'yla talihi

Gözlerinden kanlı yaşlar süzdürdü
Çile verdi tatlı candan bezdirdi
Saz elinde diyar gurbet gezdirdi
Barışmadı Mertoğlu'yla talihi

Bu âlemde huzur bulmak istedi
Sevdiğiyle murat almak istedi
Ömür boyu mutlu olmak istedi
Barışmadı Mertoğlu'yla talihi

Mertoğlunu yere çalan dünyadan
Her şeyini elden alan dünyadan
Geldim gidiyorum yalan dünyadan
Barışmadı mert oğluyla talihi

(103)

GÖZLERİN

Takmışsın gözüne siyah gözlüğü
Sebe ne gizlersin benden gözlerin
Göz rengin elamı yoksa mavimi
Sebe ne gizlersin benden gözlerin

Resmini görünce hayale daldım
İnan ki sevdiğim kapına geldim
güzel yüzünün aşığı oldum

Sebe ne gizlersin benden gözlerin
N'olur Mertoğlu'nu ateşen yakma
Bir tebessüm göster gönlümü yıkma
Allahın seversen yadlara bakma
Sebe ne gizlersin benden gözlerin

(104)

VİCDANSIZ

Kardeş diyordun ya bu zulüm niye
Hangi safta yürüyorsun vicdansız
Mademki suçsuzsun gel Türkiye'ye
İnden ine giriyorsun vicdansız

Üç beş çapulcuyla saldırdın bize
Şimdi tuzağınla kaldın yüz yüze
Türk halkı çok düşman getirdi dize
Kendi dalın kırıyorsun vicdansız

Kandırıp dökerdin timsah gözyaşı
Meğerse senmişsin çıbanın başı
Ey vatan haini densiz haşhaşı
Nerde neyi arıyorsun vicdansız

Söyle de bilelim cinsin ırkın ne
Ne dolap çevirdin dönen çarkın ne
Karayılan öcalan'dan farkın ne
Kime tuzak kuruyorsun vicdansız

Tüm insanlık ihaneten baktı ya
Mazlum ahı şimdi seni yıktı ya

Ettiğin beddua canın yaktı ya
Boşa kendin kuruyorsun vicdansız

İslam devletleri seni kınıyor
Masum anaların bağı yanyor
Bakın bu hadsizler bizi deniyor
Bu milleti görüyorsun vicdansız

Yaktığını ben yakmadım diyerek
Yıktığını ben yıkmadım diyerek
Kurşun sıkıp ben sıkmadım diyerek
Bizi aptal sanıyorsun vicdansız

Mertoğlu baş koyduk kutlu davete
Güç yeter mi bu millete devlete
Ben ölürsem oğlum kızım nöbette
Kimle kimi vuruyorsun vicdansız

(105)

GÜZEL ANA VATANIM

Kudreti ilahiye bağlı kalmak kaderdir
Hak yolundan sapması mümin için
kederdir
Türkün yurtsuz kalması ölümden de
beterdir
Canım feda yoluna güzel ana vatanım
Boşa mı şehit oldu bu toprakta
yatanım

Dostumuz fakir olsa asla hakir
görmeyiz
Namertlerin bağının güllerini der
meyiz
Ser veririz düşmana lakin sırrı
vermeyiz
Canım feda yoluna güzel ana vatanım
Boşa mı şehit oldu bu toprakta
yatanım

Ya istiklal ya ölüm diyerek ten
savaştık
Kükredik seller gibi nice bentlerden
taştık
Şehit olduk uğrunda çağ kapayıp çağ
aştık
Canım feda yoluna güzel ana vatanım
Boşa mı şehit oldu bu toprakta
yatanım

Türk savaşı duyunca cepheden geri
kalmaz
Vatanı olmayanın din namus arı olmaz
Göz diken hain varsa bizde itibar
bulmaz
Canım feda yoluna güzel ana vatanım
Boşa mı şehit oldu bu toprakta
yatanım

Birbirinden ayrılmaz kökün dalın
yaprağın
Şehidinin kanından hürriyetin
bayrağın
Ey asil soylu millet sarıl koru toprağın
Canım feda yoluna güzel ana vatanım
Boşa mı şehit oldu bu toprakta
yatanım

Ecdadın Fatih Yavuz bugünde
Atatürk'sün
Yedi düvel hinler senin adından
ürksün
Mertoğlu kederlenme hem Müslüman
hem Türk'sün
Canım feda yoluna güzel ana vatanım
Boşa mı şehit oldu bu toprakta
yatanım

(106)

DARBE PLANI VE GİRİŞİMİ

Farkında olamadık kulak verdik sesine
Gidelim ihanetin yıllarca ötesine
Türkün canı yanarmış Avrupa'nın
nesine
Fitne fesat olanlar fitili ateşledi
Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

Gün evvel içimize sızıntıyla sızdılar

Kazma bizim sap bulup bize kuyu
kazdılar
Zaman namaz deyip de kudurdular
azdılar
Kuran sünnet diyerek gözlerini yaşladı
Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

Peyede ile pekaka işit gündeme geldi
Kardeşliği bozdular nice fidanlar öldü
İçte çakal türedi Türk Kürt diyerek
böldü
Irk ayrımı çıkardı ayrılığı düşledi
Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

Ayrılmaz birbirinden kemik ile etimiz
Allahdır sahibimiz sanmayın ki
yetimiz

Kaos çıkarmak değil dostluk tu
niyetimiz
Söz ikrara dönüştü hainleri fişledi
Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

Dünya beşten büyüktür diyince
başkomutan
Çakal ininden çıktı uyandı
uykusundan

Allahtan korkmuyorsan bari kullardan
utan
Haçı kıldı tapınak Türklüğünü dışladı
Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

Vatan için can verdik olmadık asla
köle
Yediden yetmişimiz kenetlendik el ele
Bir asır evvel dedik geçilmez
Çanakkale
Hainler içimize girdi nifak aşladı
Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

Maskesi bu bunların siyonizmi
getirmek
Bağımsız Türkiyemin vadesini
yetirmek
Demokrasi hürriyet Cumhuriyeti
bitirmek
Kudurdu kuduz köpek sahibini dişledi
Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

Yaklaşınca iki bin yirmi üçün yılları
Donaltılar hainler bombalarla yolları
On beş temmuz gecesi saldırdı it
dölleri
Şehitlerin acısı içimize işledi

Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

Türk Kürt Çerkez Alevi harman olduk
karıştık
Kardeş küsüsü olmaz var ise de
barıştık
Mertoğlu vatan bayrak ezan için
yarıştık
Dost görülen ülkeler dönüp bizi taşıladı
Bu darbe şimdi değil van münitle
başladı

(107)

AVRUPAYA MEKTUP

Duyun bizi Avrupalı hainler
Bebek katilleri bedbaht caniler
Vatana göz diken hinoğlu hinler
Biz şehit evladı gazi oğluyuz
Vatana bayrağa candan bağlıyız

Biz Alpaslan Anadolu'ya giren
Biz vatan uğruna nice can veren
Biz kazma kürekle düşmanı süren
Biz şehit evladı gazi oğluyuz
Vatana bayrağa candan bağlıyız

Biz hesap ederiz dünden yarını
Biz koruruz dostun iffet arını
Biz Selçuklu Osmanlı'nın torunu

Biz şehit evladı gazi oğluyuz
Vatana bayrağa candan bağlıyız

Biz Allah Resule etmişiz iman
Biz gemi yürüten Fatih Sultan Han
Biz toprak uğruna kurban olan can
Biz şehit evladı gazi oğluyuz
Vatana bayrağa candan bağlıyız

Biz şahlanıp menziline varanız
Biz at sürüp Viyana'ya gireniz
Biz yedi düvelde devlet kuranızı
Biz şehit evladı gazi oğluyuz
Vatana bayrağa candan bağlıyız

Biz Allah yolunda döken gözyaşı
Biz bırakın toprak vermeziz taşı
Biz Yahya Çavuşlar Seyit Onbaşı
Biz şehit evladı gazi oğluyuz
Vatana bayrağa candan bağlıyız

Biz vatanın silinmeyen iziyiz
Biz ocağın küllenmeyen közüyüz
Biz Nene Hatunun oğlu kızıyız
Biz Şehit evladı gazi oğluyuz
Vatana bayrağa candan bağlıyız

Biz sanmayın zulme karşı susanız
Biz bayrağa göz dikenini asanız
Biz Mertoğlu Ulubatlı Hasanız

Biz şehit evladı gazi oğluyuz
Vatana bayrağa candan bağlıyız

(108)

ABUZİTTİN

Anlaşıldı kurşundan da hızlısın
Sana dayanır mı yol Abuzittin
Herkes gördü şimdi ikiyüzlüsün
Sanma gizler seni tül Abuzittin

Doğru insan sana rakip olamaz
Arasa da umduğunu bulamaz
Sahnelerde senin yerin dolamaz
Gönlünce tak oyna zil Abuzittin

Bilmiyorum hangi dine taparsın
Yalpa vurur sağa sola sapar sını
Boş meydana istediğin yaparsın
Bu yüzden ahbabın bol Abuzittin

Fırsat kaçsa dizlerini döversin
İnsanları dostum diye översin
Arkasını döner dönmez söversin
Bellidir sendeki dil Abuzittin

Dar günde dostuna atar yayını
Hep öğrendik destek verev dayını
Dört hisseli pastadaki payını
Çıkarına göre böl Abuzittin

Hayat tarzın beyaz değil karadır
Mertoğlu'nun yüreğinde yaradır
Zaten senin aklın fikrin paradır
İstediğin kadar çal Abuzittin

(109)

BAK ADIM ADIM

Ruhlar âleminden dönüştüm kana
Annemin rahminden geldim cihana
Göz açmışım dünya denen bu hana
Bu dünyadan alamadım muradım
Ölüm yaklaşıyor bak adım adım

Yolculuk başladı artık bir kere
Sorgula kendini her gün her kere
Götürmesin seni beyhude yere
Gün gelir bozular ağzımda tadım
Ölüm yaklaşıyor bak adım adım

Bürüdü gözümü gayem maddiyet
Uyunca nefsim ister şan şöhret
Şöhrete kapılan ödermiş diyet
Bilmem bu âlemden ney idi vadim
Ölüm yaklaşıyor bak adım adım

Mademki ölüm var eylemem minnet
Mertoğlu bilinmez şeylerden anlat
Emeller niyeti niyetse cennet
Bir mürşitten alamadım irşadım
Ölüm yaklaşıyor bak adım adım

(110)

GİDERSİN

Gidiremi istiyorsun ya benden
Git bakalım nereye kadar gider sın
Biliyorum çok dert taşır o beden
Git bakalım nereye kadar gidersin

İçin kan ağlıyor yüzden gülerken
İçten içe gözyaşların çilerken
Dertlerini dostlarınla bölerken
Git bakalım nereye kadar gider sın

Bilirim dostlara kalmadın dargın
İnandın kadere olmadın kırgın
Dertlerin çaresiz bedenini yorgun
Git bakalım nereye kadar gider sın

Nasıp kalkar ise mecbur kalır el
Bir zaman gurbeti gez dolaş da gel
Değerli müdür bey can bedri şenel
Git bakalım nereye kadar gider sın

Emeklilik ayrı koydu işinden
Ne buldun gurbetin ekmek aşından
Muzdarip mi oldun konu komşundan
Git bakalım nereye kadar gider sın

Anam yok dizinde benim yatıra
Gurbetlik sözcüğü sığmaz satıra
Mertoğlu'ndan müdür beye hatıra

Git bakalım nereye kadar gider sını

(111)

BÖLER MİYDİM HİÇ?

Gurbet, çile hasret dolu olduğun
Bilseyidim sana gelir miydin hiç
Nasip olmasaydı ekmeğın suyun
Kesip ekmeğini böler miydin hiç?

Değişmezdim ahlakımı huyumu
Sende geçirmezdin hafta ayımı
Terk edipte gelir miydin köyümü
Sararıp gül gibi solar mıydın hiç?

Çare diye gelip kapın açanda
Yavruları bırakıp ta göçende
Ah çekerek uykularım kaçanda
Ağlayıp gözyaşım siler miydin hiç?

Mertoğlu'nun sıla dolu özünde
Arzum kaldı hilal kaşın gözünde
Nokta benlerini o mah yüzünde
Görmeseydim âşık olur muydum hiç?

(112)

GAM YEMEZ İDİM

Gözü gönlü tok der bilen dostlarım
Cimri olsa idim gam yemez idim
İkram için mekânıma seslerim
Cimri olsa idim gam yemez idim.

İftiralar yöreğimi yaralar

Nasıl çıkar bu attığın karalar

Hani sizden sakladığım paralar

Cimri olsa idim gam yemezdim.

Böyle sözler acıtıyor canımı

Viran edip yıkar gönül hanımı

Bilen bilir tasdik eder şanımlı

Cimri olsa idim gam yemez idim.

Farklıydın sana değer biçmiştim

Bu âlemde seni dostum seçmiştim

Gardaş bilip sırlarımı açmışım

Cimri olsa idim gam yemez idim.

Gönül açmamış olurmuş gonca

Dostlukla gönüller hep bir olunca

Bana cimri deme ey Reşat Hoca

Cimri olsa idim gam yemez idim.

Cömertli nişanı kalpağı tuğlu

Yöreği sevecen gözleri buğulu

Bu yüzden mahlasım Âşık Mertoğlu

Cimri olsa idim gam yemez idim.

(113)

KADER

Tüketici derken hep yiyen demek
Dünya böyle gelmiş böyle de gider
Olur mu hiç emek vermeden yemek

Kimisi gülerken kimi derbeder
Sığın yüce hakka düşmezsin dara
Sanma ki derdine bulunmaz çara
Çalış insan yatma nasibin ara
Allah var bir yerden nasibin eder

Çalışanlar çıkar yıldız aya
Sebep ne döşersin böyle hay haya
Madem imtihana geldik dünyaya
Kimisi neşeli kimi gam keder

Mertoğlu sebep ne edersin ahi
Cümlemiz sahibi yaradan şahi
Böyle emreylemiş emri ilahi
Değişmez insanda yazılan kader

(114)

SÖYLESİN

Şeyda bülbüllerin ah figanında
Zar olduğun başkaları söylesin
Kamil meclisinde arif yanında
Var olduğun başkaları söylesin

Kendine gel gitme nefsin peşinde
Bilen var mı dünya kaç bin yaşında
Palandöken dağlarının başında
Kar olduğun başkaları söylesin

Varıp gitsen kâmillerin yolundan

Anlar isen gariplerin halından
Meyve veren ağaçların dalından
Bar olduğun başkaları söylesin

Kim seçmiş bu handa yeşili alı
Ya kimin kimlere ayandır halı
Çöldeki Mecnuna Leyla misalı
Yar olduğun başkaları söylesin

Mertoğlu ölüm var ömrün sonunda
Benlik aynası var gözün önünde
Hayân ile iffetinin yanında
Ar olduğun başkaları söylesin

(115)

DADAŞI DERLER

Sorarsanız kim olduğum söyleyim
Bize Erzurum'un dadaşı derler
Bilen bilir bilmeyene söyleyim
Bize Erzurum'un dadaşı derler

Doğunun Paris'i şirin ilimiz
Eser amma hiç incitmez yelimiz
Öz Türkçeyi konuşuyor dilimiz
Bize Erzurum'un dadaşı derler

Yürüyoruz evliyalar izinden
Biz tanırız mert olanı gözünden
İkrar verir geri dönmez sözünden
Bize Erzurum'un dadaşı derler

Doğu bölgesinde en güzel diyar
Vatan bizim için namus ile ar
Nene hatun gibi kahramanı var
Bize Erzurum'un dadaşı derler

Biz sevmeyiz aramızı bozanı
Çok severiz okuyanı yazanı
Mertoğlu da bu şehirin ozanı
Bize Erzurum'un dadaşı derler

(116)

İNCİTMEZ

Er kişi candan severse eşini
Hiç bir kadın kocasını incitmez
Helal kazanırsa ekmek aşını
Hiç bir kadın kocasını incitmez

Kadın yuvasında huzuru bulur
Kadın ikrarında hep sabit kalır
Kadın kocasına kul köle olur
Hiç bir kadın kocasını incitmez

Kadın ki erinin sinesi demek
Kadın ki yuvanın sunası demek
Kadın ki balanın anası demek
Hiç bir kadın kocasını incitmez

Kadın ki eşinin candan yoldaşı
Kadın ki eşinin her dem sırdaşı
Kadın ki eşinin gizli gardaşı

Hiç bir kadın kocasını incitmez

Kadın ki bahtında alın yazıysa
Kadın ki gönülde derin sızıysa
Kadın hele birde dadaş kızıysa
Hiç bir kadın kocasını incitmez

Kadıdır nur veren iki cihana
Kadın şifa olur zem olur cana
Kadın Mertoğlu'nu doğuran ana
Hiçbir kadın kocasını incitmez

(117)

VEREYİM DEDİM

Bir bahar günüydü gülün dalına
Islak mendilimi sarayım dedim
Nazlı canan çıkmış seyrangâhına
Yârin cemalini göreyim dedim

Sevdan kör eyledi iki gözümü
Sevgin için feda ettim özümü
Eşiğine sürmek için yüzümü
Kapısında nöbet durayım dedim

Çağırınca yetişeyim anında
Marifet gizlemek canı canında
Bir an olsun sevdiğimin yanında
Bende vuslatıma ereyim dedim

Aşkın ateşiyle yanar içerim

Ben sevdamı sevdalardan seçerim
Sevdiğin uğruna serden geçerim
İstediği anda varayım dedim

Mertoğlu'na bir söz diyerek kandır
Eğer seviyorsan sev de inandır
Güzeli sevmenin bedeli candır
Severek canımı vereyim dedim

(118)

SARIKAMIŞ ŞEHİDİ

Biz bedel ödedik bu vatan için
Atam dedem Sarıkamış şehidi
Namus için bayrak için din için
Atam dedem Sarıkamış şehidi

Kaputsuz potinsiz yollara döştük
Ne zorlukla karlı dağları aştık
Hem düşmanla hem soğukla savaştık
Atam dedem Sarıkamış şehidi

Sormayın orduya emri kim verdi
General olmağı muradı derdi
Doksan bin yiğidin kanına girdi
Atam dedem Sarıkamış şehidi

Görmezdi göz gözü tipi borandan
Mehmetçiğe emir vermiş kumandan
Yastıklar taş oldu yorganlar kardan
Atam dedem Sarıkamış şehidi

(119)

NİYE GELMİYOR

Herkesin babası eve dönerken
Ana benim babam niye gelmiyor
Hasretiyle bu yöreğim yanarken
Ana benim babam niye gelmiyor.

Acep böyle midir işin gereği
Bizim için atmaz mı ki yöreği
Hani nerde evimizin direği
Ana benim babam niye gelmiyor.

Aylar oldu yollarına bakarım
Gelir diye kapılara çıkarım
Yanağımı gözyaşıyla yıkarım
Ana benim baba niye gelmiyor.

Takdiri tecelli bizi mi buldu
Ben ağladım dedem gözyaşım sildi
Babam polis idi şehit mi oldu
Ana benim babam niye geliyor.

Sebep ne karalar bağlıyorsun ya
Nedendir ciğerin dağlıyorsun ya
Geceleri gizli ağlıyorsun ya
Ana benim babam niye gelmiyor.

Âşık Mertoğlu'nun duası böyle
Öksüzler boynunu bükmesin öyle
Saklama ne olur doğruyu söyle

Ana benim babam niye gelmiyor.

(120)

SIĞMADI

Bakın bu zamanda oğul evime
Kaynanam sığıdı da anam sığmadı
Yetmiş mil ötede olan köyüme
Kaynanam sığıdı da anam sığmadı

Selam vermem emiceme dayıma
Anam ölmüş telaşıma neyime
Sofrada yenilen pasta payıma
Kaynanam sığıdı da anam sığmadı

Babam karışamaz asla işime
Ablamı kovarım eşik dışına
Odamdaki sedirimin başına
Kaynanam sığıdı da anam sığmadı

Çabucak kanarız kadın sözüne
Bakmaz olduk baba ana yüzüne
Toprak dolasıca iki gözüme
Kaynanam sığıdı da anam sığmadı

Mertoğlu'yum döndüm deli şaşkına
Haksız mıyım diyin Allah aşkına
Yalnız evim değil gönül köşküne
Kaynanam sığıdı da anam sığmadı

(121)

İNSAN HAKLARI

Âdemden bu yana devredip gelen
İnsan hakkı vardır haberin olsun
İnsandır söz verip sözünde kalan
İnsan hakkı vardır haberin olsun

İnsan kendisini keşfetmelidir
İnsan birçok şeyi fikretmelidir
İnsan yaratana şükretmelidir
İnsan hakkı vardır haberin olsun

İnsan bazen ağlar bazen de güler
İnsan insanlığa iyilik diler
İnsan kardeşinin derdini böler
İnsan hakkı vardır haberin olsun

İnsan din dil ırkı ayrımı yapmaz
İnsan hak yolundan ayrılıp sapmaz
İnsansa ırkına hiç yanlış yapmaz
İnsan hakkı vardır haberin olsun

İnsan can incitmez bir gönül yıkmaz
İnsan doğrulardan kenara çıkmaz
İnsansa hak yemez harama bakmaz
İnsan hakkı vardır haberin olsun

İnsan olan insan kıyar mı cana
İnsansa zulüm etmez asla insana
İnsan bağlı kalır bayrak vatana

İnsan hakkı vardır haberin olsun
İnsansa Mertoğlu doğruyu söyler
İnsansa yanlışı eğriyi neyler
İnsansan insanı öldüren beyler
İnsan hakkı vardır haberin olsun

(122)

ZAMANI GELDİ

Şahlanın dadaşlar kalkın ayağı
Cepheye varmanın zamanı geldi
Nene hatun elde satır bıçağı
Düşmana vurmanın zamanı geldi
Nerde Fevzi Çakmak hem Kazım Paşa
Yine destan yazak dağ ile taş
Yurdun dört yanına ta baştanbaş
Bayrağı germenin zamanı geldi
Türkü Kürdü Çerkez Efesi Lazı
Yörük'ün Avşar'ın birdir avazı
Millet merhametten çekti marazı
Yaralar sarmanın zamanı geldi
Çok gördük efendim ak ile kara
Bu terör elinden çektik çok yara
Vatandan terörü çok uzaklara
Birlikte sürmenin zamanı geldi
Pek hacet kalmadı hiç fazla söze

İnanın Avrupa dost değil bize
El ele kol kola hem de göz göze
Savaşa girmenin zamanı geldi
Ecdadın boşa mı geçti canlardan
Mertoğlu ibret al akan kanlardan
Vatan haininden tüm düşmanlardan
Hesabı sormanın zamanı geldi

(123)

GÖZLERİNDE YAŞI VAR

Sorarsanız bizim elin hâlini
Tipisi var boranı var kışı var
Kar fırtına büktü fakir belini
Garibin mazlumun bin telaşı var
Kiminin yoksulluk bükmüş belini
Samyeli kurutmuş bağda gülünü
Dadaş kızı gınlamış elini
Yara hasret gözlerinde yaşı var
Şeyda bülbülleri aratmaz zarım
Bilmem ne yitirdim neyi ararım
Gönlümün köşküne taht kuran yarım
Ok kipriği keman yayı kaşı var
Yaratana ayan mazlumun halı
Dökülmüş yaprağı kurumuş dalı
Şükürsüz zenginler yiyorken balı
Şükreden fakirin yavan aşısı var

Bu aşka düşenler elbet yanacak
Çekmeyenler bizi mecnun sanacak
Seven sevdiğine bir şey sunacak
Âşıkların Hakka eğik başı var

Mert oğluna sorma dert katar katar
Vatan bayrak için yöreği atar
Ecdadım toprakta kefensiz yatar
İsmi meçhul sade mezar taşı var

(124)

ÇEVİRDİZ

Sömürgeci güçler şer odakları
Halebî de kan gölüne çevirdiz
Harabe ettiniz tüm sokakları
Halebi de kan gölüne çevirdiz

Hem içten hem dıştan yaptız talanı
Yahudi'nin Abd'nin planı
Her yerde dökülen Müslüman kanı
Halebi de kan gölüne çevirdiz

Siyonist beş devlet girdiz kol kola
Evvel Filistinle çıktınız yola
Sizde acımak yok Müslüman kula
Halebi de kan gölüne çevirdiz

Irak mısır Gazzeyi de bastınız
Yıllarca biriken kini kustunuz
Saddam'ı da bayram günü astınız

Halebî de kan gölüne çevirdiz

Maşa fetö apo işin gereği
Yandı nice Müslüman'ın yüreği
Esatla böldünüz siz Suriye'yi
Halebi de kan gölüne çevir diz

Uyan ey Müslüman tavrını takın
Bize zulmetmeye olmuşlar yakın
Birde dost görülen Rusya'ya bakın
Halebi de kan gölüne çevirdiz

Şu İran'ın ne derdi var bizinen
Niçin görmez bu zulümü gözünen
Sanki birlik yapar Siyonizminen
Halebi de kan gölüne çevirdiz

İslam ülkelere bomba koyarak
Nice masum olan cana kıyarak
İnsan haklarını hiçe sayarak
Halebi de kan gölüne çevirdiz

Başkomutan emri ile bir olduk
Uçaklar la tanklar ile vurulduk
Mertoğlu bir öldük binde dirildik
Halebi de kan gölüne çevirdiz

(125)

VUR EMRİ VERSEK

Cumhurbaşkanımız Başbakanımız

Askere polise vur emri versek
Ecdat emaneti bu vatanımız
Askere polise vur emri versek

En önce yılanın başı ezilir
Ülkemizde ihanetler sezilir
Hain terör kurşunlara dizilir
Askere polise vur emri versek

Allayıp pullayıp süsle mi yelim
İtleri et ile beslemeyelim
Dış güçlerden yardım istemeyelim
Askere polise vur emri versek

Ellerde solmadan allı kınalar
Dul kalmasın gözü yaşlı sunalar
Yeter artık ağlamasın analar
Askere polise vur emri versek

Asker polis tuzakları bilinsin
Şu terör laneti kökten silinsin
Bayrak dalgalansın öçler alınsın
Askere polise vur emri versek

Bitsin milletimin gamı tasası
Kuran da emreder sözün kısası
Karar alın gelsin idam yasası
Askere polise vur emri verin

Gidelim Tarihin ta ötesine

Biz ağlarken el âlemin nesine
Kulak verin Mertoğlu'nun sesine
Askere polise vur emri versek

(126)

DALGALAN

Aziz vatanımın şerefi şanı
Dalgalan ki sana durmak yakışmaz
Ey gök kubbelerin nazlı nişanı
Dalgalan ki sana durmak yakışmaz

Bu yurda toprağa nice can verdik
Yedi düvel dün cihana şan verdik
Rengin için al kırmızı kan verdik
Dalgalan ki sana durmak yakışmaz

Sen Anadolu'nun namusu arı
Sensin devletimin bitmez şiarı
Sen her Türk oğlunun feryadı zarı
Dalgalan ki sana durmak yakışmaz

Âşıkta ozanda dilde türküsün
Ecdattan yadigâr cennet mülküsün
Şehidime ay yıldızlı örtüsün
Dalgalan ki sana durmak yakışmaz

Senin gölgen bu halkımın durağı
Mertoğlu can verir etmez merağı
Ey Türk milletinin şanlı bayrağı
Dalgalan ki sana durmak yakışmaz

(127)

ÖLDÜRÜR BENİ

Uzaklardan bakan ey nazlı gúzar

Mahmur bakışların öldürür beni

Mavili erbablı mah yüzlü dilber

Elvan nakışların öldürür beni

Samyeli değmesin zülfün teline

Kızıl kına yakmış nazik eline

Gümüş kemer çok yakışmış beline

Ceylan sekişlerin öldürür beni

Selvi boyun görenleri yandırır

Tatlı dilin çok aşığı kandırır

Al yanağın penbe gülü andırır

Reyhan kokuşların öldürür beni

Aşığın Mertoğlu senin ezeli

Gülmedi sevdanla gurbet gezeli

Billur gerdanına köylü güzeli

İnci takışların öldürür beni

(128)

BİZ ARKANDAYIZ

Başı duman olur yüksek dağların

Sen rahat ol usta biz arkandayız

Duası seninle bütün sağların

Sen rahat ol usta biz arkandayız

Cevher endazeynen işlenir derler

Bağa taze fidan aşlanır derler

Meyveli ağaçlar taşlanır derler

Sen rahat ol usta biz arkandayız

Gafletçiler gafletinden uyansın

Yiğit odur dert çekip de dayansın

Sanatınla sen takdire şayansın

Sen rahat ol usta biz arkandayız

Yap işini emeğini hak bilsin

Garibin mazlumun yüzleri gülsün

Mahareti olan meydana gelsin

Sen rahat ol usta biz arkandayız

Mertoğlu'yum ariflerin kölesi

Hiç solar mı hakikatin lalesi

Kolay feth edilmez gönül kalesi

Sen rahat ol usta biz arkandayız

(129)

YORULDUM ARTIK

Her insana güvenip de hanına

Varmak istemirem yorulduum artık

Cahillerin meclisinde yanında

Durmak istemirem yorulduum artık

Gıpta etmem elin servet malını

Kim çalarsa çalsın el kavalını

İkiyüzlü insanların halını

Sormak istemirem yorulduum artık

Neme lazım elin köşkü sarayı
Ayırt etmek lazım aktan karayı
Cahillerde olan azgın yarayı
Sarmak istemirem yorulduum artık

Çıkarına ayarlamış aşırı
Olamam ki çıkarıcının esiri
Ben kendimden başkasında kusuru
Görmek istemirem yorulduum artık

Hırsız tutma kilitli tut kapını
Keskin sirke patlatırmış küpünü
Dostu üzme için idam ipini
Örmek istemirem yorulduum artık

Gel Mertoğlu döşme sen boş hayale
Çal sazını kendi kendin oyala
Kediyle harala gürele itle çuvala
Girmek istemirem yorulduum artık

(130)

AKROSTİŞ ŞİİR

Ay siması sanki yüzüne inmiş
Ruhumu okşadı sözlerin güzel
Zülfün teli al yanağan dokunmuş
Uzaklara bakar gözlerin güzel

Bin bir mana gizli hilal kaşında
Ayarın göklerde sallanışında
Yay gibi hilalin yıldız karşında

Rahat ölür her can izinde güzel

Asla seni sevmemizde yok ihmal
Kametın gönlümde yıldızla hilal
Mertoğlu canımla kanımda helal
Türk kanı taşırısın özünde güzel

(131)

MİSAFİR

Üç günlük dünyada misafir isen
Ey gönül gel olma kırııcı lisan
Ya neden bu kibir ey beni insan
Ecel bir gün gelir tutar yakarı
Bakarsın ki bozmuş o fiyakarı

Doğarken ölecece kaderin bu ya
Bazen hayal olur bazen de rüya
Sultan Süleyman'a kalmadı dünya
Ecel bir gün gelir tutar yakarı
Bakarsın ki bozmuş o fiyakarı

Yolun üçte iki bitmiyor hatan
Menziline varmaz gaflette yatan
Ne bıraktı söyle ecdadın atan
Ecel bir gün gelir tutar yakarı
Bakarsın ki bozmuş o fiyakarı

Senin değil bil ki emanet canın
Bozulacak tahtın tacın mekânın
Çalış kurtar amelinde imanın

Ecel bir gün gelir tutar yakarı
Bakarsın ki bozmuş o fiyakarı

Mertoğlu ey düşün tefekküre dal
Senetin var ise bu dünyada kal
Herkimi kırdıysa helâllığın al
Ecel bir gün gelir tutar yakarı
Bakarsın ki bozmuş o fiyakarı

(132)

BABA 2

Öyle hasret kaldık güzel yüzüne
Aylar yıllar geçti aradan baba
Muhtaç olduk sohbetine sözüne
Derdim deva bulmaz çareden baba

Aktı gözyaşlarım bendimi yıktı
Nicesi savrulan külüme baktı
Yakın akrabalar vefasız çıktı
Gözyaşlarım coşkun dereye baba

Babalı kullara baktım yerindim
Mutsuzudum amma mutlu göründüm
Kara giydim matemlere büründüm
Büyükölük olmuyor sıradan baba

Baba evladına yüce dağımış
Ben değil babasız evlat çoğumuş
Emmiden dayıdan fayda yoğumuş
Giydiğim elbisem karadan baba

Mertoğlu'nu dağdan aşıramadım
Güz gülleri gibi yeşeremedim
Her ne yaptıysam başaramadım
Böyle emreylemiş yaradan baba

(133)

BABA ŞİİRİ 3

Herkes gibi mutlu olur gülerdim
Ellerimle gözyaşımı silerdim
Her derdimi senin ile bölerdim
Keşke sen yanımda olaydın baba

Ev işlerimizde sen hep everdin
Bize kızar kendi dizin döverdin
Amma bizi herkesten çok severdin
Keşke sen yanımda olaydın baba

Babam dağdın sırtımızı yaslardık
Anam bağdın türlü çiçek beslerdik
Komşuları soframıza seslerdik
Keşke sen yanımda olaydın baba

Verdiğin her sözde sabit kalırdın
Manalı sözlerden ibret alırdın
Akşam eve eli dolu gelirdin
Keşke sen yanımda olaydın baba

Ayrılıp kardeşim çekmezdi göçü
Hiç kimse kimseden bulmazdı suçü
Mertoğlu'nun ağarmazdı tel saçü

Keşke sen yanımda olaydın baba

(134)

PİŞMAN OLACAK

Saygı pazarında beni ucuza
Satanlar sonradan pişman olacak
Sanatımı ithamlarla hacize
İtenler sonradan pişman olacak

Çarptım böldüm ters düşüyor sayıya
Mecbur kalan dayı dermiş ayıya
Plan kurup kalleslikle kuyuya
Atanlar sonradan pişman olacak

Çok değer verdiğin bey ile paşa
Verdim kıymeti çıkardı boşa
Beyhude meyveli ağacı taşa
Tutanlar sonradan pişman olacak

Tanıyanlar kulak verin sesime
Dost olmayan hiç gelir mi yasıma
Suçsuz yere birden bire şahsıma
Çatanlar sonradan pişman olacak

Mertoğlu bu işler döner tersine
Teslim olup vicdansızın sesine
Hâşâ buradan beyler şey sürüsüne
Katanlar sonradan pişman olacak

(135)

GİTME

Yaşlı baban dayanamaz hasrete
Gitme oğul gitme bizi koyupta
Bu garip ananı koyma mihnette
Gitme oğul gitme bizi koyupta

Gel bizi bırakma böyle heveste
Belki göremeyiz biz son nefeste
Bacın sakat baban yaşlı ben hasta
Gitme oğul gitme bizi koyupta

Gurbete gidersen keder bulursun
O yaban ellerde garip kalırsın
Gelip göremezsen pişman olursun
Gitme oğul gitme bizi koyupta

Oğul Mertoğlu'na çile çektirme
El âleme karşı boyun büktürme
Merhamet et gözyaşımız döktürme
Gitme oğul gitme bizi koyupta

(136)

OĞLU GEÇER YERİNE

Bir hikmet var bu işte zulme destek
çıkartırız
Zulmetin ırmağıyla coşar bizde akarız
Kardeşimiz yanarken seyrederek
bakarız
İkrarda sabit kalan söz yakışır erine

Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine
Hariciler toplandı Muaviye'ye gittiler
Maddeye heveslenip ona biat ettiler
Osman Kur'an okurken onu şehit
ettiler
İslam'ın ilk yarası işleyince derine
Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine
Camel vakası derken sonra Sıffin
başladı
Toplum Mervan'a uydu ol Âliyi
dışladı
İslam'daki tefrika ta o zaman başladı
Madde için o millet koştu körü körüne
Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine
Peygamber düşmanında olmadı ahde
vefa
Hasan ile Hüseyin çok çekti cevri cefa
Baba oğul bir zaman sördüler ey bir
sefa
Bakmadılar efendim mazlumların
zarına
Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine
Cennetlik gençler düştü bakın perişan
hala
Hanımıyla Hasanı düşürdü kalma kala

Hüseyin yola çıktı geçit vermez
Kerbela
Kılıç çaldırdı Ziyat ol mübarek serine
Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine
Talat savaşı derken Türkler İslam'a
girdi
Takdir eyledi Mevla halifeliği verdi
Selçuklu Osmanlı İslam'la sefa sürdü
Devletli padişahlar bakar devlet karına
Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine
Ey necip soylu millet devlet sana
emanet
Allahtan bela bulur herkim etse ihanet
Bu aziz vatanımın ücra köşesi cennet
Der Mertoğlu çakılan kazık iner derine
Babalar öldüğünde oğlu geçer yerine
(137)
SUÇ BANA GÖRE
Ey insan evvela kendini takın
Mazlumlara hayat güç bana göre
Ariflerde böyle yaşamış bakın
Dünya saltanatı hiç bana göre
Herkesin kendince ayrı dengi var
Garibin fakirin geçim cengi var
Riyakârın çeşit çeşit rengi var
Eyrilikten alır peç bana göre

Biri terleyendir biri üşüyen
Mazlumların yarasını kaşıyan
Bir yerden bir yere lafi taşıyan
Laf taşıyan fesat piç bana göre

Eğriler doğrudaki kusur ararken
Haksızlar haklıya hüküm verirken
Riyakârlık hat safhada yürürken
Doğru yaşamayı suç bana göre

Mert oğlu isyanım olmadı hâşâ
Yapılan eylikler kalkılmaz başa
Elinden geldikçe dürüstçe yaşa
Dürüstlük en büyük taç bana göre

(138)

ETTİYİNE BAK

Gözyaşımı damla damla akıttı
Şu hayatın bana ettiğine bak
Çile tezgâhında neler dokuttu
Şu hayatın bana ettiğine bak

Bahtiyarlık nedir bilmek isterdim
Kederi günlümden silmek isterdim
Bende eller gibi gülmek isterdim
Şu hayatın bana ettiğine bak

Üzerime acı poyraz estirdi
Aşka giden yollarımı kestirdi
Bu gönlümü yaşamaya küstürdü

Şu hayatın bana ettiğine bak

Saz elinde diyar diyar gezdirdi
Tuz basarak yaralarım azdırdı
Hüzün verdi tatlı candan bezdirdi
Şu hayatın bana ettiğine bak

Yasa boğdu kararları bağlattı
Acılarıyla ciğerimi dağlattı
Diz çöktürüp hüngür hüngür ağlattı
Şu hayatın bana ettiğine bak

Ciğerimi kızgın közde pişirdi
Bin bir türlü engellerden aşırıldı
Mert oğlunu hâlden hâle düşürdü
Şu hayatın bana ettiğine bak

(139)

ESİR GİBİYİM

Duymayanlar duysun şu ahvalimi
Bilmeyenler bilsin dertli hâlimi
Zalimden görmedim böyle zulümü
Ben kendi evimde esir gibiyim
Ayaklar altında hasır gibiyim

Feryatlarım uzaklardan duyulur
Kimse bilmez ciğerlerim oyulur
Oturup kalktığım kusur sayılır
Ben kendi evimde esir gibiyim
Ayaklar altında hasır gibiyim

Hasretliği yaşıyorum sılamda
Yazdıklarım gizli olmaz kelimde
Eşim oğlum kızım başka âlemde
Ben kendi evimde esir gibiyim
Ayaklar altında hasır gibiyim

Yapılanlar gider kimin hoşuna
Gören duyan acır gözüm yaşına
Siz gibi yakınlar düşman başına
Ben kendi evimde esir gibiyim
Ayaklar altında hasır gibiyim

Akıttılar gözlerimin selini
Bağladılar kalem tutan elimi
Hep birlikte susturdular dilimi
Ben kendi evimde esir gibiyim
Ayaklar altında hasır gibiyim

Kim istemez mesut mutlu geçimi
Hiç kimseye dökemirem içimi
Olmaz olsun rezil hayat biçimi
Ben kendi evimde esir gibiyim
Ayaklar altında hasır gibiyim

Mertoğlu'yum engeller var yolumda
Kurtuluşu arıyorum ölümdede
Ne kelepçe ne zincir var kolumda
Ben kendi evimde esir gibiyim
Ayaklar altında hasır gibiyim

(140)

BİRÇOĞU

Dedikodu hat safhaya ulaştı
Varlığımdan rahatsızmış birçoğu
Çekemeyen benden ayrı dolaştı
Varlığımdan rahatsızmış birçoğu

Şükür olsun bahtiyarım zindeyim
Gönülleri feth ettiğim gündeyim
Sanatımla üç beş adım öndeyim
Varlığımdan rahat sızmış birçoğu

Sorun burada ayrı düştük biz bizden
Araştırın memnun mudur halk sizden
Fesatların çırpınması bu yüzden
Varlığımdan rahatsızmış birçoğu

Kahır çektim inim inim inledim
Âşık sandım sizi boşa dinledim
Çok safmışım henüz yeni anladım
Varlığımdan rahatsızmış birçoğu

Kokuşmuşlar hanginizi tuzlayım
Borçlu muyum sebep ne ki nazlayım
İcraatta iki gömlek fazlayım
Varlığımdan rahatsızmış birçoğu

Ey Mertoğlu kifayetsiz şükürüm
Gönlüm zengin maddiyetten fakirim
Naçiz nefsim cümlesinden hakirim

Varlığımdan rahatsızmış birçoğu

(141)

GETİRİR

Âşıklar şairler ince ruhludur
Yazar duyguları dile getirir
Zaman ömrümüzü çalar götürür
Hasretlik ayları yıla getirir

Kirpiklerin oktur akışın müjgân
Sen iste uğruna kurban olsun can
Bana Türkiye yurt sen Azerbaycan
Sevda kervanını yola getirir

Seven gönül arar canda cananı
Sevgi ile bir merhaba sunanı
Aşka düşüp kerem gibi yananı
Mecnun Leylasını çöle getirir

Aşka boyun büküyorum gülsinem
Hasretliğin çekiyorum gülsinem
Göz yaşları döküyorum gülsinem
Bülbül feryadını güle getirir

Bu gece düşümde seni görünce
Tarayıp da sırma saçın örünce
Binip aşk atını sana sürünce
Mertoğlu'nu sizin ele getirir

(142)

SATAR MI SATAR

Hâl bilmez insana sakın güvenme
Dertlerine bin dert katar mı katar
Riyakâr insana dalını dönme
Seni uçurumdan atar mı atar

İnsan gibi yaşa nefesine uyma
Düzenbaz olanı semtine koyma
Mazlumun garibin hakkıyla doyma
Kılçığı gırtlığan batar mı batar

Muhannet suyuna pilav salınmaz
Namertlerin gölgesinde kalınmaz
Sonradan bulmadan akçe alınmaz
Her toplumda başan kakar mı kakar

Doğru ol ve yaşa olmazsın pişman
Kurtaramaz seni doğrudan şaşman
Cahil dosttan eydir akıllı düşman
Seni beş paraya satar mı satar

Mertoğlu haksızın yanında kalma
Eden bulur derler zulmeden olma
Dikkat et mazlumun ahını alma
Hak sahibi yakan tutar mı tutar

(143)

YORGUN

Kesildi takatim bitmiyor yollar

Sevdanın yükünün kervanı yorgun
Sevmek insanlara kanun diyorlar
Seven sevdiğine olur mu dargın

Dargınlık yakışmaz insan olana
Söz verip de ikrarında kalana
Arzular sevgidir vuslat bulana
Akmaz sevgi seli nedense durgun

Durgundur sevdanın akan ırmağı
Aşığın gönlüdür maşuk durağı
Şeydalar terk etmiş nedense bağı
Sordum bülbül gonca gülüne kırgın

Kırılmış sümbülün dalları yerde
Simsiyah saçları ağarmış serde
O yüzden uğramış her türlü derde
Mertoğlu da garip Leyla'ya vurgun

(144)

MELEK YÜZLÜM

Utanmadan söyle sende sevdiğim
Senden ayrı kalmak zor melek yüzlüm
Verdiğin mutluluk hep gizlediğim
Söylemem kimseye sır melek yüzlüm

Sevdanın okunu vurdun sineme
Adını yazdırdın gönül künyeme
Sakin ola ayrılmayı deneme
Biraz düşün orda dur melek yüzlüm

Verdiklerin çilem değil neşemdir
Bir an ayrılamam çok endişemdir
Senin yerin benim gönül köşemdir
Gel gir de köşkünü kur melek yüzlüm

Mihrabımdır iki kaşın arası
Işığımdır gözlerinin karası
İstirabım açtığın aşk yarası
Sevda merhemini sür melek yüzlüm

Yaktığın alevin n'olur köz etme
Baharım mevsim biten göz etme
Mertoğlu'na ayrılıktan söz etme
Sevda hançeriyle vur melek yüzlüm

(145)

ŞEYTAN ÜÇGENİ

Geçmişte yaşananlar dokunuyor
kanıma
Kast etmeye çalışır her an şirin canıma
Yıllar öce göz dikmiş bu kutsal
vatanıma
Cahilden fetva almış gerekse için
şarap
Şu şeytan üçgeninden sen kurtar bizi
ya Rab

Dört şarlatan bir Sabbah çeviriyor
dümeni

Hiç kimse sormuyor ki nedir bunun
nedeni
Güya içten fethetmek hem kaleyi
bedeni
Her gün aynı endişe yine aynı ıstırap
Şu şeytan üçgeninden sen kurtar bizi
ya Rab

Birisi vurdumduymaz birileri
düzenbaz
Bir ipe toplanmışlar sahtekâr üç beş
cambaz
Beytül-malı yiyenin Mevla yanına
koymaz
Bir taraf akan nehir bir yana olmaz
serap
Şu şeytan üçgeninden sen kurtar bizi
ya Rab

Her dönem bir renk taşır içi kinle
dolanlar
İdam var kalem kırık asmasını planlar
Babasını da harcar menfaatçi olanlar
Çıkara boyun eğer maddeye olur türap
Şu şeytan üçgeninden sen bizi kurtar
ya Rab

Çalıp çırpıp doldurmuş ardiyeyi
bakkalı
Sünnete uygun değil saçı ile sakalı

Ne kadar gizlesen de tanıyoruz çakalı
Araştırdım aslını ne Müslüman ne
Arap
Şu şeytan üçgeninden sen kurtar bizi
ya Rab

Kirletmeyin ne olur tertemiz beyaz
çulu
Niçin böyle içiniz kin ile nefret dolu
Sorarım böyle midir sizce Allah'ın
yolu
Oturduğunuz hanı yıkıp etmeyin harap
Şu şeytan üçgeninden sen kurtar bizi
ya Rab

Timsah gözyaşı döküp yerden yere
süründü
Dini eyledi maske kışpetlere büründü
Takken düştü başından şimdi kelin
göründü
Mertoğlu'na gülerek başına ördün
çorap
Şu şeytan üçgeninden sen bizi kurtar
ya Rab

(146)

AĞLAMA GÖNÜL

Beklediğin hasret bitti kurtuldun
Artık bundan sonra ağlama gönül
Çile keder kantarında tartıldın

Coşup boz bulanık çağlama gönül

Terk edip gidenin peşine düştün
Kaybettin yolunu beyhude koştun
Aşkın ateşinde kavruldu piştin
Yanmış yüreğimi dağlama gönül

Çektiğim çileyi çektiğim derdi
Kimden saklayayım el âlem gördü
Sanma ki Mertoğlu da murada erdi
Bundan gayrı kara bağlama gönül

(147)

SAKIN BİZİ HOR GÖRME

Sakin bizi hakir görüp horlama
Biz edebi edepsizden öğrendik
Ahlaksızlık yapın diye zorlama
Biz edebi edepsizden öğrendik

Doğrulukla kurmuş çarkı çemberi
Bu böyle söylenir âdemden beri
Dürüstlük Allah'ın kullara emri
Biz edebi edepsizden öğrendik

En evvela kabrin bedenine sıkır
Ne yapmışsan orda karşına çıkar
Nizam terazisi hesabın bakar
Biz edebi edepsizden öğrendik

Böyle buyuruyor rehberin Kur'an

Haksızdan haklının hakkını soran
İnsan insanca insanca davran
Biz edebi edepsizden öğrendik

Mertoğlu yanlışsan hak seni yakar
Tacını tahtını başına yıkar
Güzel ahlak kulu cennete sokar
Biz edebi edepsizden öğrendik

(148)

BAYHANI

Mertoğlu'ndan Bayhani'yi sordular
Derim dost bağında güldür Bayhani
Sebebi neydi bu vurguyu vurdular
Derim ehli hâlde hâldir Bayhani

Yaşar hakkı hakkın şeriatında
İrşadı babanın tarikatında
Ağlar baba gezer onun zatında
Derim aşka giden yoldur Bayhani

Garip kuşlar gizlenecek dalı var
Bilmeyenler bilmez gizli halı var
Helalden kazanmış helal malı var
Derim dost olana baldır Bayhani

Keşfeder her zaman yakın ırağı
Dost olanın yanı onun durağı
Özü Türk'tür sembolü de bayrağı
Derim ay yıldız hilaldir Bayhani

Mertoğlu kimseyi o görmez hakir
Ne çok fazla zengin nede çok fakir
Dayıma Mevla'ya ediyor şükür
Derim yalnız hakka kuldur Bayhani

(149)

BAYHANIYE CEVAP

Köprü kurdum gönlün ile gönlüme
Ben mektubu yeke vermem Bayhani
Gözyaşlarım benzer Mısırın Nil'ine
Ben mektubu sele vermem Bayhani

Sevda çeken bülbül eder ah u zar
Arif sevdasından eylemez zarar
Üzülme sırımız etmem aşikâr
Ben mektubu ele vermem Bayhani

Ağyarı gözetem gözü istemem
Türlü renge giren yüzü istemem
Dostunu inciten közü istemem
Ben mektubu küle vermem Bayhani

Ram olup ölenler gönülde yaşar
Aşk ile sevdası yürekten taşar
Yüz bin zorluk çekse engeller aşar
Ben mektubu kula vermem Bayhani

Dil denince Bayhani'yi sorarım
Şifasıyla yaralarım sararım
Leyla derim yüce Mevla'm ararım

Ben mektubu çöle vermem Bayhani

Mertoğlu da yaratana edna kul
Tefekkür eyleyip hâlde hâlin bul
Sadık kal kavline dostunla dost ol
Ben mektubu dile vermem Bayhani

(150)

SÖYLEYEMEDİK

Yıllar yılı olan biten her şeye
Gülüp geçtik bir şey söyleyemedik
Bütün şehitlere gözden yaşları
Silip geçtik bir şey söyleyemedik

Şaşa kaldık gidenlerin göçüne
Sormadık ki göçenlerin suçu ne
Bile bile bu zulümüm içine
Dalıp geçtik bir şey söyleyemedik

Bulamadık ayarımız dengimiz
Bitmiyor ki hainlerle cengimiz
Bir gül gibi günden güne rengimiz
Solup geçtik bir şey söyleyemedik

Sürüye kurt dalmış padişaha ne
Gülüp oynamak var bunca aha ne
Olaylara eften püften bahane
Bulup geçtik bir şey söyleyemedik

Dedik vatan için kurban olsun can

Su yerine damarlardan döktük kan
Zulme susan olur bak dilsiz şeytan
Olup geçtik bir şey söyleyemedik

Mertoğlu'yum susar emmi dayımız
Her geçen gün artar şehit sayımız
Fert olarak bu zulümden payımız
Alıp geçti bir şey söyleyemedik

(151)

NE ARA NE DE SOR BENİ

Sevdiğim sebepsiz gidişin nedir
Bir daha ne ara nede sor beni
Söyle ayrılığın suçu kimdedir
Bir daha ne ara nede sor beni

Hep içten yapmışsın sen pazarlığın
Böyleymiş senin bana yarlığın
Sildim gönlümdeki olan varlığın
Bir daha ne ara nede sor beni

Hasret yollarımı bağlasa bile
Yokluğun sinemi dağlasa bile
Her gece gözlerim ağlasa bile
Bir daha ne ara nede sor beni

Yaktın ciğerimi küle çevirdin
Mecnun eyleyip de çöle çevirdin
Konuşurken akraz dile çevirdin
Bir daha ne ara nede sor beni

Yara verip bu sinemi oyduñ ya
Nesimi misali derim soyduñ ya
Mertoğlu'nu bir başına koyduñ ya
Bir daha ne ara nede sor beni

(152)

BIRAKALIM KIZLARIMIZ OKUSUN

Okumaktan kime ne zarar gelir
Bırakalım kızlarımız okusun
Okur eğitilmiş bir anne olur
Bırakalım kızlarımız okusun

Cahilin çektiği ah ile zardır
Cehalet dağları dumandır kardır
Dinin ilk emrinde okumak vardır
Bırakalım kızlarımız okusun

Okuyup ilimiyle ihlâsı bulsun
İlim Çin'de ise varıp da alsın
Okusun ya hâkim savcı olsun
Bırakalım kızlarımız okusun

Temelsiz yapılan bina binamı
Sorarım cehalet bize kınamı
Okuyup bir doktor olsa fenamı
Bırakalım kızlarımız okusun

Sanmayalım dünya böyle kalacak
Okumayan vuslatını bulacak

Demeyelim okuyup da nolacak
Bırakalım kızlarımız okusun

Okuyan ilmiyle çağı açmıştı
Gülperi yarbada bak okumuştı
Vatanı uğruna o şehit döştü
Bırakalım kızlarımız okusun

Mertoğlu evlatta hiç ayırım yapmaz
İlmi okuyandan bir şüphe kapmaz
Şuurlu okuyan yolundan sapmaz
Bırakalım kızlarımız okusun

(153)

SEVDİYİM

Senin sevgin gönlüm işgal eyledi
Üzerime şafak atmaz sevdiyim
Didelerim kanlı yaşa beledi
Bir günüm birini tutmaz sevdiyim

Aşk bilmeyenden çare sorulmaz
Leylası olmayan çölde durulmaz
Beden yaşlansa da gönül yorulmaz
Sevdanın çilesi bitmez sevdiyim

Mestane gözlerle göler bakışır
Gül sinene gonca güller yakışır
Mor menekşe kokar bülbül şakışır
Aşk bağında baykuş ötmez sevdiyim
Dilim ezber eder ismin heceler

Seven sevdiyinin gönlün yüceler
Bin yıl gibi uzar gider geceler
Mertoğlu sabahlar yatmaz sevdiyim

(154)

GEVHERİ

Riyakâr saatte bir renk deyişir
Utanmaz yüz utanır mı Gevheri
Dürüst olan vuslatına erişir
Utanmaz yüz utanır mı Gevheri

Asker Polis taşlar giyer eteklik
İhanet edene verilir beylik
Paslı tenekeden olur mu çelik
Utanmaz yüz utanır mı Gevheri

Doğru bakan görür temiz cemali
Doğrunun vicdanı temiz emeli
Hilal bıyıklılar yurdun temeli
Utanmaz yüz utanır mı Gevheri

Mazlumun gözleri kurumaz yaştan
Damlası delerse geçermiş taştan
İster içten olsun istersen dıştan
Utanmayan yüz utanmaz Gevheri

Çektiğimiz acep yanlış kuramı
Turasızlar paylaştılar turamı
Eman kardeş eman açma yaramı
Utanmaz yüz utanır mı Gevheri

Mertoğlu'nun bir kulak ver sözüne
Dürüstler gidermiş hakkın izine
Tükürsen de arlanmazın yüzüne
Utanmaz yüz utanır mı Gevheri

(155)

GÖTÜRÜR

Ne zaman sazımı alsam elime
Alır beni uzaklara götürür
Dokunsa mızrabım gamlı telime
Dertli bülbül gibi zara götürür

Ben dokundum saza teller inledi
Feryadımdan dağlar taşlar çınladı
Eş dost konu komşu beni dinledi
Buda beni gam efkâra götürür

Seven sevdiyinden beklemez hile
Maşukta Aşığa çektirir çile
Âşık arzuhâli verince yele
Alır bad-ı saba yara götürür

Kerem Aslı için dönüştü küle
Mecnun ile Leyla düştüler çöle
Asırlardır destan oldular dile
Çeker bizi peşi sıra götürür

Bazen neşem oldu bazen yaslarım
Sevgim gizler can evimde beslerim
Öldüğümde ahabplarım dostlarım

Mertoğlu'nu bir mezara götürür

(156)

SEVDAMIZ

Biz Selçuklu Osmanlının evladı
Budur bizi bize katan Sevdamız
Bize hak Resulü dua eyledi
İslam'dır gönlüde yatan Sevdamız

Bizler Türk'üz biz birliği överiz
Biz sancağa yan bakanı döveriz
Biz seversek Allah için severiz
Hak için düşmana çatan sevdamız

Biz sahip çıkarız düne bugüne
Biz neşe katarız toya düğüne
Biz at sördük Viyana'nın önüne
Kalpten kalbe sevgi atan Sevdamız

Biz Hakka inanan puta tapmayan
Bizim her hâlimiz Mevla'ya ayan
Biz ta şarktan garba ilimi yayan
Tüm dünyaya ilim satan sevdamız

Biz Hakkın emrine boynumuz burduk
Biz düşmana karşı doğru dik durduk
Biz yedi düvelde devletler kurduk
Al bayrağı elde tutan sevdamız

Biz akları çok karadan ayırdık

Biz mazlumu yoksulları kayırdık
Biz Mertoğlu şanımızı duyurduk
Her an gönlümüzde vatan sevdamız

(157)

BEY

Kutsal bir makamı temsil eden bey
Kâfir kime denir öğret bilelim
Bu nasıl dindarlık ya bu nasıl şey
Kâfir kime denir öğret bilelim

Kalp gözün mü açık bu sırra erdin
Neye dayanarak fetvayı verdin
Bilmem amma beyim vebale girdin
Kâfir kime denir öğret bilelim

Bu halkta imanın nuru sönmezken
Ezan susmaz bayrak gökten inmezken
Bu vatanda şehit derdi dinmezken
Kâfir kime denir öğret bilelim

Nedir bu kin nefret kalbine dolan
Kimin garezidir sendeki kalan
Bilgin âlimlere mirasçı olan
Kâfir kime denir öğret bilelim

Arif olan doğru karara varır
Bu sözü söyleyen sözünde durur
Sen gibi densizi bu toplum korur
Kâfir kime denir öğret bilelim

Bu nasıl zihniyet nasıl düşünce
İyi düşün beyim tövbe et bence
Ülkücü camia kâfir mi sence
Kâfir kime denir öğret bilelim

Mertoğlu sırrına yetsem ırkın ne
Kimden emri aldın acep çarkın ne
Söyler misin Haşhaşiden farkın ne
Kâfir kime denir öğret bilelim

(158)

ÜSTÜME

Ay karanlık bir başıma yürürken
Bir çoban yıldızı doğdu üstüme
Yalnızlık hasretlik beni bürürken
Bir çoban yıldızı doğdu üstüme

Yollar uzun ben gzmekten yorulduğum
Ok kirpiknen can evimden vurduğum
Nazlı yayla meralından ayrıldım
Bir çoban yıldızı doğdu üstüme

Usul usul yağmur yağdı ıslandım
Sap kaya dibine çöktüm yaslandım
Kimse yok mu diyerekten seslendim
Bir çoban yıldızı doğdu üstüme

Seven sevdiğine boyun bükürken
Ayrılık gözlerden yaşlar dökerken
Ezan okunmadan şafak sökerken

Bir çoban yıldızı doğdu Üstüme
Mertoğlu'nu herkes bir âşık sanar
Sevdanın elinden ciğerim kanar
Seven sevdiğini her yerde anar
Bir çoban yıldızı doğdu Üstüme

(159)

MURAT ŞAHİN'E

Olur, Akbayır'da bir yiğit yaşar
Özü asaletli Murat Şahinin
Canı pahasına göreve koşar
Hızı asaletli Murat Şahinin
Aslında Türklük var bir dünyaya tay
Rabbim emeğini eylemesin zay
Görevli rütbesi henüz astsubay
Hanı asaletli Murat Şahinin
Kutsaldır görevi şana şan veren
Ay yıldız bayrağa asil kan veren
Gerekirse yurdu için can veren
Yüzü asaletli Murat Şahinin
Uyumamış hedefine göz vermiş
Ecdadın ateşi ona köz vermiş
Vatanını korumaya söz vermiş
Sözü asaletli Murat Şahini
Sancağı bayrağı ezelden tuğlu

Süngüsü belinde silahı yağlı
Allaha Kurana imana bağlı
Cüzü asaletli Murat Şahinin
Mertoğlu dikkat et olmasın hatan
Toprağı uğruna düşmana çatan
Kutsal sevdikleri bayrak ve vatan
İzi asaletli Murat Şahinin

(160)

BÖLÜNMEYECEK

Asırlardır şehit verdik uğruna
Bölünmez bu vatan bölünmeyecek
Kulak verdik öl denilen çağrına
Bölünmez bu vatan bölünmeyecek
İşgal etmiştiler şark ile garbi
Kim yanlış girdiyse olmuştu kabri
Bölemedi bizi şu boğaz harbi
Bölünmez bu vatan bölünmeyecek
Yıllar yılı düşmanlara zilletiz
Bayrağıma yan bakana illetiz
Peygamberin meth ettiği milletiz
Bölünmez bu vatan bölünmeyecek
Ceylan derisinden giyinsen de kürk
O gün korktun bu gün sesimizden ürk
Bizde Fatih Yavuz bizde Atatürk
Bölünmez bu vatan bölünmeyecek

Konstantin'e bizim dedi hainler
Birer birer saf tutmuştu kâinler
Sözüm size içte olan hainler
Bölünmez bu vatan bölünmeyecek

Mertoğlu'yum nice çile çekerek
Bir vücut bir beden olduk tek yürek
Ya istiklal ya ölüm diyerek
Bölünmez bu vatan bölünmeyecek

(161)

AĞLADIM

Senelerdir bu sevdanın yüzünden
Al giymedim karaları bağladım
Aşkın mızrabıynan sevda sazından
Coşup coşup kederlendim çağladım

Çağladım da dinmez oldu gözyaşım
Kurtulmadı hüsrân çileden başım
Anlamadı beni bacım gardaşım
Her gün dert üstüne bin dert bağladım

Bağladım ya bilmem ne verdi bana
Bir bir günlerimi getirdim sona
Gizli bir hasret var kar etti cana
O sebepten ciğerciğim dağladım

Dağladım Mertoğlu çaremi buldum
Neşeler kayboldu hüznle doldum
Bir çift ela gözün meftunu oldum

Onun için hüngür hüngür ağladım

(162)

YAZ

Gel ey kâtip şöyle otur yanıma
Ben söyleyim sende dertlerimi yaz
Çektiğim çileler yetti canıma
Nedir bu sendeki işve ile naz

Eğlenmez gönlümde gizlenen yara
Sardı bedenimi hicranlı yara
Nazlı canan gitti uzak diyara
Saldı yüreğime dert ile maraz

Dokundu sineme sevdanın oku
Çare yok hekimler salmadı yakı
Ben gittikten sonra yazdığın oku
Sakın dediğime etme itiraz

Mertoğlu derdimle hayale daldım
Ufkun ötesine nameler saldım
Sonunda kendime bir ortak buldum
Dert ortağım elimdeki gamlı Saz

(163)

VAR

Gel aldanma şu dünyanın fendine
Bu dünyanın hâllerinde yalan var
Nefse uyan kemlik eder kendine
Bin bir çeşit fellerinde yalan var

Fanidir zevkinin verdiği sancı
Doğruluktur bu sancının ilacı
Türlü renge girer nefsin ağacı
Kanma sakın dallarında yalan var

Kamil insan dünya zevkini neyler
Arifler her zaman doğruyu söyler
Çıkar için boyun eyen şu beyler
Ayak bassa yollarında yalan Var

Sakın bu sözlere boş laftır deme
Bir gün gelir atar masayı game
Eyer düşman ise ekme yeme
Sofra sunsa ballarında yalan var

Haram yiyen bir gün kusar evinme
Dizen vurup kendi kenden dövünme
Siyasetçi kucak açsa güvenme
Saracağı kollarında yalan var

İnanma yalanın sıcağına ha
İncir diker bir gün ocağına ha
Döşme politika kucağına ha
Siyasetin yıllarında yalan var

Mertoğlu doğruymuş kimin derdinde
Namert olsa gam yezdim merdinde
Esnafından imamından ferdinde
Yaratanın kullarında yalan var

(164)

SEVDİYİM

Şu yaban elleri mesken eyleyip
N'olur açma bize ara sevdiğim
Hoyratlar bağında gonca gül olup
Salma beni intizara sevdiğim

Övmüşte yaratmış seni Hakte-ala
Yüzün aya benzer sohbetin bala
Gözelliğın istemez ki mübalağa
Kirpiğın ok kaşın kara sevdiğim

Seven sevdiğinden ayrı kalmasın
Gönlümdeki yerin kimse almasın
Bedenim ruhuma gurbet olmasın
Hasret koyma yâri yara sevdiğim

Mertoğlu kim dedi severken ayrıl
Aşkın ocağında yanarak kavrul
Bitsin bu ayrılık yârim de sarıl
Bayram etsin bu fukara sevdiğim

(165)

NE ÇIKAR

Zengin güler oynar bayram gelince
Gariplere bayram gelmiş ne çıkar
Yetimler mazlumlar gülemeyince
Gariplere bayram gelmiş ne çıkar
Dost dostun yüzünü göremiyorsa
Gönlünce sefasın süremiyorsa

Zenginler sadaka veremiyorsa
Gariplere bayram gelmiş ne çıkar

Yoksulların yüzü gülmüyor beyim
Attığı taş yerin bulmuyor beyim
Tok acın hâlimden bilmiyor beyim
Gariplere bayram gelmiş ne çıkar

Fuzuli israfla madde saçınır
Yoksul boynu bükük dertten acınır
Soran var mı bunlar nasıl geçinir
Garipler bayram gelmiş ne çıkar

Mertoğlu inanıp hakka tapanlar
Reklam olsun diye israf yapanlar
Çıkar için sağa sola sapanlar
Gariplere bayram gelmiş ne çıkar

(166)

BACI KARDEŞ

Nöbetleşe nöbet tuttuk kapıda
Bacı kardeş gece gündüz ağladık
Dört oğlunla eşin dert girdabında
Bacı kardeş gece gündüz ağladık

İnanmışız dedin etmeyin tasa
İşte insan ömrü bu kadar kısa
Bötün sevenlerin boğuldu yasa
Bacı kardeş gece gündüz ağladık

İsyan etmiyorum Allaha hâşâ
Ecel mutlak bir gün gelir her başa
Benim bu gözlerim alıştı yaşa
Bacı kardeş gece gündüz ağladık
Çift bacı ateşi ciğer dağlarken
Eşin yavruların kara bağlarken
Yörekler yanmaz mı gözler ağlarken
Bacı kardeş gece gündüz ağladık

Nasıl bir illet ki yoktur ilacı
Bize deydi bu yıl ecel kılıcı
Kolay değil acı üstüne acı
Bacı kardeş gece gündüz ağladık
Mertoğlu'nu koydun yaralı yetim
İsyan etmek değil asla niyetim
Ben bir yılda iki bacı kaybettim
Bacı kardeş gece gündüz ağladık

(167)

UNUTMA

Beş bin yıllık değişmeyen simgemiz
Turan Türkün öz adıdır unutma
Aynı soydan aynı kandan genimiz
Turan Türkün öz adıdır unutma

Şart biliriz atı yurdu avradı
Beşikte bebeler bunu kavradı
Doğruluktur her bir Türkün muradı

Turan Türkün öz adıdır unutma

Dostuna dost düşmanına çatandır

Su yerine toprağa kan katandır

Tek anamız oda ana vatandır

Turan Türkün öz adıdır unutma

Allah bir Resul hak dinimiz belli

Bu günümüz belli dünümüz belli

Kan verdik Bayrağa ünümüz belli

Turan Türkün öz adıdır unutma

Mertoğlu da aynı soyundan törüyen

Ta Orta Asya'dan kalkıp yörülen

Al bayrağı namus deyip koruyan

Turan Türkün öz adıdır unutma

(168)

KADINLAR

İnancınız varsa Allaktan korkun

Erkekleri tahrik eden kadınlar

Kadınsan mahremin haramdan sakın

Erkekleri tahrik eden kadınlar

Sebep ne sokağa çıplak çıkmaya

İnsanda göz vardır görüp bakmaya

Davetçisiz ateşlere yakmaya

Erkekleri tahrik eden kadınlar

Dersiniz bu adam kafadan uçuk

Saçlarınız uzun aklınız küçük

Başızda türban var kıçınız açık

Erkekleri tahrik eden kadınlar

Boyanız cilanız endamınız hoş

Dolu görünse de içleriniz boş

Mutlak başınıza yağar bir gün taş

Erkekleri tahrik eden bayanlar

Soruyorum çağdaşlık mı nedeni

Medeniyet açmak mıdır bedeni

O zaman hayvanlar daha medeni

Erkekleri tahrik eden kadınlar

Mertoğlu haramdan kendini sakın

Aklını koruda adabın takın

Korkam bu gidişle kıyamet yakın

Erkekleri tahrik eden kadınlar

(169)

ÇIRA BENİM

Hep ağlattın güldürmedin

Ak çıkardım kara benim

Ey bak tabip göremedin

İçim dışım yara benim

Her an Allah kerim dedim

Az kazanmış helal yedim

Kendimce bedel ödedim

Yerim yurdum bura benim

Matahım çıkmaz pazara
Ben ki uğradım nazara
Ölürsem koyun mezara
Son durağım ora benim

Mertoğlu geldim gidenim
Bilmedim neydi nedenim
Yanacak naçiz bedenim
Kemiklerim çıra benim

(170)

MERT DENİR

Namertlerin ırmağıyla suyuyla
Akacakken akmayana mert denir
Hırsa gelip bir garibin gönlünü
Yıkacakken yıkmayana mert denir

Er odur ki yıksın nefsin dağını
İyi bilsin geçmişini çağını
Sana kucak açan dostun bağını
Yakacakken yakmayana mert denir

Can feda kılmalı canan yoluna
Yiğit hile katmaz özge balına
Düşman kelepçesin dostun koluna
Takacakken takmayana mert denir

Elde silah çelik miğfer tepede
Türk askeri yılmaz gider nöbete
Düşman karşısında kanlı cephede

Bıkacakken bıkmayana mert denir

Mertoğlu kulak ver bülbül zarına
Sakın haram katma helal karına
Elin namusuna elin yarına
Bakacakken bakmayana mert denir

(171)

YAR SEHER VAKTİ

Sevda yatağında uyuyan dilber
Seslendim uyanmaz yar seher vakti
Tomurcuk gülleri büyüyen dilber
Birinden bir buse ver seher vakti

Aşkın ile giyindiğim kareler
Şeyda bülbül gibi beni zaralar
Yüreğimde artmaktadır yaralar
Ellerinle merhem sür seher vakti

Al yazma yakışmış nazik aynına
Billur gerdanına zarif boynuna
Ne olur gizlesen beni koynuna
Kolların boynuma sar seher vakti

Kerem gibi ateşine yandığım
Yar diyerek candan yakın sandığım
Mertoğlu'yum işvesine kandığım
Bir kere hâlimi sor seher vakti

(172)

ANLAMAZ Kİ

Ne yapsam ne desem nasıl anlatsam

Her can bizi anlamaz ki efendim

Çalıp söylesem de kime dinletsem

Dinleyenler tınlamaz ki efendim

Bağrı yırtık boş lafları duymaz ki

Arif olan cahillere uymaz ki

Beyni katı yobaz seni duymaz ki

Sağır kulak çınlamaz ki efendim

Bazı kem söz dokunuyor canıma

Tesir eder damarımda kanıma

Düşman lafı hiç gitmez ki damıma

Dost dostunu danlamaz ki efendim

Mertoğlu sözümü dinleyip anla

Kan suyla yıkanır yıkamaz kanla

Sakın dostluk kurma eski düşmanla

Düşman kılıç kınlamaz ki efendim

(173)

ARKADAŞ

Benim nefsim cümlesinden hakirdir

Hiç kimseyi hakir görmem arkadaş

Kendi bağımızda mor sümbül vardır

Yad bağında gülü dermem arkadaş

Bazen yaptıkların olur kabahat

Ömür gelir geçer dersinki heyhat

Bakarım kendime günahım kat kat

Elin günahını yermem arkadaş

Ayağım uymuyor düzene çağa

Hep bakarız yükseklere uzağa

Kendi boynum hazır iken bıçağa

Günahsız bıçak sürmem arkadaş

Mertoğlu kusurun sana paç olur

Atasözü gönül yapmak hac olur

Değerli insanlar başa taç olur

Değersize değer vermem arkadaş

(174)

ADALET İSTER

Ülkesini şekva eden bu adam

Döner utanmadan adalet ister

Milletine hayrı olmayan adam

Döner utanmadan adalet ister

İçten Feto dıştan pekaka artar

Haksızlar haklının yüzünü yırtar

İçteki hainler düşmandan beter

Döner utanmadan adalet ister

İp kimin elinde bakın kim cambaz

Herif bu işlerde olmuş düzenbaz

Be Allahtan korkmaz kuldan utanmaz

Döner utanmadan adalet ister

Utan be insafsız halkından utan
Geçmiş teki yaptığımı unutan
Deveyi hamutla birlikte yutan
Döner utanmadan adalet ister

Zulmederek adalete yürüyen
Yapılan yolları gözüyle gören
Bolu'yu geçerken tünele giren
Döner utanmadan adalet ister

Biliyorum bunu nerden yarası
Bunu vicdanıyla bozuk arası
Bunlar muhalefetin tam yüz karası
Döner utanmadan adalet ister

Mertoğlu bu vatan sanki ona mülk
Bu nasıl anlayış bu nasıl Türklük
Kafan kaldır Gazi Kemal Atatürk
Bu utanmaz bir de adalet ister

(175)

ŞEHİT ERENİM

Cennetteki yerin Firdevs-i âlâ
Vatan için şehit düşen Erenim
Şahadet şerbetin içtin ne ala
Vatan için şehit düşen Erenim

Ol Hazreti Hamza elinde tutsun
Tevhit gıdasıyla seni büyütsün
Ecdadına layık olan yiğitsin

Vatan için şehit düşen Erenim

Can erip korudun yurdun arını
Düşünmeden dünü bugün yarını
Necip soylu ecdadımın torunu
Vatan için şehit düşen Erenim

Şükür ettik seni annen sunana
Bağlıymışsın Kur'an dine imana
Yüce Mevla sabır versin anana
Vatan için şehit düşen Erenim

Mertoğlu ruhuza Fatiha verdik
Şahadet yoldaşın Başçavuş Gedik
Al bayrak sevgisi böyleymiş dedik
Vatan için şehit düşen Erenim

(176)

ADALETİN BU MUDUR?

Zalimler mazluma hep hükmederse
Dünya senin adaletin bu mudur?
Haksızlar haklıdan dava güderse
Dünya senin adaletin bu mudur?

Garibe yoksula oluyorsun dar
Adamlar yapıyor haksızlığı kar
Böyle bir adalet kuranda mı var
Dünya senin adaletin bu mudur?

Böyle mi emreder din ile iman

Tahammül etmiyor ezilmeye can
Anlatsana sende bu nasıl vicdan
Dünya senin adaletin bu mudur?

Kim emretti sana kırk renge boyan
Pilav salınır mı kaynayan suyan
Derim sana gafil gafletten uyan
Dünya senin adaletin bu mudur?

Bir su getirirsin bin bir dereden
Fırsat bulsan yağ çalarsın pireden
Mertoğlu'na söyle kinin nereden
Dünya senin adaletin bu mudur?'

(177)

BU DÜNYA

İyilikten maraz doğar demişler
Var varanın sür sürenin bu dünya
Garip yoksul haklarını yemişler
Var varanın sür sürenin bu dünya

Yalakalar başa imza attırır
Ortalığı bir birine kattırır
Yalanları gerçek diye yutturur
Var varanın sür sürenin bu dünya

Ne yazık haksızlar haktan bahseder
Kendi kusurunu yoktan bahseder
Bin bereket yoktur çoktan bahseder
Var varanın sür sürenin bu dünya

Yolsuzluğun hep üstünü örterler
Haklıların yakasını yırtarlar
Yüze güler burnun yere sürterler
Var varanın sür sürenin bu dünya

Acı çeker ana ile babalar
Çılgık atar kundaktaki bebeler
Bu Mertoğlu boş boşuna çabalar
Var varanın sür sürenin bu dünya

(178)

AK PARTİLİ BEY

Maskeniz mükemmel iyi gizlemiş
İçten fetö dıştan Ak Partili Bey
Dört bir yanın Renk alarak üzlenmiş
İçten fetö dıştan Ak partili Bey

Deniz görsen balıklama dalarsın
Kökün nerde nereye filiz salarsın
Çok sinsisin yetim hakkı çalarsın
İçten fetö dıştan Ak Partili Bey

Bilmem acep yerin yurdun neresi
Belli oldu eni boyu karesi
Bir zaman çok yediz himmet parası
İçten fetö dıştan Ak Partili Bey

Usta bir fetbazsın ipte oyun var
Her tür kötülükte elin payın var
Anlaşıldı boynu kalın dayın var

İçten fetö dıştan Ak Partili Bey

Mertoğlu hesabın iyi yap kes at

Arpaya alışan yiyen rahvan at

Senin için dışın dolu kin Fesat

İçten fetö dıştan Ak Partili Bey

(179)

SİYASET DERİM

İnsanları kula kulluk ettiren

Sorarsanız bana siyaset derim

Madde için bin bir takla attıran

Sorarsanız bana siyaset derim

Riya koltuğuna varıp oturtan

Haksızları haklılara kudurtan

Oy alanı yan getirip yatırtan

Sorarsanız bana siyaset derim

Garibe tırnakla dağı deldiren

Çıkar için dostlukları sildiren

Hâkimi avukata bakıp güldüren

Sorarsanız bana siyaset derim

Kör baltayla koca çınar devirten

Yalancının çemberini çevirten

İnsanları sözlerinden kıvırtan

Sorarsanız bana siyaset derim

Mertoğlu başıma karlar yağdıran

Haramın üstüne haram yığdıran

Aslanları kedilere boğdıran

Sorarsanız bana siyaset derim

(180)

ÖLÜME

İslam devletler duysun sesimiz

Razı mıyız Arakanda zulüme

Demiyelim bunlar bizim neyimiz

Razı mıyız Arakanda zulüme

Dindaşları terk etmişiz ölüme

Müslümansak el birliği edelim

Biz bunların imdadına yetelim

Hep birlikte Arakana gidelim

Razı mıyız Arakanda zulüme

Dindaşları terk etmişiz ölüme

Zalimden mazlumun hakkını almak

Dinimizin emri hep birlik olmak

Olur mu bu zulme sessizce kalmak

Razı mıyız Arakanda zulüme

Dindaşları terk etmişiz ölüme

Bozguna uğrasın kâfir yuvası

Kabul olur erenlerin duası

Dava oldu hakla batıl davası

Razı mıyız Arakanda zulüme

Dindaşları terk etmişiz ölüme

Sefer âlemine göçmemiz gibi
Kuş olup misali uçmamız gibi
Suriye'ye kucak açmamız gibi
Razı mıyız Arakanda zulüme
Dindaşları terk etmişiz ölüme

Mertoğlu dertlere dert ekliyoruz
Müslüman ölürken biz tekliyoruz
Şahlan Türk milleti Ne bekliyoruz
Razı mıyız Arakanda zulüme
Dindaşları terk etmişiz ölüme

(181)

HİLE EYLEMİŞ

Aşkı yaşamayan gizemli dilber
Talih sana baştan hile eylemiş
Dünyaya gelince gülmeyen dilber
Severken sevdası çile eylemiş

Mevla'm bu insanı yaratmış özel
Kaderine boyun eyen bu güzel
Sam vurmuş bağında gül dökmüş
gazel

Ağlamış gözyaşı sele eylemiş

Felek atmış onu dağlar ardına
Mecbur kalmış gizli olan derdine
Nasip çekmiş gelmiş baba yurduna
Dadaş diyarını sıla eylemiş

Mertoğlu ellere bakar yerinir
Al çıkarmış karalara bürünür
Mutsuz yaşar amma mutlu görünür
Yüzüne gülleri kale eylemiş

(182)

GÖR BENİ

Süzülerek yanağına gözyaşın
Aktığında içindeyim gör beni
Saçlarına güller yaren yoldaşın
Taktığında içindeyim gör beni

Aşğın belli olmaz müşkül hâlleri
Yar için akıdır gözden selleri
Gönül bahçesinin sevda gülleri
Koktuğunda içindeyim gör beni

Devredip dönende Ay ile Güneş
Neredesin sorma gölgen ile eş
Herhangi bir yerde gizli bir ateş
Yaktığında içindeyim gör beni

Açıkladım yara olan aşkıyı
Gizli tutum bende olan meşkini
Gönül sarayımın vuslat köşkünü
Yıktığında içindeyim gör beni

Alevlenip yandığında közlerin
Silinmiyor bende olan izlerin
Aynayla yüz yüze gelen gözlerin

Baktığımda içindeyim gör beni

(183)

EL UMUDUNA

Ana yok baba yok yavrular öksüz
Biz küçükten kaldık el umuduna
Amcam duyarsızdı yengemse zalim
Biz küçükten kaldık el umuduna

Babam uzaklara gitti gelmedi
Anam hastalandı ilaç bulmadı
Yetim olanların yüzü gülmedi
Biz küçükten kaldık el umuduna

Dayım garibandı nüfusu çoktu
Evine bakacak imkânı yoktu
Teyzemler zengindi çocuğu toktu
Biz küçükten kaldık el umuduna

Ablam dokuzunda bense yaşım beş
Hiç kimse bizdeki derde olmaz eş
Yarı aç yarı tok gözlerimiz yaş
Biz küçükten kaldık el umuduna

Ahır sekisinde yatar kalkardık
Biz ellere imrenerek bakardık
Üç ayda bir elbisemiz yıkardık
Biz küçükten kaldık el umuduna

Çoğu geceleri aç yatıyorduk

Halamın eline hep bakıyorduk
Eşi eloğluymuş biz korkuyorduk
Biz küçükten kaldık el umuduna

Mertoğlu yazarken gözlerim doldu
Demedi derdinin çoğusu kaldı
Ablam anam babam sahibim oldu
Biz küçükten kaldık el umuduna

(184)

AHİLİK

İnsan var oldukça dünya döndükçe
Kuşaktan kuşağa yoldur Ahilik
Yüce Mevla çok imkânlar sundukça
Haktan bize gelen hâldir Ahilik

Gelenek görenek ümmet içinde
Ehli hüner her bir sanat içinde
Hak alır hak verir Nimet içinde
Gönül kovanında baldır Ahilik

İnsanları aldatmak yok şanında
Ustalık çıraklık sanat yanında
Hâsılı saygı sevgi var onda
Aşkın bahçesinde güldür Ahilik

Sen âdemoğlusun düşün fikr eyle
Nefes alıp verir iken şükr eyle
Gel Âşık Mertoğlu Hakkı zikr eyle
Mevla'yı zikreden dildir Ahilik

(185)

ÖZLERSİN YÂRİM

Yıllar yılı nazlı canı ararken
Sebep ne mah yüzün gizlersin yârim
Gökte uçan turnalardan sorarken
Turnalara bakar izlersin yârim

Her gelenden selam gelir sandığım
Tatlı tebessümün bakıp kandiğim
Kerem olup ateşine yandığim
Od koyup sinemi közlersin yârim

Kaderim bu diyip boyun bükerken
Ah çekip gözümde yaşlar dökerken
Ben senin sevdanı gizli çekerken
Sende gizli gizli sızlarsın yârim

Gün gelir ki hasretliğin son bulmuş
Dost ağlarken düşman üstüne gülmüş
Duyarsın ki bir an Mertoğlu ölmüş
İşte o gün beni özlersin yârim

(186)

AĞAYDI

Babam zengin idi hem de ağıydı
Biz her yazın üç çift öküz koşardık
Ekip biçtiğimiz arpa buğdaydı
Biz her yazın üç çift öküz koşardık

Bahçeyi, tarlayı sürer ekerdik

Göze ayağına fidan dikerdik
Öküz koşar değirmene giderdik
Biz her yazın üç çift öküz koşardık

Daha sonra köyler traktör doldu
Çift ile çubuklar antika oldu
Öküzler okudu diploma aldı
Biz her yazın üç çift öküz koşardık

Traktörden sonra biçerdöverler
Merekte çürüdü atta eyerler
Birer birer kayıp oldu değerler
Biz her yazın üç çift öküz koşardık

Dadaşlar diyarı ilim Erzurum
Soruyorsan bizde böyledir durum
Dileyen okusun yapsın bir yorum
Biz her yazın üç çift öküz koşardık

Köyde işsiz kaldık şehire göçtük
Şehirdeki suyu paralı içtik
Bu yazın beş öküz bir inek seçtik
Biz her yazın üç çift öküz koşardık

Âşık Mertoğlu da rençper çocuğu
Rafa kaldırdılar çifti çubuğu
Kurcalarsan çıkar işin cıcığı
Biz her yazın üç çift öküz koşardık

(187)

**AYŞE’M ERZURUM’A GELİN
OLAYDI**

Başımıza kıyamet mi kopardı
Ayşe’ m Erzurum’a gelin olaydı
Üstümüze taş mı yağardı
Ayşe’ m Erzurum’a gelin olaydı

Ağ eline kızıl kına yakardım
Yar salınsa boyuna ben bakardım
Yüz görümü beşi birlik takardım
Ayşe’ m Erzurum’a gelin olaydı

Altın yere düşse bile paslanmaz
Seven gönül kavuşmazsa uslanmaz
Bu göğsüme bir başkası yaslanmaz
Ayşe’ m Erzurum’a gelin olaydı

İki gönül birbirine uyardı
Gelin damat birbirini sayardı
İmam muhtar nikâhımız kıyardı
Ayşe’ m Erzurum’a gelin olaydı

Köyümden Çıksaydı düğün alayı
Eş dostumuz oynardı halayı
Başlamazdı Mertoğlu’nun olayı
Ayşe’ m Erzurum’a gelin olaydı

(188)

BARZANİ

Güya devlet kuracakmış bu densiz
Eli kimden alacaksın Barzani
Korkarım ki başın kalır bedensiz
Kolu kimden alacaksın Barzani

Aptal güvendiğin o Siyonistler
Senin gebermeni gülerек izler
Yahudi İsrail kendini gizler
Dalı kimden alacaksın Barzani

Belli biraz aklın olmuş kaçıkta
Hem delisin hem serseri gıcıkta
Örtemezsin kıçın kalır açıkta
Çulu kimden alacaksın Barzani

Sanarsın bağların olur gülistan
Osmanlı torunu geydirir fistan
Türk milleti kurdurur mu kürdistan
Yolu kimden alacaksın Barzani

Belli kandırıldın parayla pula
Hemen saldırırsın sen sağa sola
Üç tane eşekle çıkarsan yola
Nalı kimden alacaksın Barzani

Bir ufacık taviz verdi denedi
Boynuna dolarlar yağlı kemendi
Verilse de sana hürlük senedi

Pulu kimden alacaksın Barzani
Hakkı bırakır da haça taparsan
Kıvrır da o yan bu yan saparsan
Mertoğlu der sahibini kaparsan
Yalı kimden alacaksın Barzani

(189)

ÖLDÜ DEDİLER

Bülbülün feryadı figan ettiği
Has bahçe içinde güldü dediler
Züleyha'nın Yusuf için döktüğü
Gözlerinden akan seldi dediler

Dost olan dostuna gönderir selam
Sevgi muhabbetle kurulan âlem
Âşık maşukuyla yaptığı kelim
Yar ile sohbeti baldı dediler

İstiyordu menziline varmayı
El uzatıp sümbülünü dermeyi
Hep arzu ederdi yâri görmeyi
O arzusu yarım kaldı dediler

Meyer böyle imiş dünyanın vadı
Bozulmuş ağzının kalmamış tadı
Unutmasın diye yazdığın adı
Gönül defterinden sildi dediler

Şaşırıp kaybetti gittiği yolu

Başından eksilmez fırtına dolu
Vefasız sevdiğin Âşık Mertoğlu
Sorarsan geçen gün öldü dediler

(190)

BİR BAŞINA

Gelen gideni yok bu yalnız adam
Dertleriyle kalmış bak bir başına
İki gözü çeşme çağlayan adam
Kan karışmış gözlerinin yaşına

Felek sillesini yemiş çok erken
Şikâyet etmiyor kaderim derken
Gözleri yol çeker kimi beklerken
Dedi gözüm sana nerden aşına

Dedim anlat derdin dedi dinleme
Sende düşüp benim gibi inleme
Benim kara günlerimi günleme
Belki çıkmam son baharın kışına

Kervanı getirdim yolun sonuna
Kırılmadım ben bir Allah kuluna
Hasbihâlim diyin siz Mertoğlu'na
Dertli yazsın adım mezar taşıma

(191)

KURBAN OLDUĞUM

Asma suratını sevdiğim bana
Ok kirpik kaşına kurban olduğum

Ne olur bir kere gülümse bana
Ağlama yaşına kurban olduğum

Böyle midir sevenlerin hâlleri
Sil mühür gözlerden akan selleri
Soldurma yüzünden gonca gülleri
Amber kokuşuna kurban olduğum

Sevdaya düşenin ömrü sökülür
Hasret çekenlerin beli bükülür
Leblerinden şeker şerbet dökülür
Diline dişine kurban olduğum

Yüreğime ılgıt ılgıt aktığın
Nedir dalıp uzaklara baktığın
Ak ellere taş kınası yaktığın
Elvan nakışına kurban olduğum

Verme Mertoğlu'na yine bir yara
Lokman Hekim lazım yarasın sara
Zaten ta ezelden bir bahtı kara
Ceylan bakışına kurban olduğum

(192)

GELİR MİSİN YAR

Senin doğum günün bir ekimdi ya
Gel dersem yanıma gelir misin yar
Gönüller bir olsun beden ayrı ya
Hayalen benimle olur musun yar

Varlığın ömrümün cihanı olur
Seven sevdiğinin sultanı olur
Yokluğun gönlümün zindanı olur
Sende benliğimi bulur musun yar

Dalgınlığımı sorma bana ne diye
Arar bulur musun beni bu diye
Servetim yok gönlüm sana hediye
Bir selam yollarsam alır mısın yar

Ah çektikçe kara bağrım dövdüğüm
Her an sana kavuşmaya evdiğim
Doğum günün kutlu olsun sevdiğim
Seni sevdiğimi bilir misin yar

Meğer çile imiş sevmenin yolu
Âşık maşukundan içermiş dolu
Derseler ki öldü Âşık Mertoğlu
Gelip mezarında kalır mısın yar

(193)

OLURUM SENİN

Böyle muallime saygı duyarım
İstersen öğrencin olurum senin
Hürmet eder töresine uyarım
İstersen öğrencin olurum senin

Kanat gerip sen olursan siperim
Ruhsat versen fırsatımı teperim
Elin değil ayakların öperim

İstersen öğrencin olurum senin
Deyirmende un eyleyip öğütsen
Ders vererek mizacınca böğürtsen
Sevdan ile yüreğimi soğutsan
İstersen öğrencin olurum senin

Şakı dersen bülbül gibi şakırım
Doku dersen tezgâhında dokurum
Oku dersen hece hece okurum
İstersen öğrencin olurum senin

Mertoğlu'nu her sınavda denersin
Konuların derinine inersin
Hocamsın ya her konuda yenersin
İstersen öğrencin olurum senin

(194)

İHANETİN ADI

Doğruları söylemekten kaçanlar
Beytü'l malı sağa sola saçanlar
Yetim hakkı ile şarap içenler
Dönüp yapıyorlar hep centilmenlik
İhanetin adı eleştirmenlik

Dönüp halka bakışları farklıdır
Yapacağı dümenleri çarklıdır
Sanıyorlar kendileri haklıdır
Dönüp yapıyorlar hep centilmenlik
İhanetin adı eleştirmenlik

İnim inim inleyeni duymazlar
Garip hakkı yeme ile doymazlar
Kendi suçlarını suçtan saymazlar
Dönüp yapıyorlar hep centilmenlik
İhanetin adı eleştirmenlik

Başka fikirleri işe saymayan
Asla doğru yola girip uymayan
Yaptıkları ihanetten caymayan
Dönüp yapıyorlar hep centilmenlik
İhanetin adı eleştirmenlik

Mertoğlu'na pişkin pişkin gölüyor
Yaptığı yanlışları doğru oluyor
Kim haklı kim haksız Allah biliyor
Dönüp yapıyorlar hep centilmenlik
İhanetin adı eleştirmenlik

(195)

SÜMMANİOĞLUNA

Asil asaletten gelir şandır
Sümmânîoğlu
Âşıkların zümresinde kandır
Sümmânîoğlu
Takvadır muvazidir ahlakı tartışılmaz
Her mecliste yeri vardır candır
Sümmânîoğlu
Girmiş arifler safına ağı karadan seçer
Lügati kelam içinde bilinmez kapı açar

Bir şemin pervanesidir etrafına nur
saçar
Cehalet karanlığında tandır
Sümmânîoğlu

Yürekten yüreğe akar gönüller
postasıdır
Sümmânî vasfını taşır her dilin
bestesidir
Feyzinden faydalanmışım âşıklar
ustasıdır
Bir kuşaktan geri kalmış sondur
Sümmânîoğlu

Der Mertoğlu çok sevilir gönüller
şirini
Fikri ile örnek olmuş bu günün
yarınıdır
Âşıklığın temel taşı Sümmân'ın
torunudur
Mihman olmayı bilene handır
Sümmânîoğlu

(196)

GÖNÜL

Yar hasreti damarında kanında
Bu nedir sınırsın sen eli gönül
Eşin dostun dolaşırken yanında
Kimi gözlüyorsun sen deli gönül
Bu nedir sineni dağlayan hasret

Yıllardır gurbete tuttuğun nöbet
Nedense gözyaşın dinmedi hayret
Bir yüzün gülmedi gideli gönül

Hâl bilmezler seni böyle kınarken
Kor ateş ki içerisinde yanarken
Yaraların içten içe kanarken
Kime ödetirsin bedeli gönül

Can ver seviyorsan cananın çağır
Feryadın eşitmez kulağı sağır
Bilirsin sevmenin yükü çok ağır
Taşınmaz sevdanın vebali gönül

Mertoğlu'nu salma ah u feryada
Gözyaşların çağlar iken deryada
Kavuşmak yok ise sana dünyada
Söz kestir divana vadeli gönül

(197)

HEY VAH HEY

Yıllar yılı bir sevdaya ağlarken
Kendimizi kandırmışız hey vah hey
Sevgisiyle ciyerimiz dağlarken
Kendimizi kandırmışız hey vah hey

Boş yere peşinden koştuk yorulduk
Nice dert kederle kaldık karıldık
Kapusunda boyun büktük burulduk
Kendimizi kandırmışız hey vah hey

Bir türlü olmadı bizlere murat
Bazen Dicle olduk bazen de Fırat
Bülbül gibi güle ederken feryat
Kendimizi kandırmışız hey vah hey

Mertoğlu böylece elli yıl geçti
Aşkın kadehiyle neyleri seçti
Sevda sarhoşları doldurup içti
Kendimizi kandırmışız hey vah hey

(198)

ON BEŞ TEMMUZDA

Bir çağı kapatıp yeniçağ açtık
Türk halkı uyandı On Beş Temmuzda
Bu millet ak ile karayı seçtik
Türk halkı uyandı On Beş Temmuzda

Niceleri din kispeti bürünmüş
Bu halkın içinde dinci görünmüş
Vatanı bölmeye yemin verilmiş
Türk halkı uyandı On Beş Temmuzda

Müslümanlar yurtlarından sürüldü
Çoklarının umutları kırıldı
Tankların önüne göğüs gerildi
Türk halkı uyandı On Beş Temmuzda

Ey Mertoğlu kol kestiler kolcular
Dinci oldu eski cinci falcılar
Hani nerde ahkâm kesen solcular

Türk halkı uyandı On Beş Temmuzda

(199)

ŞEREFSİZ DENMEZ

Kim dürüst kim yamuk Allah biliyor
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Adam olan hâlinize gülüyor
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

Kimi tahta bağlı kimi merale
Toplayıp devşirip hesap sırala
Bakın çakal başkaldırmış krala
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

Bir zamanlar öğretmendin mektebe
Bey olan çulsuza kalır mı gebe
Be densiz edepsiz tövbe et tövbe
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

Aşiret diyerek çaldız götürdüz
Mazlum haklarını yediz bitirdiz
Sürgün dediz evlerimizde oturduz
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

Bir zaman diyordun begim çok yaşa
Doyduğun çanağı çalarsın taş

Ağam çingeneden olmazmış paşa
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

Kalleş fırsat kollar enseden vurur
Nadan olanlarda olmazmış gurur
Hisliler aynada kendini görür
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

Sahteymiş sevginiz gözyaşız yalan
Yediz memleketi ettiniz talan
Aşiretten dürüst bir sen mi kalan
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

Varın o bahtsız bir haber edin
Neyi kast ederek şerefsiz dedin
Bahçedeki barı en çok sen yerdin
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

Mertoğlu namertler merdi buduyor
Birtakım çakallar kurdu buduyor
Vatan hainleri yurdu buduyor
Dürüst olan asla sözünden dönmez
Vatanı sevene şerefsiz denmez

(200)

OLSAYDIM

Şahlan kalk Türk milleti şu gaflet
uykusundan

Ya Allah Bismillah de çık terör
kaygısından

Ayrılma vatan bayrak sancağın
duygusundan

Bitsin terör belası ağlamayıp
gülseydim

Şehitlerin birinin yerinde ben
olsaydım

Bu cennet yurdumuzu yeniden
kurtaralım

Tekbir sedalarıyla cephelere varalım
Vatan hainlerinden yine hesap soralım

Bitsin terör belası ağlamayıp
gülseydim

Şehitlerin birinin yerinde ben
olsaydım

Şanlı şehit anası bağrına taşlar basar
Vatan sağ olsun deyip ağlamayıp da
susar

Evladının resmini en üst köşeye asar
Bitsin terör belası ağlamayıp

gülseydim

Şehitlerin birinin yerinde ben
olsaydım

Piyon terör itleri bize yapar tefrika
Ateş açar askere kaçar Kuzey Irak'a
Siyonist devletlerin başı da Amerika
Bitsin terör belası ağlamayıp
gülseydim
Şehitlerin birinin yerinde ben
olsaydım

Mertoğlu Müslümanın olmaz askere
kastı
Teröre silah veren giyinir kuzu postu
Şu kefare devletler biriken kini kustu
Bitsin terör belası ağlamayıp
gülseydim
Şehitlerin birinin yerinde ben
olsaydım

(201)

SEBEBİ VAR

Gülüm ben akı karadan
Seçtim amma sebebi var
Seni bırak ben kendimden
Geçtim amma sebebi var

Gözyaşlarım oldu nehir
Ne köy kaldı ne de şehir
Kadehlere doldu zehir
İçtim amma sebebi var

Dinmedi gözümün yaşı

Saldın sineme ataşı
Yandı yüreğimin başı
Piştim amma sebebi var

Didem yaşı oldu hazar
Kader ile olmaz pazar
Kendime yokluktan mezar
Eştim amma sebebi var

Mertoğlu destan dillere
Demem derdimi ellere
Acınacak bu hâllere
Düştüm amma sebebi var

(202)

SORUYA BENZER

Bu dünyaya geldiğimde ağladım
Feryadım bülbülün zarına benzer
Hasret ateşiyle yürek dağladım
Hayat çekilmeyen soruna benzer

Çileden kederden gülmedi yüzüm
Her gün kanlı yaşlar akıttı gözüm
Dinmedi sinemi yandıran közüm
Yanan kor ateşin narına benzer

Ey vefasız sevdiceğin var mıdır?
Deli gönül Mertoğlu'na yar mıdır?
Otuzunda başa yağın kar mıdır?
Başım Erciyes'in karına benzer

(203)

ULAŞAMADIM

Ferhat oldum demir dağı yardım da
Şifa için kapusuna vardım da
Huzurunda boyun burup durdum da
Gönül yaylasında eyleşemedim

Çok dertli kullarla yayla yayladım
Saz inlettim nice gönül eyledim
Türkü çaldım ben hep türkü söyledim
Amma sultanımla söyleşemedim

Mertoğlu'yum çok engelli yol aştım
Dua ettim yüce Hakka kol aştım
Ben sendeki sana kolay ulaştım
Yar bendeki sana ulaşamadım

(204)

BİLESİN

Siyonist devletler Ey Amerika
Biz evladı Osmanlıyız bilesin
Dinlemeyiz Trumplardan tefrika
Biz evladı Osmanlıyız bilesin

Sanmayın ki Türk milleti uyanmaz
Vatan için al kanlara boyanmaz
Gücümüze sizin gücüz dayanmaz
Biz evladı Osmanlıyız bilesin

Haçlılara bela olan illet biz

Batılın başına inen zillet biz
Peygamberin methettiği millet biz
Biz evladı Osmanlıyız bilesin

Dinimiz İslam'dır adımızda Türk
Garibe mazluma biz oluruz kürk
Cumhuriyet kurdu Kemal Atatürk
Biz evladı Osmanlıyız bilesin

Ecdadımız Yavuz Selim Fatih Han
Mertoğlu vatana eder can kurban
Başımızda Bahçeliyle Erdoğan
Biz Evladı Osmanlıyız bilesin

(205)

UNUTMAK MI DEDİN

Öyle candan bağılyken ben sana
Seni unutması kolay mı sandın
Yokluğun cehennem olurken bana
Seni unutması kolay mı sandın

Gözlerimin yaşı dönüştü kana
Senin sevdan sörgün etse Fizan'a
Henüz daha doymamışken can cana
Seni unutması kolay mı sandın

Sevgimizi getirelim biz dile
Bülbül hasret çekmiş iken bir güle
Senin yerin dolduracak yok hele
Seni unutması kolay mı sandın

Sanma başkasına vermişim meyil
Sevgimize şahit olan bunca yıl
Züleyha Yusuf'a kavuşmuş değil
Seni unutması kolay mı sandım

Mertoğlu çileli günler dolmamış
Gülemezsün kader sana gülmemiş
Gönül menziline kolay bulmamış
Seni unutması kolay mı sandım

(206)

GARİBİM

Tanıdık birinin ahvalin sordum
Bu dünyada gülememiş garibim
Düştüğü hâlleri gözümle gördüm
Umduğunu bulamamış garibim

Öğrendim ki bin bir türlü derdi var
Eksilmemiş dağlarından boran kar
Herkes onu zanneder ki bahtı yar
Mesut mutlu olamamış garibim

Ömür boyu acı çekmiş özülmüş
Gözlerinden kanlı yaşlar süzölmüş
Ak anlına kara yazı yazılmış
Talihinden silememiş garibim

Can yoldaşı uğramamış köşküne
Katılmamış sohbetine meşkine
Zalim kullar haciz koymuş aşkına

Dost kapusun çalamamış garibim

Ey Mertoğlu gel hâlîmi sen anla
Yerme beni geçmişteki zamanla
Değer verip çok sevdiği insanla
Bir araya gelememiş garibim

(207)

DİK DURDUN UZUN ADAM

Şükür olsun Mevla'ya başımızda biri
var

Hak ediyor her şeyi ne söylesek yeri
var

Kılavuzu Kur'an'dır yol gösteren piri
var

Senden önce ecdadım salmıştı
dünyaya nam

Baş eğmedin düşmana dik durdun
uzun adam

Ceddimizden bizlere emanettir bu
vatan

Üstünde yaşamaya ruhsat verdi
yaradan

Bu toprağın altında kimdir kefensiz
yatan

Senden önce ecdadım salmıştı
dünyaya nam

Baş eğmedin düşmana dik durdun
uzun adam

Din düşmanı gâvurun zilletine
girmedi
İslam senin şiarın başkasını görmedi
Şu Kudüs davasında asla taviz
vermedi
Senden önce ecdadım salmıştı
dünyaya nam
Baş eğmedi düşmana dik durdun
uzun adam

Yürüyorsun hak yolda alnın açık
yüzün ak
Arkadadır bu millet dön de şöyle geri
bak
Liderliğin vasfını sana vermiş yüce
Hak
Senden önce ecdadım salmıştı
dünyaya nam
Baş eğmedi düşmana dik durdun
uzun adam

Baş koymuşsun bu yolda kefenini
giyerek
Asla taviz vermedi dava kutsal
diyerek
Yiğitlik budur işte başka söze ne gerek
Senden önce ecdadım salmıştı
dünyaya nam
Baş eğmedi düşmana dik durdun
uzun adam

İslam'a darbe vurdu son yaşanan
hadise
Müslümanlık adına sahip çıktın
Kudüs'e
İman dolu göğsünle tavır aldın iblise
Senden önce ecdadım salmıştı
dünyaya nam
Baş eğmedi düşmana dik durdun
uzun adam

Mertoğlu'yum söylerim şimdi birlik
zamanı
Kaldırırım bir olup dağımızdan
dumanı
Yaratandan alıyor inananlar gümanı
Senden önce ecdadım salmıştı
dünyaya nam
Baş eğmedi düşmana dik durdun
uzun adam

(208)

AYDINLAR

Sözüm size kan emici sırtlanlar
Sizler aydın değil karanlıksınız
Sözde bize dost görülen yılanlar
Sizler aydın değil karanlıksınız

Doğruları hakir görüp susanlar
Hak ve hakikatten kaçıp pusanlar
Sizi dine karşı zehir kusanlar

Sizler aydın değil karanlıksınız

Aydın kispetinde nifak aşlayın
Mütevazı Müslümanı dışlayın
Çekin gidin Avrupa'da yaşayın
Sizler aydın değil karanlıksınız

Bir gün yaptıklarız sona erecek
Sanmayın ki cürmüz devran sürecek
Mutlak Allah belanızı verecek
Sizler aydın değil karanlıksınız

Mertoğlu der bunlar ayrı bir tipler
Bu millet bunlardan hayır mı bekler
Ey aydın görülen it oğlu itler
Sizler aydın değil karanlıksınız

(209)

MUZAFFER EYLE

Biz şanlı bir milletiz çok asildir
soyumuz
Hiçbir hain nabzına şerbet olmaz
suyumuz
Tarihe iyi bakın Türk'tür bizim
boyumuz
Şahlandı Mehmetçğim şimdi yine
cephede
Yardım eyle Allah'ım Afrin'de her
Mehmet'e

Bozarız evvel Allah hainlerin zorunu
Gam yemeğiz biliniz seçtik iman
nurunu
Ecdadımı tanırsız biz Osmanlı Torunu
Şahlandı Mehmetçğim şimdi yine
cephede
Yardım Eyle Allah'ım Afrin'de her
Mehmet'e

Ya Allah bismillahtır bizim tekbir
sesimiz
İlelebet savaşta kesilmez nefesimiz
Kefenimiz giyeriz sancak bayrak
süsümüz
Şahlandı Mehmetçğim şimdi yine
cephede
Yardım Eyle Allah'ım Afrin'de her
Mehmet'e

Ruhlar yaratılırken ol Mevla sevdi bizi
Dualıyız yenemez şeytanın fendi bizi
Yüce hakkın Resulü peygamber övdü
bizi
Şahlandı Mehmetçğim şimdi yine
cephede
Yardım eyle Allah'ım Afrin'de her
Mehmet'e
Vatanperver olanlar çekermiş cevri
cefa

Kur'an sünnete uyan sürer cennete safa
Bayrağını ey koru aslan yavrum
Mustafa
Şahlandı Mehmetçğim şimdi yine
cephede
Yardım Eyle Allah'ım Afrin'de her
Mehmet'e

Silkinin şanlı millet vakit erdi müddete
Biz Müslüman toplumuz koşalım
şahadete
Uyan oğlum Muhammet bizde gidek
nöbete
Şahlandı Mehmetçğim şimdi yine
cephede
Yardım Eyle Allah'ım Afrin'de her
Mehmet'e

Kızılelma şiarım turandır benim
ülküm
Biz Müslüman milletiz imandır sıcak
kürküm
Mertoğlu'nu sorarsan bizzat Türkoğlu
Türküm
Şahlandı Mehmetçğim şimdi yine
cephede
Yardım Eyle Allah'ım Afrin'de her
Mehmet'e

(210)

SOYU TÜKENSİN

Ey şahin bakışlı Mehmetçiklerim
Vurun hainlerin soyu tükensin
Ey aslan yürekli koç yiğitlerim
Vurun hainlerin soyu tükensin

Tarihime Türkün şanı yazılsın

Hainlere toplu mezar kazılsın
Biriler duysun hepten üzölsün
Vurun hainlerin soyu tükensin

Kesin dört bir yandan terör göçünü
Toplu alın şehitlerin öcünü
Öğrensinler Türk halkının gücünü
Vurun hainlerin soyu tükensin

Bitirmeden dinlenmeyin durmayın
Bu hafif suçludur diye sormayın
Kuduz köpeklere fırsat vermeyin
Vurun hainlerin soyu tükensin

Mertoğlu der kurtaralım Afrini
İçirin teröre ölüm zehrini
Kuşatalım mezrasını şehrinin
Vurun hainlerin soyu tükensin

(211)

BİRİYİM

Herkes bir manada derece aldı

Ben defteri karalanmış biriyim
Şansım her şeyimi başıma çaldı
Ben ciğeri yaralanmış biriyim

Ben bu yolda senelerce ter döktüm
Umut kapısında da ömrümü söktüm
Bütün söyleneni sineye çektim
Ben dertleri sıralanmış biriyim

Saz elimde gezdim gurbet elleri
Dokundum inlettim gamlı telleri
Söyleyip dinledim dertli kulları
Ben gurbeti kiralanmış biriyim

Mertoğlu'yum her çileği yakınmaz
Sanmayın ki hasret cana dokunmaz
Şiirim okunur adım okunmaz
Ben dostlardan aralanmış biriyim

(212)

ÖLÜRÜZ

Sizin art niyetiniz hedefine ulaşmaz
Ya istiklal ya ölüm asla sözünden
şaşmaz
Biz asil bir milletiz figüranlık
yakışmaz
Tan yeri ağarırken şafak atar geliriz
Şayet konu vatansa seve seve ölürüz
Şiarımız turandır Kızılelma ülkümüz

Ana vatan deriz ya bizim sıcak
kürkümüz
Beş bin yıldır söylenir Türklük denen
türkümüz

Al bayrağın yanında sancak tutar
geliriz
Şayet konu vatansa seve seve ölürüz

Ölürüz dedim ama öldürmeden
ölmeyiz
Ser veririz yolunda asla toprak
vermeyiz
Biz kimsenin yurduna destursuzda
girmeyiz

Siper alır mevzide ayık yatar geliriz
Şayet konu vatansa seve seve ölürüz

Kan dökmüştür ecdadım yıllar evvel
bu yurda

Örneği Çanakkale can verdik bu
uğurda

Bayrak için ölürüz her yaşta her
çığırda

Tekbir sedalarına seda katar geliriz
Şayet konu vatansa seve seve ölürüz

Çağ kapatıp çağ açtık bütün dünyaya
karşı

Ezan sesi inletsin hem zemini hem arşı
Bundan sora dinmeli anaların gözyaşı

Arzumuzdur şahadet şerbet yutar
geliriz
Şayet konu vatansa seve seve ölürüz

Şanlı geçmişimiz var tertemiz bizde
mazi
Kahramanlık uğruna Mertoğlu çalar
sazı
Baba dedem şehittir anne dedemse
gazi
Güne doğan güneşle doğar batar
geliriz
Şayet konu vatansa seve seve ölürüz

(213)

DOKTOR

Yokluk engel oldu ulaşamadım
Çok mesafe aşım araya doktor
Kaç hekim baktıysa çare olmadı
Melhem bulamadım yaraya doktor

Düşe kalka hanenize varınca
Dert kederi sinesine sarınca
Kayıp bir ses kimsin diye sorunca
Barkot aldım girdim sıraya doktor

Hasret sevdasına düştüm kara
bağladım
Bazen oldu coşup coşup ağladım
On günümün dokuzuna ağladım

Gözyaşım karıştı dereye doktor.

Âşık Mertoğlu'nu saydılar deli
Kuruttu gülümü esti samyeli
Alabora etti sevdanın seli
Sefine oturdu karaya doktor.

(214)

ZARIMIZ VARDIR

Yetim hakkı yemek yok dinimizde
Yemeden doyarsak kârımız vardır
İnsanız insanlık esastır bizde
Hoşgörülük gibi varımız vardır.

Kaşkulla asayı çölde bıraktık
Külahı hırkayı çiviye taktık
Gönülde muhabbet kandili yaktık
İffet likabıyla arımız vardır

Fark ettik nihayet aç ile toku
Anladık sonunda var ile yoku
Gayet acı olur cahilin oku
Her dem hedef olduk zarımız vardır.

Harami değiliz ailemiz var
Başımızdan aşkın kailemiz var
Nene hatun, Fatma nailemiz var
Hakka kurban çifte barımız var

Mertoğlu okumak işimiz bizim

Haram lokma kesmez dişimiz bizim
Namerde eğilmez başımız bizim
Gönlümüzde vatan narımız vardır.

(215)

REYHANIYE CEVAP

İntizarın geldi tuttu yakamı
İki taş bir mezar oldum gel de gör
Yeni bar vermiştim hayat bağında
Kurudu yaprağım soldum gel de gör

Deyin ağlamasın bahtsız yarıma
Kim sahip çıkar ki yavrularıma
Doymadım eşime çocuklarıma
Muradı yarıda kaldım gel de gör

Vücudum üstüne çıban ekildi
Mezarım başına taşlar dikildi
Parçalarım yol üstüne döküldü
Toplanıp torbaya doldum gel de gör

Başıma gelenin kazaydı adı
Dilerim babamın olsun muradı
Başım parçalandı beynim patladı
Acıdan saçımı yoldum gel de gör

Her iki gözüme sapladı diken
Tam üç gün bekledim olmadı çeken
Üç tonluk araba üstüme çöken
Kafamı taşlara çaldım gel de gör

Bilmiyorum kim inanır feryadan
Yüksel derki eriştin mi muradan
Demıştin belayı buldum kullardan
İşte ben Allah'tan buldum gel de gör

İsrafil cevabın eyledi beyan
Elim varmıyordu Allah'a âyan
Gözün aydın kabul oldu bedduan
Yirmi beş yaşında öldüm gel de gör

(216)

BİZİM

Gel unutma ecdadını atanı
Bu ordu bu asker bu polis bizim
Canı pahasına korur vatani
Bu ordu bu asker bu polis bizim

Bin yetmiş bir yılı bu yurda girdik
Girdik fakat nice cepheler gördük
Bu ana vatana çok bedel verdik
Bu ordu bu asker bu polis bizim

Bu millet hileyi ta baştan sezer
Biliriz ki takdir tedbiri bozar
Çaldıran Malazgirt bir tarih yazar
Bu ordu bu asker bu polis bizim

Soğanlı dağının belinden aştık
Sanmayın cephede savaştan kaçtık
Hem düşmanla hem soğukla savaştık

Bu ordu bu asker bu polis bizim

Her zaman dik durur eğilmez başı

Düşmanına karşı çatıktır kaşı

Örnek Çanakkale Seyit On Baş

Bu ordu bu asker bu polis bizim

Mertoğlu bunların sazlı ozanı

Can verir de korur bayrak vatanı

Ey yüce Allah'ım kuru her canı

Bu ordu bu asker bu polis bizim

(217)

BENİ

İnsan kem söz ile bozmaz dilini

Dertsizler anlamaz dertli hâlini

Âşık olan bilir aşkın telini

Bazen meydanlarda sınırlar beni

Mazlumların gözlerinde yaş oldum

Öksüze garibe hep yoldaş oldum

Yiğit sofrasında merde aş oldum

Gel gör ki namerde sunarlar beni

Dost olana kucak açtım eyledim

Bilmiyorum nerde hata eyledim

Gerçek söz acıdır yüze söyledim

Ve lakin cahiller kınarlar beni

Bana dost görünür canıma kıyar

Fırsatını bulsa derimi soyar

Beslediğim karga gözümü oyar

Galiba kimsesiz sanarlar beni

Âşık Mertoğlu'na verirler yara

Garip bülbül gibi salarlar zara

Vadem yetip ecel geldiği sıra

Fuzuli deyip de anarlar beni

(218)

ÇOBAN

Sosyete kesimi farklı oy verir

Çoban ile senin oyun bir midir?

Çobanı hor gören sayın Kayacı

Çoban ile senin oyun bir midir?

Çoban okumamış cahil kalmamış

Çoban namusunu düzde bulmamış

Çoban podyumlarda ünlü olmamış

Çoban ile senin oyun bir midir?

Çoban doğru bilir hiç yanlış gitmez

Çoban iffetini asla terk etmez

Çoban mahremini hiç teşhir etmez

Çoban ile senin oyun bir midir?

Çoban doğruları yanlış dememiş

Çoban insanlığa insandır demiş

Çobanın çocuğu haram yememiş

Çoban ile senin oyun bir midir?

Çoban Mertoğlu'nda emmi ve dayı
Çobanın çileli haftası ayı
Çobanın ayrılmaz bütçeden payı
Çoban ile senin oyun bir midir?

(219)

BABANIM SENİN

Bilmem suçum neydi sana ne yaptım
Ben bu güne bu gün babanım senin
Benim yaş andımı sen zehir ettin
Ben bu güne bu gün babanım senin

Son zamanda bana düşman güldürdün
Acı sözle ciğerimi deldirdin
Bir kez değil beni her gün öldürdün
Ben bu güne bu gün babanım senin

Her gün kanlı yaş doldurdun gözüme
Bir şefkatle bakmadın ki yüzüme
Gel güvenme fazla elin kızına
Ben bu güne bu gün babanım senin

Evlat şefkatini bir an kaldırdın
Açılmadan gonca gülüm soldurdun
Gelinime sakalımı yoldurdun
Ben bu güne bu gün babanım senin

Yatan inilirse eden de bulur
Zannetme ettiğin yanına kalır
Senin de çoluğun çocuğun olur

Ben bu güne bu gün babanım senin

Der Mertoğlu gel incitme atanı
Gün gelir ki sen de anlarsın hatanı
Sokakta bırakma anan atanı

Ben bu güne bu gün babanım senin

(220)

ŞEHİT HAKAN HAN 'A

Şehir kalabalık izdiham yeri
Sordum söylediler şehidimiz var
Şanlı ordumuzun kahraman eri
Vardım söylediler şehidimiz var

Bir yandan al bayrak bir yandan
sancak

Paramparça olmuş belki kol bacak
Hain söndüremez sönmez bu ocak
Gördüm söylediler şehidimiz var

Bir aslan çıkmıştı çakal avına
Kalleşçe düşmüştü mayın ağına
Yaralı babanın yas otağına
Girdim söylediler şehidimiz var

Nişan almış Sakarya'nın taşını
Çanakkale savaşının başını
Kahramanın al bayrağa na'sını
Sordum söylediler şehidimiz var

Şehadet şerbetini içmeyen bilmez
Ailesi ağlar yavrular gülmez
Kur'an beyan etmiş şehitler ölmez
Durdum söylediler şehidimiz var

Mertoğlu Erzurum hep kalktı şaha
Hakan han bulanmış cihana aha
Mübarek ruhuna şerhi Fatiha
Verdim söylediler şehidimiz var

(221)

GÜZEL

Zemheride bir od düştü gönlüme
Harlanmış sineme suyun var mıdır?
Rahm eyle cevrinle döndüm Kereme
Güzel Aslı gibi soyun var mıdır?

Evli misin bekâr mısın ay hanım?
Var mı sevdiceğin var mı cananın?
Geldiğin gün diner gönül ümmanım
Güzel dalga kıran koyun var mıdır?

Tövbekârlar döner bir bakışından
Sürme icab eyler kalem kaşından
Gül cemalin alır aklım başımdan
Güzel huri melek huyun var mıdır?

Bunca yıl nerdeydin nerde eylendin
Al yazma altından işmar eyledin
Cennetten mi geldin gökten mi indin

Güzel memleketin köyün var mıdır?
Neydi o bakışın neydi niyetin
Bir pınar başında gördüm suretin
Mertoğlu Erol 'la eylesin methin
Güzel selvi fidan boyun var mıdır?

(222)

GÖNÜL ADAMI

El attığı işi yapıp başaran
Garibin mazlumun gönül adamı
Darda olanları dardan kurtaran
Garibin mazlumun gönül adamı
Siler gönüllerden kederi gamı

Fakir fukaraya elin uzatan
Her zaman her yerde Hakkı gözetin
Sevgi bahçesini gülle bezeten
Garibin mazlumun gönül adamı
Siler gönüllerden kederi gamı

Katar gündüzünü her gecesine
Biran olsun geçmez Hak ötesine
Kulak verir her an halkın sesine
Garibin mazlumun gönül adamı
Siler gönüllerden kederi gamı

Âşıkları gönül gözüyle gören
İlime irfana çok değer veren
Erzurum halkının gönlüne giren
Garibin mazlumun gönül adamı

Siler gönüllerden kederi gamı
Derdi memlekette cevherdir her taş
Yetime umuttur öksüzlere aş
Vatan sevdalısı gerçek bir Dadaş
Garibin mazlumun gönül adamı
Siler gönüllerden kederi gamı

Emanet etmişiz bu şehri ona
Yüce Mevla'm sana bol hikmet suna
Mertoğlu yürekten selamlar sana
Garibin mazlumun gönül adamı
Siler gönüllerden kederi gamı

(223)

SEN

Haberin geliyor sen gelmiyorsun
Gönlümün ikrarı nazı mısın sen?
Hiç kimseyi bunca merak etmezdim
Kapanmayan yara sızı mısın sen?

Bozunca vaadimi kendim üzüldüm
Huri misin bir görünüp süzüldün
Ak alınına kara yazı yazıldın
Bilmem ki kader mi yazı mısın sen?

Bunca yıl nerde ne devran sürdün
Tarayıp zülfünü bir yana ördün
Dünyada dert çeken beni mi gördün
Yakup'un ağlayan gözü müsün sen?

Senin Mertoğlu'nda neydi ahtın
Delikli senin de karalı bahtın
Sevdan ateşinde bir zaman yaktın
Yusuf-ı Züleyha'nın kızı mısın sen?

(224)

DEMESEM ÖLDÜM

Görür görmez aklım başımdan gitti
Desem öldürürler demesem öldüm
Mızrak kirpiklerin bağrıma battı
Desem öldürürler demesem öldüm

Bir an karşımızda gül gibi bitti
Çeşm-i naz eyleyip bin caka etti
Biraz yürüyünce ayrılıp gitti
Desem öldürürler demesem öldüm

Mertoğlu der sayım bunu sezmeli
Kalem alıp ak kâğıda yazmalı
Gönül ister o güzelle gezmeli
Desem öldürürler demesem öldüm

(225)

ÇİLELİ ANAM

Dünyaya geleli ilk seni sevdim
Çileli kederli vefalı anam
Göğsünde büyüdüm sütünü emdim
Çileli kederli vefalı anam

Ninni deyip kucağında uyutan

Çile ile yokluk ile büyüten
Adım adım yavaş yavaş yürüten
Çileli kederli vefalı anam

Yemeyip içmeyip bana yediren
İlk sözcüğü baba, anne dediren
Giymeyip giydiren yurdu sevdiren
Çileli kederli vefalı anam

Yüzün gülse bile sinende yara
Anam bulunmadı derdine çare
Talihin mi böyle yazın mı kara
Çileli kederli vefalı anam

Adım Mertoğlu'nun oğlu Mustafa
Anam sen sürdün mü dünyada sefa
Her günün intizar her günün cefa
Çileli kederli vefalı anam

(226)

GİDER

Ruhlar âleminden var olan insan
Bir kapıdan gelir birinden gider
Kapımın biri dar birisi geniş
Bir kapıdan gelir birinden gider

Birisi boşalıp birisi dolmak
Birisi kaybolup birisi bulmak
Birisi var olmak biri yok olmak
Bir kapıdan gelir birinden gider

Birinden girmek var birinden çıkış
Birinden yapmak var birinde yıkış
Birinde ölmek var biri diriliş
Bir kapıdan gelir birinden gider

Birinde alınan birinde veren
Birinde derilen birinde deren
Birinde görülen birinde gören
Bir kapıdan gelir birinden gider

Birinin Mertoğlu sen yolunu tut
Birinde yokluk var birinde umut
Birini unutma birini unut
Bir kapıdan gelir birinden gider

(227)

GİDİREM

Yarım asır evvel yalan dünyaya
Geldim gördüm işim bitti gidirem
Yaşamaksa bende mademki gaye
Geldim gördüm işim bitti gidirem

Seçemedim ağasını beyini
Mekân tuttum şehirini köyünü
Yemek için ekmeyini suyunu
Geldim gördüm işim bitti gidirem

Hem emrin uyup boyun bükmeye
Gözlerimden bazı yaşlar dökmeye
Bu hayatın çilesini çekmeye

Geldim gördüm işim bitti gidirem

Kaderimde olanları görmeye

Hayatımın mektebine girmeye

Dünyadaki imtihanı vermeye

Geldim gördüm işim bitti gidirem

Ben buyum ya başka türlü olmak zor

Saatini ömrün geri almak zor

Vakit dolsa bir saniye kalmak zor

Geldim gördüm işim bitti gidirem

Bir nefestir hayat alıp verdim ya

Yettiğince gücüm devran sürdüm ya

Mertoğlu'yum yaşayıp da gördüm ya

Geldim gördüm işim bitti gidirem

(228)

BEN HERİFİM

Hiçbir sözün ikilemem nazlımın

Ben herifim hiç avrattan korkmam ki

O emreder ben sırtımda taşırım

Ben herifem hiç avrattan korkmam ki

Bütün kusurumu önüme serdi

Altından kalkılmaz vazife verdi

İtiraz edince kafamı kırdı

Ben herifem hiç avrattan korkma ki

O evin muhtarı ben ise kizir

Ben evde köleyim kendisi vezir

Yataktan kalkmadan kahvesi hazır

Ben herifem hiç avrattan korkmam ki

Ne yemek pişirir ne ütü yapar

Bulaşık tabaklar elimi öper

Eğer yapmazsam kıyamet kopar

Ben herifem hiç avrattan korkmam ki

Sabah erken kahvaltayı koyan ben

Haşlak yumurtayı önce sayan ben

Tok oturup aç kalkarak doyan ben

Ben herifem hiç avrattan korkmam ki

Ağrınınca sırtım başım ovmuştu

Met ederek yiğitliğim övmüştü

Üç gün önce merdaneyle dövmüştü

Ben herifem hiç avrattan korkmam ki

Az da olsa tüyo verdim duymayın

Ben yaparsam sizler bana uymayın

Sakın beni kılıbıktan saymayın

Ben herifem hiç avrattan korkmam ki

Mertoğlu kızarsa o evi yakar

Sinirden evleğim üfleye çıkar

Kaşımı yıkarsam o benden korkar

Ben herifem hiç avrattan korkmam ki

(229)

ALLAHU EKBER

Tefsirin yapmaya arzuladığım
Cephe Sarıkamış Allahu Ekber
Beş vakit namazda adın dediğim
Cephe Sarıkamış Allahu Ekber

Bir emir verilmiş yürü denilmiş
Kafkaslarda Türkün yeri denilmiş
Sensin bu vatanın eri denilmiş
Cephe Sarıkamış Allahu Ekber

Emir alınınca emre bakılmış
Mevzi hazırlanmış süngü takılmış
Dönmek yok diyerek yola çıkılmış
Cephe Sarıkamış Allahu Ekber

Üç yoldan dağları sarmış yürümüş
Hepsi civan imiş yiğit erimiş
Kader pusu kurmuş duman bürümüş
Cephe Sarıkamış Allahu Ekber

Savaşarak yurttan ölünmesi hak
Doksan bin şehidin yattığı toprak
Dalında Kemalsiz kuruyan yaprak
Cephe Sarıkamış Allahu Ekber

Mertoğlu gezerek gördüm ağladım
Kaybolan mezarı ördüm ağladım
Biri de dedemmiş sordum ağladım

Cephe Sarıkamış Allahu Ekber

(230)

SİVASIM

Ceza verip diyar diyar sürseler
Yolum döner sana gelir Sivas'ım
Bedenimden çarmıhlara gerseler
Kolum döner sana gelir Sivas'ım

Yeminin var ben de dönmem
sözümden

Ser veririm sır veremem özümden
Nehir gibi yaşlar aksa gözümden
Selim döner sana gelir Sivas'ım

Sende doğmak ayrıcalık bilirim
Sevdan ile coşar mutlu olurum
Gözlerimi kör etseler bulurum
Elim döner sana gelirim Sivas'ım

Dışarıdan bakma hele gel tanı
Sakin şehir huzur dolu her yanı
İnsanlığa hizmet verir insanı
İlim döner sana gelir Sivas'ım

Sevdasıyla erim erim erirsin
Dokunmazlar doğru yolda yürürsün
Mertoğlu'yum saz çaldığım görürsün
Terim döner sana gelir Sivas'ım

(231)

ŞEHİT KANI AKIYOR

Bu güzel vatanda yaşamak varken
Neden bizde şehit kanı akıyor
Misyonerler her yıl aya giderken
Neden bizde şehit kanı akıyor
Senlik benlik değil birlik olalım
Artık yeter ağlamayıp gülelim

Bu vatanı ecdat almadı beleş
Aramıza sızdı sinsice kalles
Türk, Kürt, Çerkez, Alevi kardeş
Neden bizde şehit kanı akıyor
Senlik benlik değil birlik olalım
Artık yeter ağlamayıp gülelim

Babanın evlattan haberi yoktur
Gözün aç Memedim düşmanın çoktur
Türkün Türk'ten başka hiç dostu
yoktur
Neden bizde şehit kanı akıyor
Senlik benlik değil birlik olalım
Artık yeter ağlamayıp gülelim

Asil millet olan hep böyle söyler
Kan gölüne döndü şehirler köyler
Sormazlar mı size ağalar beyler
Neden bizde şehit kanı akıyor
Senlik benlik değil birlik olalım
Artık yeter ağlamayıp gülelim

Ceylan derisinden postumuz varken
Mertoğlu her yerde pistimiz varken
Derin devlet gibi dostumuz varken
Neden bizde şehit kanı akıyor
Senlik benlik değil birlik olalım
Artık yeter ağlamayıp gülelim

(232)

YAZ GELİR

Niye gamlanırsın divane gönül
Âşıklara böyle cefa az gelir
Soldurmaz bağında gülünü bülbül
Âşıklara böyle cefa az gelir
Elbet bir gün bu kış gider yaz gelir

Gaflet uykusundan tez elden uyan
Şükreyle hâline çileye dayan
Mevla kullarını eder imtihan
Âşıklara böyle cefa az gelir
Elbet bir gün bu kış gider yaz gelir

Güven ol Mevla'ya kalmazsın naçar
Bir kapın kapatır bir kapın açar
Kara gün derler ya tez gelir geçer
Âşıklara böyle cefa az gelir
Elbet bir gün bu kış gider yaz gelir

Geçici dünyaya etme itibar
Her kışın sonunda vardır nevbahar
Bıkma, her gecenin bir sabahı var

Âşıklara böyle cefa az gelir
Elbet bir gün bu kış gider yaz gelir

En büyük varlıktır dünyada sıhhat
Bir gün çilen biter edersin rahat
Mertoğlu'ndan olsun size nasihat
Âşıklara böyle cefa az gelir
Elbet bir gün bu kış gider yaz gelir

(233)

ARADIM

Yıllardır koşturdum âşığın peşinde
Yolun yokuşunda seni aradım
Kudretin kalemi hilal kaşında
Kaşın yıkışında seni aradım

Yokluğun hissettim her bir anında
İliğimde, damarımda, kanımda
Has bahçemde lale sümbül yanında
Gülün kokuşunda seni aradım

Sana kavuşmayı hep hayal kurdum
Her geçen yolcudan mekânın sordum
İrmak kenarına vardım oturdum
Suyun akışında seni aradım

Aklımda fikrimde seni düşledim
Gönül sarayımı sana köşkleddim
Aşkım iğnesiyle gergef işledim
Örnek nakışında seni aradım

Sanki hasret güvercini boğacak
Ümidim var nurlu güneş doğacak
Üstümüze aşk yağmuru yağacak
Şimşek çakışında seni aradım

(234)

HAKİM BEY

Zor mu bize haklarımız bildirmek
Artık bize bildirsene hakim bey
Öğretip de insanları güldürmek
Yüzümüzü güldürsene hakim bey

Suçlu serbest gezer suçsuzlar hapis
Doğruları dersek diyorlar ki sus
Çöktü üstümüze bu kara kâbus
Bunu bizden kaldırsana hakim bey

Annenin yavruya hasret kalması
Zordur boşalanın yerin dolması
Yanık olur coban kaval çalması
Bize kaval çaldırsana hakim bey

Yardımcı ol garip yolda kalana
İlaç yok mu omuzundan solana
Devlet denir suçluları bulana
Haksızları buldursana hakim bey

Deme sakın vakit hele çok erken
Dizlerim yoruldu karar beklerken
İşsiz kaldık doğru yolda giderken

Yolsuzları aldıršana hakim bey

Mertoğlu'nun son bulurmu kelamı

Hakim bey böyle mi işin âlemi

Kur idam masasın kırdır kalemi

Sen de bizi öldürsene hakim bey

(235)

DİVAN

Bana bir ilim keşf oldu senin ol
kitabından

Yüz bin akıl aciz kalır gecenin
mehtabından

Evvelimiz senden geldi sonumuz da
senindir

Mahrum etme bir kez görem yüzünü
likabından

Yarattığın semavatın duruşuna
hayranım

Arş-ı kürşü hoş zemini kuruşuna
hayranım

Ol nefretle ol semaya varışına
hayranım

Lütfunda Keremin boldur kovma beni
kapından

Narında hoş nurun da hoş hem
cehennem hem de cennet

Can gövdeye mülk olmazmış eylemem

cana minnet

Kullarına şefaata eder ol habibin

Muhammet

Mertoğlu da lezzet tattı senin zikrin

tadından

(236)

AKŞAMA

Benim hâlim bu âlemde

Beter akşamdan akşama

Baykuş konmuş viranemde

Öter akşamdan akşama

Dertli arıyorsan benim

Çileden delindi sinem

Derme çatma yıkık hanem

Tüter akşamdan akşama

Senelerdir çektim kahr

Gözyaşlarım oldu nehir

Yapayalnız her gün zehir

Yutar akşamdan akşama

Terk edilmiş sevdikleri

Adam deyip övdükleri

Aleyhinde dedikleri

Yeter akşamdan akşama

Zordur Mertoğlu'nun işi

Boşa çıktı hayal düşü

Ufkumun umut güneşi
Batar akşamdan akşama

(237)

YANA YANA

Bu dert ile yana yana
Düşvar oldu işim benim
Her an hakkı ana ana
Tabiri olmaz düşün benim

Hak yakındır benem irak
İçim dışım doldu firak
Neler yazmış alnıma Hak
Neler göre başım benim

Âşık olan geçer candan
Hak için gözlerim kandan
Gece gündüz akar benden
Kana döndü yaşım benim

Bir başıma yalnız kaldım
Yönümü Mevla'ya saldım
Nasibimi Hak'tan aldım
Helal ekmek aşım benim

Mertoğlu'yum gurbetteyim
Sızım yok ayrı dertteyim
Cananımsız firkatteyim
Erken göçtü eşim benim

(238)

DIYORLAR

Ey candan sevdiğim gül yüzlü yarım
Âşıkсан sevemezsin diyorlar
Ben seninle yokum seninle varım
Başka türlü olamazsın diyorlar

Gül var mıdır sararmamış solmamış
Arzulayan olmuş arzu olmamış
Hiç bir âşık sevdiğini almamış
Sen âşıkсан alamazsın diyorlar

Mertoğlu yaşarsın sessiz sedasız
Görünürde mutlu, yaşarsın mutsuz
Göreceğini göreceksin faydasız
Görmediysen ölemezsin diyorlar

(239)

BEYAZ GIYMEDİM

Türlü livaslarla çıkma karşıma
Ben hiç beyaz giymedim ki arkadaş
Deryalar şahittir gözde yaşıma
Ben hiç beyaz giymedim ki arkadaş

Zannetme ki bu nefsimi överim
Çektiğimi kaderime sayarım
Tam kırk yıldır aynı rengi giyerim
Ben hiç beyaz giymedim ki arkadaş

Hep koşturdu peşin sıra izinde

Bir vefa bulmadım sohbet sözünde
Senin gibi bir sevdanın yüzünden
Ben hiç beyaz giymedim ki arkadaş

Mertoğlu derdini dile getirmez
Bendeki çileyi dağlar götürmez
Giymek istesem de felek giydirmes
Ben hiç beyaz giymedim ki arkadaş

(240)

GÖZLERİN

Melül bakışların ruhumu okşar
O kadar güzel ki ela gözlerin
Bakışında yüz bin mana gizler
Bakmayı biliyor hâlâ gözlerin

Gözlerin Ferhat mı dağarı yarar
Gözlerinde seven seveni arar
Gözlerin içinde levhi mafız var
Tartışılmaz bîmubalağa gözlerin

Gözlerin âşığa çektirir sızı
Gözlerin maşuğa izletir izi
Gözlerin öldürtür her ikimizi
Açarsa başımıza bela gözlerin

Gözler Mertoğlu'nu düşürdü dara
Gözlerin gönlüme açtı bir yara
Gözlerin Hazreti Resul'den sonra
Verilmemiş hiç bir kula gözlerin

(241)

GÜZEL

Teşrifin alemi şadan eyledi
Gelişin dünyaya sedalı güzel
Güneş gibi doğdun sen bu cihana
Nebiler safına edalı güzel

Tüm kitaplar ismin beyan eyledi
Okuyan rahipler nas'a söyledi
Semada melekler secde eyledi
Sanki ta ezelden badeli güzel

Kadem bastın yere yıkıldı küfür
Sen ki yüce Hak'tan dünyaya sefir
Yıkıldı cehalet adalet bir bir
Yeşerdin dünyaya nidalı güzel

Miski amber kokan o nazik tenin
Lisanın bir güzel ahlakın senin
Bir nizam getirdi varlığın senin
Gösterdi bizlere noktalı güzel

Mertoğlu'yum neden gönül yıkayım
Gönülden gönüle ışık yakayım
Dedim bir kez daha yüzen bakayım
Söz verdi divane vadeli güzel

(242)

KARDEŞİME

Tarih seksen dokuz kurban bayramı

İki kurban verdik birisi şehit

Biri Hakka adak biri vatana

İki kurban verdik birisi şehit

Bir adı Mükrem'dir komando Birol

Hain terör sen vatanımdan kahrol

Şehit şerefiyle şehidim sen varol

İki kurban verdik birisi şehit

Ataları sadetle Müslim derler

Gözyaşları gülüş mezarın süsler

Şehidin ruhunu ol Yasin besler

İki kurban verdik birisi şehit

Komando şehidim dağlar boyunda

Terörle savaştı Döven köyünde

Şehit yakar Çobandede köyünde

İki kurban verdik birisi şehit

Şehit mertebesin dinsizler bilmez

Şanlı bir kısmettir herkese gelmez

Ayet ile sabit şehitler ölmez

İki kurban verdik birisi şehit

Can verdi, teröre vermedi vatan

Binlerce şehit var kefensiz yatan

Şehit olduğunda yüceldi atan

İki kurban verdik birisi şehit

Bu cennet vatanın benziyor bağa

Şehitler çürür mü girse toprağa

Kefensiz sardılar onu bayrağa

İki kurban verdik birisi şehit

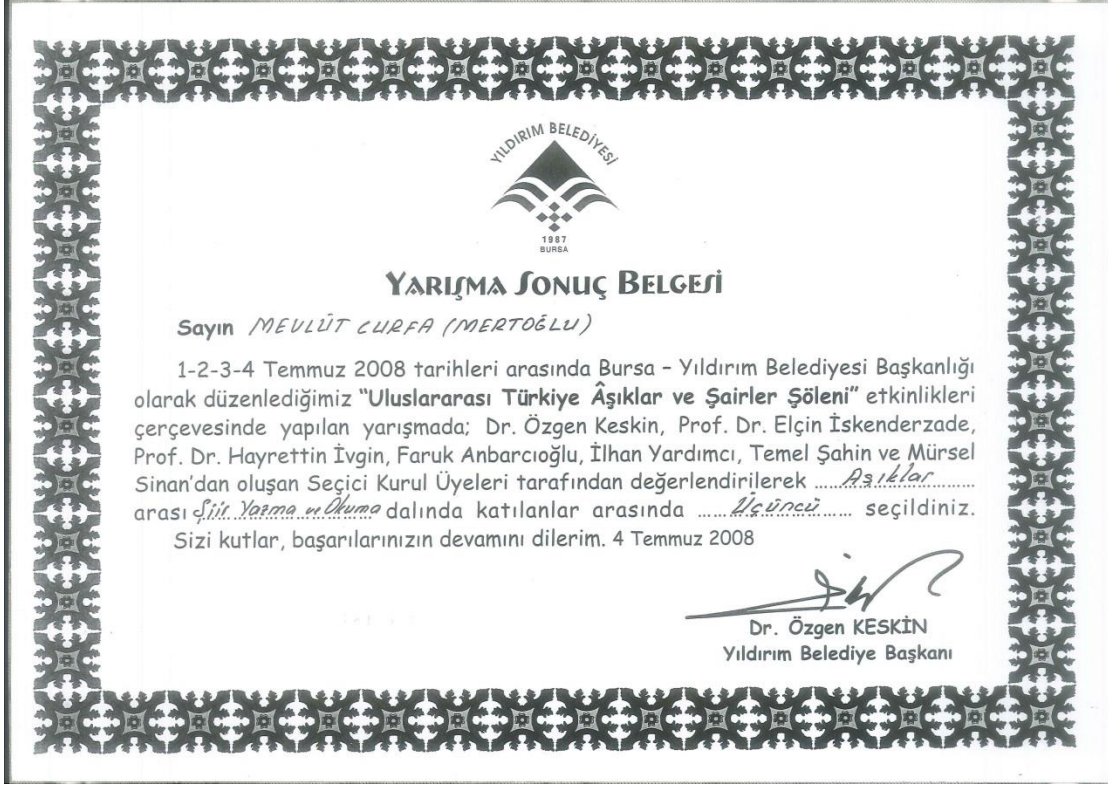
Mertoğlu der şahit Orhan'la Ömer

Sur çalar şehidin arzusu diner

Gün gelir terörün ışığı söner

İki kurban verdik birisi şehit

EK-2: Katıldığı Yarışmalar ve Aldığı Ödüller









AŞIKLAR KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
ERZURUM 1998



Sayın: *Aşık Mevlüt Mertoblu (2012)*

Aşıklar Kültür ve Dayanışma Derneğimizin 09.08.2002 tarihinde düzenlemiş olduğu, "Geçmiş Aşıklarımızı Anma" gecesinin 2.'sine teşriflerinizden ve aşıklık kültürünün yaşatılmasında göstermiş olduğunuz gayretten ötürü teşekkür eder; başarılarınızın devamını dileriz.

Kültür Bakanlığının Katkılarıyla



SULTAN ŞEHİRİMİZİN
KÜLTÜR VE KARDEŞLİK GECESİ



Teşekkür Belgesi

Sayın: *MEVLÜT MERTOBLU (Aşık mertoblu)*

Sivas'ta ilk defa bir araya getirdiğimiz,

"Sultan şehrimizin kültür ve kardeşlik gecesi" adlı programımıza katılımınız ve öz verili desteklerinizden dolayı şahsım ve derneğimiz adına **Teşekkür ederim.**

Ahmet AYIK

Sivas Fasil Heyeti Aşıklar ve Halk Oyunları
Derneği Başkanı
29.03.2011

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Katkılarıyla



EK-3: Fotoğrafları

Fotoğraf-1: Âşık Mevlüt Mertoğlu



Fotoğraf-2: Âşıklar Kahvehanesinin ilk hali ve ilk icra



Fotoğraf-3: Âşıklar Kahvehanesinin ikinci hali ve icra ortamı

